

||| וזאת ליהודה ויאמר שמע ה' קול יהודה ואל עמו תביאנו |||

ספר שארית יהודה

זאת המחברת ספר שארית יהודה קטן הנמות והאיכות
מקצת שאלות והשוכות לענין הלכה אשר השינה ידי יד
כהה בחקר האל יתברך ברוב רחמיו וחסדיו ואחת שאלתי מאת
ה' שיזכני בחסדו הנדור לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא ולכוין
לאמיתה של תורה ואזכה ללמוד תורה לשמה ולעשות נחת רוח
לסניו יתיש תמיד כל הימים אכ"ר. כה דברי ועירא רבי רב
הצעיר יהודה הי"ו. בן לעטר וצית מן אבא הרב הנדור
מעזים ראב"ד מקורש בעי"ת דמשק יע"א בקש"ת כמנהג
עזרא הכהן מסלתון וצ"ל וז"ע.

פה קהיר (מצרים) יע"א

נדפס בדפוס

ע"ה יוסף בן יחזקאל חאמין ס"ט

שנת ה' תפרי"ה לפ"ג

1938

Imprimerie JOSEPH HEZKIEL - Caire.

לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו עד כי יבא שיפה ורו יקתה עמים

שארית יהודה

אורח חיים סימן א, הלכות תפילה

מה שנרנו להתפלל בבית הספר ההוא לצד מערב אולי היה לאזהר טעם וסיבה לעשות כן לכתחילה, ואנכי בתחילה בואי פה עובדי מצרים יע"א בעומדי להתפלל בבית הכנסת של הרמב"ם ז"ל ראיתי דהיכל שם הוא בנוי בצד צפון והקהל מתפללים נוכח היכל הקדש לצד צפון, ותמתי על זה ושאלתי להם וענו ואמרו הטעם דחדר דאחורי כותל בית הכנסת שבצד מזרח הוא קבלה בידם דשם היה הישיבה של הרמב"ם ז"ל ושם ישנים החולים לכבוד ולרפואה, וכשבנו בית הכנסת ההיא באותו זמן חישבו שאם יבנו היכל הקדוש לצד מזרח ככל ביהבינו שבמצרים אולי ישנו ואמרו שמתפללים בבית הכנסת ההיא למקום ישיבת הרמב"ם ז"ל, ולכן אעיקרא לכתחילה בנו היכל לצד צפון, ולהיות שהיו פה מצרים בזמן זמנם רבנים גדולים ודויעים לשם ולתפארת ולא ערערו על זה כלל, לכן גם אנכי שמתי יד לפה ואמרתי יפה שתיקה, וראיתי שכן גם כן אירע להנאון הרב שדי"ח ז"ל וכמיש במערכת בית הכנסת סימן ס"ב וזה לשונו אחת מבית הכנסת שבעיר הווי היה הארון הקדש בצד דרום והיו מתפללים לצד דרום וחקרתי לרעת מדוע ככה עשו אבותיהם בבית הכנסת הלאו זעם כי לא שמעתי טעם מספיק לא רציתי לעשות מעשה פשוט הסדר ולסתור

מה שהשכתי לעיית נא אמון יע"א.

מצרים כיה רחמים התרצו תכתבו ותחתמו בספר חיים טובים.

כבוד ידידי והמודי חמרת לכבי המשנויה
כווי דניאל שלמה הלוי יאיר נרו ויהוד
לעד כיר"א.

מאחדשו"ט באהיר וחין וכו' מכתבו הבהיר הניעני ושוש משויש יחיר שכן תמיד נתכשר עליכם בקו הבריאות והוב ההצלחות ושוכע שמהות אכיר.

מה שדייק ר"ם היו על מה שכתבתי בספר הקטן וזאת ליהודה סימן כי מאו"ח אשר כתוב בשאלה דבעיית היפתו בניהים שבהר הברמל שם מתפללים לצד מערב ושאלו להשליח צבור והשיב המקום הזה הוא נד ירושלים ת"ו, ועל זה דייק ר"ם היו דכיון שכל עיר היפתו היא לצפונה של איי איך אמרו בבית הספר ההוא מערכו הוא נד ירושלים ת"ו, כן הכרת ויפה דייקת דהאמת הוא כיון דהעיר עצמה לצפונה של איי איך נאמר דהבנין ההוא משונה משאר העיר, ואשר אנכי לא כתבתי זאת שם דכל כונתי בתשובה היא להשיב ולכרר דמות להתפלל לצד מערב ולא כאשר השב השואל דאסור והאמת דתשובת השיץ לשואל בטעות היא, ואעיקרא

ב שארית או"ח ה' תפילה סי' א יהודה

האהיק שיפנו לצד מזרח כדרך שאר בכ"ג או לעקור התיבה לחוד ולשנותה שתהיה לצד מזרח אף אם ההיכל יהיה לצד דרום וכו' והיה צריך להתישב בזה מצד הדין אם אפשר לשנות דלפי השמיע דלא עשו כן בטעות כי בזמן ההוא היו רבנים ומו"ץ בעיר הזאת ועי"פ עשו ולא נדע טעמם ומה כתינו לסתור מעשיהם וכו' ולא דברתי להם על זה כלל אך אחר שנשרף בעוה"ר וכו' נקל הוא לשנות וכו' יעויין שם, ובאמת דיש להגיש אחרת על השריח ז"ל דסוף סוף הו"ל לתקן להם דהגם שהם היו מתפללים בבית הכנסת ההוא לצד דרום על פי רבנים מאיזה טעם שיהיה שבעומדם להתפלל י"ה יצדו פניהם לצד מזרח וכמו שכן כתב הרב הגדול מוה"ר אבנהב ז"ל והביא דבריו מן ז"ל בבית יוסף או"ח סימן צ"ד וז"ל כתב הרב הגדול מוה"ר ז"ל ותימה על המנהג שאנו נוהגים להתפלל לצפון ולדרום ולא היה לנו להתפלל אלא למזרח כדברנו המחבר ונראה שיש לנו להתויר הפנים לצד המזרח כשאנו מתפללים לצפון ולדרום כדאמרינן בפרק לא יחפור המצדד אצדודי פ"י שהמתפלל לצפון ולדרום יש לו להטות פניו לצד ארץ ישראל עד כאן, ומן ז"ל שם אחר שהביא ע"ז מ"ש רש"י בפירוש מצדד אצדודי ס"ים וזה לשינוי ועם כל זה כיון דאשכחן דמצדד אצדודי מהני יש ללמוד משם למהתפלל כלפי צפון או דרום דסני בש"צדד פניו כלפי ארץ ישראל וכן כתב סמ"ג נרסינן בפי"ב דבתרא וכו' מי"מ צריך לצדד פניו למזרח כדמסיק התם עכ"ל ע"ש וכן פסק בשולחן ערוך שם ס"ז יע"ש, ואיכ הו"ל להנאון השריח ז"ל להוכיר תקון זה להטות פניהם כלפי מזרח, ומה הוהרתי לכמה אנשים מירא ה' וחושבי שמו המתפללים שם לצדד פניהם כלפי מזרח, ומוכרח דנדון מוה"ר ז"ל שכתב שאנו נוהגים להתפלל לצפון ולדרום

הוא באופן דלאיזה סיבה בנר ההיכל והתיבה לדרום או לצפון ולכן היו מתפללים לאותו צד או לטעם שאמרו זכרונם לברכה הרוצה להתכנס ידרים וכו', ולזה הוכרח לומר שיש לנו להתויר הפנים לצד המזרח וכו' ומינה לנדון דידן בבית הכנסת של הרמב"ם ז"ל שההיכל והתיבה לצפון יש להם לצדד פניהם למזרח, אשר מזה יש להגיש גם כן על דברי הרב בית שלמה והבי"ד הנאון השריח ז"ל שם לענין בית הכנסת שקבעו אהיק לצד דרום בטעות וכן התפללו בו לצד דרום ואחר כך על פי הוראת הרב דשם סתרוהו וקבעוהו במזרח ויש מפקפקים בדבר דיש בזה משום הורדת קדושה שכבר זכה רוח זה להיות שם אהיק וכו' והשיב שם דאין בזה לחוש משום הורדת קדושה וכו' יעויין שם, ותימה שלא עלה על דל שפתיו ענין לצדד אצדודי לצד מזרח ואין צורך לכתור אהיק ממקומו וכמי"ש מוה"ר ז"ל והכמי"ג ומן ז"ל, ואולי דשאני נדון מוה"ר ז"ל והכמי"ג ז"ל דמתחילה נהנו להתפלל לצפון ולדרום מאיזה סיבה וטעם ועל זה אמרינן לצדד הפנים למזרח, ברם נדון הרב בית שלמה ז"ל אעיקרא בנו היהיק בדרום בטעות בלי שום טעם ולכן כתרואו על פי הוראת הרב וכעת אין ספר בית שלמה מצוי אית' לראות דבריו.

א"ך שיהיה העולה מדברי מוה"ר אבנהב ז"ל והכמי"ג ומן ז"ל כפי"ד הבאה"ט שם דדוקא אם כבר נהנו בעיר ההיא או באיזה בית הכנסת להתפלל לרוח משאר רוחות לאיזה סיבה וטעם אזי מותר לאדם להתפלל כן ויצדד פניו לארץ ישראל, אבל לכתחילה אין לאדם להתפלל לרוח שאינה כנגד ארץ ישראל בעיר ההיא ופשוט, ובוה נפשט שאלת דוים היו הראשונה דהאמת אסור לכתחילה להתפלל כי אם לרוח הנוהגים בעיר ההיא נגד ארץ ישראל אלא אם כן אם נהנו באיזה ביהכ"ג לאיזה

שארית ארץ ה' תפילה סי' א יהודה ג

כנודע לא יכולתי להאריך כל כך, והגני דורש שלומי וטובתי באהבה רבה ולכל אשר באהולו הינו ולידידי מעלת אחיו היקרים דשיום ותויל רניו ובספר חיים טובים ושלום תכתבו ותחתמו תחיל שנה וברכותיה שנת נאולה וישועה בעללא וזמן קריב אכיר.

ויאמר יהודה

עוד מענין הנזכר לעיל מיש מעיית נא אמן יעיא וויל.

אסגדריה היום ייא סבת שנת התרציו.

מאחדשו"ט וניזיק וכו' על ענין שאלת הרב יעקב טיקטין האשכנזי מעיר הכירה ניו יורק שמעתי מאחי הארון הר מדרכי הינו שהרב הזה כתב לכתיר כי בעיר ניו יורק קהילות רבות מתפללים לכל רוח ולעניות דעתי זה טעות יען כי העיר הזאת היא כמערכה של ארץ ישראל ואם בן צריך להתפלל לצד מזרח דוקא ומה שהשיב אחי הינו כי הארץ היא כדוריית ומדינות אמריקה הם תחת הנ"ל זה גם כן טעות יען כי אחר האמת עיר ניו יורק היא בחלק אמריקה הצפונית והיא בצפונה של העולם וארץ ישראל גם כן היא בצפונה של העולם אם כן אמריקה הצפונית היא כלפי ארץ ישראל מצד אחר ולא מצד מטה אבל הארצות אשר הם תחת הנ"ל הם החלק הדרומי של העולם אשר שם עיר בנוסצרה, ולעניות דעתי גם במדינות הללו לענין התפלה צריך לחשוב שהארץ היא ששחיתת ומהתפלל לצד מזרח דוקא או לרוח מזרחית צפונית, ואם יטעון הטוען כיון שהארץ היא כדוריית אם נחזיר פנינו לצד מזרח או לצד מערב הלא ארץ ישראל נדרנו ואין הדבר כן יען שצריך להסתכל בדרך היותר קרובה והרבה ידוע כי מהלך השמש מארץ ישראל

לאיזה סיבה על פי הוראת רבנים ובניל. ועל השאלה השנית בענין הסוכה בימים של חוה"מ שאין קידוש בהם מה משפט האכילה בסוכה דאין מי שנכנס לסוכת בית הכנסת בהם, הדבר פשוט דאם אוכל בקבע סעודה פת נמור או פת הבא בכסנין חייב לאכול בסוכה בכל שבעת ימי התג, אלא דהחילוק בהם הוא דבליילי יום הראשונים חובה לאכול פת בסוכה, ומכאן ואילך רשות אם רצה לאכול פירות וקליות דוקא בלי פת אוכל חוץ לסוכה כדון אכילת מצה בפסח וכמיש כן בפירוש מרן ז"ל בשולחן ערוך אירח חיים סימן תרל"ט סיג ע"ן שם, ומה שמקילים בזה הוזהר בעונות הרבים שלא לאכול בחול המועד בסוכה כמו בליילי יום הראשונים לא ידעתי על מה סמכו בזה, וראיתי להרב שולחן נבנה בהלכות סוכה שם שכתב וזה לשונו מנהג מקומות הללו לעשות סוכה בחצר בית הכנסת לטי שאין ידו משנת לעשות סוכה בביתו ובליילי יום הראשון אחר שמתפללים ערבית נכנסים לשם ומקדשים ואוכלים פת כות ובביצה ומברכין ברכת מגון והולכים לבתיהם ואוכלים כל צורכם עד כאן לשונו ע"ש, ומסתמות רבריו ז"ל נראה דדוקא בליילי יום טוב הראשון נוהגים לאכול בסוכה ולא בחול המועד ולא דיבר על זה שום טעם, ומרברי הרב הגדול כמוהר"א הון ז"ל בספר גוה שלום הלכות סוכה סימן תרל"ט סעיף ב' נראה דנוהגים בנא אמן לאכול בסוכה שבבית הכנסת בכל יום ובכל לילה רבימי התג יעויין שם, ומדינא ודאי דחייבים לאכול בסוכה גם בימי חול המועד כמו שנוהגים בליילי יום ראשון ובטעות מחמת עצלות נשתדב מנהגם כן וסברו דדוקא כשיש קידוש יושבים בסוכה מה שאין כן האמת ויש לכל איש ירא והרר לרבר ה' לישב ולאכול בסוכה כמו ליילי יום ראשון, ולהיות שהימים אלו ימי המעשה

ד שארית אויה ה' תפילה סי' א ב יהודה

עד מדינות אמריקה נעשה בשבע שעות אבל כשתחזור ממדינות אמריקה ותסובב ארצה בני קדם עד שתגיע שנית לארץ ישראל תשהה שבע עשרה שעות. והמסתכל במפה של כדור העולם יראה בעליל שבהכמת יוצר בראשית יתברך שמו ים גדול וגורא אוקינוס פסיפיקי שמו מבדיל בין קצה המזרח ובין קצה המערב וארץ ישראל סבור הארץ היא באמצע ממש ואם כן במדינות המזרח כמו פרס ומדי והודו וכו' צריכים להתפלל לצד מזרח ובמדינות מערב כמו מדינות ארופה ואפריקה ואמריקה צריכים להתפלל לצד מזרח כן נראה לי והי' יאר עינינו אמן.

עוד שאלה מדידי הנ"ל מעיית נא אמן יע"א.
בקיק פה עירנו יע"א היו אומרים במוסקה של שבת תכנת והשליה צבור היה אומר בהורה למשה צוית כרי לצאת ידי חובת שתי הסברות וכשבאתי לדור עמהם אמרתי להם שלא נכון כן ושהשליה צבור צריך להחזור ולומר תכנת בהורה, וכן עשו ואחר כן בא אצלינו אהר שליח צבור ממצרים והיה אומר למשה צוית בהורה וכששאלתי לו על הרבר הזה השיבני שרוב קהילות מצרים נוהגים כן מזמן קדמון ותמתי על זה ואמרתי לדרוש האמת ממעלת כחיד בבקשה להשיבני אם נכון זה לומר למשה צוית ושכמיה ושלום לו ולכ"פ בני ביתו היו בירא.

דניאל שלמה הלוי סי' ט

סימן ב

וזה מה שהשבתי על דבריו היו.

רב חכמי חמדת לבני דניאל איש המודות מדובר בו מכבודת משכיל נויה סי'

דניאל שלמה הלוי נרו יאיר ויהיה כאור הכהיר יחי שמו לעד כירא.

מאחדשר"ט באהיר וחיון וכו' נלילות ידיק הניעוני והנני משיב בקצר אמיץ

דהעת קצר על דברות שמים כהלכתן. ראשונה אודות השאלה מעיר הבירה ניו יורק על התפילה אם יתפללו לצד מזרח כנגד ארץ ישראל כמו נלילותינו או נאמר דהתם שאני דכפי שהעולם היא ככדור הם הוו תחת הנליונו ולאויה צד שיתפללו לא איכפת דלא הוו ננד ירושלים. הן אמת דהייתי נבוכ בזה אלא דאחר החקירה מאנשי שם חכמים ונבונים שהיו שם הם אמרו דהתפילה שם היא לצד מזרח כמונו ממש באין תפונה. ומזכרה שהאמת כמיש רזים היו דבין דארץ ישראל היא סבור העולם לכן המדינות שם כפי ראיית כדור העולם גם בעיר ניו יורק כמונו ממש והתפילה לצד מזרח כנגד ירושלים ובעיר ה' יתברך עור נרבר בזה. ועל השאלה לענין אמירת תכנת במוסקה של שבת דהשליה צבור היה אומר למשה צוית בהורה ובלהש היה אומר תכנת כמו הקהל ועושה זאת לצאת ידי חובת שתיהן. יפה עשית שהאמת אין לו לומר כי אם כפי מיש כל הקהל בלהש בלי שום שינוי. והאיש תושב מצרים שהתפלל בנא אמן שליה צבור ואמר בהורה למשה צוית באומרו שרוב הקהלות במצרים אומרים במוסקה למשה צוית. ותמה רזים על זה אם אמת כן. על זאת אשיב הן אמת דהאר"י ז"ל כתב בספר הכוונות בענין תפילת מוסק זה לשונו שצריך לומר כמנהג אשכנז שהיא סדר תכנת שבת וכו' הנתקן על סדר אלפא ביתא דתשריק ובאהרונה מוסיפין ה' אותיות מנצפ"ך וכו'. ונתן שם מעם לזה על פי הסוד כיעו"ש. וכן כתב החיד"א ז"ל במורה באצבע עיין שם. וכן המנהג בעיית נעומי רמשק יע"א כנודע. עם כל זה בכואי פה מצרים יע"א ראיתי ברוב

שארית א"ח ה' תפילה סי' ב יהודת ה

עמורה סלה וציע עד כאן. והנראה לעניות דעתי פשוט בכונת הרב מקור ברוך דפשוט לשון תכנת שבת וכו' הוא לשון תקון ולא מלשון ותוכן לכינים או ותוכן לכות שהם לשון מנין או לשון בידור אלא תכנת שבת לשון תקון ומצינו במוסף יום הכפורים תכנת כל אלה לכבוד אהרן שהוא לשון תקון. וכיון דהאר"י ז"ל נקט לשון תקנת בקורפ כפי הספרים שהביא הוא ז"ל שפשוטו שהוא לשון תקון ממש. ולא תכנת בכ"פ שהוא לשון תרגום עד שנפרשו לשון תקון. אם כן גם במוסף יום הכפורים צריך לומר תקנת שהוא פשוט לשון תקון ופשוט.

אבן לדין שטר כפי הכל בלשון תכנת בכ"פ ואין לשנות. ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום.

ויאמר יהודה

הלכות שבת סימן ג

מדמשק יציא.

כבוד מעלת עטיר וצית מיד מעלת הרב הנדול ראביד מקודש כמוהר"ר יהודה חיים הכהן מסלתון יצו יהשיל אביר.

מאחרי ניוק וקידה תיק על תיק וכו'.

בענין מילה שהיא ביום ששי והגיעה השעה ששית ועשרה דקים ולא נראה עוד השמש על הארץ והמוהל כשראה זאת ששקעה השמש החזיר כליו וצעק בקיץ שלא יוכל למול עוד ותו"ס באה הסנדקית לבית הכנסת והיה בבית הכנסת קהל גדול וקמו כולם נגד המוהל שעדין יש למנרי"ב שלישי שעה ויש בושה נצולה לחזור הסנדקית ריקם ואחר כך המוהל מל אותו בע"ב גתהרם אחר כך על

למנוחה

כדוב הקהלות שנוהגים לומר במוסף שבת סדר למשה צוית. ולא רציתי לשנות להם מאחר שכבר נהגו בזה. והאמת שגם אנכי הוצרתי ללכת אחריהם הן מצד דאורי' בקרתא אורי' בנימוסא והן שהיא סדר קטן מסדר תכנת למחר ללכת עם הצבור בקרושא דכתר. ואין להרהר אחר המנהג הזה שנהגו בסדר למשה צוית. דבוראי' שהמנהג של עובדי מצרים בזה הוא מנהג קדמון על פי מנהג ספרד. שכיב הסוד בארית סימן רפ"ו וזה לשונו ונוהגים בספרד לומר למשה צוית. ובאשכנז נוהגים לומר סדר תכנת שבת מוסרת על אלפא ביתא של תשריף עיש הנאולה וכו' עיש' והאר"י ז"ל בחר מנהג אשכנז בסדר תכנת ונדרו אחריו החיד"א ורבני האחרונים ז"ל. אבל במצרים שכבר נהגו כמנהג ספרד בסדר למשה צוית אין להרהר אחריהם לשנות המנהג לסדר תכנת שכבר נהגו כן כמנהג ספרד. ועיין להשי"ן ז"ל כפי תפילת מוסף סימן ה' בעיקר ה' שכתב דנוסח תכנת שבת בכתבי האר"י ז"ל בקורפ ובכל הספרים בכ"פ עיין שם. ובספרו האר"י שבידנו גם כן הנוסח בכ"פ וכן רני"ל הלישון בנינו. ונראה שגם נוסחת המניה שם כמוהר"א ח"ו ז"ל בלשון תכנת יעויין שם. וראיתי בספר פקודת אלעזר ח"ב סימן רפ"ו שהבי"ד הפרדס לרשי"י הניו בלשון תקנת. וכן בספר חסד לאלפים ובספר פעיה וספר מיה שכתבו בהדיא שצריך לומר תקנת בקורפ. ובספר מקור ברוך דף רע"ג ע"ג ז"ל תכנת כל אלה לכבוד אהרן וכו'. ודע שבספר הבוונות נאמר שצ"ל במוסף תקנת שבת וכו' ולא תכנת בכ"פ שהוא לשון תרגום עד כאן. לכן נראה לעניות דעתי שגם כאן צ"ל תקנת וכו' עד כאן. והקשה על זה מוהר"י מפראג דלכל הפירושים הנאמרים בזה הוא לשון הקודש ולא לשון תרגום כמו ישאמר הכתוב ותוכן לכינים וכו' ותוכן לכות וכו' תכנת

ו שארית אר"ה שבת סימן ג ד יהודה

סימן ד.

וזאת תשובתי.

כבוד ידידי חמדת לבני בן אחותי הגדולה הרב ועצום רב שבח"א כמוהר"ר עזרא אליאזר הכהן טראב מסלתון היינו יעומד הי' לעד כיר"א.

מאחדשו"ט וכו'. ידידי על ראשון ראשון לענין המילה בע"ש ונתאחרו

עד סמוך לבין השמשות והיה זה בקהל רב והביאו כבר התינוק למול וצעקו הקהל קדוש שעוד יש שליש שעה להמוגריב ולא היה הוצה המוהל למול כי זמן ההוא מהתוכבת מהול על הקודש ומל אותו בעל כרחו ושוב נתחרט אם צריך כפרה וכו'.

ידידי לענין דעתי נראה ברור שבזמן שכתוב בשאלה שהיתה השעה בעת ההיא ששה

ועשרה דקים ושקעה החמה. הנה כפי הרשימה הכתובה בדינו האמת הוא שהיה עוד בעת

ההיא שליש שעה להמוגריב ולכן נראה ודאי שאין להתחמיר ולעכב מילה בזמנה ואדרבא

הובה עליו למול דודאי בעת ההיא יש שמש בראשי ההרים. והן אמת שכתבתי בענינותי

בסה"ק וזאת ליהודה יוד סימן ק' דאוליגן לחומרא ודבאתי מ"ש מוהר"ק ז"ל בכפר לב

חיים ח"ב סימן קל"ד שכן העלה כאשר יעוין שם. שאני נדון דידן דהיתה לידת הילד ביום

הששי ויום הח' שהוא יום הששי היתה מילתו בזמנה דאורייתא אוי בודאי שאין לומר בזה

דאוליגן לחומרא ולדחות מילה בזמנה שהיא דאורייתא וכפרט שלא הניע עת זמן בין

השמשות ממש. אבל התם היתה לידת הילד בזמן ספק יום ספק מילה לכן אמרנו דאוליגן

לחומרא. ואם כן בנדון דידן שהמוהל קיים מצות מילה בזמן ההוא שהיא מילה בזמנה

ליכול וליהרן ומורא לא יעלה על ראשו ועליו תבוא ברכת טוב.

ולענין

המעשה אשר נעשה על ידו. האם צריך המוהל לקבל עליו תשובה בזה מי נימא כיון שהזמן הוא מהתוספת מחול על הקדש והוא קודם בין השמשות רצה לעשותו קדש עושה רצה לעשותו חול עושה. ואם כן אינו צריך כפרה ועוד אם יכול לסמוך בזה קצת על סברת ד"ח ואינו צריך כפרה או נימא כיון שהמנהג אצלנו כיון ששקעה החמה הוא אצלנו בין השמשות אם כן הוא עבר בזה וצריך כפרה.

עוד יודיעני כתיר מענין מנהגנו בפורים שאנחנו נוהגים יום ט"ו לקרות המילה

בלי ברכה ומוציאין ספר תורה וקורין ויבא עמלק וכמו שהביא המנהג הרב תקון יששכר

והביאו גם כן השו"ג בהלכות פורים יעו"ש. למה אם חל יום ט"ו בשבת אין מוציאין ספר

תורה לקרות בו ויבא עמלק כמו אם חל בחול. ואם משום דה"ל דלא יש בו הפסחה. נפסיד

פקדתי שהיא הפסחת שבת זכור כמו שנוהגים בירושלים תובכ"א שאם חל ט"ו בשבת תונדים

ומפסידים פקדתי כמו בשבת זכור וכמו שכתב הבאר היטב בסימן תרפ"ה בסיק ז' עי"ן שם.

עוד ילמדנו רבינו מה שכתב מורים באורה חיים סימן תרצי"ג סק"א הנה ואומרים

ויתן לך וקורים המילה ואחר כך מבדילים. וע"ש מ"ש באר הגולה ועי"ן בבאר היטב מה

שכתב משמו דמה שכתב מורים וקורין המילה קאי אלאחריו ואחר כך וכו' מה פירושו בזה.

דאי פירושו דאחר שמכדילים קורין את המילה הוא היפך מה שכתב מורים בדי"ט דקורין

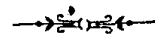
ואחר כך מבדילים. ועוד לאיזה צורך הניה רמ"א וקורין המילה. הלא מהן ז"ל תחילת

דבריו אחר קריאת המילה אומרים וכו' והוסף מורים ואומרים ויתן לך. אלא ודאי פירושו

כמו שפירש באר הגולה אם כן מ"ש וקורין את המילה קאי אלאחריו לא הבנתי דבריו.

כ"ד זעירא דבי רב הצעיר.

עזרא אליאזר הכהן טהאב סי"ט

ולענין מנהגינו בפורים שנוהגים כיום מיו לקרות המנילה בלי ברכה ומוציאים ספר תורה וקורין ויבא עמלק וכמו שכתב הרב תקן יששכר מנהג זה והבייד השו"ג בהלכות פורים יעוין שם. ועל זה שא"ל ר"ם הי"ו דלמה אם הל' מ"ו בשבת אין מוציאין ספר תורה לקרות בו ויבא עמלק כמו אם הל' בחול. ואם הפעם משום דאין בו הפטרה נצטיר פקדתי של הפטרת שבת זכור כמו שכתב הבאר היטב כסימן תרפ"ח כסיק ד' עד כאן דבריו יצ"ו. על זאת אשיב דמנהג דמשק יע"א בזה מיוסד על פי מה שכתב מרן הבית יוסף ז"ל כסימן תרפ"ח בשם מצאתי כתוב דמנהג ירושלים תוכביא כשהל' מ"ו בשבת דיום שבת שלפניו שהיה ה' לאדר קוראים פרושת זכור ומפטירין פקדתי. ובשבת יום מ"ו מוציאין בו שני ספרים וקורין בשני ויבא עמלק עד כאן. וכתמו בפירושו דאין הוררין להפטיר פקדתי ביום מ"ו אלא הפטרת השבוע דפקדתי כבר קרו אותה בשבת הקודם. וכן מכואר דס"ל להרב זקן אהרן ז"ל הוביד בסי' קמה סולת דף קפ"ב ע"ב שכתב וזה לשונו ושאלן לחוש למה שאין מפטירין בו מענינו של יום דהמנהג הוא דהמפטיר מפטיר מענינו של ספר שקרא בו עם כל זה אינו מעלה ומוריד זה. שלא אמרו המפטיר יקרא בתורה אלא מפני כבוד התורה עיין שם. וספר זקן אהרן אינו מצוי איתי אם הבייד הביי שכתב בשם מ"כ הנ"ל. ודבריו מכוארים דס"ל דבט"ו שהל' להיות בשבת לירושתינו שקרו פרושת זכור בשבת הקודם והפטירו פקדתי הן עתה בט"ו שהוא פורים מפטירין הפטרת השבוע. וזה אפילו לירושלים ת"ו שט"ו להודיש הוא להם פורים ממש. וכל שכן לדין ברמשק יע"א שיום מ"ו עושין מחמת ספק יותר טוב שלא להוציא ספר תורה כל עיקר כדי שלא נצטרך לשנות הפטרה. והנ"ס דלדעת מוהרלני"ה

והבייד הביח והכאה"ש שם דס"ל שמפטירין ביום מ"ו פקדתי אף על פי שמפטירין בה בשבת הקודם בפרשת זכור כאשר יעוין שם. היינו דוקא לעיה"ק ירושלים ת"ו שיום מ"ו הוא להם פורים העיקרי שלא מחמת ספק. אבל לדין שיום מ"ו לנו הוא מספק אין לקרות בו ויבא עמלק ולהפטיר פקדתי אחר שכבר קרינו אותה בשבת הקודם וכוה נמצא דמנהג דמשק יע"א מיוסד על אדני פו דאין לקרות ויבא עמלק כל עיקר.

ומ"ש מורים כסימן תרצ"ג סעיף ק"א הנה ואומרים ויתן לך וקורים המנילה ואחר כך מכדילים וכתב על זה הבאר היטב דמיש וקורין המנילה קאי אלאחריו ואחר כך מכדילין. כוונתו פשוטה דהוקשה לו במה שהור מורים ז"ל וכתב וקורין המנילה דהלא כבר כתבה מרן ז"ל בתחילת דבריו אחר קריאת המנילה בערכות אומר ואתה קדוש וכו' ואם כן למי"ל לכתוב עוד וקורין המנילה. ושלא תאמר דכוונתו דבמוציא שבת אומר ויהי נועם ואתה קדוש ואתה לך קורין המנילה ואם כן בזה דברי מורים קאי אלפניו וזה לא אפשר. לכן הוצרך לכתוב זה דקאי אלאחריו ואחר כך מכדילים וכמיש באר הנולה דלא בא אלא לאשמיען שמאחרין ההכדלה אחר קריאת המנילה. ובדרך אנב אמינא דזכורני דנוהגים ברמשק יע"א דאם הל' פורים כמוציא שבת דאומרים אחר תפילת י"ה שובה ויהי נועם קודם קריאת המנילה ואחר קריאת המנילה אומרים ואתה קדוש וכמיש הכלבו כסימן מ"ה משם ר"ה ז"ל ודלא כמו שהעלה הרב המניה בש"ץ סימן ז' אות י"ב כאשר יעוין שם. וכן נוהגים פה מצרים יע"א להקדים ויהי נועם לקריאת המנילה ואחרית אומרים ואתה קדוש.

ויאמר יהודה

ה שארית או"ח ה' פורים סי' ה יהודה

הלכות פורים סימן ה.

אבילות דיום ראשון וכו' ובמקום שאין מנהג
אזלין להקל עיין שם. והבי"ד הרב שדיה
ז"ל מערכת אבילות סימן ס"ב וכתב ז"ל
ובא מעשה ליד' בעיר הוה בפורים שח"ל
במוצאי שבת קודש ומתה ביום שבת קודש
ערב פורים ונקברה בלילה ואין ממי לשאול
איך הוא מנהגם והורתי כדעת הרב זרע אמת
שלא לנהוג אבילות לא ביי"ד ולא בפ"ו ואף
אם היה יום י"ד מיתה וקבורה היה ראוי
לפסוק כן במקום שאין מנהג וכו' עד כאן
דבריו יעויין שם. ולהיות שאין פה בזה הזמן
מנהג ברור בזה הורתי שלא לעשות קריעה
ביום י"ד כי אם עד הלילה ובהוראת הרב
זרע אמת ז"ל וכמיש השדי"ח ז"ל גם כן
שהורה כן. ושוב אחר זה חקרתי ודרשתי על
המנהג פה איך עושים בזה ושאלתי מפי איש
תלמיד חכם הראוי לסמוך עליו ואמר שהמנהג
שאין עושים קריעה ביום י"ד עצמו.

נשאלתי לענין אבילות בפורים שהיה יום
מיתה וקבורה ביום י"ד ופה מצרים
עושים ביום י"ד דוקא כנודע. ויש להסתפק
אם לעשות להאבל ביום פורים עצמו קריעה
והבראה.

הנה כפי מה שכתב מוהר"ף ז"ל בספרו
הבהיר חיים ביד סימן קכ"ה סעיף ע"ג
נראה דבאומיד נהנו לעשות ככל ימות השנה
וסיים שם וזה לשונו ועל כל פנים אם חל
יום י"ד בערב שבת והיה יום ראשון של
האבילות דהמנהג לנהוג אבילות על היות יום
ראשון אם כן אף שעושים קריעה והבראה
וישיבה על גב קרקע וכו' עם כל זה נראה
להקל וכו'. וכן הוריתי הלכה למעשה וכו'
יעויין שם. ועיין להרב זרע אמת היא סימן
ב"ן שכתב דאין אבילות נהג ביי"ד אפילו

יורה דעה

הלכות טרפיות סימן א.

הריאה בדקתי אותם הסירכות ולא בצבצו והיה
מים מעלה מטה כמו שלשה רפאל דהיינו שיש
ווקות מים ואחר כך צויתי להקצב שלא ימכור
אותה כי אם עד שאראה הדין עם שאני יודע
שהפוסקים ז"ל הביאו ענין זה והכשירו אותו
אם יש הפ"מ אבל כאן שהיה איזה הנבהות
ועוד שבעת נפיהת הריאה היה זב מן הריאה
מ"ם כמו מרוב ולא ידעתי מהיכן והיתה היא
שלימה ואחר כך היפשתי בדבר ולא מצאתי
כי אם שהרי פ"מ ח"ב הביא הדבר שהכשיר
והביא

מדמשק יע"א.

כבוד מעלת עט"ר וצ"ח מיד מעלת הרב
הנדול ראב"ד מקודש כמוהר"ר יהודה
ח"ים הכהן מסלתון יצ"ו יח"ש"ל אכ"ר.

מאחרי ניו"ק וקידה ת"ק על ת"ק וכו'.
שאלה יום ר"ח סיון שחמנו ענל א' ובעת
שבאתי לבדוק הריאה קפץ קילות
מים מבטנה ולאחר שהסירו הכרם בדקתי הריאה
והיה בה שלשה סרכות שניתקו בהנבחה אבל
היה מים הרבה על כל הריאה ולאחר שהסירו

שארית יוד ה' טרפיות סי' א יהודה ט

והביא אותו כנהיג והי' תויז זיל כסימן ע"א והרב פריה ועוד פוסקים אחרים שהכשירו בהפ"מ וכלבד שינדקו אותה בכל המקומות וינפחו הריאה בחוזק גדול ולא הביאו הפוסקים זיל אם יש סירכה בריאה אם יש לחוש שמחמת המים נתמסמס ואפילו עכשיו שנתקת בהנכה אולי אם לא היה המים אינם ניתקים בהנכה ותעשה זו אנו הושישים בבדיקת נו"מ שלא יוכל לעשות הנכה שמפני קוטנם הם ניתקים והם סירכות ולא ידעתי מה לעשות וכפרט שהריאה היא זכה מים הרבה ויראתי להכשיר והטרפתי אותה וכפרט יראתי שהי' שכות יעקב היב סימן סיה ולהרב עשרון קומין סימן ט"ל ולהרב זכתי צדק סימן סיה שכתב שיש חשש סכנה לאכול ממנה או אמרתי שחמרא סכנתא אי לזאת נא לשון בקשה שיודיעני כתיר אם עשיתי טוב ושכמיה.

עוד פ"א אירע ששחמנו שור אחד ובעת הבדיקה ראינו שפחול שלו היה גדול הרבה והיה נפוח הרכה ומעלה מפה משקלו יותר מכ"ד אוקיה והיה בשר הפחול שחור אבל לא נתמסמס ולא היה בשרו נרקב כ"א דוקא שהיה בשרו שחור ולא בכל הפחול ושיערנו שהיה יותר מחצי עביו בשרו כשאר הפחולים והכשרנו אותו דלא יהיה כי אם ניקב הלא פסק מר"ן ומורים זיל סימן מ"ג דאם נרקב דינו כניקב ובניקב אם יש עובי דינר זרב מתחתיו כשר וכתבו האחרונים זיל רצ"ל הצי עביו והכשרנו אותה. יודיעני כתיר אם עשינו טוב או לא ושכמיה.

וזאת תשובתי שהשכתי על הנו"מ.

עוד אירע מעשה שוחט אחד התחיל לשהוט וחתך את העור כולו ולא יצא דם וסילק את ידו מהשהוטה ונתע בעת ההיא מה לעשות ובא שוחט אחר ונמר השהוטה במקום אחר ואחר כך נתפקנו כיון דאנתנו נוהגים בדעת מורים בשהוטה והוא זיל פסק דאם חתך כל העור אף רלא יצא דם נוהגים להטריף משום דאנו לא בקאינן בבדיקת הוושט אם הוא נס אם יש הפ"מ או דוקא אם לא יש הפ"מ ואם יוכל לעשות בנה סים ספק אי הלכה כמר"ן או כמורים או לא כיון דעיקרא דסילתא מכה מנהג דמן הדין יש לה בדיקה ובמקום הפ"מ אוקמינן לה אדינא ויען שראיתי להרב תכ"ש והרב ש"ך דכ"י דלדעת מורים זיל דאף בהפ"מ ס"ל רטרופה לזה הטרפנו אותה ועל כל פנים אחלי יכוננו אהלתי ואחל להשיב אתי בזה כפי שיוורו להם מן השמים ושכמיה.

וה"ב ביד הי שויב מרבני אשכנז זיל האריך הרבה עיין שם.

כבוד יודי חמדת לבני רב החומאי הרב ועצוב כמזהריר עזרא אליהו הכהן טראב מסלתון הי"ו יעומד חי לעד לעולם כירא.

הנה לעיין מים רבים שנמצאו בהל"ל הנהמה והיה בריאה שלש סרכות שנעשה להם הנכה ובדקו אותם בחוץ ועלתה בנפיהה ובשר הריאה ישלם בכל מכל ואין בו שום ריעותא. הנה לכאורא נראה דמצד הדין יש להכשיר וכמיש הבנהיג זיל יוד סימן ה"ל משם מזהר"א הוב"ד בספר פ"מ היב סימן קכ"ז שנה הפ"מ הסכים להתיר ונס הפר"ה זיל הסכים להתיר בהפסד מרובה עיין שם. ועיין למהר"דה זיל בספר נדיב לב היא סימן כ"ד שהבי"ד לנדונו כעין נ"ד אלא דשם במקום הסרכות שהיו בנדון דידן בנדונו שם היה הזב בלוי מנסה כל הריאה וקלפו כל הח"יב ולא נשאר כלום על הריאה וסיים וזה לשונו ואם בן נמצא דא"יבא דכולי עלמא מקום יש להכשיר בנ"ד וכן דעת הרב שער המים זיל שם בס"ק ה"ל והגם דהרב מזהר"ה

שארית יוד ה' טרפיות סי' א יהודה

ז"ל שם שוב הסכים להטריף בנדונו והוא ביצא קילוח גדול של מים וכו' כאשר יעויין שם, מ"מ יש מקום לומר דגם הוא ז"ל מודה בנדון דידן להכשיר והוא דשאני התם בנדונו יש כמה ריעותות ושינויים מנדון דידן דחיישינן בהו להחמיר ולהטריף, א. דהיו שם המים עכורים כמראה דם, מה שאין כן בנדון דידן הגם דשם לא אתי עלה מטעם זה, ב. דהיתה הריאה שם בתכלית האדמיסות כמו לקותא מה שאין כן בנדון דידן דהיתה הריאה טובה ומום אין בה, והגם דהיו בה הסרכות שעלו בהגבי מ"מ כיון דשוב נבדקה ברוק ועלתה בנפיהה אין עוד לחוש לה, ומידי דהוה בנדון מוהרר"ה ז"ל שהיה עליו בשר בלוי כולה דעלתה בנפיהה ולא חש לה שם מה אס היה בשר הריאה יפה אלא חשש לה משום דהיתה הריאה משונה במראיתה, ג. דבנדון מוהרר"ה היתה הריאה ניקבת בהנחת האצבע עליה בנחת דמוכה דנתסמסם בשרה וכוה יש לחוש לדברי מוהר"ו שהבייר הפ"מ ח"ב סימן קכ"ז והבייר הכנהיג סימן ח"ל כאשר יעויין שם, דלכן חשש לה שם דעוד מעט היתה געשית הריאה כולה תיחלי תיחלי וריאה שנתסמססה טריפה וכמיש מרן בסימן ל"ו סעיף י"א מה שאין כן בנדון דידן דלא היה בה אהת מהנה בוראי יש לומר דלדברי מוהרר"ה ז"ל דאליבא דכל הפוסקים ז"ל שהבייר שם מוכה דיש להכשיר בנדון דידן, ושם בנדונו לא אתי עלה גם כן מכה המירא סכנתא מאיסורא שהששו לה הפוסקים ז"ל, ואולי דכיון דשם יש לו כמה טעמים להטריף מצד הדין וכנזכר לעיל אין עוד צריך לזה אלא דעם כל זה הו"ל להביא שם ובסי' ת"ו סימן ע"א דברי השב"י ז"ל ח"ב סימן ס"ה דחיישינן לה עוד מכה המירא סכנתא מאיסורא.

ומכל מקום נראה דהאמת והנכון הגא להטריף בנדון דידן והוא דראיתי בספר הלכה

פסוקה סימן ט"ל סעיף ק"ה שכתב וזה לשונו בהמה שנמצא בחלל הנוף ומקום הריאה שלה מלא מים בין שהם עכורים ואפילו מים זכים דיש לחוש מאיזה חולי או נקיבת הוושט והמחמיר לעצמו קדוש יאמר לו ולאחרים אין להתיר אלא על ידי בדיקות הללו היינו לבדוק בכל האיברים הפנימיים של הבהמה שיש לחוש שהגיעו שם המים דילמא נקוב חד מהם וכן לבדוק שמא ניקב חצר הכבד וגם לבדוק כל הריאה בנפיהה וגם לראות בריאה שמא יש בה איזה יובש כל שהוא ואחר כל הבדיקות הנ"ל יכול להתיר בהפסד מרובה ובשעה"ד וכו' דאם לא ברק כן טריפה בשם מוהר"ן בשם בר"י ובי"א וכו' יעויין שם, אשר מדבריו אלו יוצא בנדון דידן להטריף דהרואה יראה דבאמת קשה לבדוק בכל האיברים דפנימים שכתב הוא ז"ל וגם בתהילת לשונו שכתב דיש לחוש לנקיבת הוושט ואין אנתנו בקיאים בנקיבתו כנודע וגם הפוסקים ז"ל שצ"ן עליהם הוים היוו שכתבו ובלבד שיבדקו בכל המקומות, לכן בוראי שיש לחוש לה ויש להטריף בנדון דידן מלבד הטעם של המירא סכנתא מאיסורא ויפה דנת ידיו להחמיר ולהטריף מכל הני טעמי הנ"ל וספרי דב"ר שצ"ן עליהם הוים היוו אין מציא ויהיר שיפוצו מעינותיו חוצה ויהי לו שם כשם הגדולים כד"א.

גם לענין שהתחיל השוהט לשחוט ושחט העור כולו ונתע וסילק ידו ולא יצא דם ובא אהר ונמר השחיטה במקום אחר לדין דנהגינן כמורים אם יש להתיר בנדון דידן דיש הפסד מרובה.

הנה כבר נודע דברמשק י"ע"א נוהגים להטריף כל שהיה אפילו כל שהוא בין בעוף בין בבהמה אפילו בהפסד מרובה ושעת הרחק כנודע, ועיין בס' ה"א"ו שמי"ח שכתבו דהמנהג לפסול כל שהיה אפילו במשהו וכהרף עין בין בעוף בין בבהמה וכו' ואפילו בהפסדי ושעת

שארית יוד ה' מרפיות סי' א יהודה יא

מוהרשרים זיל מארי דאתרא הדין וזיל שהיה רבו הפירושים והנכון שאם שהה כדי שהיטת רוב סימנים נסה לנסה ודקה לדקה ועוף לעוף שחיטתו פסולה עד כאן. הרי דבפחות מזה אפילו הנביה ידו מעט חוזר ושוחט וכו' אבל מנהג אדריאנו לפסול כל שהיה אפילו בהמה וכו' יעויין שם. ובתחילת ההשקפה אמרתי דמה שכתב מוהרשרים זיל והנכון שאם שהה כדי שחיטת רוב סימנים וכו' שחיטתו פסולה דעל זה כתב השו"ג זיל הרי דבפחות מזה אפילו הנביה ידו מעט חוזר ושוחט וכו' יעויין שם. דלעניות דעתא אפשר דלדעת מוהרשרים זיל מה שכתב כן כדי שחיטת רוב סימנים הוא כדי שיעור שחיטה עצמה בלי הנכחה והרכבה ולכרעת רב ושכואל וריי. ובשיעור זה לא שייך עוד לומר דאם הנביה ידו מעט חוזר ושוחט דלא יש שיעור בזה לומר לחזור ולשחוט. ועיין להרב תבואות שור סימן כיג סעיף ק"ה עיין שם. ואפשר דכרוב הימים נשתנה המנהג מאחרי מוהרשרים וזכרנו לרכבה ואחריו נהגו כמרן זיל וספר מוהרשרים זיל אינו מצוי אתי.

ועיין להשו"ג זיל שם סקינ שפירש בדעת המ"א שהגיה תיבת ער הרוצה לומר עד שישהוט מתחילת השחיטה שהוא מהעור עד רוב סימנים כהר"ן זיל עיין שם. וכן ראיתי להרב תפארת למשה שפירש דמ"א הוסיף תיבת ער להוציא מדעת אנורה ותהיך דסיף לשער במצא העור פגום ובא המ"א לומר ראינו כן אלא השיעור הוא שינביהנה וכו' ויתחיל לשחוט בעור והסימנים עד שישהוט רוב כל השניים עד כאן. ועיין בספר גירדלי הקדש על שיע' ויוד שם סקינ ועיין תבואות שור שם סעיף ק"ה ואין ספרי רבנו אשכנזי האחרונים זיל מצ"א.

ועיין בספר נבחר מבספ בספר פרי ספרי דף כ"ח ע"ג שכתב וזה לשונו ולפי

ושעת הדחק ואין לשנות וכו' כדי להנצל מאיסורי דאוריתא וכן ראוי לנהוג בכל תפוצות ישראל וכו' יעויין שם. וכן נוהגים בדמשק יצ"א ובנוכר לעיל. ועיין להשיך הכי"ד הבאה"ט שם דלרמ"א אף בהי"ט מר"פה. ולא שייך בנדרן דידן לומר בזה הסי"ט שכתב ה"ט היו והוא דהן אמת הוא בלי ספק כלל דקימא לן מצד הדין כמרן השו"ע זיל דיש שיעור לשהיה כמי"ש הוא זיל אלא דכבר נהגנו בזה ברמ"א זיל אפילו בהפסד מרובה ואם כן אין שייך עוד לומר סי"ט. גם אין להתיר בנדרן דידן כמי"ש השו"ג סימן ל"ד סעיף מ"ח במעשה שבא לידו בחתיבת ריאה שלוקה שהביאה לפניו והמחט בתוכה הציה דרך תורה וכו' והכשירות. וכתב וזה לשונו ואף על נב שאנהנינו להטריף כל מחט כמו שכתב מורים היינו לכתחילה אבל כדיעבר והפי"ט וכו' סמכנו על דין תורה והכשרנו עד כאן. רמזכה מזה דלכתחילה אמרנו כמורים זיל אבל בהפי"ט נאמר דקימא לן כרין תורה ובמו שפסק מן זיל דיש שיעור לשהיה ובנוכר לעיל. דלעניות דעתא נראה דאין ללמוד מזה להתיר בנדרן דידן מפעם הפסי"ט דשאני נדרן דידן כרין השהיה ראעיקרא קבילו עליהו להתמיד בכברת מורים זיל אפילו בהיכא דאיכא הפסד מרובה ובנוכר לעיל.

ודן אמת ריש מקומות נוהגים בסברא ראשונה שכתב מרן זיל בס"מ כיג סעיף ב' דברקה שיעור שינביה בהמה דקה וירביצנה וישחוט ובנסה וכו' וכמי"ש השו"ג זיל שם כ"ס"ק ח' וזיל והמנהג פשוט בשאלונקי כרעת רבינו דיש שיעור לשהיה ונוהגים כששוחטים פה גרול שיעורו עב שמומנים שנים שלישה סבינים ובשארין הסבין חד מנביה"ס זה ומשימים אחר באותו מקום זנומרים השחיטה וכן כשמתחיל לשחוט ושהה מעט קודם נמר שחיטה אומרים לשוחט שחוט עריין. וכי"ט

יב . שארית יוד ה' פרפיות סימן א יהודה

שכר מסק מרן כסברא הראשונה דוקא בהפסד מרובה יש להקל והמנהג הוא להחמיר בכל נוונא בשהייה כל שהוא בין בעוף בין בבהמה אפילו בשעת הדחק כדברי מור"ם וכפי השי"ח יעויין שם, שכן ראוי להורות לבן לא נאריך בזה ביון דעל כל פנים יש להחמיר בכל שהוא בכל נוונא מצד המנהג שנהנו לחשש איסור תורה עד כאן דבריו, דמכל זה יוצא לנדון דידן דיש להחמיר ולהסריף הבהמה שחילק השוחט את ידו ובא אחר ונמרה ולכן יפה עשית ידו להסריף ועליך תבוא ברכת טוב אכיר.

ולענין שנמצא בשור אחד טחול גדול ונפיה הרבה ומשקלו מימי ארבע אוקות והיה בשר הטחול שחור ולא בולו אלא שלא נתמסס ולא נרקב והיה יותר מהצי עוביו הכשר כשאר הטחולים והכשרת דלא יהיה אלא ניקב וקימא לן אם יש עובי דיו מתחתיו כשר.

הנה לא נהבאר בשאלה אם הנשאר בטחול שאינו במראית שחור כי אם כשאר הטחולים אם השיר הזה היה תחת השחרות שבטחול או למעלה או לצד ימין או שמאל והגם דנימא דמסתמות השאלה נראה דהיה מראית הכשר מתחתיו ממש ולכן הכשר יש לדעת אם היה מראה הכשר במקום אחר ולא התחיל ממש אם יש להכשיר גם כן, ונראה דבענין זה יש מערכה מול מערכה וגם שתיים שהן ארבע, ראשונה אעיקרא ברין ניקב הטחול בסומכיה דבעינן נשתיר עובי דינר זהב, יש מערכה אחת מיש הרמכים בפיו מהלכות שהיטה והבייד מרן הבית יוסף ז"ל יורה דעה סימן מ"ג וזה לשונו אם ניקב הטחול נקב שאינו מפורש אם נשאר תחתיו כעובי דינר זהב מותר פחות מכאן הרי הוא כמפורש וטריפה וכן נקט מרן שם בשולחן ערוך ובכבוש גם כן שם, ועיין להרב שולחן נבוא ז"ל שם

סעיף ק"ה דכתב דמיש מרן תחתיו הוא בדוקא להנין על הנקב שעליו וז"ל ולשון תחתיו משמע לצד הדבוק בכרס דלצד אחר נקרא ע"ג הטחול וכו' אם כן לשון תחתיו משמע בצד הדבוק בכרס דאי לא תימא הכי אלא כמיש הפיו אם כן הוה ליה להרמכים לכתוב סתם אם נשאר כעובי ד"ז וכו' יעויין שם דכתב זה ליישב מנהג שארונקי יציא דנהנו כן דתיבת תחתיו בדוקא מה שאין כן מדרג אינדרני יציא עיין שם.

מערכה שניה מה שכתב הפיו ז"ל שם סעיף ק"ו לדעת ראב"ה דאם היה לקותא בטחול בצד העב דהיינו סומכיה ודאי טריפה אם לא נשאר למעלה או למטה כעובי דינר דלקותא זו הוה כמו ניקב וכו' עיין שם, דלדבריו ז"ל מה שכתב תחתיו לאו דוקא אלא או למעלה או למטה, וכן כתב הרב הבוואות שור שם סעיף ק"ב וז"ל עוד נראה לי דאם ניקבו שני צדדיו דהיינו הצד שהוא דבוק בכרס וצד שכנגדו ובאמצע נשאר בשר הטחול כעובי דינר כשר וכו' ובכל נוונא שנשאר עובי דינר כשר וכו' עיין שם, ובהנהגות מקדש מעט הנדפס בשולחן ערוך שם בסעיף ק"ו כתב גם כן וזה לשונו וכי"פ בשם מה"כ הביא דאם הכועה לצד הפונה לכרס ויש בדינר זהב שלם לצד הויך כשר עיין שם, ולא דוקא בועה דהיה נקב ממש וכו' עיין שם, משמע מהא דמיש ז"ל נשאר תחתיו כדינר זהב לאו דוקא אלא היה למעלה או בכל נוונא כשר, ומהרד"ח ז"ל בספר תו"ז נ"ב כתב אות סי' סימן נ"ט ס"ו וזה לשונו ואין לרייק מדברי הרמכים וכו' דתחתיו ממש למטה וכו' אלא בין למעלה בין למטה כשירה וכמו שכתב השו"ג וכן כתב מהב"ר אות ל"ה וכו' עיין שם, מוכח מדב"הם ז"ל דתחתיו לאו דוקא ואם נשאר בשר טחול למעלה או בכל נוונא כשר.

מערכה

שארית יוד ה' טרפיות סימן א יהודה יג

כפלי כפלים יש להכשיר הרב שאלת יעבץ סימן ח'ן והרב מהב"ר סימן ב'ן והרב עיקרי הרב בחלק יורה דעה ודוקא כשלא יש שום ריעותא אחרת בתרנגולת אמנם כשיש ריעותא בשינוי מראה ונתמסמס יש לאסור והכל לפי דאות הדין עד כאן, ועיין להשוניג שם סי' ה' שכתב ע"ד דמ"א הג"ל וה"ל ומה ששינה הרב לשינוי דאילו בהניא כתבו ואם לקתא בשינוי מראה והרב כתב בשינוי בשר הדין עמו דשינוי מראה לבד אינו פוסל בטחול אם אין הבשר דע דאין שינוי מראה פוסל אלא בריאה ולא כל שינוי מראה אלא אותן שמנו הו"ל במ"ש כנהיג בהנכ"י אות ט' בשם דש"ל ולכן כתב הרב ז"ל שינוי בשר כלומר לקתא בשר הטחול ממש וכן פירש דבריו כנהיג שם עיין שם עד כאן דבריו, מכל זה נראה לנרדן דידן שאין בהטחול שום לקותא ורוע בשר כלל אלא שינוי מראה לתור אין להטריף דשינוי מראה לתור אינו פוסל לפי דברי אהפוסקים הג"ל.

ובכן בנדרין דידן שהיה בטחול מראית שחור ויש בו קרוב להציו מראית בשר טחול וכבר כתבנו שלא נחבא בשאלה אם השיור הנזכר לעיל היה תחתיו ממש דאם היה תחתיו בסתמות השאלה לית דין צריך בושש דיש לסמוך ולהתיר מידי דהוה נקב ממש וכנזכר לעיל, אלא דאפילו לא היה השיור תחתיו כי אם לצדדין נראה לעניות דעתי דיש להכשיר מטעם ס"ס ספק בניקב הטחול נקב ממש שאינו מפולש אי בעינן דהשיור יהיה תחתיו ממש וכפישט דברי הרמב"ם ומרן ז"ל או אפילו נשתייר למעלה וכיוצא לפי דברי הטורי זהב ורבני אשכנז ז"ל הג"ל, ואת"ל דבעינן תחתיו ממש ספק אעיקרא אם שינוי מראה בטחול פסיל או לא והוי מתהפך שפיר, והגם דראיתי בספר משנצות זהב שם בסי' ה' דהאר"ך לבאר דשינוי מראה בטחול לא מטריף וכתב

מערכה שלישית בטחול שלקה בשינוי מראה שכתוב בהנהות אשירי והבי"ד מרן בבית יוסף שם וזה לשינוי כתב בהניא שכיב בהיג ובשערים דנתתך אסור ועוד הוסיף בשערים נקדע או נימה בסומכיה וכו' ואם לקתה בשינוי מראה וגשת"ד במראה כעובי דינר זהב כשירה עיין שם, וכתב על זה ה' שעד המים שם סעיף ק"ה וזה לשינוי משמע שכונתו שאין נראה בטחול שום ריעותא אחרת כי אם שינוי מראה וכן הוא להר"א בתורת השאת עיין שם, ועיין מ"ש בשיח בסי' קד' וכל דבריו מהורים לד"נא והכריה שם להטריף אפילו אין שם שום ריעותא אחרתי אלא שינוי מראה וכן עיקר עיין שם.

מערכה רביעית מה שכתב הש"ך והפ"ו והפ"ד ז"ל שם דשינוי מראה לתור בטחול כשר והבי"ד הפתיש ז"ל שם סי' ה' וכתב אכן בתבי"ש סק"ד האר"ך להחמיר בנמצא שינוי מראה דהוה לקותא ולר"דן שאין אהנו בקי"אם היישינן וכו', והגודע ביהודה הלך יורה דעה סימן י"ג הל' ע"ז ודעתו להקל בשינוי מראה יעויין שם, גם ההר"א ז"ל בספר מחיב סימן מ"ג סעיף ה' כתב מדתוינן דמורים בהנהה שינה לשינוי ממש בתיה מוכה דאחר כך כשחב"ר ההנהות סבר כמזהרש"ל בשיש סימן פ"ה להכשיר בשינוי מראה וכן כתבו האחרונים ז"ל וכל שלא יש שום ריעותא בכשר כלל אלא דוקא שינוי מראה לתור יש להכשיר כדעת האחרונים וגם מ"ש בשערים לקתא בשינוי מראה יש לפרשו שהיה קצת ריעותא בכשר ובהצטרף שינוי מראה אסור אבל שינוי מראה לתור לא אסור וכו' גם הרב פרמ"ג במש"ו עמד ע"ז ושוב כתב דהמנהג להכשיר בשינוי מראה וכו' עיין שם, וכעין זה ראיתי בענין כבד שנמצא גרול מאוד שכתב מוה"ר"ף ז"ל בסיה גנוי הי"ם מערכת ט' אות כבד דף פ"ח ע"ג וזה לשינוי כבד גרול מאוד

יד שארית יוד ה' טרפיות סימן א ב יהודה

בכורד והנה בשינוי מראה המנהג להכשיר, ובשהור דלקותא הוא איני אומר לא איסור ולא היתר מאחר דהפריח בקוניה הסכים כפסק בהיי סימן ל"ב עד באן, ובנדון דידן היה מראה שחור עם כל זה אין לחוש לה דשאני התם בנרונז זיל דנראה שהיה השתיות בכל המחול בלי שיור דינר זהב מראה כשה אבל באופן דיש שיור מראה כשר בעובי דינר זהב יש להכשיר אפילו שהיה השיור למעלה ולצדדין, באופן לפי האמור יש לסמוך ולהתיר בנדון דידן שנשתתיר בעובי דינר זהב אפילו באופן דנשתתיר בעובי דינר זהב למעלה או לצדדין ובגיל הנלעיד כתבתי.

ויאמר יהודה

סימן ב.

עוד מדמשק יע"א.

כבוד מעלת עטיר וצית מיד מעלת הרב הגדול האב"ד כמוהר"ר יהודה חיים הכהן יחז"ל אכ"ה.

מאחרי גויק וקידה תיק על תיק וכו' בבקשה מכתיד להודיעני בענין שארע עמי והוא.

עובדא הוה שבדקתי שור אחר והיה סירכות שהלכו בהנבהה ובדקתי אותה בחוץ

כנהוג והיה בה בשר בלוי בסוף האומה והייתי קולף אותם ובעוד שאני קולף יצא תולעת אחת ארוכה ועבה כמו השעורה ונמצא תחת הכשר בלוי נגלד כשיעור התולעת ולאחר שקלפתי אותה כראוי נתתי רוק ולא בצנצה ואחר כך נסתפקתי אם יש לחוש משום תרתי לריעותא בשביל התולעת שנמצאת שם או לא דאפילו שהדין אצלינו שהבי"ב אינו ריעותא ואינו מצטרף משום תירר עם כל זה בשביל הנגלד שהיה תחתיו ועליו היה תולעת אנו דנין אותו כמו שהביאו הפוסקים אם נמצא

נגלד ויש כנגדו שבר בדופן ויש לו עוקץ דאפילו אם עלתה בנפחה טריפה משום חטאתי נדרי תמיד וכל שכן התולעת או לא, ועוד שזאת התולעת אינה כמו המורנא שנמצאת תמיד בריאה ועוד שלא יש נקב לפנינו כי אם הנגלד ויש בו הפי"מ וממון ישראל ולא מצאתי לספרי דבי רב שהביאו כנדון זה ובפרט להתו"ז ז"ל ושאר ספרים ברם מצאתי להרב ביד אשכנזי והוא על הלכות שויב שהביא בד"ן נקבי מורנא סימן ל"ו דף י"ג סעיף ק"ז שיכתב וזה לשונו לפעמים יש בשר בלוי על הריאה וקולפים אותו ונמצא נקב אף אם יש תולע טריפה שמראים הדברים שמהיים נקבה ועלה שם קרום מהמת. מכה ואינו קרום ע"ן שם וע"ן גם כן באותו הספר בעמודי הבית פ"י על דבריו ואם כן מכאן נראה דאם יש תולע רפי" האומנס הדרי כי דנדנו שם ראו נקב תחתיו וכמבואר בדבריו אבל אם יש תחתיו נגלד ונברק ולא בצבץ בזה לא ראיתי פוסקים שדברו בזה ואחר כך האיר ה' אז עיני וראיתי להרב דעיק. ס"ק כ"ה והביא דבריו הרב זכתי צרק בכלי זיל וז"ל ריאה שנמצא ע"ג תולע והפשו בריאה ולא היה שם נקב כשרה ואפילו אם יש בריאה רושם בלי נקב אין להתו"ק ריעותא על הריאה דהשתא ומה אם נקב נמצא אמרינן לאה"ש ניקב כל שכן אם רושם בלי נקב שאין להתו"ק ריעותא על הריאה ואין צריך בריקה יעו"ן שם ואם כן בנדונינו שלא יש נקב כי אם נגלד תחתיו לא יהיה בו אם רושם וכי ואצי"ב ואפילו אם תמצא לומר שהתולע הוא לא כמו המורנא שכאן הוא ארוך ועגול כשעורה עם כל זה כתב הרב, הסד לאברהם אשכנזי ועוד להרב דברי טלביאל אשכנזי ועוד פוסקים אחרים שכל תולעים נכללו בשם מורנא שאמרו בש"ק ואם כן בענינינו שיש הפי"מ וממנס של ישראל אם כן יש לנו לסמוך על הרב דע"ק

שארית יוד ה' מרפיות סי' ב יהודה מו

דעיק זיל והבשלתו אותה, ועוד אין לומר שהתולע נקבה מהיים ועלה עליה ביב וקרום שעלה מים אינו קרום שהרי כי ביד ביסוד הבית שם מה שתמיד יש מוגלד במקום התולעים אין זה חשש דבן הוא בטבע במקום מקולקל גדלים שם תולעים ואם כן כאן נמי עלה ביב וגדל שם תולע והביא ראיה וירום תולעים ויבאש והוא הפוך יעויין שם, אי לואת בבקשה מכתיד שיגדיל חסרו עמי וישיבני אם עשיתי דבן ושנמיה, ואסיים בניזיק ושלום הכיד ועירא דבי רב.

הצער עזרא אליאו הכהן מסלתון סי' ב

וזאת תשובתי על דבריו הינו.

מעלת רב תנינא המניכא דרהבא חמדת לכבי הרב ועצום רב טבהינא כמוהרריד עזרא אליאו הכהן מסלתון הינו יהי שמו לעד כדרא.

אנכי הרואה שא"ת חכם הצי תשובה הנטה דעתו להבשיר וכן עשה הלכה למעשה והבשירה, הנה גם לעניות דעתי נראה ברור להבשיר בנדון זה בשופי כיון דגברקה הריאה אחר קליפת הבשר בלוי והגלד ברזק בנהוג והיה בשר הריאה תחתיו שלם ויפה וכמיש מן זיל בבית יוסף בשם הרוקה ופסקו מורים בהנה בסוף סימן ט"ל והלבוש בסיומן ליה דבבשר בלוי דצריך נפיתה אם תשאר הריאה במראיתה ובשלימותה בשירה, והכנסת הגדולה בליון ליה בהנהות בית יוסף אות מיו הביא דבריהם ופירש דהיינו שלא יהיה בריאה שום נקב או טרפות אחר הפוסל דהיישנין שמא מהמתו נתהוה החלב בלוי שעליה וכיון שלא נמצא דבר הפוסל בשירה, ואפילו נמצא איזה שינוי או בועא וקמט וטינר וכיוצא תחתיו כיון דבלאו הכי כשירה מפני הדבר ההוא

יעויין שם' ועיין להפדיח בסוף סימן ט"ל והרב לחם הפנים והרב שער המים שם ועיין כיון למוהרריד זיל בספר תורת זכח סימן נ"ו אות א' עיין שם דמוה כתב שם דכשהחלב בלוי הוא דק כמו דיר בעלמא דנקלף בקל ורואה הריאה שלימה יפה כשירה ושכן הסכים הרב בית יצחק סימן ט"ל חלק י"א יעוייש, ובנדון דידן מסתמות השאלה ניכר שנקלף החליב בנקל והיתה הריאה שלימה ויפה ולכן פשוט דיש להבשיר, והנני שהיה בנדון דידן תולעת תחתיו כשעורה יש לומר דנתהוה תולעת זה מהלכות של הבשר בלוי שם איזה ימים וכמיש רוים הינו משם ביד ביסוד הבית ואינו מציא, וכיון שגברקה הריאה והיתה שלימה ויפה אין לחוש עוד להתולעת, מדי דהנה דנמצא תחת הבשר בלוי מיש הפוסקים הניר איזה שינוי או בועא או קמט וטינר דכשירה אחר הבדיקה ובגיל, ומה גם דבנדון דידן שמירי בבחמה נסה דאין לחוש בה שיהיה תחת הבשר בלוי נקב כמו בהמה דקה דרובם כנולם יבא תחתיו נקב בפועל או בועא ישנה או מורסא וכיוצא וכמיש מוהרריד בסי' תינו שם סי' עיין שם, וכיון דבנדון דידן גברקה והיתה שלימה ויפה יש להבשיר, ואפשר דעל כיוצא בזה בנדון דידן דנמצא תולעת תחת החלב בלוי דיבר הרב שינוי זיל שם וזה לשונו ודע דהתולעים באים בריאה בשני אופנים, האחד באים תחת הסירכא ואחר בריקת הסירכא כדינא אם נפיתה במקום שעושים נפיתה ואם בהנבה במקום ישעושים הנבה, צריך לבדוק הריאה במים בשביל התולעים, אופן השני הכאים בלא סירכא דהם בתוך הריאה ועיג כנע צרעת וכיו' יעויין שם, בנדון דידן כאופן הראשון שתחת הסירכא שהיה לחות הרבה שעל ידם נתהוה תולעים שם על גבי הריאה ובהסיר הסירכא ולבדוק הריאה במים וראת הבדק שהיא שלימה ויפה

הצער עזרא אליאו הכהן מסלתון סי' ב

וזאת תשובתי על דבריו הינו.

מעלת רב תנינא המניכא דרהבא חמדת לכבי הרב ועצום רב טבהינא כמוהרריד עזרא אליאו הכהן מסלתון הינו יהי שמו לעד כדרא.

אנכי הרואה שא"ת חכם הצי תשובה הנטה דעתו להבשיר וכן עשה הלכה למעשה והבשירה, הנה גם לעניות דעתי נראה ברור להבשיר בנדון זה בשופי כיון דגברקה הריאה אחר קליפת הבשר בלוי והגלד ברזק בנהוג והיה בשר הריאה תחתיו שלם ויפה וכמיש מן זיל בבית יוסף בשם הרוקה ופסקו מורים בהנה בסוף סימן ט"ל והלבוש בסיומן ליה דבבשר בלוי דצריך נפיתה אם תשאר הריאה במראיתה ובשלימותה בשירה, והכנסת הגדולה בליון ליה בהנהות בית יוסף אות מיו הביא דבריהם ופירש דהיינו שלא יהיה בריאה שום נקב או טרפות אחר הפוסל דהיישנין שמא מהמתו נתהוה החלב בלוי שעליה וכיון שלא נמצא דבר הפוסל בשירה, ואפילו נמצא איזה שינוי או בועא וקמט וטינר וכיוצא תחתיו כיון דבלאו הכי כשירה מפני הדבר ההוא

מז שארית יוד ה' טרפיות סי' ב יהודה

אזי יש להכשיר דודאי התולעת היא מהלכות שנתהוה על הריאה מהסירכא שהיא עצמה מכה הלחות, וכיון שנבדקה ברזק והיא שלימה יש להכשיר כיון שאין בה שום נקב כלל מה שאין בן באופן השני שכתב שם, דבזה נסתלקה תמיהת מוהררית ז"ל בכפר תו"ז סי' פ"ז סעיף ו' שהקשה על דברי השו"ג הנ"ל באופן הראשון וזה לשונו דבאופן הראשון דבא בסירכא למאי הלכתא דצריך בדיקה כיון דאיפסיקא הלכתא דבתר שהיפה פריש וכו' יעויין שם, ואחר המחילה רבה יש לומר דהשו"ג ז"ל בזה ס"רי באופן דהתולעת הוה על הריאה בלתי שום נקב לומר בתר שהיפה פריש כי אם היה התולעת על הריאה, ולצאת י"ה מהששת נקב וכיוצא בריאה בודקים דריאה ואם היתה שלימה כשירה, והן אמת דמוהררית ז"ל שם בסוף סימן ז' כתב וזה לשונו דבהיות תורת תולעים של הריאה דהנים מני ים ועם דאיתמר בשים להכשיר וכו' נראה לי להטריף בכל אופן וכו' וכינן הסכמת הרב בעיה בסימן ל"א שכן הוא מנהיגנו להטריף בין פריש ובין לא פריש בין חי בין מת עד כאן דבריו, יעויין שם, מכל מקום דבריו ז"ל מירי באופן שיש נקב בריאה וע"ז חילקו הגאונים והפוסקי ז"ל אבל באופן שנמצא התולעת תחת בשר בלוי כנדרון דידן ובפרט היותו כשעורה שאינו דומה לתולעים היוצאים מהריאה שהם דקים וארוכים וכיוצא ונבדקה הריאה והיתה שלימה בודאי יש לומר דתולעת זה נטהוה מהלכות שהיה על הריאה וכשירה.

והגם שבנדרון דידן נמצא נגלד תחת הבשר בלוי כיון שנבדק ולא בצבץ אין עוד לחוש לו, ועוד שאין לחוש בנדרון דידן לתרתי לריעותא הנגלד והתולעת ולהטריף וכמו שכתב מורים ז"ל לענין אם נמצא בועא על מקום שנגלד קרום הריאה דטריפה אכן הסכימו האחרונים וכמו שכתב הכנסת הגדולה שם אות

ה' וכן כתב הפרי חדש ז"ל דהוה ליה תרתי לריעותא ועיין להתו"ז ז"ל סימן ל"ג אות ז' יעויין שם, דנדרון דידן שאני ראשונה דמסתמות דברי השאלה דנדרון דידן מוכח שלא ראו התולעת שהיתה על הנגלד עצמו כנדרון הבועה שהיתה קבועה על הנגלד כנזכר לעיל דודאי שם יש לומר דהוי תרתי לריעותא ממש מה שאין בן כנדרון דידן, והגם דנימא בנדרון דידן דהוה התולעת על הנגלד עצמו שכתוב בשאלה דהוה הנגלד בשיעור התולעת, מכל מקום אין לומר בזה דהוי ריעותא מהתולעת כיון דנבדקה הריאה בנפיתה והיתה שלימה בלי שום שינוי אם בן ודאי שהתולעת היתה מכה הלחות שהיה על הריאה זא"ל, מה שאין בן בהבועא שעדין היא על מקום שנגלד בשר הריאה דיש לחוש לה, וכיון דנדרון דידן שנבדקה הריאה והיתה שלימה בלתי שום נקב עוד אין לחוש לה, ואין לחוש להטריף ולומר מידי דהוה נגלד ובנדרו שבר שיש בו עוקץ דטריפה משום והטאתי נגדי תמיד כמו שכתב ר"ם הי"ו, דהתם שאני דאמרין דנגלד קרום הריאה מהמת העוקץ שכנדרו מה שאין בן כנדרון דידן דהנגלד לא אמרינן דתולע דאין דרכו בכך כנודע.

ואפשר דיש לדמות נדרון דידן למה שכתב הטורי זהב ז"ל בסימן ט"ל סי' כ"ג וזה לשונו בילדותי ראיתי מעשה בטבה אחר מומחה שהיה עצם דק ארוך קצת מוגה על הריאה מבהוץ ודבוק בעורה לרחבה וקלף אותו ממנה ונפה בה ולא בצבץ והכשירה מטעם שהבודקים אומרים שמצלעות הבהמה נקלף ונבדק בריאה שתחת הצלעות וכו' יעויין שם, ולעניות דעתי נראה דנדרון דידן עדיפא דאמרין שהתולעת היתה מהלכות שהיה על הריאה מהבשר בלוי, וקרוב זה מנדרון העצם שנאמר מהצלעות הוה ואם בן כיון שנבדקה הריאה ולא בצבצה יש להכשיר, והגם שהשו"ז

שארית יוד ה' טרפיות סימן ב יהודה י"ז

ז"ל שם הסנים להטריף ממש מורים ז"ל דאנן לא בקיאנן בבדיקה וכו' היינו לדירהו שתפסו בזה למיש מורים ז"ל. ברם לדירן דנהנינן בכל ספק בריאה להכשיר בנפיהה בנזן בנגלד ובנועא בשיפולי ובסירכא וכיוצא בדקנין הריאה וכמו שכתב מוהר"ח ז"ל בספר גריב לב ה"א סימן כ"ה והכריח זה מדברי הפוסקים ז"ל להשיב ע"ד הפ"ז ז"ל עי"ן שם.

ועיין במשמרת הקודש בקונטרס התשובות סימן ה' שכתב דאף שאנהנו מחמירין בתולעת דנקרא מנפילצים זה דוקא בניקבה הריאה שם אבל בנמצא למעלה על הריאה ולא ניקב הריאה אין לחוש וכו' ועיין שם במה שנשאל בעובדא בזה שנמצא מעט בשר בלוי על הריאה ועי"ן נמצא שני תולעים מהנוכר לע"פ שנקבו מקצת בעובי ולא בפירוש להקרים וקלפו הכשר בלוי וכדקו בפושטין ולא בצבין רק שהיה תחתיו כנגלד קצת והיה מקום לתלות במשמוש ירא דטבהא בשעת הקילוף והאר"ך להתיר בהפי"מ וכתב דלכתהילה צריך ליתן כל מקום החשש בפושטין עי"ן שם באריכות והבי"ד אלו בספר דרבי תשובה על שולחן ערוך יורה דעה סימן ל"ו ס"ק ק"ן עי"ן שם. אשר מזה יוצא לנדון ריגן דלא נמצא שום נקב לא בעובי ולא בפירוש בודאי דיש להקל וכשירה וכמו דלא חשש שם הרב משמרת הקודש ז"ל שם לתרתי לריעותא הנם דהוה תולעת וקצת נגלד. והנם דשם בנזון המשמרת הקודש ז"ל כתוב שהיו התולעים על הבשר בלוי מה שאין כן בנזון דירן שהיו תחת הבשר בלוי כנזכר בשאלה לעניות דעתי נראה דדירן עדיפא רמוכהא מילתא שהתולעת היא מהלחות של הבשר בלוי ולא נקבה בבשר הריאה כלל ואפילו"ו רושם נקב לא היה.

וראיתי בספר הלכה פסוקה בהלכות טרפיות סימן מ"ז סעיף ל"ה שכתב בשם

ספר בית אפרים סניא שכתב וזה לשונו אם נמצא מין תולע שאין דרכו ליגדל מנוף הריאה כלל רק בא לשם ממקום אחר בנזן שנמצא חומט קטן ומכל שכן אם הכודקים אומרים שאין תולע זה דרכו כלל ליגדל בתוך הריאה אין להתיר בשום מקום בעולם עד כאן דבריו. דנה בודאי שאין מזה דמיון לנדון דירן ולאסור בתולע הנמצא על הריאה ולומר שהוא אינו מהתולעים שדרכן ליגדל מנוף הריאה. ושכנרון דירן גם כן היתה התולעת ארוכה ועבה כשעורה ולפי דברי הרב ביא ז"ל אין להתיר בזה בכל מקום וכנזכר לעיל. דהתם שאני דמירי שהתולע הוא בפנים בנזן הריאה ולכן פסק דיש לאסור. והנם שאין ספר בית אפרים מצוי אתי מכל מקום הלשון מוביח בן שנמצא התולע בנזן הריאה בפנים ולא נודע מהיכן בא מה שאין כן בנזון דירן דהיתה התולעת ע"ג הריאה ובדיקה והיתה יפה ושלמה אמינא דנם הרב ביא ז"ל מורה בזה להכשיר.

ונראה דיש לסמוך גם כן בנזון דירן להתיר על פי דברי מוהר"ח ז"ל בספר גריב לב שם בדף ג"ד ע"ג לקיים דברי המ"ב שהביא הטורי זהב שהוא רבי תנהום ז"ל שהתיר בשופי בנדונו על ידי נפיהת הריאה שלא תהא נקובה מהמת העצם ההוא שנמצא על נבה וכן פשיט ליה להטורי זהב ז"ל אלא משום דלא בקיא בנפיהה אסר וכתב וז"ל ויאר רבני האחרונים דפשומו להתיר וכו' וכן בעירנו שתפסו להכשיר אף דלירדן הוי הדבר ספק כיון דהרב עולת יצחק כתב לאסור היינו משום דקבלת הטבח מומחה הנזכר נראה יותר נכונה בעיניהם מבדיקתו של הרב עולת יצחק ז"ל דלא מיכרעא וכנזכר לעיל. ונם דחזקת היתר של הכהמה מסייעת דנשחמה בחזקת היתר עומדת ונם דרוב בהימות לשירות הם ומהנהו טעמי תריצי נקטינן להקל בנמצא על נבי הריאה עצם והוא דבר נכון ויציב וכו' ע"ש.

יה שארית יוד ה' טרפיות סימן ב יהודה

הלכות מקואות סימן ג.

שאלה טרמשק יע"א.

מרחץ שהיה תמיד רוחצים בו וגם יש בו מקוה טהרה שהיה מימיו מן הנהר של אמנה ופרפר נהרות דמשק והיו נמשכים לו על ידי צינורות שיה כשאר מקואות והיו בנות ישראל סוכלות בו דור אחר דור והיו מקדם תמיד כריה גיע משנהין תדיר עליו יען שהוא כיד נויים ואחר כך מזה חו"ימים נעשה קטטה במרחץ ועיי נתוודע שהמים שהיו נמשכים לו מן הנהר נתקלקלו וכחר לו בעל המרחץ להביא מים ממי הפיינייה ואופן המשכחה הוא מושבין לו על ידי צינורות של ברזל לתוך הכית גדולה של ברזל ואינינו בנוי עיני קרקע רק מונח כך וקורין לו כזאן ובתחתיו נמשכים המים על ידי צינורות שיב לתוך המקוה וגם להיות שאין המים מספיקין להמרחץ פתח לו כאמיה והיה שואב ממנה על ידי מותר על ידי השמל מן הכבאס לתוך רוד גדול של נחושת להמם המים והיו נשפכים להמקוה. וההמשכה הזאת הקיץ לא ידעו אותה וגם הכדיה לא השניה בזה. והענין הזה עשו אותו כמו שנה ויותר. ונסתפקנו הרכה בזה הענין. א. הרכה נשים שמבלו בו והרכה יולדות והם יושבים עם בעליהם בחוקת טהרה אם צריכים למכור פ"א במקוה טהרה גם אם צריכים הכדיה שיכריזו שכל הנשים צריכים טכילה או לא.

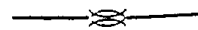
מי נימא כיון שהמעין מקלח על הכית שיב אם כן הו"ל שאובים ממש ואף על גב דממנו נמשכין אחר כך ויורדין למקוה הו"ל שאובים שהמשכה עם. כל זה דוקא שיש רוב מקוה מן הכשרים ואם כן כל הנשים שמבלו לא עלתה טכילה וצריך כל אהר ואחר לפרוש מאשתו עד שתטבול כדן ולא השכינן להו

סי

ומינה לנדון דידן שיש תולעת על נכי הריאה ויש לתלות בפשיטות שנתהווה מהלכות של הבשר בלוי כיון דלא דמי לתולעים המתהוים מהריאה וגם דנבדקה הריאה בנפיהה ועלתה שלימה בלוי שום חשש נקב. יש לסמוך בזה ולהתיר בשופי וכפי הכרי מוהר"ה ז"ל דבהמה בחוקת היתר עומרת ורוב בהמות כשירות הם ואין לאכד סמונם של ישראל בלתי שיהיה איזה חוקת איסור דגם בנדון המיכ שהוא רכי תנהום ז"ל היה העצם דבוק בריאה ומוכרה דהיה איזה לחות כבשר בלוי וקלפיה והכשירה. ורוק מינה ואוקי באתרין.

והנה מה שכתב הרב זכתי צדק ז"ל משם הרב דעיק ס"ק כ"ה בנמצא תולע על נכי הריאה ואין בריאה נקב כי אם רושם דכשירה כעת אין הספרים הגיל מציא. ונראה דאין להביא ראיה משם לנדון דידן דהתם מיירי שנמצא התולע עיג הריאה ואין הכשר בלוי עליו אלא נמצא שיש רושם בלוי נקב בזה כודאי שאין להתחזק ריעותא. אבל בנדון דידן שנמצא התולע תחת הכשר בלוי שעל הריאה וגם נגד סמוך לו אפשר דלדברי הרב דעיק דידן שאני ולהחמיר. אלא דלפי מ"ש בענינותי לעיל יש להקל ולהכשיר בנדון דידן ולעניות דעתי נראה דיפה כיון רב רחומאי רב טכתיא עוריא כשירות היו להלכה למעשה להקל בזה כי שפתי כהן ישמרו דעת ויהי רצון יפוצו מעינותיו הוצה ויהי שמו כשם הנדולים שרפי קודש הלולים אכ"ר.

ויאמר יהודה

שארית י"ד ה' מקואות סי' ג יהודה י"ט

מדבריהם דאמרינן מים שאובים למכילה הם פסולים מדרבנן כאשר יעויין שם.

גם לענין הצנורות של מתכת הממשיכים בהם מים מהמעין כבר האריכו בהם הפוסקים ז"ל והעלו להתירא ממה שכתב מרן ז"ל בשולחן ערוך יורה דעה סימן ר"א סעיף מ"ט במה שכתב וזה לשונו במה דברים אמורים במשך מ' נשמים בעלמא אבל אם ממשיך ממעין או מקוה אפילו על ידי דבר המקבל מומאה כשר וכו' ויש מי שאינו מחלק בכך עד כאן. וכללא בידן דהלכה כסתם וגם בזה כבר האריכו למעניתם. יעו"ע. ועיין בספר מעשה איש ביורה דעה סימן י"ד בתשובה להגאון ראש"ל כמותריי מאיר היו שהעלה להתיר בהם כיון שהם פסולים תחת הקרקע וכן הסכימו עמו שם וכבר אני בעוניי בסה"ק וזאת ליהודה יורה דעה סימן כ"א אספתי באומריים מ"ש מרבני האחרונים בזה יעויין שם דהסכימו להתירה. והגם דכנדון דידן כפי מ"ש בשאלה דנמשכים המים לתוך כלי גדול של הכואן. גם בזה יש לצדד להתירא אפילו לדעת מרן ז"ל, והוא דכתוב בשאלה וזה לשונו מושכין המים על ידי צנורות של ברזל לתוך הבית גדולה של ברזל וקורין לו כואן ובתחתיו נמשכים המים על ידי צנורות של ברזל לתוך המקוה. מזה מוכח דכלי של הכואן זה יש בתחתיו נקב שהולכים ממנו המים לצנורות ומסתמא נקב זה לא קמן אלא יש בו שיעור כשפופרת הנאר. דבזה יצאנו ידי חובה גם לדעת הבית הרש ז"ל מה שכתב ביורה דעה סימן ר"א שכתב וזה לשונו אבל נקב בשולי הכלי כשפופרת הנאר או כודאי דנתכפל שם כלי ושרי למכור אפילו תוך הכלי כמיש במקוה דבריו שזה מעין ומקוה עד כאן דבריו. ומדברי סתמות מרן ז"ל שם בשולחן ערוך סי' מ' סנה' בנקב בשוליו בכל שהוא דאינו חשוב עור כלי לפסול המקוה כאשר יעויין

סי' מים שאובים כיון שהפסק מוכח שהוא מקלה לתוך הבית שיב אויר כיון שהנשים וגם הקהל קדוש לא ידעו בזה ואוקי המרחץ בחיקתו. והשתא הוא דאיתרע ולא נצריך לנשים הטהורות לפבול ואוקמיה ע"ד תורה דמן התורה אינם פסולים מים שאובים וכ"ד מוהריי בן מינש והרמב"ם ז"ל ושי"פ. גם כיון שהמרחץ ביד הנויים אי איתרע חוקתיה.

ב. האנשים ששכבו עם נשותיהם אם צריכים כפרה כיון דלא ידעו אי לזאת נא לשון בקשה שישב לנו כתיב תשובה בקרוב יען שהדבר נחוק. לכן תשובתו מהרה תצמח ושכמיה אנא ועירא דבי רב.

הצעיר עזרא אליהו הכהן מסלתון סי' ט

תשובה הלא לאמונה ידענא כנפשא ערבי ע"י דלא ידענא לבוין אימרא ולאוקי שמענתא אליכא דהלכתא ומה גם כשהרת המקוה דצריכה רבה דשייך בה איסור ערוה התמורה. ועל הכל כ"י אין הפנאי מסכים עמי בעול הצבור והיהיר יום ולילה לא ישבותו כנודע. ברם לנודע אהבת רב ההומאי ארי נעשה שואל לכן אמרתי להביא מן המעטן אשר תשיג ידי והו' אלהים יעזור לי בירא.

והנה אם באנו להביא שורש הדברים מה שאמר התנא במתניתין דמקואות פ"ד הלכה ב' ופרק ו' מ"ה ומ"ש עלה הריב והריש והתוספות יום טוב. גם דברי הרמב"ם כפ"י ובהיבטו פרק ה' הלכה ז' שם ומ"ש ע"ד הרא"ש ז"ל ודברי מרן בבית יוסף וכו"מ. וכן מ"ש הגאונים הבית והשיך והמיו ומאי דאיכא בזה שקלא וטריא בדבריהם ז"ל תקצר היריעה מהכיל ואין העת מוכשר להאריך בזה דכבר האריכו בה רבני הראשונים והאחרונים ז"ל יעויין עליהם. ומאי דצריך לן תהילה דיוצא

ד שארית יוד ה' מקואות סי' ג יהודה

שם. ואם כן לנדון דידן דכלי של הכזאן נקוב בשוליו וממנו תלך המים דרך הצנורות למקוה אין עוד לחוש לו דאינו חשוב עוד כלי וכנכר לעיל. ואעיקרא כיון שהמים אלו מחוכרים למי המעין של הפיגיה על פי האופן שכתב מרן בבית יוסף משם הרשביא בשער המים וזה לשונו פעמים שאדם טובל בתוך הגלים כיצד וכו' היה פי הכלי נתון בתוך מי המקוה אפילו היה הכלי שוכב על צדו אם היה פי הכלי דחב כשפופרת הנאד הרי זה טובל בתוכו אף על פי שהכלי שלם וכו' עיין שם. ובנדון דידן שראש הצנורות הנתונים במעין הפיגיה קבועים הם תוך המים והמים צפים עליהם. אם כן תמיד הוי חכוד למי המעין ובאשר הצנורות הם מחוכרים להכלי של הכזאן אם כן הוו הצנורות והכזאן שניהם כלי אחד. וראשי הצנורות הנתונים בתוך המעין של הפיגיה הוו ממש תוך דהיה פי הכלי נתון בתוך מי המקוה וכו'. ולדעת הרשביא ז"ל הרי זה טיבל בו אף על פי שהיה הכלי כולו שלם. ובנדון דידן יש עדיפות בזה דהכלי של הכזאן נקוב כשפופרת הנאד והמים מי מעין ונמשכים המים שבתוכו אל המקוה דמזה כתב מעלת הרב הגדול מאיד כמוהריא ב"ש ז"ל בספרו הבהיר ומצור דבש דף מ"א עמוד שני לנדון המאכילא העשויה פה עובי מצרים והבי"ד הרשביא ז"ל שהביאם ב"תה יוסף שם וכתב וזה לשונו דבר הלמד מתשובת הרשביא הלזו דכלי שהוא נקוב כשפופרת הנאד ומי המעין נכנסים דרך אותו נקב מותר לטבול אפילו תוך הכלי וכל זה אם הוא מן הצד או בעי כשפופרת הנאד. אבל בניקב משוליו אפילו נקב כל שהוא שרי להביא המים למקוה על ידי אותו קילוח וכו'. אכן בנקב כשפופרת הנאד שהנקב גדול מבטלו מדי כלי ולא חשוב עוד כלי לקבל טומאה עד כאן. ובנדון דידן כבר כתבנו

דמסתמא הנקב בשוליו עשוי כשפופרת הנאד דכזה מהני בודאי אליבא דכולי עלמא. וראיתי לעטרת ראשי וצ"ת מרן אבא אבי העורני בסי' שערני עודא יורה דעה סימן י"ד דף נ"ה עמוד שני שהבי"ד הנ"ב מהד"ת חלק יורה דעה בענין מקוה העשוי על ידי צנורות המושכים מים מן המעין וכו' דיש חילוק אם הקנים אלו באים למקוה תוך המים וכו' בין אם הם גבוהים מהמים וכו' דלפי"ד יוצא לנדון דידן דלא מהני שיהיו המים נזחלים למקוה וכו' ועל זה תמה דהן אמת דכתב מרן בסעיף סי' וכו' אין הנזחלים מתערבין אלא אם כן עמדו עד כאן. מי"מ זה דוקא כמי נשמים אבל המעין מטהר וכו' וכן כתב השי"ך בפ"י שם וכו'. ואם כן מה דמות מההיא דסעיף סי' וכו'. ודבריו נפלאו במני וצ"י עד כאן. ובהורמנותיה דמרן אבא זכר צדיק לבריכה הרני דן לפניו בקרקע דאחר המחילה רבה ונעיר נראה בודאי דלא היה בידק סי' נו"ב עצמו לראות ד"ק במקורם דהלא הנו"ב ז"ל שם הבי"ד השי"כ אלו ותמה עליהם וכתב שכבר תמיהא זו כתבם בנליון ספרו של השי"כ ז"ל לתמוה על דבריו אלו באשר יעויין שם. ואם כן איך מקשה על הנו"ב מדבריו השי"ך אלו. ותמיהא זו קיימת גם כן על הרב הגדול מאיד כמוהריא ב"ש ז"ל שכתב בספרו ומצור דבש דף מ"ה עמוד ראשון וזה לשונו והרב דגול מרכבה השי"ב על הנאון שי"כ ז"ל ולע"ד לא קשה ול"מ שהרי מבואר לקמן בסעיף סי' דאין הנזחלים מתערבין וק"ו לזה עד כאן. ונוראות נפלאתי על הרב ז"ל דחשב על הנאון שי"כ ז"ל ככה דאישתמיט מניה דין ברור כזה בהלכות אלו דהיה עסוק בהם. ואולם בבקשת הסליחה מקדושת עצמותיו אמילא דאין הנדון דומה לראיה שהרי דינא דאין נזחלים מתערבין אינו אלא כמי נשמים אכן לא במעין דבמעין מתערבין

שארית יו"ד ה' מקואות סי' ג יהודה כא

מתערבין וכן כתב הש"ך שם וכו' עד כאן. ואחר המחילה דבה מה קושיא היא זו אחר דהרב דנמ"ר ז"ל בספרו נו"ב שם הביא דברי הש"ך אלו ותמה עליהם וכתב דלא כוותיה לח"ק ביניהם דאפילו במי מעין לא אמרינן דהנוחלים מערבין וכנוכר לעיל. וכתב שכן כתב על גליון הש"ך שלו וכמו שכתבתי לעיל. וכבר הפתיש צ"ן עליו שם.

והן אמת דהרב פתיש ז"ל של צ"ן על הנאון חת"ם ז"ל. כפימן ר"ח שהשיג על הנו"ב לקיים דברי הש"ך ז"ל דהיינו טעמא דהך דינא נופא דאין הנוחלים מערבים לא נמצא בש"ס אדרבא קימא לן נוד אחיה לכ"ע וכו' והבו דלא לוסוף עלה אלא במי נשמים ולא במעין וכו' ע"ן שם. מכל מקום שאני ההיא דמקשה ע"ד אעיקרא ויהיב טעמא לדברי הש"ך ז"ל ולא כהננון שכתב הוא ז"ל כאשר יע"ן שם. וכעת אין ספר חת"ם מצוי אתי לראות הדברים בשורשן.

גם מ"ד עוברי ראיתי לעט"ר מרן אבי העזרי"י זצ"ל שם דף נ"ז עמוד שני שהביא דברי הנו"ב במהות חלק יורה דעה סימן קל"ז דהביא דברי הרא"ש ז"ל מ"ש בהלכות מקואות סימן י"ב והבי"ד הטור ומרן מ"ש בסעף מ"ח דאם הסילון של מתכת מחובר לקרקע אפילו מקלה להדיא לתוך המקוה כשר וכו'. ודקדק עליהם שכתמו ולא ביארו דמ"דו בסילון של מתכת שתחילת עשייתו היה על דעת לקבוע בקרקע ושכן מבואר בדברי הרא"ש וכתב דהטור ומרן סבירא להם כדעת הרא"ש דאפילו שנעשו מתחילה שיהיו משמשים עם הקרקע שהם מקבלים טומאה כל זמן שלא נתחברו בקרקע הוא מתורת חומרא ונזירה שלא יקחו כלי של מתכת שלא נעשה מתחילה לשם כך וכו'. אבל במחובר בקרקע דנתבטל שם עם הקרקע טהורים בכל ענין אפילו לא נעשה לשם כך וכו' וכיון שלא התירו אלא במחובר לקרקע

לכן לא התנו שיהיה תחילת עשייתם לשם כך וכו' ע"ן שם. ועל זה תמה שם מרן אבא זצ"ל דאדרבא אם נאמר דכשהוא עשוי מתחילה לשם כך ע"ד לקובעו בקרקע הוא עדיף והם תפסו לחומרא הו"ל שלא להתיר בסילון של מתכת כי אם על דרך שיהיה עשוי מתחילה לשם כך וגם שיהיה קבוע בקרקע מאחר שהם אולי לחומרא ולפי שיפתו מהראוי היה שיבארו שכן צ"ל ועדין הקושיא במקומה עומדת עב"ד זצ"ל. ובהורמנותיה דמרן אבא ז"ל אמינא דכונת הנו"ב ז"ל שם הוא לחלק יצא דמאי דהצריך הרא"ש ז"ל שיהיה תחילת עשייתו לשם קרקע הוא באופן שהסילונות מונחים על שמח הקרקע ולא נתחברו בבנין או סמונים תוך הקרקע. ואז בעינן שיהיה תחילת עשייתו לשם כך אבל בנתחברו בבנין עם הקרקע או סמונים בקרקע לא בעינן שיהיה תחילת עשייתו לשם כך. ועל זה כתב דמה שהחמירו הטור והרא"ש דצריך שיהיו נעשים מתחילה לשם כך באופן שהם מונחים על גבי קרקע ולא מחוברים ולא סמונים לכן בעינן שיהיו מתחילה עשויים לשם כך דמאן מפ"ס וכו'. אבל במחברים לקרקע או סמונים שנתבטלו עם הקרקע אפילו שלא נעשו מתחילה לשם כך דבזה לא החמירו. ועל זה כתב וזה לשונו שם ואם כן כיון שהטור אהו לחומרא ולא התיר אלא במחובר לקרקע וכן השיע לכן לא התנו שיהיה תחילת עשייתם לשם כך עד כאן. וכונתו בזה דכיון דאחזו לחומרא שיהיו מחוברים ממש לקרקע אזי לא בעינן שיהיה תחילת עשייתו לשם כך. דמאי דבעינן זאת הוא דוקא באופן אם יהיו מונחים ע"ג קרקע בלתי חבור והטבנה.

ודע דהנו"ב ז"ל שם חזר בו מחילוק זה וכמו שכתב שם וזה לשונו אלא דמה אעשה והני דבר מפורש בשבת דף נ"ה שם בהמה ועשאן לדלת אף על פי שחיברו וכו'

כב שארית יו"ד ה' מקואות סימן ג יהודה

יעוין שם, ולשיטה זו או"ל שם בסימן ק"ה שכתב וזה לשונו והנה אם הצנור הזה מחובר להחומה או לכותל בנין שמחובר לקרקע והצנור תחלתו נעשה לכך להכרו בקרקע וכו' ע"ן שם, מוכח דאפילו באופן שיהיה הצנור מחובר לקרקע בעינן שיהיה מתחילה נעשה לכך כאשר יעוין שם, וכן כתב בכפרו דגמ"ד ובספר נויב יורה דעה סימן צ"ב ועיין פתיש שם ס"ק ל"ג וכפרים שצ"ן עליהם שם אינם מצויים אתי.

ועיין להרב מא"ד הרב הגדול כמוהרי"א ב"ש ז"ל שם דף מ"ו בספק השלישי דהאר"ך בדברי הרא"ש ז"ל והטור ומהן ז"ל בהא דנעשו לשמש את הקרקע וכו', ונראה ודאי דלא ראה דברי הגדוע ביהודה ז"ל הנזכר לעיל כאשר יעוין שם באורך.

והנה זה שכתבנו הוא לענין הצנורות המושכים את המים מהמעין של הפניניה ונס לענין כלי הגדול של הכזאן שיש בהם כדי להתיר על פי האופן הנ"ל, אלא דלענין הכלי גדול שמהממים בו המים הנה אם הוא באופן שאין פותחים בו הכרוא של מים המין כי אם עד שתהיה קרוב למצוי המקוה ויהיה בה ארבעים סאה ודאי שאין לחוש עוד לה וכמו שכתב כמוהרי"א חזן ז"ל בספר תעלומות לב הי"ג ד' מ"ט ע"ג וזה לשונו ואחרי שהוכחתי שרבו המתירים להמיר מים המין אל המרחץ לחממו כתבתי שצריכים להזהר שלא יפתחו הכרוא של הצנור של מים המין אלא אחר שיהיה ארבעים סאה בתוך המרחץ, יען המים ההמ"ם באים מתוך כלי גמור וכו' יעוין שם, ומינה לנדון דידן דאין לפתוח הכרוא של מים המין מהכלי הנזכר למקוה אלא עד שיהיה בה מ' סאה וכנזכר לעיל.

ולענין המותר שעל ידי ההשמל מוציא מים מהמעין, הן אמת שגם זה היה ליה מוציא מים בלתי תפיסת ידי אדם וכמו

שכתב מוה"ר מוהרי"א ז"ל כס"ה פניי חיה ד' ז"ל ע"א דהגם דכהתחלה האדם הוא המכעיד מ"מ הוי גורם דגורם ונס הוה ליה זה וזה גורם דשרי ועוד דכתויב על פסוק אך מעין וכו' מוכח דלא פסיד המקוה אלא כשהיה תפיסת ידי אדם בהכאת המים לתוכו דוקא אבל מים דממילא הם באים למקוה על ידי פעולת בני אדם הם כשרים וכו' יעוין שם, ונס אין לחוש בהמותיר הנזכר גם כן לשם כלי כ"ל שהרי הוא אין עשוי לקבלה וכאשר האריכו בזה רבני הפוסקים ראשונים ואחרונים ז"ל וכאשר אני בעוניי כה"ק וזאת ליהודה יורה דעה סימן כ"א הבאתי ספרי דבי רב המתירים בזה וכנזכר לעיל, ונס בנדון דידן הוה ליה מעין גמור דבור דומיא דמעין כנודע, אלא מאי דיש לחוש הוא כיון דהמים באים לתוך הכלי של נחשת להתחמם והכלי עשוי לקבלה ובפרט דלפי מ"ש בשאלה דפעמים משלימים ממים אלו למצאת המקוה הנה כודאי שנאסרו והוו שאובים ממש, אלא אם כן שיהיה בהכלי הזה נקב בשוליו או קרוב לו כמש כשפופית הנאד וממנו ימשכו על ידי צנורות שאו הגם שיבואו מימיו אל המקוה בכל עת יש לסמוך בזה על המקילים באופן זה בשופ"י, וב"ת"י זאת הוה ליה שאובים ממש ופסולים ואסור לכבול במקוה זאת.

ואנא אמינא דהגם דהכלי הוה שמהממים בו הוא עתה כלי שלם בלתי נקב יכולים עתה לתקנו ולחקוק בו נקב כשפופרת הנאד בשוליו וכנזכר לעיל, וישימו על שפתו סיד וכיוצא למרתו ולחברו עם הקרקע והכותל דבזה הוי תקון גמור, להכשיר את המקוה וכמו שכתבו הפוסקים ז"ל, ומה נס שישמו צנור של עץ ג' טפחים וממנו שופך למקוה וכמ"ש הרב פתחי תשובה ז"ל שם וכן כתבו כמה מהפוסקים ז"ל, וקודם כל ישעשו נקב כשפופיה וממנו

שארית יוד ה' מקואות סימן ג יהודה כג

ובנדון דידן הנם דאין מבואר בהשאלה אם המים חמין שבדוד של הנחושת נמשכים ממנו להדיא אל המקוה או נמשכים ממנו על ידי צנורות של מתכות, מכל מקום מסתמא ודאי דהמשכה ממנו למקוה על ידי צנורות שיעור הצריך להכשיר ולא ממנו להדיא אל המקוה. ובכן יש לסמוך ולהקל בזה על פי המתירים בשאובה שהמשיכה דיש להקל, וכמו שכתב עוד שם וזה לשונו כל זה אני אומר אף במונה שהמים הבאים וכו' הם שאובים גמורים ואנתנו מבקשים צד ההיתר מטעם שאובה שהמשיכה כולה וכו' ועל כל פנים הרי יש לנו סיס נמיד ספק שאובה ספק שאינה שאובה, ואת"ל שאובה ספק הלכה כמאן דאמר שאובה שהמשיכה כולה כשירה והוי מתהפך שפיר וכו' יעויין שם, ולפי דבריו ז"ל כל שכן בנדון דידן דאפילו את"ל שהם שאובים ממש יש לסמוך בדיעבד על העבר על הסיס הני"ל ולומר דעלתה להם הטבילה לשעבר, ועיין להנאון נודע ביאורה ז"ל מהית סימן קל"ט שהביא דברי מרן ז"ל והשיכ והבית חדש ז"ל וסוף דבריו כתב וזה לשונו ולכן המקוה הני"ל דדברי השוא"ל היא כולה שאובים ופסולה ואפילו הנשים שכבר טבלו אפילו זה שנה אם לא טבלו אחר כך במקוה כשר ולא נעשו נרות מחדש היה בנדתן וכו', וכל מה ששיטשו עם בעליהם היה באיסור ויטבלו עתה מחדש והי יסלה להם כי בשננה היה ועל מעי מוטל וכו' שיסירו המכשול הזה עד כאן עיין שם, וזה כשהיה המקוה כולה שאובים כודאי ע"ז דיבר הנאון ז"ל הנוכר, גם מוכרה לעניות דעתי דמיש ויטבלו עתה מחדש הוא להודיע זאת בחשאי לקרובים להם ולמיוודעים ההרדים אל דבר הי' ולא להכריז ולהודיע זאת ברכים דהיישנין ללעז על הנולדים על ידי טבילה זאת, ולכן נכון להעלים עין מזה מלעשות בפומבי ושם ואל תעשה עדיף, אלא לעשות

ההקד

וממנו ימשיכו המים חמים או קרים למקוה על ידי צנורות וכמו שכתבו הפוסקים ז"ל גם בזה וכמו שכתב הרב מרכבת המשנה פרק ו' דהלכות מקואות דין ד' שנשאל שם בכלי שחיברו בקרקע אי מהני נקיבה אחר כך והשיב דזה פשוט דמהני ממינ וכו' עיין שם, וכן כתב בספר באר יעקב דהיה דמותר לקובעו בקרקע כשהוא שלם ולעשות נקב אחר כך בעודו קבוע בקרקע כשיעור שפופרת הנאד לכל היותר ואף אם סותם אחר כך הנקב כשר דהוי כמו קבוע ואחר כך חקקו וכו' וסיים דהיכא דאיכא שרתא או הפסד מרובה יש להתיר בזה עיין שם באורך, וכן בתשובת רבינו עקיבא אינר ז"ל ס"י דעתו בפשיטות גם כן דמהני נקיבה בעודו קבוע וכו' ומכל מקום לטבול בתוכו אסור רק דמים הנמשכים דרך כלי כזה כשרים עיין שם ועיין כ"ז בפתחי תשובה יורה דעה סימן ר"א ס"ק י"ב וגם שם בס"ק ז' עיין שם, ומזה גם כן יש לומר בנדון דידן להכלי הנוכר לעיל וגם להכאן שכתבנו לעיל בו אם אינו נקוב בשפופרת הנאד יש לתקנו ולעשות בו נקב כשפופרת הנאד כנוכה לעיל, ובוה יהו שני הכלים נתקנים כפי הדין לטבול בהמקוה מכאן ולהבא בלתי שום חשש לפויד.

ועל העבר שכבר טבלו הנשים בהמקוה הזה בלתי הכשר לדירי אמינא דלא נכון להכריז ברכים שהנשים שטבלו כבר להתור ולטבול טבילה כשירה דהן עתה הויא בדיעבד ויש לסמוך על המתירים אפילו בהמשיכה כולה וכמו שכתב הרב הגדול כמוהרי"א חזן ז"ל שם בחי' דף מ"ט בדיה באופן וז"ל עם היות שרבו הסוכרים שאובה שהמשיכה כולה אסורה ולהם שומעים ודאי להחמיר, מכל מקום גם המתירים רבים הם אמרולי הדורות שלפני פנינו הם וכו' וכדא"ס הם לסמוך עליהם בשעת הדחק וכו' עיין שם דמה יצא להקל בנדונה

כד שארית יוד ה' מקואות סי' ג יהודה

התקן כפי מה שכתבנו בעניינתו לעיר יפשא'ק ושכמיה.

וראיתי הן עתה בספר דבר שאול להרהיג שאול דוד סתהון ז"ל יורה דעה סימן א' שכתב בתשובתו לענין מכונה וצנורות הממשיכים מים למקוה אם כשרים הם, והארץ לפרש ולהכריח בדעת מרן ודעימיה דלא אמרנון לא נוד אסיק ולא נוד אחית ולא דוקא אקטפרם אלא אפילו מקוה מדרון קצת ולכן אין הנותלים מערבים, ומה תמה עפ"י ההכרח הניל לדעת מרן ודעי' כנוכר לעיר על דעת כמה מנאוני אשכנז ז"ל וכסוף דבריו כתב וזה לשונו גם מי מעין אינם מערבים דלא אמרנון אפילו נוד אחית והיה נמי בנצוק דנצוק ואקטפרם בחד בבא תניגרו תנא דמתניתין וחד דינא אית להו וכחדא נפקין ובתישר ולזה דינו דהגודע ביהודה הוא אמת וכריר וקיים ודלא כמו שהשינו ההת"ס אהניק וכוי, ואחרי הודיע אותנו אלהים את כל זאת מה שהכשיר הרב שערי עזרא ז"ל יורה דעה סימן י"ז בנדונו שהוא מקוה מים שאובים שימשיכו עליה מי מעין מלמעלה למטה שהוא נדון הגודע ביהודה ממש אין הדין בן אלא הרי הוא פסול ומה שהביא סיעתא לדבריו מדברי השי"ך לא שמה מתיא ובאמור עכ"ל.

ואחריהם אמנא דבוה יש לעטיר מרן אבא וצ"ל לדינו סמוכין דרבנן רבני ונאוני אשכנז היה השי"ך והתת"ס ז"ל והנאון תפארת ישראל שהבייד הוא ז"ל דאינו מפרש בן וכמיש אבל לטהר השאובים נצוק חבור ואפילו על ידי נוד אסיק וכל שכן על ידי נוד אחית בן כתב עיר ז"ל יעויין שם, והגם שהוא שם הקשה עיר וכן הקשה עיר הרב דברי המודות ז"ל שם כאשר יעויין שם, מכל מקום אין לומר מכה ההכרח בפירושו שאין הדין בן אלא הרי הוא פסול וכוי כנוכר לעיר אחרי שיש כמה וכמה נאוני ורבני אשכנז

ז"ל שס"ל בן יש לנו לסמוך על דבריהם בשופי, ואייה נחזור ללמוד דבריו גם בן בעיקר ההכרח שכתב בזה לעת הפנאי.

ומזה יש לקיים דברי הרב ויוסף אברהם ז"ל שהבייד עוד שם סמוך לזה והוה לשונו וכן מה שהכשיר הרב ויוסף אברהם ז"ל סימן ט"ז לטבול במים הבאים על ידי כלים הקבועים בנלגל ונקובים בכל שהוא הנקרא בלשון ערבי נעוריה והיא בעיר אנטוכיא והכשירם על ידי נצוק ואקטפרם אין הדין בן אלא הרי הם פסולים כמו שנתבאר עד כאן לשונו, גם בזה אמנא דאחר המחילה רבה לא הו"ל לפסול כלאחר יד כאילו אין מהפוסקים ז"ל דכבידא להם בן והלא יש כמה וכמה נאוניס גדולים אשר בית ישראל נכון עליהם כבידא להם בן ודאי דיש לסמוך עליהם בשופי.

איך שיהיה לנדון הדין הנראה לעניות דעתי לתקן את הכלי של נחושת שמהממים בו מים לעשות בשוליו נקב כשפופרת הנאר וממנו ימשיכו את המים המים או קרים למקוה וכן אם יצטרכו לעשות תקון זה לכלי של הזואן אם אין לו נקב כזה יעשו בו גם בן עתה ויש לסמוך על דברי הפוסקים ז"ל המתירים בזה ועל העבר יזהירו את התרדים בהשא' ולא בפומבי וכנוכר לעיר, וצור ישראל יצ"לנו משנאות כ"ד מוקירו ומכברו בעדכו הרם שירום ונישא ונכה כנהיר וכנא"ה ויהי לו שם כשם הגדולים כריא.

ויאמר יהודה

סימן ד.

עוד מרמשק יע"א תשובה על הניל.

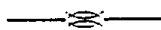
כבוד מעלת עט"ר מ"ד מעלת הרב הגדול ראב"ד מקודש כמותה"ר יהודה חיים יצ"ו

שארית יוד ה' מקואות סי' ד יהודה כה

ובמשכצות זהב חלק איא מה שתירץ על ק' השיב עיין שם.

גם מה שכתב כתיב מענין המותר שהוא עשוי על ידי השמאל אין לחוש לשם כלי כלי שהרי אינו עשוי לקבלה וכו'. בבקשה מכתיר שתמהול לי בשאלתי שאני בזמן ההוא קיצרתי במקום שאמרו להאריך יען עם שהמותר הוא שואף על ידי השמאל ואין בו תי'א עם כל זה הצטרות שממשיך על ירי המים מן הבאר הם יש להם עורות למטה דומה בדומה לכבאים ואם כן לפי דברי הפוסקים ז"ל מענין הכבאים השוו ליה כלי אם כן יוצא לנדון דידן גם כן שהוא פסול ואם כן מהמעמים האלו הוכרחנו לעשות הכזאן בנין אכנים ולהמשיך ממנו המים ובבקשה מכתיר שתשיבני אם יש ממש בדברי ושיש אנא ועדא רבי רב.

הצער עזרא אליאו הכהן מסלתון י"ט

וזאת היתה תשובתי.

כבוד רב החולמי רחם רחמיים לנו לעינים הרב ועצום ריב טבהייא כמוהרר עזרא אליהו הכהן מסלתון הינו יהשליא.

מאחרי דשויט באהיר והיין וכו'. מצד אשר הוקשה ליה לרובם היינו במה שתמהתי ע"כ מעלת עטיר אבי העזרי ז"ל וכן ע"ד הרב מאיר כמוהר"א ב"ש ז"ל בתמידתם על דברי הנודע ביהודה ז"ל סימן קל"ז שלא ראו דברי הנודע ביהודה ז"ל במקורם וכתב רובם היינו דהרי הנאון החתים ז"ל תמה כן ע"ד הנודע ביהודה ז"ל, אנא דאמרי דשאני מ"ש אני בעוניי לתמוה בזה על דברי השני אריות ז"ל מדברי החתים ז"ל דאני בעוניי כונתי בדברי אלו דהם ז"ל הקשו על הנודע ביהודה ז"ל מדברי הש"ך ז"ל דחלק מי נשמים למי מעין וא"ך הוא ז"ל כתב כן ולא נהית להלק

הכהן מסלתון יצ"ו יהי שמו לעד אב"ד. **מאחרי** ניוק וקירה תיק על תיק וכו'. אותיותי אלה יכיעון יגרון כי בזה השבוע האיר וורה אל עבר פני תשובתו הרמתה מענין המקוה והאריך הרחוב כ"ר הי המוכה עליו ואו עשיתי התעוררות להקיק ועשיתי תקנה לעשות הכזאן בנין לכינים לצאת מכל סי' ברם כתב כתיב כיון שיש בהכזאן נקב בשוליו וכו' אינו חשוב עוד כלי וכפרט אם היה הנקב כשפופרת הנאר וכו'. אדוני סלה נא אנבי מבקש מכתיר קודם כ"ד מ"ש מכתיר שהכזאן יש בו נקב בשוליו ונמשכים ממנו צינורות לא יש בו נקב כשפופרת הנאר יען שהצינורות הם דקים וגם בראש כל צינור יש לו ביה פותחים אותה בעת הצורך וסוגרים איתה ואם כן בעת שסוגרים אותה הוי הכזאן כלי שלם והוי שאובים ול"ד להא שכתב מרין ז"ל שאם נקב אותו כשפופרת הנעד ואחר כך מה אותו כסיד או שיקבע אותו בארץ דכשר לכאן בעת שסוגרים הכזאן הוי כלי ואינו מאכד טיפה גם מה שכתב כתיב על עטיר מ"ז וצוק"ל נראה דלא הוה בידיה ספר גויב תנינא לראות ר"ך במקורם וכו' וגם על הרב ומצור הביש ז"ל וכו'. אחר ניוק ל"ז להבין קושייתו דהרי הנאון החתים זו היא קושייתו על הנאון גויב וז"ל הנאון החתים כסימן היה דהמורה יפה הורה והמקוה כשירה כלי פקפוק ומעי טרה להעמיד דברי שארו הנאון גויב סימן קל"ז והנאון שם נמשך אחר מ"ש בניזון ד"מ יורה דעה סימן ר"א על השיב מקיפ ומה אעשה וגם דבריו שם תמוהים והשיב סיך קב"ש כתב אין הנחלים מערבים היינו מינו ולא מי מעין וכו'. ומי יבוא אחר המלך עיין שם עד כאן דבריו, ואם כן מדבריו נראה דזו היא תמיהת של מעי מ"ז וצוק"ל ודבר הי בפיהו אמת, ועיין באחי סימן קנ"ט סעיף י"א במ"א דיה לענין טבילה, ועיין במהציה

כו שארית יוד ה' מקואות סי' ד יהודה

בן בין מי נשמים למעין. ועל זה תמהתי
דאיך הקשו על הנודע ביהודה מדברי הש"ך
והלא הנודע ביהודה ז"ל. הוא הביא דברי
הש"ך עצמו בזה ודחה דבריו דאין לחלק
ביניהם ואין הוזהלים מערכין בכל ענין. אבל
קושית החתים ז"ל על הנודע ביהודה לעקור
לו תמיהתו על הש"ך עצמו ואדרכא לקיים
חילוקו של הש"ך בין מי נשמים למי מעין
ודויק.

ומ"ש דהכזאן לא יש בו נקב כשפופרת הנאד
דהצנורות הם דקים. אנא דאמרי אפי'
דהצנורות דקים עם כל זה יש באפשרות לנקוב
בהכזאן נקב בשוליו כשפופרת הנאד ולהרחיב
את הנקב בנוזר כדי לכסל ממנו שם כלי
ויכולים לצאת ממנו אל הצנורות אפילו שהם
דקים.

ומ"ש דכראש כל צנור יש ברזא שפותחים
ובגורים אותה לעת הצורך ובוה הוי
כלי שלם והווי שאובים. הן אמת דהרב זכתי
צדק חלק שני דף ע"א עשה זאת לספק וזה
לשוננו הספק השני נהי דאלו הסילונות לא
מיקרו כלי דפתוחים כראשם ובסופם ואין בהם
מקום קבלה. מכל מקום אחר שחותם ראש
הסילון ככרזא יתקבץ בה המים ויהיה בה בית
קיבול כשהברזא סתומה ואם בן נעשו כל
הצנורות של העיר כלי מכה הברזות ונעשו
מים שאובים וכשפותח הכרזא ומכיא מים
למקוה הם מים שאובים ואף על נכ דבאים
למקוה על ידי המשכה ק"ל שאובה שהמשיכה
כולה פסולה. ועל זה השיב דביון דצנורות
אלו מקודם לא היה להם בית קיבול אלא
דאחר שקבעם כארץ ונתבטלו אנב קרקע עשה
להם ברזא וחתמם הו"ל כצנור שקבעו ואחר
כך חקקו דכשר וכמו שכתב מרן בבית יוסף
סימן ר"א וכן כתב הש"ך שם ס"ק ל"א דאם
לא היה עליה שם כלי קודם שקבעה וכו'.
כשר. וכן כתב האשרי והפוסקים הבי"ד הבי

וכן כתב מוהר"ש ח"ג סימן כ"א וכן העלה
הרב מרכבת המשנה אשכנזי סוף ו' דמקואות
וכן כתב באר יעקב סימן כ"א דביון דכסל
ליה תורת כלי בתלוש מה שנעשה אחד כך
כלי כמחוכר הו"ל כקבעו ולככוף חקקו דשרי.
וכן כתב רע"א סימן פ"ל וכן כתב הנודע
ביהודה תנינא חלק יורה דעה סימן קמ"ב.
ואם בן היג כהסילונות דקודם שהיכרם לא
הו"ל שם כלי אף דאחר כך סותמם ככרזא
אינם נחשבים כלי אפילו לדעת הנודע ביהודה
עד כאן דבריו ז"ל. וכבר כתבתי כל זה
בראשונה דהפתי"ש הביא דברי הפוסקים ז"ל
הג"ל כיעו"ע. וכבר הובא ענין זה בס' ויאמר
יצחק ח"א ד' מ"ט ע"כ וזה לשוננו ולענין
הצנור כעצמו אם משהו ליה כלי ע"י סתימת
הכרזא הדבר פשוט דאם הכרזא אין קיבעים
אותה כצנור אלא אחר שהצנור קבוע דודאי
אין לו דין כלי כמו שכתב מרן ז"ל סליד
דבעינן ראוי לקבל קודם שיקבענו וכו'. ובג"ד
דמתחילה לא נעשית ברזא זו כצנור כדי שירא
ראוי לקבלה אלא לכתום המים ולפתוחה וכו'
לאו עשוי לקבלה מיקרי וכמ"ש נבי צנור שהוא
צר מכאן ומכאן ורחב באמצע דאינו פוסל את
המקוה כיון שלא נעשה לקבלה. וכן מצוי
הדבר מפורש להרמב"ם בפ"ה"מ דמשנה דסילון
וזה לשוננו הנה הוא כשר אף על פי שיתקבצו
המים בזה החלל וכו'. לפי שלא יבין דזה
החלל שיהיה כלי קיבול וכו'. ועוד כתב הרמב"ם
וזה לשוננו ולא יוכנו הכלים לפסול את המקוה
כשום פנים ולא גם בן הסילונות וכו' לפי
שצורתם מוכחת שלא נעשו לקבלה ואפילו
היה להם בית קיבול עד כאן. וכ"כ בהלכות
מקואות פ"ו היב זת"ד יעו"ן שם. דמכל זה
מוכת דלא חיישינן להברזות הגם דכרסג"מ
נעשים כמו כלים ממש אין לחוש להם כיון
דהם אינם שמים אותם אלא שקובעים אותם
ולא נותנים אותם בתלוש. ומה יוצא גם בן
לענין

שארית יוד ה' מקואות סימן ד יהודה בן

סימן ה.

עוד מדמשק יע"א בענין הנזכר לעיל.

היום כיה לחדש סיון המוכתר בכתד תורה שנת ואתה שלום וביתך שלום וכ"ל אשר לך שלום ה' יברך אותך בשלום. לפ"ק.

לכבוד מעלת עט"ר וצ"ת הרב הנדול מעוז ומנדול, אבי התעודה, בקשית במוהר"ר מני"ר נור אדיה יהודיה היו נרו וכמו השחר עלה, ויהי"ש כיר"א.

רב ונדול בישראל, ראש גולת אריאל, ישמרהו האל, ויזכהו בביאת הנואל, אכ"ר.

אחדשו"ט באה"ד וח"ן ברמ"ל וני"ק, ואני תפילה, לאל נורא עלילה.

בברכת הדיוט הקלה ועיני לשמיה נטלית שיהי רצון ליפוש חיי סני ומסני בכנים ובני כנים וכרוב הונים, ויאר"ך ימך בטוב ושנותיך בניעמים דשנים ורעננים כיר"א.

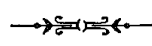
מה נכבד היום אשר האיר אל עבר פני ספרו הקדוש והבהיר קול יהודה בשמו כן הוא שמע' ה' קול יהודה ליהודים היתה אורה, זו תורה מנחתו הפהורה, זכה וביה, אבפקלריא המאירה, אורו עיני ובתורתו אהנה ואהיה שעשועים יוב יום בדבריו הנחמדים, המתוקים מדבש ומופת צופים, וכ"ו.

ורק שאלה אחת אני דורש ומבקש מאת עט"ר וצ"ת, והיא כי עתה בכל עירינו דמשק יע"א לא נשאר מרחץ אשר הוא קרוב לרחוב היהודים כי אם אחד ושמו חמאם אל מסך כידוע לעט"ר וצ"ת והנה מחדש מים של קנאוות פסקו ולא נשאר כי אם מים הבאים מהפינייה ורם באים על ידי צנורות, מההאו"ץ ובכל בית או מקום שהמים באים שם, יש למעלה על הגג ברמ"ל גדול ומתבררם יש בו נקב גדול וצנור קבוע בו וממנו באים המים לתוך הברכה כידוע לאדוני, וגם במרחץ

לענין המותר שהוא עשוי על ידי השמל דאין לחוש לו לשם כלי ככל שהרי אעיקרא לא נעשה לקבלה ואפילו שיש לו עורות למטה מכל מקום לפי דברי הפוסקים ז"ל הני"ר הור' דומיא דסילונות עם הכרזא דיש להקל בהם מטעם דמעיקרא לא נעשה לקבלה ובנזכר לעיל, אלא דמדבריהם ז"ל הני"ר נראה דיש לזוהר שלא ישימו את העור כמותיר אלא אחר שישמו את המותר במקום הראוי לו דאו לא הו"ל שם כלי בתלוש כי אם לאחר שקבעו במקומו יתן את העור וכמיש לענין הכרזא שלא יקבענה בצנור בתלוש אלא אחר כך, והן אמת דקשה זאת על האומן דלא דמיא זו לצנור וברזא שהם למעלה ובנלו"י עם כל זה צריך לזוהר בזה לצאת י"ח דברי הפוסקים ז"ל הני"ר.

אחרי כותבי הן עתה ראיתי בספר מעשה איש חלק יורה דעה סימן י"ד בתשו' מעלת הנאון הראש"ל כמוהר"י מאיר היו בסעף התמישי דף כיג הביא דברי הגודע ביהודה במ"ב סימן קמ"ב שהביא דברי הרב המתיר לסתום הנקב בכרזא והן הם הדברים שכתב המרכבת המשנה אשכנזי ובאר יעקב שהביא דבריהם הפתחי תשובה סק"ט והלק על דבריהם ובכירא ליה להחמיר, ועל זה הרב בית אפרים חלק על דבריו והאר"ך בזה שם ואסף בזה סכרת המחמירים כאשר יעויין שם, ומכל מקום הרואה יראה שכל דבריו היו שם הם להחמיר מלפנ"ל בכלי עצמו שיש בו הכרזא, אבל לענין הכרזא שקבועה בהצינורות והסילונות אשר מהם נמשך למקוה יש לומר דאין לפקפק בזה ויש להתיר בשופ"י ולסמוך על דברי המקילים ופוק חוי מאי עמא דבר שנתנו להתיר וכן הם כל מקוה של הטבילה כנודע הנלע"ד כתבתי.

ויאמר יהודה

כה שארית יוד ה' מקואות סי' ה יהודה

הנזכר יש למעלה על הגג ברמ"ל גדול וממנו באים המים אל תוך המקוה והברמ"ל אינו מחובר דק נתון על הגג וממנו באים המים לתוך המקוה בלתי הפסק כלל ומוכרחים ליתן הברמ"ל למעלה כדי שיטשבו מים יותר מכדי שיעור הקרוב, כי על ידי עליית המים למעלה צריכים לוותר ולהוסיף כידוע לאדוני, ולפי דברי כל הפוסקים ז"ל נראה דעתם דכל שאינו מחובר בקרקע, וגם תחילת עשייתו אינו עשוי לכך, וכמו שכתב הגאון נודע ביהודה ז"ל מ"ק סימן קל"ז וק"ל"ה שחור לתמוה על מר"ן ז"ל כמו שתמה בדגול מרבבה וכו', ושוב כתב ל"ש דדברי הרא"ש ז"ל לא נאמרו אלא באינם מחוברים רק שמונחות על הקרקע בלי חיבור, אך במחויבין לא בעינן שיהיה תחילת עשייתו לכך, יעויין שב באורכי, וגם אדוני ועמ"ר וצ"ח בספרו הבהיר והקדוש וזאת ליהודה היו בסימן כ"א מוכה מד"ק דצריכים דוקא מחובר לקרקע וכו', אם כן בגדול דידן שהברמ"ל אינם עשויים בבנין למעלה יש להחמיר כך נלע"ד, ודברנו עם בעל המרחץ שיעשה כזמן בבנין למעלה וממנו יבואו המים לתוך המקוה ולא יצה, לכן נא אדוני ועמ"ר שאם איזה צד יש לסמוך עליו ור"מ מוריגו ורבינו, וירבה מהול ע"פ סורה צדיק יורנו איזה דרך ישכן אור, ולתשובתו הרמתה מהרה תצמח יש"א"ק עינינו צופיות ומי"הלות, ויהי רצון שלא יעדי מינן וזויה הרריה וקריה כל ימי עולם כיר"א, כה דברי עבדו ותלמידו וכפי ערכו הרם מנשאו ומכברו.

כמוהר"ר נסים הכהן נדבנו היינו יעומד חי לעד לעולם כיר"א.

מאחדשו"ט באה"ד וח"י"ן וכו' הניעו לירי נליר"ק וש"ש ממוש כ"י"ט וכ"י"ן יהי רצון שכן יסג"א, ובדברי קודשו כתוב לאמר אודות הטבילה שמוה זמן שנה אחת לסיבת שהנהר קנאוואת נפסק והביאו מים ממעין הפיני"ה, ובכל מקום שמביאים מים ממעין הפיני"ה הנ"ל שמים למעלה בנג ההוא כלי ששמו ברמ"ל ויש בו נקב ששמו באים המים למקוה ולא נשאר בית הטבילה סמוך לרחוב היהודים כי אם בית הטבילה זה הידוע, והכלי של הברמ"ל הנזכר אינו מחובר לקרקע כי אם נתון על הגג וממנו נמשכים המים אל המקוה הנזכר לע"ל, ולפי דברי הפוסקים דבעינן תחילת עשייתו לכך וגם שיהיה מחובר לקרקע וכו' ואם כן בכלי של הברמ"ל הנזכר שאינו עשוי בבנין למעלה יש להחמיר ולא קיבל בעל המרחץ שיעשה בבנין ולכן ביקש ר"מ היו ממני לראות איזה צד לסמוך להקל בזה ותי"ד שיה"א.

ידירי הן אמת שמוה זמן קרוב ממש יצאה א"י מעלת רב הכיבא בן אחתי הגדולה הרב ועצום ר"ב טבה"י"א סולת נקיה כמוהר"ר עזרא בשירות היו שאלה זאת ממש והשבתו לו לעניות דעתי כפי דברי הפוסקים ז"ל שיש לסמוך עליהם לתקן בשני הכלים הזכרן והשני לו שיהיה בהם בשוליהם ממש נקב כשפופרת הנאר, וגם שאפ"ל כבר חיברו ואחר כך נקבו יש להכשיר וכמ"ש שם יעו"ע, וגם שקודם הניע המים למקוה ימשינו המים על ידי כלי עץ וכו' כאשר יעויין שב.

ואעיקרא גם בצנורות והסילונות הממשיכים בהם מים למקוה מצאנו ראינו לכמה וכמה מהפוסקים ז"ל שהקילו בהם דלא בעינן בהו שיהיו מחוברים לקרקע ממש, וכמ"ש כן גם כן הרב ויאמר יצחק היא סימן סיב כך

הצעיר **נסים יצחק הכהן נדבנו** סי' ה וזאת היתה תשובתי על הנ"ל. היום י"ג לחודש תי"ז תפרי"ה. **כבוד** רה רחומאי הרב ועצום הדיין המצויין

שארית יוד ה' טרפיות סימן ה יהודה כמ

ברך מיט ע'א. וזה לשונו נראה שהראש הראשון היורד מהבור הוא מחובר לקרקע והשאר מחוברים עמו על ידי הפרקים ואינם יכולים להטלטל משם כלל אם כן אף לסברא אחרונה שהביא מרן שם שפיר מיקדי מחובר וכו' וכמו שכתב בבית יוסף בשם הרשב"א דלא בעינן שיהיו כל הצינורות מחוברים לקרקע אלא אפילו מחובר לדבר המחובר לקרקע כגון טבעת שברלת אינו מקבל טומאה וכן כתב שם בשם הרמב"ן דמזה למד לנרדנו וז"ל אם כן גם הכא לנרון דידן לא מיבעיא אם הם טמונים בכותלים דמהני להצילם מירי טומאה אלא אפילו אינם טמונים כלל. מכל מקום כיון שהראש הראשון מחובר בבנין והשאר מחוברים איתו עמו על ידי הפרקים ואינם יכולים להטלטל כלל הו"ל בטבעת שברלת דאינה מקבלת טומאה ומה גם לדעת מרן וכו' דרוקא הסמשך מימי גשמים בעינן שלא יהיה בדבר המקבל טומאה אבל ממעין לא הרי שהביא דיעה זו בסתם עד כאן דבריו. ומה נרדן במכל שכן לנרון דידן שאפילו המים נמשכים לחתך כלי המחובר עם הצינורות וסילונות והכלי נקוב כשפופרת הנאר ואינו מטלטל אלא קבוע על ידי הצינורות והסילונות וכיוצא שפיר יש לומר דכשרה המקוה המלאה אהריו ממנו על ידי המשכה אליה ובני"ל.

ג בתשובה למוהרים מאני ז"ל הובאה בספר ומצור דבש למוהרה"ג כמוהר"א ב"ש ז"ל דף נ"ג ע"ד כתב וזה לשונו ואפילו אינם קבועים בקרקע הדא שהם מושכים ממקוה מים שיש בו ארבעים סאה וכתב מרן שם סעיף מיט אם סמשך ממעין וכו' אפילו על ידי דבר המקבל טומאה כשר וכו' ואפילו לסברת החולקים וכו' ומה גם כי אין לך סילון כנרון דידן שלא נקרא קבוע. כי אף הנגלים ע"פ קרקע הלא ראשם תחוב בבנין וכו' עד כאן דבריו. דמזה יוצא לנרון דידן דהגם לכלי

הברמיל שעל הנג הבאים אליו מים מן המעין אינו קבוע בקרקע ממש. מכל מקום כיון שהמים נמשכים אליו מן המעין וראש הסילונות קבועים בקרקע הו"ל כאילו כל הכלים קבועים בקרקע. ועיין להחתים ז"ל בסימן ר"ז שכתב וזה לשונו הנה במכתבי מבואר דדעת הרמב"ם והרשב"א ואנודה והרא"ש וטור ושולחן ערוך ותשו' ת"ח ח"ג וספר באר יעקב וספר מרבי"ה ומנהג כל ערי ישראל להתיר לפבול בכלי שקבעו ולבסוף חקקו ותלוש ולבסוף חיברו הוי כמחובר לענין זה ואסור לפקפק ולהרהר על הוראה זו עד כאן. והרב זכתי צדק ז"ל חיב דף ע"פ כתב על זה וזה לשונו ונראה לעניות דעתי דאפילו משום חומרא בעלמא אין להתיר כסברת הנודע ביהודה משום דמוציא לעו על הראשונים ועל נשי ישראל דכל המקואות בכל העיירות הם עיי סילונות וכו' עיין שם. ובגדון דידן גם כן יש לומר דגם להכלים המחברים להם בכותלים ועל הנג דהנה ליה מחוברים לקרקע כמו הסילונות המחברים בהם. דהברמיל שבגדון דידן שעל הנג כיון שהוא מחובר בסילונות עד המעין אפילו שהוא מונה על גב הקרקע הוה ליה כאילו ממש מחובר לקרקע וכפרט אם הוא גם כן קשור במסמרים שלא ימוט ועל הכל באופן שיהיה נקוב בשוליו נקב כשפופרת הנאר שפיר הוי להתיר בלתי שום חשש וכנזכר לעיל.

ג שם בספר ומצור דבש דף מ"ה שקיל ושרי בדברי הרא"ש והטור ומרן ז"ל ושם בעיב כתב וזה לשונו ועוד תראה הדבר במופת חותך דהרי רבינו הטור לא נקט בלישניה מחובר בבנין כדנקיט הרא"ש בסופא דמילתיה דקרי בחיל דאם נתהברו בבנין אינו מקביל ואם לא נתהברו בבנין לא רק נקט בלישניה ואם הוא מחובר לקרקע סתם רוצה לומר בכל האופנים שיקרא מחובר לקרקע שפיר דמי.

והרי מצינו דמשמש עם הקרקע מחובר לקרקע מיקרי וכן הוא דעת מרן בפירושו רבינו הסור ממש וכו' יעויין שם. דמזה יוצא לנדון רידן שאפילו שהכלי אינו מחובר לקרקע מכל מקום כיון דהוי משמש עם הקרקע דמראש הצנור שהוא בתוך המעין ואי"ך עד הגיע המים אל בית הפבילה הוי נקרא משמש עם הקרקע. **ונוראות** נפלאתי על הרב הגדול מאיד ז"ל שם דכיון דהארץ בנה אם בעינן שיהיה מחובר עם הקרקע ממש או אפילו בכל אופן דאפילו משמש עם הקרקע כזה שפיר דמי. אם בן איך לא הביא דברי הגדוע ביהודה ז"ל הא דמהית סימן קל"ז רשקו"ס בדברי הרא"ש והטור והשולחן ערוך אלו וחילק חילוק נגד זה ממש לדעת הרא"ש וזכר שם הפתיש ציין עליו בכל מקום כאשר יעויין שם. ועוד שם דף מ"ה ע"ג כתב וזה לשונו לפי מש"ל בענין כלי המשמש לקרקע דחשוב כקרקע ושכן נראה דעת מרן וכו' ועם שיש איוה הצירות שהסילונות שלהם הם מחוברים עם הכותלים אכן אינם סמוכים בקרקע ממש וכו' גם בזה אין חשש. דבהדיא כתב מרן הבית יוסף ז"ל שבאשר הם מחוברים לקרקע אין הפרש אם הם סמוכים בקרקע או לא דבכל נונא כשר. וכתבה מורים ז"ל שם בסעף מ"ה וגם זה מיעוטא וכו' ובהנעתם לפתח החצר ממש ואי"ך מדב"קם אותם עם הכותלים כריבוק חוק על ידי מסמרות ברזי מחוברים בקרקע לא יוזו ממנו וגם זה מיקרי מחובר לקרקע דאתה למד ממתניתין דכלים דדלת ומנעול וכו' דכל אלו אין חיבורן עם הקרקע בבנין רק במסמרות וכיוצא ועם כל זה קרינן להו מחוברים עם הקרקע. וכן כתב הרשב"א הבייד מרן הבית יוסף שאפילו מחובר לדבר המחובר לקרקע כגון טבעת שברלת וכו' ואלו אין חיבורן בבנין רק במסמר או תחיבה בכותל קרינן ליה מחובר וכו' ויש

תקון קל וכו' לטוח במ"ט ונפסים את מקצת הסילונות הנגלים הכדובקים בכותלים על ידי המסמרים שבוה היו מחוברים בבנין. אלא שאין אני רואה מעם לזה דאופנים אלו לא יגיעו לחלק ממאה מחוץ הדיבוק על ידי כלי הברזל והוא עדיף מחיבור מעט מ"ט וכו'. יעויין שם. אשר מדבריו ז"ל אלו יוצא לנדון רידן במכ"ש מלבד ענין הנקב בשוליו כשפופרת הנאר. דכיון שהמשכת המים מראש המעין בבנין בקרקע עד הגיעם לכלי דברמיל הנזכר והוא קבוע במסמרים שלא יזוז ממש לפי"ד ז"ל בדעת מרן ז"ל דהוי כמו מחובר לקרקע ממש בלתי שום השש ובפרט אחר היותו נקיב בשוליו נקב כשפופרת הנאר דבשל שם כלי מעליו וכמו שכתב עוד שם ברף מ"א דאתר שהבייד הרמב"ם והרא"ש ומרן ז"ל כתב וזה לשונו אכן לכל הדברות ולכל האמירות אם הכלי נקיב כשפופרת הנאר סמוך לשוליו באופן שאינו יכול לקבל מים בהא ליכא מאן דפליג דשרי אפילו לטבול בתוכו. וכל שכן במים היוצאים ממנו שהרי אין כאן דין מים שאובים כלל וכו' והן הם דברי מרן בשולחן ערוך סעף מ' והאריכות בזה אך למותר דהרן פשוט דבכלי נקיב כשפופרת הנאר שני עד כאן דבריו. ומינה כל שכן לנדון רידן דהרי בתחילת המשכת המים ממעין הפנימית ראש הצנור שם נתון וקבוע תוך המים והמים צפים עליהם ובוה הוי תמיד חיבור למי המעין ומשם משוכים הצנורות עד הכלי הזה שהוא דברמיל שבראש הנג ובשוליו נקיב נקב כשפופרת הנאר בזה כשל עוד מלהיות לו שם כלי. והנם שאינו קבוע בקרקע ממש עם כל זה הרי כבר קשור שם דהוי כמו מחובר לקרקע וכנזכר לעיל.

ועיין בספר כרך של רומי סימן ט"ו דף נ"ד עמוד שני שכתב וזה לשונו ואעיקרא מה לנו לחתור אחר שורשי דינים אלו

שארית יוד ה' מקואות סי' ה' יהודה לא

אלו מאחר שאנחנו רואים דעת הרא"ש והטור והרמב"ן והריטב"א ורבינו ירוחם הוב"ד בבית יוסף ובבר"ה שכולם פה אחד מתירים לטבול לכתחילה בתוך כלים הללו כשנוקבם כשפופרת הנאד, ומה גם אחרי פסק מרן הקדוש דקבלנו הוראותיו בין להקל בין להחמיר כנודע, כל שכן מי יבא אחרי המלך את אשר כבר עשהו ופשוטו הוראותיו אפילו בשל תורה ושלא בשעת הדחק כל שכן בנדון שלפנינו דאיכא תיתי ברהב"נ שהוא מ"ס שאובים דמקוה אמר רחמנא והא איכא ושעת הדחק וכו' עד כאן יעויין שם, אשר מינה לנדון דה"ן דשייבי דבריו לדין דיש להקל וכני"ל.

ובעוברי עוד הפעם בסדר שאלת הידיד הרב השואל היו שכתב בזה"ל שדרכם לעשות כלי ברמ"ל בראש הגג וכו', מזה נזכרתי דגם פה עובדי מצרים יע"א בן הדרך ברוב הבתים לעשות כלי הנזכר למעלה וממנו נמשך המ"ס אל ההצר דלמטה הימנו, ועל בן אמרתי להקור אל בית הטבילה של פה הידועה בבית הכנסת עין היים וראיתי שעשויה ממש ע"ס הנ"ל הנמשכים המים על ידי צנורות מהמאכנה התונה בתוך היאור הגהר הגרול גילום עד הניעם שם ויש ברמ"ל למעלה ובשוליו נקוב נקב כשפופרת הנאד, והאמת הוא דכתחילה כו"א פה עובדי מצרים יע"א שאלתי על בית הטבילה וא"ך המים המחמטים אותם לטבילה ועל ידי מי נעשה ואמרו שעל ידי מעלת הרבנים הנאונים הרב תנא דביא תון ז"ל והרב אהרן בהיר הי' ז"ל ונודע שכבר עשו פסקי דינים להתיר המאכנא אשר נעשית על ידי הכרת הצרפתים והוב"ד בספר ומצור דבש עם הסכמות נאוני ישראל וכן בספר תעלומות לב הי"ג כאשר יעויין שם, ואז אמרתי שאין לי לדבר כי מי יבוא אחרי המלכים את אשר כבר עשוהו ועבדתי בשת"קה, והן עתה על ידי גלדי"ק ידידי והמודי הרב

השואל היו בסדר הנ"ל כאר היטב או הזכרתי לחקור ולדרוש ושאלתי את הנכאי והשמש אשר הם היו בתקון וסדר בית הטבילה הנ"ל, וענו ואמרו שכבוד הרבנים הנ"ל הן הם בעצמם עמדו בהשגחה ובעינא פקחא ע"כ סדר בית הטבילה ועל פיהם נעשה כל סדר הנ"ל, נזכרת שהוד מעלתם סמכו על פי מ"ש בענינותי הנ"ל דעל ידי שהכרי יאל הברמ"ל נקוב בשוליו נקב כשפופרת הנאד ככל ממנו שם כלי, וגם שאינו מטמא לברו דתקוע וקשור עם הצנורות הנ"ל והו"ל כאילו מהובר לקרקע ובנוכח לע"ל, ועיין בספר בני אברהם סימן מ"ו שכתב וזה לשונו באופן נראה לי ברור דבנדון דידן שהוא על ידי המשכה כל שנקובים הכלים בשוליהם כשפופרת הנאד וכו' יש להכשיר המקוה כלי שיש פקפוק והבי"ד הט"ז שם סי' מ"ז שכבוד כתב וזה לשונו הכא שמביאים על ידי המשכה למקוה מהני ובאן בין דלאו כלי הוא הניקב כשפופרת הנאד וז"ל הפסקין מן הכאר מותר אפילו בהמשכת כל המקוה וכן כתב מוהר"ם ביה ז"ל הבי"ד הגדול הל"ק יורה דעה כ"ד סימן ה' ודבי"ד א"ל הרב זכתי צדק רף ע"ז ומה למד לנדון דידן דכיון שנקובים כשפופרת הנאד ומהוברים לנהר לנמרי כלי הפסק פשוט כביעתא בכותהא דלא הוי תפיסת ידיא וכו' עיין שם, ופשוט דהגם דשם למד לענין הטליונות והם מהוברים לקרקע מכל מקום נדון דידן אתי במכיש דיש להקל כיון שנקוב כשפופרת הנאד אין עוד שם כלי עליו, וכמו שכן כתב מרן ז"ל בשולחן ערוך יורה דעה סימן ר"א סעיף מ' כלי שנקב בשוליו אפילו כיש אינו חשוב כלי לפסול המקוה ומכל מקום אין להקל לעשות מקוה לכתחילה ולהביא מים בכלי מנוקב כזה עד כאן, והטורי זהב ז"ל כתב על זה משמע אבל אם הוא כשפופרת הנאד מביא אפילו לכתחילה עיין שם, וכאופן כזה

לב שארית יו"ד ה' מקואות ס"ה יהודה

פשוט גם בן דאין עוד צורך שיהיה מחובר לקרקע או שיהיה עשוי מתחילה לשמש עם הקרקע כיון דאין לו עוד שם בלוי.

ועיין בספר מעשה איש דף כ' ע"ד מה שאסף איש סהור כבוד הנאון הראשיל כמנהגיו מאיר היו במערכה א' ובי' עיין שם. וברף כ' עמוד שני כתב וזה לשונו דלמים היוצאים ממנה מה לי מקבלת מים או"ל ומה לי תלויה באויר או יושבת על הארץ וכו'. יודה דלמים היוצאים לא בעינן קביעות בארץ וכמו שנראה בן כמה שפירש בסעיף מ' דשם קאי לענין מים היוצאים ממנו ולא הוכיח בלוי דבעינן קביעות בארץ וגם הושיך וכו'. ועיין בתשובת הנאון רבי עקיבא איגר ז"ל בתשובה מ' שכן כתב וכו' עיין שם. דמזה לנדון דידן דכלי הברמיל נקוב בשפופרת הנאר בשוליו דבשל שם כלי ממנו אין עזר צריך להיות מחובר לקרקע וכו'. וכבר נחבנו דהגם אם לא היה נקב מקודם בשוליו בשפופרת הנאר, מכל מקום הן עתה יעשו בו נקב בשפופרת הנאר ואין לחוש דכבר היה לו שם כלי דכבר גם בזה פסקו הפוסקים ז"ל דמותר גם באופן דקבעו. ואחר כך הקקו ועיין להרב בית לחם יהודה ס"ק ט"ו דכתב להתיר משם הרב מנחת יעקב ולא הביא שום הולך עליו וגם הרב פנים מאירות ועיין להנאון פתחי תשובה שם ס"ק ז' וי"ב וכן כתב החת"ם ז"ל שם דכל הפוסקים סבירא להם דקבעו ולבסוף הקקו אינו פוסל עיין שם. ומכל זה מוכה לנדון דידן דאין לחוש גם כן למיש הפוסקים ז"ל דבעינן שיהיה תחילתו לשם כך ושיהיה מחובר לקרקע וכמו שכתב הנודע ביהודה מה"ת סימן קל"ז קל"ח וכן כתב הוא ז"ל בדגול מרבנה וכמיש בשאלה. דשאני נדון דידן דכיון שניקב נקב בשפופרת הנאר במל עוד מלהיות שם כלי עליו ובני"ל.

ואל תשיבני דאם בן אעיקרא גם בצנורות וסילונות דהם נקובים משני צדדיהם כשפופרת הנאר אם בן למה הששו להם הפוסקים ז"ל והצריכו בהם שיהיה תחילת עשייתם לשם כך ושיהיו קבועים בקרקע. דשאני התם דהכלים ההם הם עשויים מתחילתם בן ועל זה כתב מרן ז"ל שם בס"מ ר"א ס' מ"ה וזה לשונו וכן סילון של מתכת אסור להמשיך בו מים למקוה שמקבל טומאה וכו'. ואם הסילון של מתכת מחובר לקרקע אפילו מקלה להדיא לתוך המקוה כשר שהרי אינו מקבל טומאה לפי שהוא במל אנב קרקע וכו'. וגם בזה כתב שם בסעיף מ"ט בד"א בממשיך מ' נשמים אבל אם ממשיך ממעין או ממקוה אפילו על ידי דבר המק"ט כשר וכו'. והאריכו גם בזה הפוסקים ז"ל לצאת י"ה כבוד הרמב"ן והרשב"א ז"ל דפליגי בזה שכתבה מרן בזה"ל ויש מי שאינו מחלק בכך עד כאן. אבל בנדון דידן בהכלי של הברמיל על ידי שיהיה נקוב בשפופרת הנאר אליבא דכלי עלמא כשר דאין עוד מה לחוש ומותר בשופי ובני"ל. ומסתמא דעל זה סמכו רבנן תקיפי הרבנים הני"ל בעשותם את כלי הברמיל נקוב בשפופרת הנאר בשוליו אשר ממנו נמשך מים למקוה. ועוד נקוב נקב שני בצדו למעלה משוליו אשר ממנו נמשך מים להכלי שמהממים בו המים ומשם נמשך למקוה. אלא דהגם דנימא דזה פשיטא להו לתקן באופן הנזכר לעיל עם כל זה כיון דנחת הרב בספרו הבהיר ומצור דבשי לבאר באר רחב למצוא היתר לכל האופנים הצריכים לטבילה הן להמכונה הן להסילונות וכו'. ויצא והאריך בזה במידתו ז"ל איך בזה הכלי של הברמיל עבך בשת"קה והעלים דבר אתמהה.

איך שיהיה אחר כל מה שכתבנו בענינותין תורה יוצאה להכשיר באופן דיהיה הכלי של הברמיל נקוב למטה בשוליו בשפופה ובפרט

שארית יוד ה' ספר תורה סימן ו' יהודה - לג

סיבה ראיתי אותו ותוים נערתו בהם בשביל
הרכה דברים שאירעו בו :

א. בשביל שקרוע הרף לאורכו והיה החתך
בתוך האותיות וידוע מה שכתב מן
ביורה דעה סימן רף ומה שכתב מורים ז"ל
דלא מהני מה שמדבקו מאחריו ועיין למה
שכתב הרב קול יעקב בהלכות סתוים בזה
הסימן אות פ' דאם הציבור עני יש להקל
יעיין שם. היינו דוקא שאין להם כי אם
ספר תורה אחר אבל בנדרוננו יש להם ויכולים
לשאול מקיץ אחר.

ב. כיון שפלה ממלית על פיו שימין מיהוי
כאלו ספר תורה חסר ומינ שהניח שיטה
אחת פנויה מבלי כתב זה נראה כאילו צורת
פ' במקום דאינו צריך וזה פיסול הוי ועיין
קול יעקב ה' סתוים סימן רע"ה אות ד'.
ג. כיון שמתק שני דפים בווראק קזאו
והיו בהם אוכרות שאינם נמחקים אף
על פי שחזר ותיקן אותו שאין לקרות בו
כיון שנעשה בעבירה מהא דכתב בית יוסף
סימן רע"ה מתשובת הר"י בן הרא"ש ז"ל וגם
כאן קצת דפים הכלויים ודבק אותם בנירה
והכתב היה מכהויץ והביאו הרב פתחי תשובה
אות ר' יעו"ן שם ועיין נודע ביהודה תנינא
יורה דעה סימן קע"ג ספר תורה שבלה
בקרושתו הוא עומר.

ד. הוכיחו מעשיו שאין יודע הסופר מלאכת
הספרות וח"ת פסול אפילו אומר שלא
עשה כן פסול דמילתא רלא רמיא עליה וכו'
פ"ת אות י"א בשם חמודי דניאל יעו"ש.

ה. דיבכו בנירה שהוא מעורות בהמות
טמאות ובריר לי שמצאתי בספר חתם
סופר ז"ל ונודע ביהודה שהביאו דאם דיבכו
בזה פסול משום דצריך שיהא מן המותר
בפ"ך.

ו. צריך לעשות להספר תורה הנהה מחדש
דאולי ננוו אותו בשביל חסר או יתר

וכפרט אחר ראותינו מעשה נדול שעשו הרה"ג
שני שרי צבאות ישראל אשר כל בית ישראל
נכון עליהם יש להתיר הגם שאין תחילת
עשייתו לכך ואינו מהובר לקרקע ממש וככל
מ"ש בעניותין וצו"מ וימ"ג כ"ד אהובו מוקירו
ומכברו כנהיר וכנא"ה.

ויאמר יהודה

הלכות ספר תורה סימן ו'.

מרמשק יע"א.

כבוד מעלת עפ"ר וצ"ה מ"ד הרב הנדול
ראב"ד מקודש כמוהר"ר יהודה חיים
הכהן מסלתון מאחרי ניוק וקידה ת"ק על
ת"ק וכו'.

בבקשה יודיעני כתיר על האי עובדא
שנעשית והוא בקיץ א' היה להם
ספר תורה אחד וכיום טוב ובראש חרש וימים
נוראים שואלים ס"ת מקיץ אחר ואחד הביא להם
ספר תורה מהננייה ישן נושן ואיש אחד שאין
יודע מענין הספרות רצה לתקן אותו והספר
תורה היה קרוע בשנים ושלישה מקומות וקרע
אחד היה הרף קרוע לאורכו כולו והקרע היה
נכנס בתוך האותיות וגם שאר קרעים היו
בתוך המשה וששה שימין והיה חסר שלשה
דפים והביא שלשה דפים מננייה ישנים ויען
שאינם מתאימות זה לזה מלה ממלית על רף
אחר יותר מש"ו שימין ועוד שני דפים מני
דפים שהביא מהק התיבות בווראק קזאו וחזר
וכתב אותם והיו בהם שמות שאינם נמחקים
וכתוך השיטות הניה שיטה אחת שלימה בלי
כתב יען שהיה הגויל אינו ישר לכתוב והדפים
הקרועים הניה מהדפים הכלויים ודבק אותם
בנירה שקורים בערכי והביא אותו לקיץ לקרות
בו וקראו בו שלשה ימים ואחר כך על ידי

לד שארית יוד'ה ס'ת סימן ו יהודה

ואין אתנו יודע מה הטיבה שגנו אותו. אי לזאת אדוני בבקשה מכתיר שתשיבני על כל סרט ופרט אם יש בהם ממש או לא ועוד אם אירע ספר תורה בכפר שאין שם ספר תורה אם יכולים להוציאו ולכרך עליו ולעוד עתה לא הנחתי להקהל קדוש להוציאו עד שיבא מכתב מכתיר ושכמ'ה. הלא כה דברי ועירא דבי רב.

הצעיר עזרא אליהו הכהן מסלתון ס'ת

וזאת תשובתי על דבריו היו.

כבוד רב רחמאי הרב ועצום רב סנה'א סולת נקיה כמוהר'ר עזרא אליהו הכהן מסלתון היו יעומד הי לעד לעולם כירא. מאהדשו'ט וכוי יקרה מכתבו הניעני ושוי'ש ממו'ש יהי רצון שיסג'א.

על דבר הכפר תורה שתיקנו אחד שאינו בקי ויודע בדיני הספרות ואין ותיקן כפי דעתו שהביא מהנניזה ספר תורה ויריעה ודיבלס. הנה בתחילת השקפתי בענין זה נבהלתי מראות איך מלאו לבו האיש הזה לעשות בהספר תורה מעשים כאלו ולמחות שמות שאינם נמחקים ולעשות כאיש העושה בבגדיו. ועל כל פנים אמרתי לכתוב בקצרה דהנראה לעניות דעתי בהספר תורה הנה שאכור לקרות בו בצבור כלל. ראשונה מצד שהיה דף אחד קרוע קרע לאורכו כולו והקרע היה בתוך האותיות. דהלא מצינו דאפילו בארבעה וחמשה שיטין שנקרעו כמה דיו'ת נשפכו כזה ומכללם הרב דברי יוסף ז"ל סימן מ' שכתב בזה והביא דברי מרן הבית יוסף ז"ל שהבי'ר הרא'ש ומהריק'ו דס'ר לפסול הדיבוק בדבק היכא שנחלקה האות. וכתב שם שמרן ז"ל כן ס'ר וכן כתב מהריק'ש דאם נקרעה אות

אחת בקרע אין לו תקנה לא בתפירה ולא בדבק עיין שם. וכן כתב הש"ך ז"ל שם וזה לשונו ומיהו כל זה כשלא נחלק האות אבל נחלק האות אסור לדבק בכל ענין עיין שם. וגם הטורי וחב מסנים לזה וכמ'ש בסק'ד דהיכא שנחלק האות ונפסל על ידי הקריאה דלא מהני להכשירו בדביקת קלף מבהוי' דאו לא הוי אות אלא על ידי הדבק עיין שם. ומה תמה שם הרב דברי יוסף על חכמים המתירים דאיך מלאם לבם להתיר מה שאסרו הני רבנותא ראשונים ואחרונים ותלו עצמם ברוקים לא ניתנו ליכתב יעויין שם. וסוף דבריו כתב שם דבקרע שמחלק האות הכל מודים הלא מהניא דביקת הדבק דכיון דהאות היא פסוקה ושבורה אין כאן אות ומה שמדביקו בדבק לא משוי'א אות וכוי. ויש תקון להכשיר היריעה באופן שינרוד האות הנחלק ומהאותיות הקודמות לה עד שיכתוב כולם על מקום הנרירה וישאר הקרע בין תיבה לתיבה או בין אות לאות וזה בשלשה שיטין אבל אם הקרע גם בשיטה הרביעית מסיק בזה הרב פרה מפה אהרן להתיר כשבא הקרע בין תיבה לתיבה. והגם שהיה נראה לאסור לדבקו בדבק מאחר שהקרע עובר בארבעה שיטות. מכל מקום יש לסמוך להתיר על פי מה שכתב מהרש"א ז"ל בסימן קכ"ט על פי מה שאמרו ז"ל דהריב"ש חזר ממה שכתב בתשובה זה תורף דבריו יעויין שם. מזה מוכח במכ"ש כנדון דידן דהקרע היה בכל הדף לאורכו ועובר הקרע בתוך האותיות דכלל הפוסקים ז"ל הנזכרים לעיל מוכח דסבירא להם דאסור לדבק בדבק ובסוף. והגם דהרא"ם ודעיט'יה ז"ל סבירא להם דמהני מה שמדבקו מאחריו אפילו בנקרע בארבעה וחמשה שיטות ובנוף האותיות. היינו דוקא אם ינרוד האות הנחלק ואותיות הקודמות לה עד שיוכל לכתוב כולם על מקום הנרירה וישאר מקום הקרע חלק וכמ'ש

שארית יוד ה' ס'ת סימן ו יהודה לה

וכמיש האמ"ל ז"ל במשפט התפירה וכספר זכור לאברהם כדני הספר תורה ועיין בספר כתיב בכלי כסימן ר"פ ס"ק ט' וי"ו עי"ן שם. אמנם בנדון דירן שדיבך הקרע בלי תיקון כפי הני"ל ומה גם על ידי איש שאינו בקי במלאכת הספרות לדעת כל זה כוראי שיש לאסור לקרות עוד בספר תורה זה נדון דירן ולא שייך לומר בזה דהוה ליה בריעבר ובפרט דהכי"אם מהגניזה והם ישן נושן ויש להושי בעתיקא יותר בזה כפי פשט דברי השי"ס והפוסקים כיעו"ש.

ועיין להרדכ"ו היה סימן הניה שנשאל על ספר תורה שנקרעה היריעה ונכנס בתוך ארבעה שיטין והקרע עבר באמצע האותיות אם יש לו תקנה. והשיב רא"י אומר לדבך טוב וכו' יעויין שם. והגם שהרב בתי כהונה ז"ל והכ"י"ר הפתחי תשובה שם שנשאל בספר תורה שנמצא קרע בתוך היריעה ביותר מני שיטין ובנוף האותיות אלא שדבקוהו בדבך טוב מאחורי היריעה באופן שאינו ניכר הקרע והאותיות בצביונם ובקימתם וטלאי עשוי באימון ידים וניכר עיפויין הני"ל יפה דיש להכשיר וכו' ובסוף התשובה כתב שכדאי לסמוך על הרבנים המכשירים וכו' עיין שם. סכל מקום בנדון דירן אפילו הוא ז"ל הביט והרבנים המכשירים מודים דיש לאסור ולפסול. דשאני בנדון דירן דנקרע לאורך כל הדף וגם התקון היה על ידי איש שאינו בקי להתווך כל האותיות בצביונם כראוי ובני"ל.

אשר מזה אמינא דהגם דאהרי כותבי דאית להרב משהא דרבנותא ז"ל דף צ' ע"ב שהביא דברי הרב דברי יוסף הנזכר לעיל והקשה על דבריו וזה לשונו והנה בעל דברי יוסף לא הביא ראיה דאית על ידי כתיבה בעינן וכשנקרע האות' לא מהני ביה תפירה דאדרבא מדברי הרמב"ם לא משמע בן וכו' עיין שם. ואחר המתילה רבה הוואה דבריו

שם בדבריי שהביא סמוכות לזה מדברי הדא"ש ומהריק"ו שהוכיח בבית יוסף ומדברי מהריק"ש והשיך והפיו ז"ל שכתבו דאם נקרעה אות אחת בקרע אין לו תקנה לא בתפירה ולא ברבך כאשר יעויין שם. ואם בן מיש דאית על ידי כתיבה בעינן ר"ל באופן זה דוקא שנקרעה האות בעצמה דלפי דברי הפוסקים ז"ל הני"ל אין לה תקון לא בתפירה ולא ברבך ועל זה כתב דאית על ידי כתיבה בעינן. וסיים עוד וזה לשונו ועוד קשה לפי דברי הרב"י יוסף ראם בן לא מצאו ידיהם ורנליהם כתיב אלו שעושים טלאי על נקב כיון שאין הדבך משוי' להו נוף אחד ואינה אות דק על ידי דבך ולא על ידי כתיבה בזה הטלאי גם בן האותיות הכתובים עליו אינם אותיות רק על ידי הדבך ואם תסיד הדבך אין כאן שום אות ואיך היו מכשירין לכתוב על הטלאי אלא ע"כ הדבך משוי' להו נוף אחר אם בן הוא הדק והוא הטעם ועדיף מטלאי שכותבים עליו שזה אין כותבים רק שמהכר האות על ידי הטלאי שנעשה מכתוץ וכאן האותיות מהוברות ככראשונה בלי שום שינוי למה לא יהיה כשר לעשות בן עכ"ל.

ואהמ"ר הוואה בדברי הרב דברי יוסף ז"ל יראה דגם הוא ז"ל מודה בטלאי העושים הסופרים במקום הצריך לעשות דאין לאסור כלל בטלאי כי אם דבריו בדבך שכיחת האות עצמה. על זה כתב דיש לעשות תקון כמו שכתב הרא"ם ז"ל דינורו אותיות הקודמות לה עד שיכתוב כולם על הנרייה. אבל בנותן טלאי על ידי מעשה אומן ולכתוב שוב על הטלאי לא דיבר בזה לאסור ולא יוצא מדבריו זאת ביעו"ש.

באופן בנדון דירן שהדבך נעשה באופן שנהלקו האותיות וגם הקרע ע"פ כל הדף ודיבכו איש אשר אינו אומן בספרות פרי"י עלמא פסול בלי שום הולך דמוכרה

לו שארית יוד ה' ס'ת ס' ו יהודה

לא יבצר דיש בהתקון כמה וכמה אותיות שאינם בצביונם כמו שצריך ואפשר שיש בהם אותיות מקצתו על הקלף ומקצתו על המטלית הפסול ונס הרב משחא רדכותא זיל בנדונו הסכים שם להתמיד ולעשות כמו שכתב הראים זיל כיעו"ש .

ועיין למהררתיף זיל בספר היים כסימן כ"ד סעיף ח"י שכתב בשם ספר מהוה אנדרה סימן ס' אות י"ד וזה לשונו נחלק האות על ידי קריעה כל שנקרע נוף האות בכל ענין פסול וכו' עיין שם. ועוד שם מה שכתב בסעיף י"ו וי"ז וה"י ואילך עיין שם .

אתאן למ"ש בשאלה שהיה חבר שלשה דפ"ס והביא שלשה דפ"ס מנניה ישנים ומלה על דף אחר יותר מס'ו שיטין וכו' . הגה בעובדי על דברים אלו אשתוממתי כשעה חרא דלא שמענו ולא ראינו הן היתה כזאת בישראל לעשות כיוון כזה לספר תורה לעשות בפניו טלאי גדול כזה. ומש על זה נאמר היו הקדיבה נא לפחתך הירצך או הישא פניך אפילו איש המוני לא יעשה טלאי על בגדו מבהוין ולישב בין אנשים ובמקום שצריכים אנהנו לעשות הידור הנאה ויאה לכבוד הספר תורה חס ושלום נעשה לו נרעון כבוד ליתן מטלית בפניו פנוי מכתובה. ובאופן זה די לפסול ספר תורה כזה. דאפילו כ"ת מנומר קצת וכיוצא אסרו הפוסקים זיל כאשר יעויין שם. וכל שכן בנדון זה דננאי טובא להספר תורה שהושם על פניו מטלית גדול כזה ומסתמות השאלה מוכה שהטלאי הוא נעשה מספר תורה אחר וזה יותר איסור נוסף וכמ"ש בתשובת חת"ס סימן רע"ט והבי"ד הפתחי תשובה שם שכתב עמ"ש מור"ם בשולחן ערוך אורח חיים סימן ל"ב ס"א אבל מותר לתקן הספר תורה עצמה עם גליונותיה אם אי אפשר לתקנה באופן אחר. דדוקא עם גליוני אותו הספר עצמו שמתקן אבל לתקן

ספר תורה אחרת כיון שלא נעשה מעיקרא לתשמיש זה הספר תורה אין להתיר אפילו אי אפשר בענין אחר. וגם סיים שם דמה שכתב הרמ"א אם אי אפשר לתקנה בענין אחר הכונה אם הוא באופן שאין לצפות כלל שימצאו שם תקון אחר לעולם. אבל אם אפשר בשום אופן למצוא כומן מהומנים אפי" דק קלף לתקן הספר תורה אם כן עתידים הגליונות אלו להוזר להיות תשמיש לנוף ספר תורה כשר אסור לקוץ אותם בשביל לתקן עכשיו יעויין שם.

וגם מצד שמכלל התקון שתיקן בהספר תורה הוה הניה שיטה אחת חלק כלי שום כתיבה ובשלמא אם היה זה כסוף פסוק או כסוף פרשה הדרשתי שיש לומר שהקורא סובר שהיא סוף פסוק או פרשה. אבל בראות הקורה שיטה אחת חלק והיא בתוך הפסוק כודאי שיש בזה ננאי. ומקום למטעות ואין להתיר כזה .

ואת היותרת אשר גם הסופר הלז מחק בניד קואו כמה שמות שאינם נמחקים וכתב במקומם דמזה לחוד די לאסור מלקרות עוד בספר תורה זה כלל כיון שנעשה בעבירה כמ"ש בתשובת הר"י בן הרא"ש זיל והוב"ד בבית יוסף סימן ער"ו בספר תורה שקדו בו שם והורו ותקנו שאין לקרות בו הואיל ונעשה בו עבירה עיין שם דסיים בתשובה ההיא שהסופר העושה זאת צריך לקבל עליו תשובה נמורה. ושם הוא באופן שקדו את ה' ונשאר מקומו פנוי ואף על פי כן כתב שמוטב היה לסלק מלקדור האזכרות וסיים על זה וזה לשונו ומכל מקום כיון שנעשה בה עבירה טוב להחליפה. עד כאן יעויין שם. והגם שהרב בית יהודה עי"א חלק שני סימן י"ט כתב על זה שהוא חומרא כאשר יעויין שם מכל מקום זה באופן אם עשה קדירת הי ונשאר מקומו פנוי בלתי שום כתיבה אחרת במקומו

הלכות יין נסך סימן ז.

לע"ת נא אמן יע"א.

על דבר הצימוקין ששאלתני ידידי שפה עובדי מצרים שאוכלים אותם ועושים מהם יין וחיוסת לפסח ונתברר מפי מנידי אמת ששולקים אותם הנכדים ועושים מהם ומבט שלהם יין, ושוב מוכרים הצימוקין ואם כן יש לחוש להם ולאוסרם שהם כמו החרצנים של יין נסך, דע לך ידידי שאין בזה לחוש כלל והוא דכיון ששולקין אותם דהוי כבישול ממש, אין עוד בזה משום יין נסך כלל וכמו שכתב מהן בשולחן ערוך יורה דעה סימן קכ"ג סעיף ג' וזה לשונו יין מבושל שלנו שנע בו הנוי מותר ומאימתי נקרא מבושל משהרתיה על גב האש עד כאן, והשיך ז"ל כתב על זה דמותר אפילו בשתייה ואפילו לכתחילה מותר לשותות עם הנוי וכן הוא בש"ס ופוסקים ואפשר כיון שהמבושל אינו מצוי ובמילתא דלא שכיחא לא נזרו עד כאן, והגם דהרשב"א והרי"ן ז"ל כתבו דמה שכתב משהרתיה היינו שיתמעט מרתחתו על ידי הרתיחה כאשר יעוין שם, מוכרח בודאי שגם בנדונינו יחסר מהמים ששלקו בהם הצימוקין מעט, ולכן אין לחוש כלל לא להצימוקין ולא גם להיין היוצא משליקתם ומותר לאכול הצימוקין ולשתות היין הנזכר לעיל, גם אין לחוש מהם להמץ בפסח כיון דלא איתחזק איסורא ומסתמא הכלים נקיים בלי תערובת והשש חמץ, גם אין לחוש בהצימוקין מפני בישולי נויים דהא הצימוקין נאכלים היין כמות שהן וקימא לן כל הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי נויים וכמו שכתב מהן ביורה דעה סימן קי"ג סעיף א', ועוד דהנה ליה בקליות והרב זכור לאברהם ביורה דעה אות ב' דף קפ"ח עמוד ראשון כתב וז"ל

במקומו על זה כתב שהוא הומרא כניל אבל בנדון דידן שמתק כמה אזכרות וכתב במקומם בתיבה אחת לכולי עלמא יש לאסור מלקרות עוד בספר תורה זה דנעשה בעבירה ויתורו הס"ת לננויה במקדש.

ובדרך אנכי יש להרניש על מה שכתב השו"ג ז"ל יורה דעה סימן ר"ף סעיף ק"ה ע"ד מרן שכתב ובכל הקרעים יזהר שלא תחבר אות אחת או תשתנה צורתה או תחלק, וכתב על זה וזה לשונו דברי הרמב"ם הם מדיע וכו' וכתב רבינו בכ"מ דדברים פשוטים הם עד כאן, והרואה יראה דתיבות או תחלק שכתבם מרן ז"ל אינם כתובים בדברי הרמב"ם, והרב דברי יוסף הוצרך מכת קושיה שהרניש בשתי תיבות אלו או תחלק ויישבם דדברי מרן בזה הכונה דמה שכתב או תשתנה צורתה מפני חסרון מקצת מהאות ואו תחלק האות הוא באופן שמכלי חסרון ישתנה צורתה ע"כ דמדבריו אלו נראה דבזה שוים הם הרמב"ם ומרן ז"ל ועל כל פנים לא הוה ליה להשו"ג לסתום ולומר שהם דברי הרמב"ם והם דברים פשוטים כיעו"ש.

איך שיהיה היוצא בנדון דידן שהספר תורה הנה הנזכר בשאלה אין לקרות בו בצבור כלל הגם שכבר נעשה בדיעבד בלתי הודע אליו שכל זה אסור, דבאמת מכל הצדדים קשיא להתיר בנדון כזה ובפרט שנדון זה אינו בכפר שאינו בנמצא להם ולא אפשר להו באחר וברור ישהא"ש אשר עשה המעשים אלו בהספר תורה בנדון דידן ומתק כמה אזכרות וכניל צריך לקבל עליו תשובה נמורה והוא רחום יכפר ותקנתו להחזיר הספר תורה לקדמותו וכניל הנלע"ד כתבתי.

ויאמר יהודה

לה שארית יוד ה' יין נסך סי' ז יהודה

דאילו מה שמרת'חין במים לבד וכלו המים ואוכלים אותם כך ודאי דהוי זה כקליות וכו' ובוה ליכא משום כישולי גוים ועיין שם בפרי חדש עד כאן. מזה יוצא במכיש לנדון דידן שאין לחוש כלל להצימוקין הנ"ל ומותרים בשופי ופשוט.

נסך איתא בש"ס בתרא פרק לא יחפור דף כ"ד הנהו זיקי דחמרא דאשתכחן בי קופאי שרנהו רבא. לימא לא סבר לה לדרבי חנינא. שאני התם דרובא דשפוכאי ישראל נינהו. פירש רש"י זיקי נודות. בי קופאי טמונים בין הנפנים שבכרם והיא של ישראל לא סבר לה לדרבי חנינא לילך אחר הרוב אלא אחר הקרוב וכאן ישראל מצויים יותר מהגויים ולא אול"ינן בתר רובא דעלמא. רובא דשפוכאי ישראל נינהו פירוש שופכי יין מן החבית לנודות למכור לעוברי דרכים במדינה זאת ישראל נינהו. וסיימו שם דהני מידי כרברבי אבל זוטרי אימור מעוברי דרכים נפול וכו' עיין שם. והטור שולחן ערוך חלק חושן משפט סימן רנ"ט בדיני אכידה ומציאה כתב המוציא מציאה אפילו במקום שרוב העיר עכוים והוא מצאה במקום שרוב העוברים שם ישראלים חייב להכריז אבל אם רוב העיר גוים או אפילו רוב העיר ישראלים והוא מצאה במקום שרוב העוברים שם גוים אינו חייב אפילו אם ידע שמ'שראל נפלה ויש בה סימן שודאי נתיאשו הבעלים וכו'. וכתב הפרישה או אפילו רוב העיר ישראלים וכו' אין להקשות הא קימא לן רוב וקרוב הולכין אחר הרוב ולא אחר הקרוב כמש"כ בסומן זה ולקמן סימן ר"ס סעיף ט' ואם בן גס הכא כרישא גזיל בתר רוב גוים שהם יותר רוב מעוברים הישראלים ובסיפא נאמר איפכא. דשאני הכא דמסתבר לומר שנפל מרוב השכחים במקום זה עצמו שנמצא בו. מה שאין בן התם דגם הקרוב אינו במקום שנמצא

בו אלא שתאמר שנתלולל' ובא משם ולכך מסתבר שפי שנתלולל' ובא מהרוב' עד כאן. וכן כתב בהסמינ' והביא דבריו הכאר היטב סקיה. ועל זה ראיתי בכתוביים לעפ"ר וצ"ת מרן רבי אביא אבי העזרי' זצ"ל שכתב וזה לשונו ואחד הרואה דיש לעמוד על חילוקו ז"ל הנ"ל דאם איתא מדוע הוצרכו לתרץ דרובא דשפוכאי במדינה זאת ישראל נינהו לימא דלכך התירם רבא מאחר דבמקום שנמצאו שם מצויים ישראל יותר מהגויים. וגם בזוטרי מדוע תלינן מעוברי דרכים נפול ולא אמרינן דמסתבר לומר שנפול מרוב השכחים במקום זה עצמו שנמצא בו. ועלה ברעתי לומר דההיא דהש"ס שהיא מתאמר' לנבי יין נסך יש להחמיר בו שפי ולכך הוצרכו לומר דרובא דשפוכאי ישראל וגם בזוטרי אמרינן מעוברי דרכים נפול אבל האמת זה אינו דדבריו רבי חנינא הם במציאה בדינא דנפול הנמצא וקאמר דאול"ינן בתר הרוב ומיניה מקשה הש"ס לרבא ומתרץ דנראה דמשהו אותם יהד וי"ל. עד כאן דבריו זצ"ל.

ובהורמנותיה דמר רבי אבא זצ"ל אמינא דאחר המהילה רבה ונעיר כונת הש"ס בתירוץ זה לומר דהוה ליה רוב כנגד רוב. ולכך לא תירץ דמקום שנמצאו שם מצויים ישראל יותר מהגויים וכן בזוטרי לומר דנפול מרוב השכחים. במקום זה וכו' כמו שכתב זצ"ל דהא פירוש תירוץ הש"ס לפירוש רש"י דמיש רובא דשפוכאי ישראל נינהו פירש רש"י רוב השופכים במדינה זו הם ישראל ואפילו שהישראל הם רחוקים זה מזה רבוה הוה ליה רוב כנגד רוב. רוב השופכים במדינה זו הם ישראל ולזה מהני להתיר הגם דרוב העיר גוים. וכן לענין הזוטרי. ובכן יוצא לד"ק מזה דהתירוץ הוי לקולא דהגם דהישראל השופכים הם רחוקים זה מזה ולא כשכונה אחת עם כל זה יש להתיר

שארית יוד ה' הקדשות סימן ח יהודה למ

תשובה. הנה לענין דינא נראה ברור דיכול הבן להוציא הספר תורה שהניח אביו בבית הכנסת הראשונה ולהניחו בבית הכנסת השנית אשר הוא מתפלל עתה כיון שבנדון השאלה דנדון דידן לא הוזכר באופן שהקדישו אביו הקדש סמך להבית הכנסת כי אם דלקק וכתב על הספר תורה בלשון הוכא סתם, ומצינו דאפילו בהקדש ספר תורה וכיוצא לבית הכנסת נחלקו הפוסקים ז"ל מערכה לקראת מערכה דיש דסבירא להם דיכול המקדיש או זרעו אחריו להוציא את הספר תורה וכיוצא מבית הכנסת הראשונה למקום שהם מתפללים עתה לעשות נחת רוח להיים ולמתים, וכמו שכן כתב הרא"ם ז"ל בתשובותיו היא סימן נ"ג ובדף פ' ע"ג כתב וזה לשונו אבל לענין שיכול להוציא מידם ולהוליכו לבית הכנסת שהוא מתפלל בה ולקבוע יש תפילתו לא יצא מתחת רשותו אפילו שנתנה ביד הנכאים משום ראומרנא דמוכה הוא שלא כיון זה להקדישו לבית הכנסת ההוא אלא מפני שהוא קובע שם תפילתו, ויש ע"ד כתב דהיכא דמתו הבעלים ובניהם קיימים בניהם במקום בעלים קיימי וגם הקרובים הם ככלל האומדנא לענין זה שיוכלו להוציא מ"ר הנכאים להוליכם לבית הכנסת שהם מתפללים בו עי"ן שם, וגם הרב מוהריב"ל בס' נ"י סימן קכ"ב או"ל בשיטת הנאון עי"ן שם, ולעומת זה כתב מוהר"ם אלשיך ז"ל כמי שהקדיש ספר תורה בחוצה לארץ על תנאי להעלותו לארץ ישראל ובבואו לארץ ישראל הבנים הספר תורה בקהל הרגיל להתפלל בו, ואחר כמה שנים ערער ראובן שהספר תורה הקדישו כתנאי שיוליכנו לכל בית כנסת שירצה, והקהל טענו כי זה כמה שנים מוהקים בספר תורה בהוקה שהקדישו סתם ולא הזכיר שום תנאי וכתב וזה לשונו ואם כן בנדון זה כיון שהספר תורה ברשותם זכו

להתיר דרוב השופכים כמדינה זו הם ישראל, ואם כן מ"ש דכיון דהש"ס קאמר לענין יין נסך ויש להתמיר בו לכן תירצו דרובא דשפוכאי ישראל וכן בוטרי, אחר המהילה רבה ונעיר לכי תירוק שפיר איפכא מיסתברא דמוה יוצא קולא דאפילו שאין הישראל דרים בשכונה אחת יש להתיר כיון שרוב השופכים במדינה זו הם ישראל דהוה ליה רוב כנגד רוב, ואפשר דעמיד וצ"ל לזה כיון לתרין ב"מ"ש וי"ל דיש ליישב כנ"ל.

ויאמר יהודה

הלכות הקדשות סימן ח.

שאלה. ראובן הביא ספר תורה לביתו בכתב וכתב בזה הלשון, ספר תורה זה הוכא לבית הכנסת פ' מהר" פ' זכו ולא עשה תנאי שהוא או זרעו אחריו שיוכלו לקחת את הספר תורה הנוכח לעיר לביתו אחת ומת ראובן ואחר כמה וכמה שנים בנו יצא עתיק דירתו לשכונה הנוקת מהבית הבנו שיש בה הספר תורה שהניח אביו כנוכח לעיר ובשכונה ההיא בנו בית הכנסת חדשה ממש ואין בה כי אם שני ספרי תורה ולכן בנו של ראובן בא טעין שהוא רוצה להוריד הספר תורה שהניח אביו בבית הכנסת הנ"ל שיצטרכו לו כהנים ובמועדים וכיוצא, ומה גם שבבית הכנסת הראשונה יש בה כמה וכמה ספרי תורה שלא יוכלו להוציא הספר תורה הנוכח לעיר כי אם אחת לשנה ובבית הכנסת החדשה יוציאוהו אחת, לט"ו ימים ויהיה נחת רוח לאביו יותר ונכאי בית הכנסת הראשונה טוען שכבר זכו בו כיון שאין שום תנאי ואין להוציא הספר תורה כלל ועל זה שאלו להיכן שורת הדין נוטה ושכמ"ה.

שארית י"ד ה' הקדשות סימן ח יהודה

הם מן הסתם וזה שבא להוציא מידם באומרו תנאי היו דבריו עליו להביא ראיה עד כאן . מוכח מדבריו דאם הקדוש סתם במקום שהיה הגיל להתפלל אין כח ביד בעליו להוציאו משם עיין שם ועיין להרב בני הי' יורה דעה סימן ר"ה שהביא דבריו ז"ל וכתב שכן כתב הרב משפטי שמואל סימן ט"ו וכן היא סברת מוהרי"ט חלק יורה דעה סימן ה' ומוהרי"ט עיין ר"י עיין שם . וסיים שם וזה לשונו הרי דלדעת כל הני רבנותא המקדיש סתם מבלי שום תנאי שוב אין לו רשות להוליך ההקדש למקום אחר וההפ"ש לבית הכנסת שהוא הגיל בו וכ"ש יורשיו . עד כאן יעויין שם . ולפי דברי הפוסקים הנזכרים לעיל אם כן הנותן ספר תורה בבית הכנסת שהיה הגיל בו המקדיש באנו למחלוקת הפוסקים ז"ל הנזכרים לעיל אם יכול היורש להוציאו משם ולהוליכו לבית הכנסת אחרת . אלא דלעניות דעתי נראה בהור דבגדון דידן שלא יש שום לשון הקדש ודקדק בדבריו המביא לבית הכנסת וכתב בלשון ספר תורה זה הובא סתם כנזכר לעיל ולא כתב בלשון קודש כנהוג אמרינן דאעיקרא לזה נתכוון דאחר איזה ימים אם יעלה על דוחו הוא או זרעו אחריו להוליך הספר תורה זה לבית הכנסת אחר שיהיה לו הכה והזכות . ואם כן בגדון דידן אמינא דאפילו מוהרי"ט אלשיך ודעימיה ז"ל סבירא להם דיכול הוא או בנו אחריו להוציאו לבית הכנסת אחרת דכל דבריהם ז"ל הם מיירי שהיה בלשון הקדש לבית הכנסת הראשונה ולכן יש להתונק ביד הקהל והנבאים שזכו בהקדש ההוא מה שאין כן בגדון דידן דלא חלו בה לשון הקדש כולי עלמא מודים דיכול היורש להוליכו לבית הכנסת שהוא מתפלל להיות לו בזה יקרא דהיי ויקרא דשכבי להעלותו ולזכות בהספר תורה ההוא תמיד נוסף על הבית הכנסת הראשונה וכנזכר לעיל . וכל שכן

בגדון דידן שאין לראובן . בנים כי אם הבן היחיד לו שרוצה לקחת הספר תורה הנזכר לבית הכנסת אחר ואין גם כן עוד אפילו קרובים לראובן המביא הספר תורה הנזכר לעיל שמתפללים בבית הכנסת הראשונה ואם כן יפה כח הבן להוליך הספר תורה למקום שהוא עתה מתפלל שם וזה אליבא דכולי עלמא וכנזכר לעיל . ועיין בספר ויאמר יצחק חלק ראשון סימן כ"ב יעושי"ב .

וכן יש לומר לדעת הר"ף ז"ל בספרו הבהיר נבחר מכסף סימן ה' דכתב מי שהקדיש חפצי הקדש ומסרם לנזכר ב"הבג דשוב אין לאחד מבניו של המקדיש או מבאי כותו זכות באותם החפצים יותר על שאר בני הקהל דפקעה זכותו וכמו שכתב מוהרי"קו וכו' יעויין שם בדבריו ז"ל דוקא באופן שהקדישם מתחילה ומסרם לנזכר בתורת הקדש לכן אין כח בידו או ביד זרעו להוציאם . אבל בגדון דידן שאין בהספר תורה לשון הקדש כלל אפילו הר"ף ז"ל מודה בזה ובפרט בגדון דידן כל כונת הבן היורש להוליכו למקום אחר לבית הכנסת לזכות בו במקום שהוא מתפלל ואין כונתו למוכרו ולהורידו מקדושתו חס ושלום . ועיין לעט"ר וצ"ת מרן אבי העזרי' בספרו הבהיר מלי דעזרא יורה דעה סימן כ"ד שאסף דברי הפוסקים ז"ל דסבירא להם דבמקדיש חפצי הקדש וספר תורה דאין לו רשות למכרם ולהורידם מקדושתם עיין שם . אבל בכעין בגדון דידן שכל כונת בנו היורש להוליך הספר תורה לבית הכנסת שהוא מתפלל ולזכות יותר מ להעלותו תמיד בצבור בודאי הנמור כל הפוסקים ז"ל שהבי"ד שם מודו בגדון דידן דיכול ובפרט שאין לו שום לשון הקדש וכנזכר לעיל .

ועיין בספר קנין פירות אות הקדש דף קי"ג עמוד שני שכתב משם מוהרשי"ך ח"ב

שארית יוד ה' הקדשות סימן ח יהודה מא

חיב סימן ח' והמבייט חושן משפט סימן קע"א שכתבו דהיבא דהקדיש ספר תורה סתם לבית הכנסת שיכול אחר כך להעתיקו למקום אחר שירצה ליסע ולדור שם עיין שם. ואין הספרים הנ"ל מציא יעויין שם.

ועיין בספר כרם חמד בספר התקנות דף כ"ב שכתב וזה לשונו וכתב הוא ז"ל בנקה שאלתו וזה לשונו ועוד יראה לי לומר דאפילו אם הניחו בבית הכנסת כחם ולא פירש שהוא מחליטו לבית הכנסת ההוא סתמא דמילתא הוא דאדעתא שיהא הספר תורה ברשותו לקחת אותו ולהוליכו עמו בכל מקום שירצה ללכת. וכתב הוא ז"ל טעמא דמיסתבר וכלי ספק הוא טעם נחמד עיין עליו עד כאן דבריו יעויין שם. ומינה לנדון דידן ומה לי הוא גם זרעו בו למינח ריבול להוליכו למקום אחר שהוא מתפלל דמדי הוא טעמא דסתמא דמילתא דאדעתא שיהא הספר תורה ברשותו להוליכו בכל מקום שירצה וזה ודאי דאמרינן כן גם לכנו הבא מכהו וכנ"ל.

וכן ראיתי למוהריקו ז"ל שורש ע"י שכתב על אודות הספר תורה שבבית הכנסת מוזמן קדמון והן עתה בנו רוצה להוליך אותו לבית הכנסת אחרת ועל זה כתב וזה לשונו שאם נתברר אצלכם שזה הספר תורה הוחזק לאביו של זה או לאהר ממורישו שאינכם יכולים להחזיק בו שהרי ידוע דלא שייך חוקה כספר תורה העשוי מתהילתו על מנת כן שיקראו בו הרבים ושיהיה מוגה בבית הכנסת עד יום פקוד אותו הבעלים וכן פסקתי מזה ימים רבים וכו' ומה שכתב דאחד נשבע שישמע מאדם נכבד שהספר ההוא הקדישו איתו וכו' וגם אחד העיד שישמע מאמו כן וכו' כבר ידעת מה שכתב הרמב"ם בפרק י"ז מהלכות עדות וכו' אם כן אין זה עדות וכל שכן וכו' יעויין שם.

ומדבריו מוכח לנדון דידן שאין כתוב על גבי הספר תורה כי אם בזה הלשון הספר תורה זה הובא וכו' ואין בו לשון הקדש כנהוג לכתוב על הספר תורה כנודע יכול הבן למעון שאעיקרא אביו מורישו בכונה מכוונת לא כתב בלשון הקדש כי אם בלשון הובא סתם שאולי אחר ימים או הוא או יורשיו רוצים להוליך הספר תורה למקום אחר שיהיה להם הכה בכל עת וזמן להוליכו לבית

חיב סימן ח' והמבייט חושן משפט סימן קע"א שכתבו דהיבא דהקדיש ספר תורה סתם לבית הכנסת שיכול אחר כך להעתיקו למקום אחר שירצה ליסע ולדור שם עיין שם. ואין הספרים הנ"ל מציא יעויין שם.

ועיין בספר כרם חמד בספר התקנות דף כ"ב שכתב וזה לשונו וכתב הוא ז"ל בנקה שאלתו וזה לשונו ועוד יראה לי לומר דאפילו אם הניחו בבית הכנסת כחם ולא פירש שהוא מחליטו לבית הכנסת ההוא סתמא דמילתא הוא דאדעתא שיהא הספר תורה ברשותו לקחת אותו ולהוליכו עמו בכל מקום שירצה ללכת. וכתב הוא ז"ל טעמא דמיסתבר וכלי ספק הוא טעם נחמד עיין עליו עד כאן דבריו יעויין שם. ומינה לנדון דידן ומה לי הוא גם זרעו בו למינח ריבול להוליכו למקום אחר שהוא מתפלל דמדי הוא טעמא דסתמא דמילתא דאדעתא שיהא הספר תורה ברשותו להוליכו בכל מקום שירצה וזה ודאי דאמרינן כן גם לכנו הבא מכהו וכנ"ל.

וראיתי להרב משכנות הרועים מערכת סי' אות ספר תורה סימן כ"ב כתב ע"ד המתדבקים בעם להביא ספר תורה לבית הכנסת אשר הם מתפללים שם ולפעמים כי יקרה שנסתה דעתו להתפלל בבית הכנסת אחרת בעבור איזה סיבה ורוצה להוליך עמו סתם ש"ו למקום שהלך להתפלל שם וכו' ולעלות לקרות כספר תורה ש"ו וגם להשגיח עליו מאיזה קלקול והקהל טענו עליו שכבר זכינו בו וכו'. ועל זה הבי"ד הרא"ם ז"ל הנזכר לעיל שכתב דלא יצא מתחת רשותו דאומדנא דמוכה שהניח שם מפני שהיה קובע שם תפילתו וכו' והיבא דמחו הבעלים ובניהם קיימים וכו' נראה לעניות דעתי דבמקום הבעלים קיימי וכו' וכיון שכן הוא גם הקרובים בכלל האומדנא כמו הבעלים עצמם וכו' עיין שם באורך. ואף על פי שהרב מוהריב"ל ז"ל

מב שארית יוד ה' הקדשות סימן ח יהודה

משורת הדין ואין ליתן רשות כשופי להאישי הנותן ספר תורה בבית הכנסת על דרך הנזכר לא לו ולא לכני כיתו לקחת ולהוליך את הספר תורה למקום אחר לחלוטין כלל אלא דלמטובת הנאה לו ולזרעו יתנו להם כתורת שאלה לזמן עד שיהיה מצוי לאותם בתי כנסיות החדשות ספר תורה הצריך להם. לימים טובים וכיוצא. ועיין לכוהרתיף ז"ל בספרו הבהיר ספר חיים סימן ו' שהבי"ד נחיל ח"ג דף ע"ג שהבי"ד הכנהיג משם מיב ומ"ש ע"ד דהרוכ כופין את המיעוט למכור וכ"ש להשאיל קהל אחר שיש להם ספר תורה אחר או שנים של מוספין להגים ולמועדים ועיין להרב בני דוד די"ג והבי"ד אמ"ל דף י"א עמוד ראשון.

אסיפא דמילתא לפי מאי דכתבנא דהגם דמצד הדין יש זכות תולה להמכ"א ספר תורה כגרון דידן הוא וזרעו אחריו כנזכר לעיל להוליך הספר תורה לבית הכנסת אהרת לקרות בו להיות להם נחת רוח יותר מכל מקום לתקנת הבתי כנסיות שלא יהיה כל אהר לוקח את ספר תורה שלו הוא או זרעו לבית הכנסת אהרת למקומות החוקות וכוה יהיה חורבן לבית הכנסת. לכן עשינו כאופן שיקה היורש את הספר תורה שלו לזמן עד שיהיה להם ספרי תורה הצריכים וכנזכר לעיל. וכוה איש על מקומו יבא בשלום. הנראה לעניות דעתי כתבתי.

ויאמר יהודה

הלכות גרים סימן ט.

שאלה. ישראל הבא על הגויה והוליד ממנה בת וכשנדרה הבת נתניירה לפני בית דין של שלשה אלא שנמצא אהר מהבית

הכנסת אהרת. ומדברי מהריק"ו ז"ל מוכח להדיא לגדון דידן שיכול הבן היורש להוליכו לבית הכנסת אהרת ובפרט דפוען דפה בבית הכנסת יש להם הרכה ספרי תורה ואין יכולים להוציא הספר תורה שלו כי אם אהת לשנה וכבית הכנסת שהוא עתה מתפלל שאין להם ספר תורה כי אם שנים יכולים להוציאו שני פעמים לחודש וכוה יש לו נחת רוח לו ולמורישו וכנזכר לעיל דיכול להוליכו לבית הכנסת אהרת שהוא עתה מתפלל בו וכמו שכתבתי לעיל.

והגם דהרב הגדול מא"ד כמהרי"א ב"ש ז"ל כספר גהר מצרים הלך ראשון הלכות הקדשות סימן ד' וכהלכות ספר תורה סימן ח' כתב בפשיטות דאפילו הקדישו בכתם וכו' הוא הקדש החלטי לזכות הקהל לצמיתות לדורות וכו' ועיין שם. עם כל זה מודה הוא ז"ל בגרון דידן שאינו כתוב בלשון הקדש בפירוש לא בכתם ולא בתנאי. וגם דאין כדעתו של היורש למכור כי אם להוליכו למקום אהר לקרות בו לעשות נחת רוח וכיוצא מודה הוא ז"ל דיש להבין זכות ואין למנוע מצד טענת חוקה וכנזכר לעיל.

אלא הנראה לעניות דעתי לומר דלתקנת ולתועלת הבתי כנסיות שלא יהיה כל אהר הוא או זרעו אחריו אשר עקרו דירתם מהרחובות שהיו קרובים לבית הכנסת שהניחו שם ועלו ודלו ברחובות החוקים הרכה מהבתי כנסיות הם ואם כל אהר הוא וזרעו יקחו את הספר תורה שהניחו בבתי הכנסיות אוי כמעט לא ישאר שום ספר תורה בבית הכנסת ובפרט בזמן הזה ובעת הזאת אשר על הרוכ רוב הקהל ההל"פו את דירתם למקום החוק זה למורה וכוה למערב וכיוצא. וכוה יהיה ממש חורבן לבית הכנסת לכן הנראה לעניות דעתי דעל כל פנים שאין להתנהג כזה ע"ד יקוב הדין את ההר אלא לעשות לפנים

שארית יוד ה' גרים סימן ט יהודה מג

שדה חמד ז"ל בכללי מרן ז"ל אות ל"ב הליץ על דברי הרב מנחת שמואל ודלא כדברי המעלות לשלמה מכל מקום בדרך אפשר קאמר ליישב דברי הרב מנחת שמואל כאשר יעויין שם, ועיין בספר תעלומות לב חלק ג' דף ק"ח עמוד שני בכללי מוהריק"א ז"ל שהביא דברי כמוהרשי"ח ז"ל הנ"ל וזה דלא כהשו"נ, והנחיל ז"ל שתפסו בפשיטות שהם ממורים אלא דהאמת חידוש הוא זה לומר שהם דברי מרן עצמו ודרך הפוסקים ז"ל לאומרם כזאת שהם ממורים כנודע.

א"ך שיהיה לפי דברי הנחיל ז"ל הנזכר לעיל אין להרהר בענין הנירות הנ"ל כלל, אלא דזה אני כותב לפי דברי הנחיל ז"ל שהבין בדברי מורים מה שכתב בשם המדרכי וכן מה שכתב השו"נ ז"ל כנ"ל דתיבות או קרובים בקורבת הבית דין עם הנרים, והאמת אעיקרא אין אנו צריכים לכל זה דלעניות דעתי נראה ברור ופשוט דמה שכתב הנהות מדרכי על גר שטבל בפני ג' קרובים ריש מהלוקת כזכר לעיל הם מיירי שהבית דין עצמם הם קרובים זה עם זה ואין הכונה על קורבת הנר עם הריינים כלל דבגרים לא שייך לומר בהם קורבה וכמו שכתב מרן ז"ל בשולחן ערוך יורה דעה סימן רס"ט ס' יוד לענין עדות דאפילו אתים מן האם מעידין זה לזה, ובחושן משפט סימן ל"ג סעיף י"א הנרים אין להם קורבה אפילו שני אחים תאומים שנתניירו מעידים זה לזה דנר שנתנייר כקטן שנולד רמי יעויין שם, רמזה יש לתמוה על הרב נחמד למראה ז"ל אחר המחילה רבה שהבין רבריהם הנ"ל בקורבת הנרים עם הבית דין והוצרך לתרץ על קורבת אברהם אבינו עליו השלום עם בנו ישמעאל דהיא רבנן וכזכור לעיל, דאחר המחילה רבה אין לומר שום צד קורבה להנר כלל לא קודם גירותו וולד שפחה כמות והרי הם גויים ממש, ולא

מחבית דין קרוב לאבי הבת דהיינו אחי אבי אביה של הנירות ועל זה קמו ניצבו כמו נד מתיר וערערו על הנירות דאינו מועיל דנמצא אחר מהם קרוב או פסול במלה כולה ואין להשיא הנירות לישראל דכאלו לא נתנידה עור, יוריענו נא להיכן שורת הדין נוספה ושכמ"ה.

תשובה. הנה מרן ז"ל בשולחן ערוך יורה דעה סימן רס"ה סעיף ג' כתב וזה לשונו כל עניני הנר צריך שיהיו בפני שלשה הכשרים לדון וכ"ו אבל בדיעבד אם לא מל או סבל אלא בפני שנים או קרובים ובבילה וכ"ו, וכתב שם על זה הרב שולחן נבזה ז"ל וזה לשונו ומיש הנה או קרובים בבית יוסף הביא זה משם המדרכי במחלוקת יש מתירין ויש אוסרין ופסק הרב כיש מתירין כיון דרבנן הוא ספיקו להקל ונראה שכן דעת רבינו מרלא אסר עד כאן, והרב נחמד למראה ח"נ דף כ"א ע"ד כתב וזה לשונו ובמילת ישמעאל בן אברהם אבינו עליו השלום איכא ג' האל יתברך ושם בן גח ואברהם דאף על גב דאברהם קרוב הוא לא איכפת בזה וכמו שכתב מורים ז"ל בהנה דקרובים כשר לזה, ואף על גב דהמדרכי הביא זה במחלוקת יש אוסרים ויש מתירין פסק מורים כיש מתירין דכיון דרבנן הוא ספיקו להקל ועיין להשו"נ ז"ל שם שכתב שכן דעת מרן ז"ל מרלא אסר עיין שם עד כאן רבריו, דמרבריו ז"ל אלו אין להרהר על הנירות שנעשה להנירות הנ"ל בגדון רי"ן, וכורך אנב יש לומר דתיבות או קרובים הכתובים ברברי מרן הנ"ל בתוך חצאי לבנה יש דסבירא להם שהם מרברי מרן ז"ל עצמו ולא ממורים ז"ל וכמו שכתב כמוהר"ש חון ז"ל בספר המעלות לשלמה אות ג' והביא ראיה על זה ממה שכתב בשולחן ערוך אורח חיים סימן ג' ס"ו עיין שם שהקשה מזה על דברי ספר מנחת שמואל עיין שם, והגם דהרב

מד שארית יוד ה' גרים סימן ט יהודה

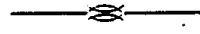
אחר גירותם דגר שנתנייר כקמן שנוצר דמי.
ועיין להרב הגדול כמוהריא חזן ז"ל בספר
תעלומות לב ח"ג סימן כ"ט דף מ"ה
עמוד שני שכתב על ענין ישראל שבא על
הגויה וילדה לו בנים ובנות וזה לשונו ובין
אם נישאת לו בנימוסם ובין היתה עמו בזנות
והולידה הדבר פשוט שהבנים בניה ולא בניו
והם נזיים נמזרים ואחר שימולו ויטבלו כדת
הם גרים בני אברהם אבינו עליו השלום ודבר
זה פשוט וכו'. זשם בסימן ל"ב דף מ"ז עמוד
ראשון האריך בזה וכתב וזה לשונו מה שאין
כן בישראל הבא על הגויה וילדה לו אף על
פי שהוא מביאו למולו אין זה אביו. כי לא
לו יהיה הורע והוולד הזה קרוי בנה ולא בנו.
ומה שכתב הסור שולחן ערוך ישראל שנוצר
לו בן מנויה אשורת לישן הוא כיון שהוא
מחויקו כבנו וכו'. וזמנה הוכיח התוס' י"ט
פ"ג דקידושין משנה י"ג וכו' אבל ישראל
שבא על הגויה וילדה כמותה ואין זה אביו
ואין מטבילים אותו על דעת בית דין עד
שיגדל מעט ויאמר ניירוני וכו'. וס"ם וזה
לשונו ובן ראיתי למוהר"ם ש"ך ז"ל בחלק
יורה דעה סימן רמ"ח שכתב שכונת התוספת
יום טוב דישראל הבא על הגויה לא נקרא
כלל בנו וכיון דלא השיב באב לא מהני
הבאתו ואין הבית דין רשאים לניירו וכו'.
ואפילו בדיעבד לא מהני הגירות לדעת המרדכי
בכתובות וכן הסכים הבית החדש בסימן רס"ח
וכו' עיין שם באורך זה תורף דבריו. וכיון
שכתב לדעת המרדכי בכתובות דאפילו בדיעבד
לא מהני הבאת האב את בנו הבא מהנכרית
לבית דין לניירו דאינו בנו ואפילו בדיעבד
לא מהני זה לדעת המרדכי. והיינו שעמא
דאינו בנו ואם כן מוכרח מה שכתב בהנהגות
מרדכי לענין הקרובים דיש מחלוקת יש אומרים
ויש סת"רין הוא לענין קורבת הב"ד זה עם
זה. וזה פשוט וברור.

ובדרך אנכי ראיתי למוהר"ח ז"ל בספרו
הבהיר ננוי חיים מערכת היא סימן
ב' שכתב וזה לשונו הבחנה אי בעינן בנר
שנתנייר ואשתו עמו עיין להמ"ר בהלכות
נירושין פרק י"א הלכה כ"א עד כאן. וראיתי
למעלת הרב הגדול מא"ד כמוהריא ב"ש ז"ל
שכתב בספר הנזכר ככ"ו במה הצד וזה לשונו
את אדוני הסיר כי הדין מפורש בשולחן ערוך
אבן העזר סימן י"ג סעיף ה' הגר שנתנייר
הוא ואשתו עמו מפרישין אותם תשעים יום
יעיין שם. ולמה ליה להביא מדברי המש"ל.
גם לא פירש מה יהיה דינו למי שאין בידו
המ"ר. ע"ה רפאל אהרן סי"ט עד כאן לשונו.
ואחר המחילה רבה ברור הדבר מעצמו שטעות
נפל בדפוס שהשמיטו תיבת מעוברת וכן צ"ל
ואשתו עמו מעוברת ועל זה ציין להמ"ר ז"ל
ומה שהקשה עוד וזה לשונו ולא פירש מה
יהיה דינו למי שאין בידו המ"ר עד כאן. גם
זה ברור הוא משום דהמש"ל בתחילה לשונו
שם כתב בזה הלשון ונסתפקנו אם צריכה
האשה להמתין ג' חדשי המתנה דומיא דקטנה
וארוסה דקיי"ל בר"מ בגירותיו. וקצת מן
הברייתא הצריכה להמתין. ולדידי הו"ל דאינה
צריכה. דכל דבר דליכא למיתש וכו' יעיין
שם. ולכן כיון דרמשי"ל שם כתב דיש
דהצריכה להמתין. והוא ז"ל לדעתו דאינה
צריכה לכן לא החליט הדבר. למוהר"ח ז"ל
אך הדין נוטה אל"א כתב לעיין להמ"ר וכו' וכו'
לע"ל. ומפשיט דברי כמוהריא ז"ל נראה שלא
ראה דברי המש"ל ז"ל במקומו ולכן כתב כן
ואת אדוני הסיר דהוה ליה לראות דברי המש"ל
ז"ל. ובדרך מליצה על זה נאמר אל תדין
את חבירך עד שתגיע למקומו שצ"ע עליו
וד"כ.

כאופן היוצא לנדון דידן דאין להוש כלל
לקורבת אחד מהבית דין שהוא קרוב
לאבי הגירות כיון שאביה עצמו אין לומר
שהוא

שארית יוד ה' טרפיות סימן י יהודה מה

שהוא אביה וכנ"ל. ולכן הרי היא גורת נמורה ונישאת לישראל. הנלע"ד כתבתי. **ויאמר יהודה**

הלכות טרפיות סימן י.

מדמשק יעיא - שי"ך למעלה סימן ב.

כבוד מעלת ע"ר וצ"ח מ"ר מעלת הרב הגדול הראב"ד מקודש כמוהר"ר יהודה ח"ס הכהן מסלתון יחש"א.

מאחרי דשו"ט ובני"ק וקידה ת"ק וכו' כאן ברברי תורה.

מח ששאלתי מרו"ט כתר"ן בענין שוה"ט ששחט העור כולו וסילק ידו ולא יצא

דם וכא אחר ונמר השחיפה לדין דנהנין כמורים ז"ל אם יש להתיר כנדון דידן דיש

הפ"ט וכתב כתר"ן רביון הנהנים בדמשק יעיא ברמ"א ז"ל אפי' בהפ"ט טריפה ולא

שי"ך כנדון דידן לומר בזה ס"ס כיון דמעיקרא קבילו עליהו להחמיר בסברת מורים ז"ל עד

כאן רברו. ואחר המהירה רבה ובני"ק לול"ד רה"א מאריה רה"א שמעתתא היה הרב הגדול

בנהיג חלק יורה דעה סימן ט"ז בהנהות בית יוסף אות ס"ח שכתב וזה לשונו כתב הר"י

פינון ז"ל ריש מחלוקת בין הפוסקים אחר מתיר וכולם אוסרים ונקבע הלכה כרבים אפילו

הכי יש לעשותם ספק ספיקא והכנסת הגדולה ז"ל שם חלק עליו דכיון דנקבע הלכה כרבים

אין לעשות ס"ס יעויין שם. וכן כתב הרב מע"ל שמואל סימן ז' מענין מדה שתסרה

יעויין שם. עם כל זה במפתחות כנסת הגדולה אשר בספר קול ה' לוי סימן ק"יה כתב וזה

לשונו אף על פי שכתבתי במקומות אחרים דסברה דחוויה אין לעשותה ספק אפילו בס"ס

כשהדבר פשוט אלא שבדרך רהוקה אנו

חוששין לסברה זו ועכדין ספק ספיקא עד כאן. וכן הסכים הרב בית דוד חלק יורה דעה סימן ס"ב מענין מדה שחסרה ונאבד הכבוד והכשיר מפעם ס"ס ואף על גב דהוקבעה ההלכה כרבים שהם התוספות והרא"ש והרמב"ם והרשב"א ז"ל שאסרו אם אין לה מדה והמתירים הם רש"י והרי"ף ז"ל עם כל זה נעשה ספק ספיקא. והביאו הרב שו"ג בכללי ס"ס סימן ק"יב גם הרב קול אליהו באורח חיים סימן ו' והחיד"א ז"ל באורח חיים סימן ו' תמהו על הכנסת הגדולה בזה והסכימו דיכול לעשות ס"ס אף בדבר שקיבלנו עלינו ועינא דשפיר חוי למעלת מר זקני הרב הגדול בספרו הבהיר שערי עזרא חלק יורה דעה סימן ב' וכאבן העזר סימן ח' שהאר"ך הרחיב והביא להקט הפוסקים ז"ל שדיברו בזה והסכימו כולם דגם בדין א' שקיבלנו עלינו אם יש חולקים עכדין ס"ס יעויין שם באורך. ועיין במשבצות זהב סימן כ"ג ע"ד טו"ז ס"ב כתב וזה לשונו וראוי שתרע ראנן דמהמ"דים שהיה כ"ד בכהמה ובעוף מכל מקום אין החומרות שוות דאלו בכהמה כל ששהה שיעור הנכהה והרבעה ושחיטת רוב קנה ושם אם בן הוי מן הרין נבילה וראית וכן פסק מר"ן ז"ל ואם שהה שהייה מועטת שהגביה ידו מעט ואחר כך חור ודאי אין בו אפילו ספק איסור תורה כי אם איסור דרבנן מחמת שאין אנו בקיאים הנהיגו להחמיר בכל שהוא ואם שהה שיעור שחיטת שני סימנים בלי הנכהה וכו' יראה רע"ל כל פנים הוי ספיקא דאורייתא ואמנם בהפסד מרובה וצורך גדול נוכל לומר דלא הוי כי אם איסור דרבנן עיין שם. וכתב הרב שפתי דעת על השי"ך אות ב' וזה לשונו וכבר ידעת הניח בין אי הוי ספק איסור תורה ובין אי הוי רק חומרא מצד המנהג דמקילין בכמה דברים. ובאות ח' כתב אבל בכהמה שהייה מועטת היא חומרא בעלמא ויכול לעשות

מו שארית יוד ה' מרפיות סימן י יהודה

לעשות ס'ס יעויין שם. וכתב הרב תורת השלמים אשר בסוף אשלי רכרבי החדש וזה לשונו גם במקום שכותב מורים ז"ל והמנהג להחמיר ולדינא סובר דעיקר להקל אף דקיבלנו עלינו החומרא מכל מקום ספיקא הוי וכשיצטרף עוד ספק הוי ספק ספיקא וכן כשמקילין בהפ"מ בלי הפ"מ יש להקל ביש עוד ספק יעויין שם. וידוע מה שכתב הלבוש ז"ל בסימן כ"א ס"א בסופו אבל שעת הרחק או הפ"מ יש לסמוך על סברה ראשונה שהיא הלכה למשה מסיני יעויין שם. ובנחתך העור ולא יצא דם עיקרה ממהריקו שורש לר"י יע"ש ושם הביא ראייה לדבריו מדברי הר"ר מקורו"ל ומהיר פרץ שהתירו אם התחיל השוחט לשחוט ולא ידע אם ננע וכו' יעויין שם.

וסיים מוהריקו וכתב הרי להריא אפילו התחיל לשחוט שרי עייב כל שכן הכא דלא שחט כי אם מקצת העור יעויין שם. אם בן בנדרון דידן נאמר אף אם קיבלנו עלינו חומרת מורים ז"ל עם כל זה יכולים לעשות ס'ס כיון שהיא חומרא והיא איסורא מדרבנן ויכול למכדקה וכאמור.

ומזה אני תמיה על השויג ז"ל בסימן כ"ג אות ה' וזה לשונו וכן עשיתי מעשה פה אדריאנו בפר נדול שהתחלתי לשוחטו והגביה הפר את ראשו וכו'. וראיתי שהיה העור דוקא שחוט וחזרתי לשחוט באותו מקום ואסרתי אותו משום שהיה יעויין שם. ובדאי שהיה הפר לישראל והיה בו הפ"מ למה לא ישחוט למעלה או למטה ויכדוק ויעשה ס'ס אפילו מנהגם כמרים לפסול כל שהוא אפילו בבהמה דהרי ברכי משה סימן כ"ג כתב וזה לשונו דאם חתך כל העור ולא יצא דם שוחט למעלה או למטה והופך וכדק כאשר יעויין שם. ואפשר לתרץ דאולי כששחט העור יצא דם וכזה לא אפשר בתקנה וכן. יש להעיר על הרי הנדול נחכיב שכתב וזה לשונו לכן

לא נאריך בזה כיון דעל כל פנים יש להחמיר בכ"ש בכל נושא מצד המנהג שנהגו לחשש איסור תורה יעויין שם. דהלא אפילו רכני וגאוני אשכנז שהם נוהגים כמו שכתב מורים ז"ל עם כל זה חילקו בין איסור תורה לאיסור דרבנן. ועם דידענא בנפשאי בער אנכי ולא בינת אדם לי יתוש קמן חרס מהרסי האדמה עם כל זה תורה היא וללמוד אני צריך ובבקשה מכת"ר ק' אם יש ממש בדברי או לא תשיבני וחלילה לי לחלוק על דברי רוס כת"ר ו ואם שנית אתי תלין משונתי.

אנא זעירא דבי רב הצעיר
עזרא אליהו הכהן מסלתון

ס"ט

וזה אשר השבתי על דבריו הי"ו.

כבוד רב רהומאי הרב ועצום רב מבחי"א סולת נקיה כמוהר"ר עזרא אליהו הכהן מסלתון הי"ו יעומד הי לעד לעולם בן יהי רצון אמן.

מאחדשו"ט באהיר וח"ן וכו' מה שהשבת יד"י על דברתי השיך לענין שהייה בשחיטה וכנזכר לעיל. הנה ידירי לא אכחד תחת לשוני כי בתחילת ההשקפה בחזרתי על מה שכתבתי בדברי שם בזה הלשון ולא שיך בנדרון דידן לומר בזה הספק ספיקא שכתב רוס הי"ו והוא דהן אמת הוא בלי ספק כלל דקימא לן מצד הדין כמרן השולחן ערוך דיש שיעור לשחיטה כמו שכתב הוא ז"ל שם אלא דכבר נהגנו בזה כרמ"א ז"ל אפילו בהפסד מרובל ואם בן אין שיך עוד לומר ספק ספיקא עד כאן. הנה פשט דברים אלו בזה מוכנים דאין שיך לומר עוד ס'ס כיון

שארית יוד ה' מרפיות סימן י יהודה מז

רוים היו ראיתי דלא אתי עליה ממה שכתבתי
בנוכר לעיל אלא שהביא דברי הפוסקים שכתבו
בענין האפילו יחד ורכים והוקבעה הלכה
כרכים דאפילו הכי יש לעשות ספק ספיקא
ושכן שוב הסכים הכנסת הגדולה דעבדינן
סיים בזה, ומזה הקשה על מה שכתבתי שם
בנוכר לעיל.

ועל זה אמנא לך איזהללא לאמונה דכודאי
מורה אני בכל הנוכר לעיל ולא נופל
אנכי מכל זה דאמרנן ספק ספיקא אפילו
יחד נגד רבים ואמרנן סים אפילו נגד סברת
מין זיל ואפילו התרי ספיקי הם נגד סברת
מין זיל כגודע שהאריכו בזה רכני האחרונים
זיל לאשר ולקיים כל זה יעויין עליו, ברם
קודם כל צריך לדעת ידידי מהו הספק השני
שרוצה לעשות רוים היו בנדון דידן דהספק
הראשון הוא ספק אי כסברת מין דסביא
ליה דיש שיעור לשהייה כדי שינביהנה וכו'
או כמורים שכתב דהמנהג להפריק בשהייה
כל שהוא ונודע דכתבו הפוסקים בזה דלדבריו
אפילו בהפסד מרובה וכיוצא ואין לבדוק
בהושט בנודע, ואם כן אם נאמר אם תמצא
לומר כמורים דמפריק כניל ואנתנו כבר נהגנו
כן, אם כן מהו הספק השני בנדון דידן
לעשות בו ספק ספיקא דלא שייך לומר אם
תמצא לומר כמורים הלא אעיקרא סברת מורים
בזה מחורת מנהג או ספק אם תבדק בוושט
אין בו נקב וכיוצא, דזה לא מיקרי ספק
ספיקא, וכבר בתהילת דברי שם כתבתי בקצרה
דהמנהג להפריק כל שהייה אפילו כל שהוא
אפילו בבהמה ואפילו בהפסד מרובה ושעת
הרחק ועיין להשיך זיל שכן כתב וכו' ועל
זה סימתי כרכי לומר ולרמוז גם את זה
דלא שייך בנדון דידן לומר הספק ספיקא
שכתב רוים היו דהן אמת דקימא לן במרן
זיל אלא דנהנינן כמורים אפילו בהימ וכו'
וריל דאין שייך עוד לומר ספק אחר, דביון
שנאמר

כיון דכבר פשט המנהג כמורים זיל, ועל זה
נזכרתי דבאמת תברא בצידה ויש להקשות
על זה דענין זה לא עלה בהסכמה דכבר
הקשו זיל עלה ובמו שכתב ההידא זיל בכפר
עין זוכר מערכת סי אות ליב וזה לשונו אין
לעשות ספק בדבר שנקבעה הלכה בשולחן
ערוך דקבלנו הוראת מרן וכן אין לעשות
ספק בדבר שהמנהג פשוט כחד מרבנותא הרב
בנסת הגדולה כתשובותיו בענין ה"י סימן ק"ז
וסימן ק"ט, אלא דכמה אהרונים עשו ספק
ספיקא אף בדבר שפסק מרן לאיסור וכו',
וציין למיש במתביר אורת ה"י סימן ז' ולכפר
קול אליהו ישראל אורת ה"י סימן ו' שתמה
על הכנסת הגדולה בזה עיין שם, והן אמת
דמדלא ערער על מה שכתב בענין פשט
המנהג כחד מרבנותא, נראה דמסכים לזה
דבדבר שפשט המנהג אין לעשות ספק כפיקא
מכל מקום הלא תראה להרב שד"י המד מערכת
סמך כלל י"ה דף נ' עמוד ראשון בדיה
ודבר שהביד אלו וכתב וזה לשונו אך בכפר
יד דוד יורה דעה דף קנ"ה עמוד ראשון
הביא דברי הכנסת הגדולה וכו' ושוב כתב
כספרי האחרונים דלא התמירו כן ותפסו במנהגם
אלא היבא דליבא אלא חד ספיקא אבל
כשנצטרף עמו ספק אחר דאיבא ספק ספיקא
להקל כגון דא לא אתמירו כל כך לאסור
וצפרים רבים המדברים בזה וכו' הנה נכון מה
שכתב הרב יד דוד דלא התמירו ותפסו במנהגם
אלא כחד ספיקא וכו' עד כאן דבריו עיין
שם, מבואר ומובח מזה לנדון דידן דהגם
שכבר נהגנו כסברת מורים שהמנהג להפריק
בכל שהייה גם בבהמה ובהפסד מרובה עם
כל זה בהיות ספק אחר יש לנו לעשות ספק
ספיקא וזה דלא בדכתיבנא בעניותין בכתבא
ומובן, אלא בהיות שבנדון דידן לא אשבתן
ספק אחר אם כן דברים שכתבתי לפניכם
בנוכר לעיל יש להם קיום, ובלומדי דברי

מה שארית יוד ה' טרפיות סימן י יהודה

שנאמר אם תמצא לומר כמורים דמטריף בלי בדיקה. אין עוד לומר אעיקרא משום מנהג. או ספק אם תברק כיון שקבלנו דבריו בכל אופן ובפרט דלא מצינו שכתבו הפוסקים לדעת מורים דסבירא ליה דבהפסד מרובה וכיוצא להתיר עד שנאמר אם תמצא לומר כמורים ספק כמאן דאמר לדעתו דבהימ וכיוצא דמותה. וראיתי בספר עבודת הגרשוני סימן פ"ז דנשאל כעין גרין דידן וזה לשונו

אשר שאלתם בענין השוחט ששחט בהמה בשני מקומות ושהה בין שהיטה א' לשחיטה שנייה כשיעור שהייה האמת אנד וכו' שנוהגים להטריף וכו'. אבל אחרי שהשוחט אומר בריא שלא נגע אפילו בקרום שעל הסימנים ולא יצא דם וכו' כדאי הוא הבית יוסף ומוהרש"ל ז"ל לסמוך עליהם וכו' ואין לתפוס על המורה להיתר אף על פי שאפשר שמורה אחר היה מחמיר וכו' עיין שם. הרי דמה שיצא לישע ולהליץ בעד המורה שהורה להיתר דיש לו לסמוך דכראי מרן הבית יוסף ומוהרש"ל ז"ל דבהפסד מרובה מותר. ואם באמת שיש בנדרן ההוא להתיר מכה ספק ספיקא לא הוה משתמיט מינה כלל ואדרכא הוה ליה להתיר בשופי מכה הספק ספיקא. אלא מוכרח שאין שייך בזה לומר ס"ס וכני"ל.

ודומיא לזה מצאתי לעמיר וצית רבי אבא וצוק"ל בספרו הבהיר שערי עזרא דף ל"א עמוד ראשון משם מוהיר מוהרש"א ז"ל וזה לשונו לכן האמת הוא ל'בנדרן רידן יש לעשות ספק ספיקא ולהתיר וכו' ר'כיון דמן הדין יש להתיר אפילו ברליכא מכה רק שנהנו להתמיר. כנדרן רידן דאיכא מכה ברופן יש להתיר בפשיטות וכו' דודאי יש לומר דהגוהגים להתמיר הוא רק משום חומרא בהצטרף עוד ספק אחר כראי גוונא אשר עד כאן דברתי. ועוד שם הביא דברי מוהיר כמוהר"א בספר פני יצחק דף ע"ד ע"ד שכתב וז"ל

דהגם דמרן ז"ל החמיר בהפקעת הקידושין וחש לסברת הר"ב"ש דמחמיר בזה שאני התם דלא היה בנדרונו ספק אחר להתיר מכה ספק כפיקא. אמנם כל שיש ספק אחר בדדיה נם מרן היה נוטה דעתו להקל כספק ספיקא וכו' ואם כן כל עוד שיש ספק אחר הנה צורף עם הספק הראשון ודיינינן להקל בסיס וכו' יעויין שם שהביא דברי הרב שערי רחמים בזה יעויין שם.

מזה מוכח ומכואה דצריך לן ספק אחר להתיר ובנדרן רידן דלא איתכריד לן ספק אחר כודאי דצריכים אנן לומר בזה דכיון דנהנינן כמורים ז"ל דמטריף בכל גוונא לא שייך לומר בזה ספק ספיקא כלל וכנזכר לעיל. אם כן הגם דמכין ריסי עיני דרוים הייו נראה דכונתו בזה שהכפק בנדרן רידן הוא דכיון דלא עשינו בדיקה בוושט אם ניקב אם כן זהו הספק השני של הסיס וכמו שכתב בסוף דבריו דיכול למכדקה. על זה אמנא דך איזו דכיון דאעיקרא דנהנינן כמו שכתב מורים ז"ל דהמנהג להטריף וזה בלי בדיקה אם כן ודאי לא נתחדש לן ספק אחר כלל ובזרז.

ואחר שביארנו והרחבנו הרברים בביאור רח"ב כני"ל אם כן מה שכתב ר"ם הייו וזה לשונו אם כן בנדרן רידן נאמר הגם שקבלנו חומרת מורים ז"ל עם כל זה יכולים לעשות ספק ספיקא כיון שהיא חומרא ויכול למיכדקה עד כאן דבריו יצ"ו. דכיון שלא נתבאר לנו מהו הספק השני בזה אם כן הוה ליה ספק נופל ובנפול היסוד נפל הבנין דכפי משיל אין שייך לומר ספק כלל.

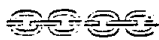
ובכן מזה נם כן מה שתמה ר"ם הייו עיר השויג ז"ל כסימן כיג אות היי שהיה שם בנדרונו הפסד מרובה דהוה ליה לשחוט או למעלה או למטה ויברוק ויעשה ספק ספיקא אפילו שנהנו כמורים דהרי ברי"ם סימן

שארית יוד ה' מרפיות סימן י יהודה מט

יצא דם הזה ליה להטריף בפשיטות מטעם זה כמו שכתב שם בהנה סעיף ו' יע"ש.
עוד כתב ר"ם היו זה לשונו וכן יש להעיר על הרב נהפך בכסף ז"ל שכתב שיש להתמיר בכל שהוא בכל נוונא מצד המנהג וכו' והלא אפילו רבני ונאוני אשכנז חילקו בין איסור תורה לאיסור דרבנן עד כאן. גם בזה אמנא לך אינו ראפילו למטונייהו דרבני ונאוני אשכנז ז"ל בחומרא בעלמא ואיסורא דרבנן צריך עוד ספק אחר לעשות בזה ספק ספיקא וכמשי"ל ור"ם יצו העתיק דבריהם בני"ל ואם בן לזה כתב הרב נהפך בכסף ז"ל דיש להתמיר מצד המנהג דהא לא נהדרש לן ספק אחר אכל באידע שום ספק אחר אוי בודאי מודו כל הפוסקים הני"ל לעשות ספק ספיקא ולהתיר ובני"ל הנראה לעניות דעתי כתבתי.

ויאמר יהודה

כ"כ כתב וזה לשונו דאם חתך כל העור ולא יצא דם שוחט למעלה וכו' ובורק. ותירץ ר"ם היו בדרך אפשר ראוי כששחט העור יצא דם ולא אפשר עוד כתקנה עד כאן דבריו יצו. יד"ד דבריו קשים לשמוע ראשונה קשה קושיתנו משי"ל דלא נתחדש לן ספק אחר ואין כאן ספק ספיקא ובנוכח לעיר. גם מה שכתב משם הרב רבני משה דאם חתך כל העור ולא יצא דם וכו' ובורק. גם בזה קשה דלא סיים מה שכתב שם הרבני משה וזה לשונו ולענין הלכה נראה וכו' אבל אם יצא דם או שהתך כל העור אפילו לא יצא הדם יש לנו להטריף וכן פסק בהנה שם יעויין שם. ואם בן לפי זה בנרון השויג שם דשהט כל העור וכמו שכתב וראיתי שהיה העור דוקא שחוט כאשר יעויין שם. שפיר יש לו להשוני ז"ל להטריף כפי המנהג בארדיאנו לפסול כל שהיה אף בכמה כמורים ז"ל ומוכרח עוד דנדנו שם שלא יצא דם דאם

אבן העזר

הלכות אישות סימן א.

הצדק וכאן האשה ומענה שמרוב צערה מהאיש שזה לו חמשה שנים שהוא אינו מוציא עליה ועל בניה לא מוונות ולא כמות ונס הוא מחבק ח"ק נכריה ויושב עמה ועשתה הרבה אמצעים על ידי אנשים שיהזור לביתה בדרך כלל הארץ ולא הועילה כלום אלא ארכא הוא מכה אותה ומצערה ברוב ההכאות לכן הוכרחה לעשות המרת דת לפניו כרי

שאלה. איש ואשה שהיה מריבה ביניהם וסוף דבר שהאשה המירה רתה בערכאותיהם ושם בערכאות עשתה משפט על האיש והיינו אותו כמוונות סך מה בעבור חמשה בנים שיש להם שהם אצל האשה ולכן בא האיש וטוען בכית דין הצדק רכיון שאשתו המירה רתה אם כן הפסידה כתובתה ותבע את האשה לבא לקחת את נטה בכית דין

שארית אהיע ה' אישות סימן א יהודה

י

להיות לה כח עליו ליסרו לזון אותה ואת בניה דכבית דין הצדק אין להם כח להעניש את האיש ולייסרו במאסר וכיוצא ולכן עשתה ההמרה לפנינו כדי לייסר את האיש ותלילה לה להמרת דת ולצאת מכללות ישראל וראיה גדולה לזאת שהיא לא וזה היא מבניה אפילו שעה אחת מרחוב היהודים ויושבת עם קרוביה כמאז ומקדם ועתה היא ישראלית נמורה, והאיש טוען דכיון שהיא הלכה והמירה דתה וכתבה שמה שם וגם שהלך תלמיד חכם מבית דין הצדק כפי הודעת הממשלה ועשה לה תוכחת מוסר והתראה שלא תמיר דתה ולא קיבלה ממנו והמידה וכתבו שמה שם כנהוג אם כן בזה הפסדה כתובתה ורוצה לגרשה בעל כרחיה ולהניח נישת בבית דין הצדק, יורנו המורה להיכן הדין נוטה ושכמיה.

תשובה. הנה לכאורא נראה דהאשה הזאת שהמירה דתה וכתבה שמה שם שהיא מאמנת בדת שלהם אם כן נאסרה על בעלה וכמו שכתב מרן בבית יוסף אבן העזר סימן ז' משם הנהגות תשובות רשב"א דאם האשה המירה לברה בלא בעלה אסורה לו דהיא זרואי כעדים דמי עיין שם, וכן כתב ריש הובא דבריו בהנהגות מרדכי דכתובות דאשה שנשתמרה אסורה לבעלה ואף על גב דליכא עדים שזינתה אפילו דבי אסורה בלא עדים עיין שם, וכן כתב מוהר"ם אלשיקר סימן א' שיש מן המפרשים שכתבו דאשה שנשתמרה ודאי זונה היא דדעתה לזנות כיון שהפקירה עצמה לכל עבירה שבתורה על"ב, והכנסת הגדולה בסימן ז' הנהגות בית יוסף אות כ"ב רמו דבריו וכן כתב מוהרי"קו שורש ק"ס דכשהמירה לבהה אמרינן דמוסר לעבודה זרה מוסר לכל התורה והוי כאילו יש עדים שזינתה עיין שם, ועיין להרב חלקת מחוקק שם בס"ק כ' דמזה תמה והקשה ע"ד מורים בהנהגות שכתב אחר כך ויש מקילים ואומרים

דלא חיישינן לזינתה דהא קימא לן מוסר לעבודה זרה הוי מוסר לכל התורה כולה וכיון ולא אשכחן לנאון דשרי כהאי נוטא עד כאן, וכן כתב הבי"ש סק"ל דמה שכתב מורים כן לא מצינו קולא זו וצ"ע דבריו עיין שם, ושם בפתי' תשובה ס"ק מ"ו ומ"ז הבי"ד הנאון גדברי"י מ"ב אבן העזר סימן כ"ד וסוף סימן קמ"ב דאין לסמוך בזה על רמ"א אחר שכל האחרונים השינוהו עיין שם, גם יש לומר בנדון דידן דהפסדה כתובה כיון דהלך תלמיד חכם אחר מבית דין הצדק והפציר בה ודיבר עמה הרבה לתזור והוי ממש זה כמו התראה ומצינו להרא"ש ז"ל בתשובותיו כ"פ ל"ב שכתב אשה שהמירה דתה וחורה בה אינה אלא כעוברת על דת ולא הפסדה כתובתה אלא אחר ההתראה עד כאן, ודברי"ד מורים ז"ל בהנהגות אבן העזר סימן קמ"ו כעוף ג' עיין שם, ובנדון דידן דעשה לה התלמיד חכם התראה ודאי דהפסדה כתובתה ויכול הבי"ד לגרשה בעל כרחיה ולהניח נשה בבית דין הצדק, ומה גם לפי טענת הבעל דמה שהמירה היא ברצונה הטוב ואינה אנוסה להמיר דתה, ואם כן בהמירה ברצונה ולא באונס אעיקרא אינה צריכה התרה דמה שכתב הרא"ש דאינה מפסדת כתובתה אלא אחר ההתראה היינו דוקא בהמירה באונס אבל אם המירה ברצון אינה צריכה התראה ומפסדת כתובתה וכמיש הח"מ ובי"ש ז"ל בזה ועיין בבאר היטב שם ס"ק ח' עיין שם.

האומנם לכי תידוק שפיר אין שייך לומר כל זה בנדון דידן כלל דלפי טענת האשה המוצנת בשאלה וגם אחר ההקירה והדרישה הטיב אשה זו שהמירה דתה אין בה שום חשש זנות שזינתה חס ושלום דלא וזה ידה מיד בניה ולקרוביה כלל לא יום ולא לילה אלא תמיד יושבת בין היהודים שכיניה וקרוביה, רק שעשתה זאת בהמרה מרוב אונסה

שארית אה' ה' אישות סימן א יהודה נא

ביהודה זיל יודה דאין להוש לה ומותרת
לבעלה וכל שכן דאין להפסידה כתובתה.
ועיין בספר ס'ם רב'ם באבן העזר סימן א'
ב' ע' ובסימן ב' כתב וזה לשונו ומה
שכתב ר'א"ז בשהיג ואם הלכה ברשותו מרצונה
אסורה אפילו לבעלה ישראל היא מירי
שהלכה לשם זנות וכו' אבל מי שהלכה
מפחד בעלה או להמיר דתה אדרבא איפכא
מיסתברא וכו' לא הפקירה את עצמה לזנות
ופוק חזי מה שכתב היה בפ"ה מהלכות איסורי
ביאה וכו' משמע דדוקא כשהיא הכושה תחת
ידם אבל נתייחדה מדעתה ואינה מעושיית
בידיהם מותרת ואין אוסרים אותה ביהוד בלבד
וכו' עיין שם. מדבריו זיל אלו נראה דכל
שכן בנדרן דידן דאפילו יהוד לא נתייחדה
כלל אצל נויים אלא שהלכה וכתבה שמה
במשפלה שהיא המירה דתה וכל כוונתה
בזה להעניש את אישה ולהיבטו במזונות על
פיהם ואם לא יפרע יתנוהו במאסר כגודע
אם בן ודאי דמותרת לבעלה ואינו יכול
לגרשה בטענה זו וכנ"ל. גם עיין שם בסימן
ג' דמשם יוצא לנדרן דידן דאין להוש להמרה
זו כלל ובפרט ממה שכתב שם זה לשונו
ובנדרן דידן שלא האו בה דברים מכווערים
של זנות ולא אסתלאות מוכיחות שודאי נבעלה
פשיטא בלי פקפוק דיש להתירה לבעלה וכן
כתב מהריק"ש בא"ה סימן ה' הלכה לבין
האומות להמיר והורה בה מותרת לבעלה כהן
עד כאן וכו' עיין שם. דמכל זה יוצא לנדרן
דידן דאין לאוסרה ואין לגרשה בעל כרתה
ולא הפסידה כתובתה כלל. ועיין למהרה"ק
בספר תיים ושלום סימן י"ד שהביא דברי
עבודת הנרשוני והרב דביש והוא זיל מסכים
דכל שאין עדות שזינתה יש להקל אפילו
שהמירה עיין שם.

אשר מזה חס אני על מה שראיתי להרב
שם משמעון זיל באבן העזר סי' י"ב

אונסה ומרוב צערה לזון ולפרנס את בניה
ואת היותה דאין אשה מתקנאת אלא מירך
חברתה ובפרט שהוא יושב עם אישה נכרית
המוציאה עליו למלאה רצונה וזה חמשה שנים
שהיא יושבת לבדה היא ובניה ובעלה סומך
עליה והוא רועה זונות ואחר כל הצערה הזה
הוכרחה לעשות התמרה לפניו להעניש את
בעלה על ידי המשפלה שיוציאו את המשפם
לפועל שאם לא ישלם מזונות שקצבו עליו
שיתנוהו במאסר והם ושלום להשוד בה זונות
וכנזכר לעיל ולעניות דעתי שיש לדמות אשה
דנדרן דידן בהמרה זו למה שכתב מור"ם זיל
שם בס'ו בשם מהרי"ק ש' ק"ס דאשה שנדרה
עצמה להמיר ולא המירה עדין ותורה בה
מותרת לבעלה עיין שם. והגודע ביהודה
תניינא סימן כ"ד כתב באשה נשואה דעונה
דת והלכה לדת הישמעאלים והיתה שם לערך
שבעה שבועות אצל ישמעאל אחד וכו' וסיים
זה לשונו אבל לפי הנראה עדיין לא עונה
דת ואם כן זו היא נדרה לעונב דת שהביא
הביא דמותרת לבעלה ישראל וכו' ולכן אם
זו לא עונבה דת ולא נתכרה עליה שעשתה
מעשה ואין כאן רק ההבטחה לעונב דת וכו'
אם אחר הקירה עצומה האמה שלא זינתה
לדעתה היא מותרת לבעלה ישראל עיין שם.
והביא דבריו הפתחי תשובה שם ס"ק ס"ז.
ונדרן דידן הוי ממש כנדרה להמיר ולא המירה
דהאמת מה זו המרה מאחר דלא המירה ממש
ללכת עם העכו"ם ולישב איתם וכנ"ל. והנס
דקיים שם הגודע ביהודה וזה לשונו אומנם
לחומר הענין הם ושלום לסמוך עלי להוד
עד יסכימו שני גדולי הדור עד כאן. עם כל
זה החס שאני דישה"י אצל ישמעאל אחד
לערך שבעה שבועות ואחר כך חורה לבית
אביה ובעלה כאשה יעוין שם. אבל בנדרן
דידן דלא נתייחדה אצל הנכרים כלל לא
יזכר ולא לילה כנזכר לעיל. אפילו הגודע

נב שארית אה"ע ה' אישות סימן א יהודה

שאף איש מהור סברות הפוסקים המתמירים ודחו דברי מורים ז"ל כמיש ויש מקילין ואומרים דלא היישנין לזנתה עיין שם. ובסוף דף נו"ן ע"ד כתב וזה לשונו באופן דבהמירה דתה אם מותרת לבעלה כעת לא מצינו מי שיקל בדבר זולת סברת מורים ורבני אחרונים לא סמכו עליו להקל. עד כאן. דהרי מהפוס. הנ"ל ומדברי הרב מ"ס רבים בדף ב' ונ"י נראה בפשימות דאפילו בהמירה דת גם בן יש להקל כל שלא הפקירה לזנות וכו'. והגם דבנדון דידן המירה ובחבה שמה בממשלה שהיא נכרית כל שלא נראה בה אמתלאות זנות וכיוצא הוה ליה כאמרה להמיר והורה דמותרת אפילו לבעלה בהן וכמו שכתב מוהריק"ש ז"ל ובנוכח לעיל. ומוכרח דמה שכתב שם הרב שם משמעון לשון זה דבהמירה דתה אם מותרת לבעלה לא מצינו מי שיקל בדבר הוא על נדונו שם שהמירה דתה ואחר עבור ימים רבים הורה לרתינו. וניכרים הדברים שם ששהתה לילות הרבה אצל הנויים כאשר יעויין שם. אמנם בנדון דידן שלא הלכה אצל הנויים אפילו לילה אחת ותמיד היא עם בניה אצל קרוביה אין להושי בה כלל.

ועיין שם בד"מ אכן העיר סע"ק י"ג שכתב וזה לשונו וכתב הרא"ש בתשובותיו כלל נ"ט סימן א' אשה שהמירה ובת אהותה העידה עליה שלא זנתה נאמנה ובתשובות הרא"ש כלל ל"ב סימן י"ד על נשים שהמירו מאימת מות בשעת השמד וכו' ולא היישנין שמא הפקירו עצמם שהרי רואים שלבה לשמים ומיד שהיתה יכולה לברות בההה וכתב שם דאף כתובתה לא הפסידה וכן משמע בהנהות מרדכי דכתובות וכו' ובהרומת הרשן סימן רמ"א האריך הרבה בדבר וצידד צדדים להתיר והכלל העולה מדבריו וכו' ואם המירה מהמת אונס ומ"ב שיכולה לברות בההה מותרת לבעלה ישראל וכו'. אמנם בנזירת אוסטר"ך הותרו

על פי גרולים גם כן לבעליהן אפילו לכהנים ואפשר נתנו הני נשי אמתלאות לדבריהם וכו' ומוהרי"ק שורש ק"ס כתב על אשת כהן שהלכה לבין העכו"ם ואמרה להמיר ואחר כך חזרה בה והתירה לבעלה כי הואיל ועדין לא עשתה מעשה עדין לא מיקרי מומרת וכתב שם דכן הוא בסימני א"ו וכו'. וכתב עוד דכל מקום שאנו מתירים באשה ישראל ממעם שאנו אומרים שלא נבעלה כלל גם אשת כהן שריא דאין חילוק בין כהן לישראל אלא לענין אונס בלבד ועיין במרדכי פרק י"ד יוחסין מדינים אלו עד כאן דבריו. מכל זה יוצא לנדון דידן שלא יש שום השיש בעילה עם הנכרים כלל ומשם דמ"א לאמרה להמיר ולא המירה שאפילו כתבה שמה שם אצלם שהיא נוייה אין בדעתה הם ושלום כלל לשנות את דתה מישראלית לדת הנויים אלא לצורך אונס שתעשה שם משפט על בעלה ובנוכח לעיל. ובפי דברי הפוסקים הנ"ל בנדון דידן אפילו בעלה כהן מותרת לו בלי שום תפונה.

ובפרט אחר מה שכתב שם הרב שם משמעון בסוף דבריו וזה לשונו אלא דהרואה יראה להנאון התם סופר אכן העיר סימן י"ד שיצא לישע ולהליץ בעד מורים ז"ל שנשא באשה אחת שנררה להמיר וראו כמה מישראל שהולכת לבית תפילתם ושהתה עמהם כמו י"ד שבועות ואסיומא דמילתיה הביא דברי רמ"א הנזכר שיש מקילין בהמרה וכו' ועל זה כתב בסוף דבריו וזה לשונו אך שיהיה על כל פנים נקמין מרדכי התם סופר דהראה פנים לסברת מורים ז"ל שהביא בשם יש מקילין שיש לסמוך בשב ואל תעשה שלא לכוף להבעל אפילו בהמירה דתה וכפשט דברי רמ"א בשם יש מקילין וכן ראיתי. ע"כ נמצא כחוב שם עיין שם. ורון מ"ג במכ"ש שנלמד לנדונונו שלא הלכה ולא שהתה אצל הנכרים כלל ומעשיה בזה ניכרים

שאין

שארית אה"ע ה' אישות סימן א יהודה נג

הפתיש שם ס"ק י"א וכתב דהרב ב"ט כתב
 דמדברי התוספות יבמות ל"ח משמע דאורי
 בשיטת השיג הנ"ל וכו' ועיין בתשובת נאוני
 בתראי סימן כ"ו שהסכים גם כן לדעת השיג
 והביא ראיה לדבריו וכתב דגם הרא"ש בתשו'
 שכתב ודוקא שהתרו בה אם תעברי, תפסדי
 כתובתך אורחא המילתא נקט שדרך להתרות
 כך אבל לדינא מודה לדעת השיג הנ"ל ועיין
 שם, דמנה יוצא לנרנן דידן דהתראת התלמיד
 חכם דהתרה בה סתם גם כן שמה התראה
 ותפסיד כתובתה בזה, מכל מקום כבר כתבנו
 דנרנן דידן לא שמה עברה על ההתראה
 כלל דאעיקרא לאו מתקריא עוברת על דת
 וגם ההמרה אין זו המרה שדיברו בה הפוסקים
 ז"ל אלא עשתה זאת לפנינו ואינה נקראת
 עוברת על דת אלא אם כן כשהאכילה לבעלה
 דבר איסור וכא תקלה על ידה וגם שיהיו
 עדים בדבר הזה שהיה כן ואז בודאי שנקראת
 עוברת על דת ותצא שלא בכתובה אם היה
 שם התראה ועדים ועיין בזה להרב הגדול
 מזהר"א חזן ז"ל בספרו הבהיר תעלומות לב
 היא סימן י"ב דף ג"ט עמוד שני וכתב וזה
 לשונו ובנרנן דידן ודאי דלא נפקא בלא
 כתובה כיון שלא האכילתו ולא בא תקלה
 על ידה גם כן אין עדים בדבר שהבעל התרה
 בה ועברה על התראתו פעם אחת והיא
 מכהשת בדבר עד כאן, ומינה לנרנן דידן
 דבודאי לא מיקריא עוברת על דת דלא בא
 תקלה על ידה כלל כיון שהיתה תמיד בשכונת
 יהודים ונדע זה לכל השכונה שם, והגם
 שהתלמיד חכם עשה לה מוסר והתראה שלא
 תשתמד וכיוצא מכל מקום לא עברה על
 התראה כלל אלא נשארה יהודית וכשרה
 וכל כונתה שכתבה שמה עם דת הישמעאלים
 הוא להענישו שיפרע מוונות לה ולבניה ולא
 הם ושלום כונתה לעבור על דת ישואל ועדות
 ברורה על זה שלא זה ידה מבניה כלל כי

שאר דעתה ולכה להמיר ולא לונות שאין
 לחוש בה ואין להפסידה כתובתה כלל וכנזכר
 לעיל.

והגם דבנדונינו הלך התלמיד חכם להוכיחה
 והתרה בה שתשאר בדתה מכל מקום
 אין התראה זו כמו שדיבר בה הרא"ש בתשו'
 שכתב ודוקא שהתרו בה שאם תעברי תפסדי
 כתובתך וכו' כאשר יעוין שם, אלא התראת
 החכם שמוכיח לה הוא דוקא בדרך תוכחה
 שלא תשנה דתה שהיא ואביה ומשפחתה
 ישראלים וכיוצא, וגם היא כל דעתה ולכה
 בדת ישראל אלא שרוצה היא בזה להיב את
 בעלה על פי הממשלה שהם מוציאים את
 המשפט בפועל אפילו אין לו לשלם שיהיה
 במאסר כנדוע ואין בדעתה חלילה שום פריצות
 של זנות וכיוצא הם ושלום, ועיין להרב
 משנה למלך פרק ב' מהלכות סוטה והבייד
 הפתחי תשובה ז"ל בסימן קט"ז אות י"א
 שסיים וזה לשונו והעלה הביורן של דברים
 דכל אותן שישנו בהמדה היוצאות בלא
 כתובה לאו משום איסור ידה אלא כיון
 שעשתה דבר פריצות איסור וזה היא ונתת
 תחתיו ולפיכך בהתברר לנו דמהורה היא על
 ידי השתייה פשיטא דאינה מפסדת שהרי לפי
 שעשתה איסור לא מפני זה תפסיד כתובה
 עד כאן לשונו ועיין בספר פתחי תשובה
 שהבייד ומיש עיד ב"ט מדברי ב"ש ז"ל ועל
 כל פנים היוצא לנרנן דידן שאין שום חששה
 בהאשה הזאת לא זינתה כבר ולא לעתיד
 שהיא יושבת בתוך עם בני ישראל ביום ובלילה
 ועוברת בתפירה ככל הבא מדה אין לחוש
 לה כלל ואין לנרשה בעיני וכניל.

והגם דלפי דברי השיג ז"ל והבייד הנאר
 היטב שם ס"ק ט"ו וכן דעת הב"ש
 והכנסת הגדולה דהתראה אין צריך להתרות
 אותה שתפסיד כתובתה כפשט דברי הרא"ש
 ז"ל אלא מתרה בה סתם וכו' והבייד גם כן

נדר שארית אהיע ה' אישות סימן א יהודה

אם היא והם תמיד יושנים בשכונת ישראל כנודע ולכן כודאי שאינה מפסרת כתובתה ואין לנרשה בעל כרחיה כמענה זו וכניל. ומה גם דאין על האשה הנדון דירן שום עדות דעברה על דת בשום עון וכפרט לענין זנות חס ושלום דאין שום עד לזה חרפה אם כן לא נחזיק את האשה זו לעוברת על דת וכמו שכתב כן הרב גדיב. לכן זיל בחלק שני אבן העזר סימן י"ד וזה לשונו וכנודן דירן דליכא אפילו עד אהר מי שם פה להתחזק להאשה הללו הנדון דירן בעוברת על דת ולהוציאה מחוקת כשרותה מבלי שום עדות וראיה מה שיא נמצא בשום פוסק הפך הכלל המסיר לנו מאת הפוסקים דאין לפסול האדם מחוקתו אם לא ברבר ברור כמו לענין עונשים וכמו שכתב מוהרי"ם הלך ראשון סימן מ' ועיין להרב עדות כיעקב סימן ח' וכן כתב ה' נאמן שמואל סימן מ"ה דעל דיני ישראל היוכא רמ"א לחפש היתר לבנות ישראל עיין שם. וכן כתב הרב מוהר"ש וכן כתב כמוהר"ש הלוי בתשובת המ"ץ ח"ב סימן ס' דעל הבית דין תלוי הרבה לקנאת קנאת הכנות הבשרות בנות מלכים ולשכר מתלעות עול ולהחזיר עטרת אהבה וזיווגם לאיתנו הראשון עד כאן דבריו. ומינה לנדון דירן דאין עליה שום עד דעברה על שום עבירה ושום האמנה בדת הנכרים ומה גם שלא נתייחדה כלל עם הגוים אלא תמיד עם קרוביה ובניה בין היהודים אין להרהר אהר"ה נאין לנרשה בעל כרחיה ואין להפסידה כתובתה וכמשי"ל. ומינה גם כן דגם בניה הקטנים והבנות גם כן ישארו אצל האם כדקי"מ לן ברין וכמו שכתב מהן באבן העזר סימן פ"ב סעיף ז' דהבן אין מפרישין אותו ממנה עד שיהיה בן שש שנים נמורות וכופין את אביו ונותן לו מזונות וכו' והבת אצל אמה לעולם ומוציאין ממנו הראוי לה בעל כרחו וז"ל

אותה והיא אצל אמה עיין שם. דכיון דאמם כנודן דירן הרי היא עדין ישראלית נמורה לא פקע זכות זה דבניה ממנה וכפרט דהוי זה לטובת הילדים. וזה פשוט.

ומה שמענה האשה שבעלה מכה אותה תמיד הלא נודע כמה החמירו בזה הפוסקים ז"ל ורמ"א ז"ל באבן העזר סימן קנ"ד כתב איש המכה אשתו עכירה היא כירו כמכה חבירו ואם רגיל הוא בכך יש כיר בית דין ליסרו ולהחרימו ולהלקותו ככל מיני רדו"י וכפייה ולהשביעו שלא יעשה עוד וכו' עיין שם. ומוהרי"ק"ש ז"ל בהנהגותיו שם ובסוף סעיף ע"ד כתב כן יעויין שם. והבאר הנולה שם כתב דעונש המכה אשתו חמור מעונש המכה חבירו עיין שם. ועיין הל"ק"ט אבן העזר דף קמ"ה עיין שם.

ועיין להרב משה להם סימן ח' דף ט"ז עמוד שני שהביא כשם הרב מיץ הלך ראשון סימן מ"ן דף קצ"ט סוף ע"ד שכתב דבריו כתב בא"ש המכה את אשתו תמיד ומצערה וכו' וכתב והכלל העולה לע"ד דאם תרצה האשה לישב בבית אביה עד שישוב מאולתו וכו' וישביעוהו בשבועות חמורות לכל יעשה עוד כדבר הזה וכו' יעויין שם. והן אמר דכדבריו ז"ל כן כתב מוה"ר באבן העזר סימן קנ"ד סעיף ג' מהמררכי עיין שם ובנוכח לע"ל. והרדב"ז ז"ל סימן תמ"ז דהא"ש המכה את אשתו והיא טוענת דישביעוהו שלא תכה את אשתך עוד וכו' דמשביעים אותו כך כאשר יעויין שם. אלא דהרואה יראה למוהר"ה ז"ל בספרו הבהיר רוח חיים סימן ע"ד שהבי"ד הרדב"ז אלו ותמהל עליהם דא"ך כתב כן אהר ישהרמ"ב ז"ל והרשב"א ז"ל כתבו בפירוש שאין משביעין אותו כן יעויין שם. ואם כן לדבריו ז"ל כן מזה יש לתמוה גם כן על דברי המ"ץ שכתב כן בפשיטות דישביעוהו שבועות חמורות ולא זכר

שארית אהיע ה' אישות סימן א ב יהודה נה

הנה הן אמת דכבר פסק מרן ז"ל בשולחן ערוך אכן העזר סימן ט' סעיף א' אשה שנישאת לשני אנשים ומתו לא תנשא לשלישי שכבר הוחזקה להיות אנשיה מתים וכו' ועיין שם. עם כל זה להיות שבנדון דידן אני אמרתי בפירוש להאיש השלישי שבא לעשות נישואין עם האשה הזאת דכפי דברי הפוסקים אין לעשות נישואין אלו ויש חשש סכנה ויהי כמשיב שהוא בוסח כהאל יתכרך ומן השמים ירוהמו והפציר בזה לכן אמרתי להביא סמיכות כה שיש צדדים להקל בנדון דידן. ועיין בתשובת קהלת יעקב סימן ד' והביא דבריו הפתחי תשובה שם סקיב שכתב וזה לשונו דחומרא בעלמא שפסקו בזה כרבי דלכן נוכל לסמוך על שיש סכרות וצדדין להקל כיון שהעידו פוסקים שנהנו רבים ונדולים להקל בזה הומן וכו' ובפרט באשה ששהתה עם אנשים הראשונים זמן רב והולידו בנים ובנות ונרדו והצליחו יש לתלות מה שמתו אנשים לא מצד מול דירה או מעין זה רק מצד אהר וכו' עיין שם. רמזה לנדון דידן ריירה להאיש הראשון בנים ובנות ונרדו והצליחו יש לתלות דלא מת מחמתה ויש להקל דלא נקראת קטלנית. גם בנדון דידן רהבעל לא קפיד ואפילו שמיהו בו והודיעו לו בפירושא איתמר ולא קפיד וכמו שכתב כן החתם סופר סימן כי רביון שבא לשאל הרי קפיד וחמירא סכנתא מה שאין כן בנדון דידן דלא קפיד גם בהודיעו לו וכמו שכתב כן החתם סופר ז"ל עוד בזה כסימן כ"ד ומסיים שם ז"ל הרי יש כאן צדדים להתיר וכו' אבל לא אחליט להתיר לרבים כי אם לזה שרוצה למיעבד עוכרא בנפשיה לא נחסום אותו עיין שם. ודוק מינה ואוקי באתרין להקל.

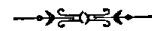
והגם דראיתי בתשובת מוהרי"ב בן מינאש ז"ל סימן ק"ן שכתב דמיש שלישי לא תנשא הלכה היא ומי שירצה לעבור על

זכר שיר לדברי הרמב"ן ז"ל וגם על הרב משה לחם ז"ל יש לתמוה דאיך עבר על זה בשתיקה.

ברם לעניות דעתי נראה דיש לקנוס ולהעניש גם כן להאשה בנדון דידן שאם הסכימו ביניהם לנרש שאין לחייב הבעל לשלם לה כל סכני כתובתה כמושלם כי אם מה שהכניסה בעת ההופה בלתי התוספת שהוסיף לה הבעל מדיליה וזה למיגדר מילתא שלא תיעשנה שאר הנשים כמעשיה דסוף סוף יהיה חילול ה' בזה להיות לה שם המרת דת ואויבינו פלילים וקרא כתיב ואלה המשפטים לפניכם ולא לפני נכרים ובפרט שם המרת דת לכן יש להעניש האשה זו בנדון דידן שלא תתפרע מסכני כתובתה כי אם מה שהכניסה ומה שיש בעין ינכו מעיקר מה שהכניסה.

באופן ראשה בנדון דידן אין לה רין המרת דת להפסידה כתובתה ולנרשה בעל ברהה אלא הרי היא כאמרה להמיר ולא המירה דאינה מפסדת כתובתה והבנים הקטנים ישארו אצל האב עד סוף שיש והכנות לעולם כשאר הנשים ברם למיגדר מילתה בעד שם ההמרה אין לפרוע לה כל כתובתה כי אם מה שהכניסה מכית אביה בעת התונתה ובני ל הנלעיד כתבתי.

ויאמר יהודה

סימן ב.

שאלה. אשה אחת היתה נשואה לאיש וילדה לו בנים ובנות ועשו נישואין בפני והולידו ושוב מת אישה ונישאת לאחר וישבה עמו איזה שנים ומת האיש והן עתה רוצה להנשא לאיש זקן אם יש לחוש מאחר שכבר מתו לה שני אנשים והוא לה קטלנית או לא.

נו שארית אהיע ה' אישות סימן ב יהודה

וזה מונעים אותו ואם יאמר רצוני לסכן בעצמי אין שומעין לו שאין לו רשות לאכד עצמו ואין ראוי לנו להניחו לעשות זה בפרט הואיל ואסרו אותו חכמים זכרונם לברכה הרי הוא מכלל הדברים האסורין ואין מניחין אותו לעבור עליהם עד כאן דבריו יעוין שם. עם כל זה דבריו ז"ל באופן שאין שום צד בנדון ההוא להקל אבל בנדון דירן ששהתה עם בעלה הראשון כמה שנים וילדה לו כמה בנים ונולדו יש לסמוך להקל וכמו שכתב הרב קהלת יעקב וזכור לעיל. וכן יש לומר בדעת רבני הראשונים ז"ל שהבי"ד מרן הבית יוסף ז"ל דרכיהם באופן שאין בנדון ההוא צד להקל וכנ"ל.

איד שיהיה לנדון דירן שהאשה זאת שהתה עם הבעל הראשון כמה וכמה שנים והולידה ממנו בנים וזנות וכנ"ל יש לסמוך ולהקל לפי דברי הפוס' הנ"ל. סמוך להתימה ראיתי להר"ף ז"ל בספרו הבהיר שערי החיים הי"ב אבן העזר סימן ד' שנשאל באשה שהיתה נשואה לאיש הראשון והולידה ממנו בת זמת ושוכ נישאת לאהר והולידה ממנו בן וכת ובאה להנשא לשלישי והשיב להקל ועיקר סמוכות שלו לפי דברי הרב חוות יאיר שכתב בתשובתו סימן קציה ומה שכתב בס' החסידים סימן תע"ה ומה שכתב בספר קהלת יעקב הנ"ל והעלה להתיר ואהריו בסימן ה' מהראש"ל הרב הגדול יש"א ברכה עם דשקו"ט בדבריו ז"ל בסוף דבריו הסכים אתו עמו כאשר יעוין שם. ומינה לנדון דירן יש לסמוך ולהתיר כפי מש"ל.

ויאמר יהודה

שאלה

והרב שדה חמד ז"ל במערכת אישות סימן א' סעיף כ"ג הביא דברי מוהרי"ב בן מינאש ז"ל הנ"ל ומה שכתב התשב"ץ דלא רצה לחתום בכתובות קטלנית שלא היה בידו למחות בהם ורביא דבריו אלו בספר אפריון שלמה כאשר יעוין שם. ושם הביא דברי הרדב"ז ז"ל מה שכתב בחלק שני סימן תרפ"ב וזה לשונו ואפ"ל בקטלנית נופה נהנו בה היתר ואין מי שימחה בידם. אלא שבסוף דבריו שם בתשובתו כתב וזה לשונו וכל מה שכתבתי הוא בתנאי שנדע בודאי שמת מהמת הדבר וכו'. אבל אם יש ספק בדבר אזינין לחומרא דספק סכנתא היא עיין שם.

והרב בנין ציון ז"ל הבי"ד בס' ויען אברהם דף מ' דפסק דבשנים אין להושי וכו' ובסוף דבריו כתב דמנהג עירו לינשא לשלישי ושראה בדרורו אנשים חשובים והיה שלשה עיין שם. והביא דבריו השרה חמד שם ועוד הבי"ד השולחן ערוך מהרורא ב' הי"ג סימן פ"ו דבספר נוצר חסד על אבות נדפס היתר על קטלנית כשיש לה בנים מבעלים הראשונים דעיקר החשש על פי הקבלה משום שהרוח מכשכש בקרבה וכשיש לה בנים אינו מכשכש

זה מונעים אותו ואם יאמר רצוני לסכן בעצמי אין שומעין לו שאין לו רשות לאכד עצמו ואין ראוי לנו להניחו לעשות זה בפרט הואיל ואסרו אותו חכמים זכרונם לברכה הרי הוא מכלל הדברים האסורין ואין מניחין אותו לעבור עליהם עד כאן דבריו יעוין שם. עם כל זה דבריו ז"ל באופן שאין שום צד בנדון ההוא להקל אבל בנדון דירן ששהתה עם בעלה הראשון כמה שנים וילדה לו כמה בנים ונולדו יש לסמוך להקל וכמו שכתב הרב קהלת יעקב וזכור לעיל. וכן יש לומר בדעת רבני הראשונים ז"ל שהבי"ד מרן הבית יוסף ז"ל דרכיהם באופן שאין בנדון ההוא צד להקל וכנ"ל.

שארית אה'ע ה' אישות סימן ג יהודה ג

סימן ג.

שאלה. ראובן היה נשוי עם אשה אחת והוליד ממנה בנים ובנות והגיעו לפרק הנושא ושוב ראובן הנזכר לעיל עזב אשתו ובניו וחשקה נפשו בבתולה אחת ונשא אותה בעשרה אנשים בלי רשות בית דין והוליד ממנה גם בן בנים ובנות ושוב היה מדיבה גם כן בינו ובין האשה השנייה ועמדו להתגרש ואז הבית דין התרו בו שהוא כהן ואסור להחזירה ועם כל זה נירשה. והן אמת דלהיות שהוא נשא השנית בעשרה אנשים בלי רשות בית דין וגורע דיש הסכמה מה מצרים דהקידושין אלו הם בטלים דהפקיעו בית דין את קידושין אלו בנוכר בספר נהר מצרים ח"ב ובספר נוה שלום כאשר יעוין שם. עם כל זה בהיות שהולידו בנים ובנות עשו להם נט כריתות ואחר איזה ימים הור האיש ראובן הנזכר לעיל לאשתו השנייה הנזכרת לעיל באיש ואשתו ממש כבראשונה ועמד השואל ושאל לדעת אם הבנים אשר תוליד מכאן ולהבא הם כשרים לכהונה או לא. ועוד אם ברצונם עוד להפריד זה מה אם צריך לנרשה בנט כריתות או לא וישבמה.

תשובה. הנה אעיקרא על הכהנים בזמננו שאין להם כתב היהום לדעת מוהרשדים ז"ל בחלק אבן העזר סימן הניה סעיף ל' בזמן הזה כהני ספק לנהו. ובתשובי מוהרי"ט היא סימן קמ"ט ובתשובת הוט השני סימן י"ז האריכו לסתור דעת מוהרשדים עיין שם. ובספר שבות יעקב סימן צ"ג הגם שדחה דבריהם וקיים דברי מוהרשדים דכהני ספק הב. מכל מקום העלה דאם רוצה לנרש זכור לטוב כיון שבניו נרהים מהכהונה ממה נפשך אלא שאין כופין בשוטים עיין שם. ובתשובת כנסת יחזקאל שאלה נ"ו חולק בזה וכתב חלילה להוציא לעו על יחסי כהונה בזה

הזמן ושהיו כל הבכורים כלתי פדויים יעוין שם ועיין כל זה בכאר היטב אבן העזר סימן ו' סקיב עיין שם. ועיין להנכסת הנדולה הנהות בית יוסף ס"ק י"ב ויד אהרן הנביי סקיב עיין שם. ועיין להרב שדי חמד בכללים מערכת ב"ף כלל צ"ב שאסף איש מהור מה שכתבו בזה רבני הראשונים והאחרונים וברף ז' עמוד ראשון כתב וזה לשונו ולמדנו שדעת הרב מוהרי"ש יפה בדעת הרבנים מוהרי"ט ודעמיה והסכמת רבני האחרונים שכתב מרן חיד"א שהכהנים שבזמננו כהנים ודאים הם חשובים ואין להקל בשום דבר על סמך שאין להם יחוס וההוכחות שהוכיחו מקדשי הנבול ומכרכת כהנים וכיוצא הן חזקות ואין עליהם תשובה עד כאן. ובטהור שם הביא דברי מוהר"ח מה שכתב בספר היים ושלוס ח"ב סימן ע"ז שנשאל אם כופין בא"י לכהנים שבזמננו שנשאו נשים בעבירה מהרבנן כשבויה והוציא והשיב שכבר הנאון מ"ז הקיל אבן העזר סימן ב' האריך והעלה שכהנים שבזמננו הם כהנים ודאי וכו' עיין שם. גם שם דביד הרב פתח הדביר ז"ל כהיא סימן קכ"ה שהאריך בזה וביים וזה לשונו הרי הרת ניתנה מפום דבין קדישי דחוקת כהנים בזמן הזה הנה חזקה נאורה לכל דיני כהונה דנהיני האידנא וכדאי דאין בדינו להקל בשום דין וכו' עיין שם. מכל הנזכר לעיל נראה בפשיטות דאין להקל בכהונה כלל ואם כן כהן זה דנדון דידן אשר נירש אשתו בנט כריתות אסור לו להורר ולישב עמה אפילו בלתי קידושין ואפילו להתיחר עמה גם כן אסור ואם נתיחר עמה ויושב עמה בפרהסיא צריך לנרשה בנט ובמו שבן פסק הרמב"ם ז"ל בפרק ויד מהלכות גירושין הלכה ט' ומרן ז"ל בסימן קמ"ט סעיף א' וזה לשונו המנרש את אשתו והורר ובעלה או שנלוו לכל וכו' הואיל ואשתו היתה הרי זה בחזקת שהחזירה ולישם קידושין בעל ולא

נה . שארית אהיע ה' אישות סימן ג יהודה

לשם זנות וכו' יעויין שם. ונודע דבמנרש את אשתו וחזר ובעלה כזו לא בעינן אלא עדי יחוד שהם עדי ביאה מיהו לא בעינן שידבר עם העדים שמתחד עמה על דעת אישות דבזה אמרינן מסתמא אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ועיין בספר אכני האסוד סימן כ"ו סעיף ב' יעויין שם.

והנה לענין הכנים הנולדים מכהן זה שבא על נרושתו דגדון דידן כודאי שהם חללים וכמו שכן פסק מרן ז"ל באבן העזר סימן ז' סעיף י"ב וזה לשונו אינו היא חללה זו שנולדה מאיסורי כהונה כגון כהן הדיוט שבא על הזונה או על הנרושה וכו' הרי אלו נתחללו לעולם וכו' עיין שם. אלא לענין אם צריכה אשה זו דגדון דידן נט בריתות מבעלה שהוא כהן שנירשה וחזר אליה יש לעמוד בזה והנראה לעניות דעתי דאין צריכה נט והוא דמלכד שכבר אני בעוניי כתבתי בספרי הקטן וזאת ליהודה באבן העזר סימן ג' באופן אם כהן נשא נרושה דאינה צריכה נט מטעם דכל שאינו יכול לקיימה אזי אמרינן דבעילתו בעילת זנות ולא היישין דלשם קידושין בעל וכמו שכתב מעלת עמיתנו בתורה הרב הנדול כמוהר"י טולידאנו היו וכתבתי דמורגא ליה בזה והבאתי סמוכות לזה מדברי הפוסקים ז"ל וגם דאפילו הרב"ז ז"ל מודה בזה כאשר יעויין שם דמטעם זה אינה צריכה נט. והרואה יראה דבגדון זה גריעא יותר ואמרינן בה דאין צריכה נט והוא דכיון דנישואיו הראשונים עם האשה הזאת השנייה היו בלתי רשות בית דין אלא שנשא בעשרה וכפי ההסכמה העשויה פה עוביי מצרים קידושין אלו בטלים דאפקעינהו רבנן לקידושיו ומה שעשו להם בית דין הצדק נירושין הוא שהולידו בנים ולא אפקיעו זרעו וכמו שכתוב בהסכמת רבני ירושלים ת"ו ז"ל בספר שמחה

ויאמר יהודה

שארית אה"ע ה' אישות סימן ד יהודה נט

סימן ד.

והנה בענין הנזכר עיין מה שכתבתי בספרי הקטן וזאת ליהודה אבן העזר סימן ג' לחלק בין כהן שנשא נרושה שהורג המורים משעם דכל שאינו יכול לקיימה או בעילתו בעילת זנות ולא היישגין שבעל לשם קידושין. לא כן בנושא אשה על אשתו לא מקרי ידע שאינו יכול לקיימה ובעל לשם זנות ולא לשם קידושין וכו' והכאתי דברי הרדב"ז ז"ל היב סימן רמ"ז כמי שנרש אשתו מפני שזינתה תחתיו דבראוה שנבעלה אמרינן דלשם קידושין בעל וכו' דמזה יוצא לנדרן רידן. ככהן שנשא נרושה דאמרינן לשם קידושין בעל וכו' ועל זה כתבתי בזה הלשון ריש לומר דגם הרדב"ז ז"ל ככהן הנושא נרושה יודה בזה לומר דמידע ידע שאסור לקיימה ובעל בעילת זנות ולא צריכה נט. שדבריו ז"ל דוקא באופן שנרשה על שזינתה תחתיו דאם התורה אינו עובר על איסור לאו דאורייתא. בזה כתב דאינו בועל אלא לשם קידושין וצריכה נט. אבל באופן שיש איסור לאו דאורייתא כנדרן דידן ככהן הנושא נרושה ס"ל דמידע ידע שאסור לקיימה ובעל בעילת זנות ולא לשם קידושין בעל ואינה צריכה נט עד כאן דברי שם. ועיין הקשה הרמ"ז רב רהומאי כמנהגין אהנא היוו וזה לשונו ולפום ריהטא יש להקשות על החילוק הנזכר לעיל דבין בזו דכהן. ובין בזו שזינתה יש איסור דאורייתא. ככהן יש איסור לאו דנרושה. וכאשה שזינתה תחתיו יש איסור דאורייתא כאשר הוסיפה. ושניהם מידע ידעו שאינו יכול לקיימה ובעל בעילת זנות. ולפי זה הדין בשניהם שוה שאינן צריכות נט. אלא די ש לתרין שאני כהן הנושא נרושה מהנושא אשה שזינתה תחתיו. דכהן הנושא נרושה עובר בלאו דאשה נרושה מאישה לא יקחו והייב מלקות. אשר לא כן באשה שזינתה

תחת בעלה והתורה עובר באיסור אחרי אשר הוסיפה. ואם יבעל בעילת זנות יעבור על לאו ולוקה מן התורה. וכן כתב הרמב"ם וכו' בתשובת הרדב"ז היא סימן רע"ז. לכן ככהן הנושא נרושה אמרינן לשם זנות בעל ולא לשם קידושין דכל מאי דאפשר לתקן מתקן ואינה צריכה נט. וכאשה שזינתה תחתיו והתורה אמרינן לשם קידושין בעל כיון שאין כאן איסור לאו. שאם נאמר לשם זנות בעל יעבור באיסור לאו דזנות כנזכר לעיל. לכן אמרינן לשם קידושין בעל דכל שאפשר לתקן מתקן וצריכה נט. אלא דגם בזה יש להקשות הרי כשנאמר ככהן הנושא נרושה דלשם זנות בעל נמצא לפי זה שעובר בלאו דזנות. ואם נאמר דלשם קידושין בעל עובר בלאו דאשה נרושה מאישה לא יקחו. ונמצא דבין אם בעל לשם קידושין הרי עובר בלאו דנרושה. ואם נאמר דבעל לשם זנות עובר בלאו דזנות ומי יקום דלשם זנות בעל כיון שאין כאן שום תקן שנוכל לומר דכל מה שיכול לתקן מתקן. ויש לתרין עוד ולומר דבוראי לשם בעילת זנות נחזקין ככהן הנושא נרושה היות שמינו לא לעבור על לאו דזנות. ולא יעבור על שני לאוין שהם לאו דאשה נרושה מאישה לא יקחו. ולאו דלא יהלל זרעו בעמיו. ולפי זה לא לשם קידושין בעל ואינה צריכה נט. ועיין כאבן העזר סימן קמ"ח כנאר היסב שם בדיה לבנה וכו'.

אלא ריש לפקפק בזה דכל זה לא מיירי אלא כשנבעלה בסתם שלא נילת דעתו שבעל לשם קידושין. אכן כנדרן דידן שקידוש ועשה חויק ושיב בעשרה. אף שעשה שלא ברשות בית דין הרי נילת דעתו בזה המעשה שבעל לשם קידושין. ולפי רעת הרבנים רבני ירושלים ת"ו בספר שמחה לאיש ובספר שערי רחמים שם סוכרים שהסכמת הפקעת קידושין תועיל דוקא להפקיע קידושין שנעשו חויק לביה

ס שארית אה"ע ה' אישות סימן ד יהודה

לביית דין בלא ביאה, אבל אם היתה נס ביאה אין בה כיד בית דין להפקיר זרעו על ידי ההסכמה ולעשוה בעילתו בעילת זנות וכן פסק החתם סופר, אם כן בזה כהן שעשה חויק ושיב בעשרה בלי רשות בית דין הצדק ואף שהתרו בו ולא אבה לשמוע אדרבא בזה ניליה דעתו שבוועל לשם קידושין ולא לשם זנות, דמי הכריחו לעשות חויק ושיב בעשרה, ואם באמת היה מתכוין לבעול בעילת זנות היה יושב עמה בלי נישואין בעשרה, ומה גם דמין זיל פסק בפירוש באבן העזר סימן מ"ד סעיף ו' וזה לשונו המקדש אחת מהשניות או מאיסורי לאוין או מאיסורי עשה הרי זו מקודשת קידושין נמורים, ובסימן קמ"ז סעי"א כתב הנושא אחת מחייבי לאוין אם הכיר בה יש לה עיקר ותוספת וכל תנאיה, נמצא שנישואיה הם נישואין נמורים אף על פי שאינו יכול לקיימה, אך שיהיה מכל האמור לעיל יוצא בנדון דידן בכהן זה שידע שאסור לישא נרושה ונשא בקו"ע בעשרה בחויק ושיב, בזה ניליה דעתו דלשם קידושין בעל וצריכה נס, ודע שכן הוא שכל הסימן קמ"ט באבן העזר שם בר"ה לאחר וכו', ופתחי תשובה שם מדברים וגושאים ונותנים דוקא בבא עליה סתם, ודקדקו בלשונם לומר אם בא על גרושתו אחר שנישאת לאחר וגירשה וכו', והנסת הגדולה שם כתב ואני מפקק דיש לחוש שמא לשם קידושין בעל וקידושין תופסים בחייבי לאוין, זאת אומרת כיון שבא עליה בסתם יש לחוש שמא לשם קידושין בעל ושמא לשם זנות בעל וכו', אבל באמר לעדים אני מתיהר כרי לבעול לשם קידושין אף על פי שבעל סתם הוי מקודשת ודאי וצריכה נס.

וכמו כן בנדון דידן בכהן שנשא נרושה בעשרה ניליה דעתו בזה דלשם קידושין בעל ואף על פי שאינו יכול לקיימה צריכה נס.

ועתה בענין הסניף השני שהביא רב חביבא הרב הגדול במוהרי"ם יצו להקל במי שהוא פרוץ בעריות ורניל לבוא ביאות אסורות דכיון דלא קפיד בהכי לא בעל לשם קידושין, אלא לשם זנות בעלמא כשאר ביאותיו והם דברי הרדב"ז והבי"אם הפתחי תשובה באבן העזר סימן קמ"ט וכך מבואר בדברי הריב"ש שהביא בית יוסף בסימן זה, ופליאה נשנה ע"ט שלא דאה שיר סיום דבריו שם שכיו דוקא כשלא ניליה דעתו ובא עליה כתם או תלינן לומר כיון שהוא פרוץ בעריות ורניל בביאות אסורות לשם זנות בעל ולא לשם קידושין ואינה צריכה נס, אבל בניליה דעתו שבעל לשם קידושין אין מי שיפקק בזה שצריכה נס, וזה לשון הרדב"ז שם בפתחי תשובה באבן העזר סימן קמ"ט בסופו ומכל מקום אם אמר לעדים אני מתיהר כרי לבעול לשם קידושין, הוי כמדבר עמה על עסקי קידושין, ונתן לה סתם דהויא כקודשת, אף הכא נמי בכהן זה שעשה נישואין בחויק ושיב על ידי עשרה, בזה ניליה דעתו דלשם קידושין בעל וצריכה נס, והורתי על כר צדדי ההיתר שלא להצריכה נס ולא מצאתי, אלא אם נסמוך על תנא דבי אליהו חון ז"ל שכתב בספרו בזה שלום דף נ"א סעיף ג' בדני קידושין דכ"ל דהסכמת הפקעת קידושין שנעשו בלי רשות בית דין תועיל להפקיע גם הביאה, וז"ל בהיותי בשליחות מצוה בשנת התרל"ג בעובי קצומפינא יצא ושאלתי לתקן תקנה להפקיר קידושין וכתבתי על זה פס"ד היה בספר תעלומות לב ח"א אבן העזר סימן י"ד והסכימו עמי רבני הרור ז"ל, ועתה נודמן לידי סיה שמהה לאיש ושם בחלק אבן העזר סימן כ"י הובא פס"ד רבני גדולי ירושלים ת"ו מסכימים ומעריבים על זה לאותם הארצות כמו שכתבתי בעניותין, אלא שבסוף דבריהם כתבו דהיינו דוקא למי שקידש בכסף לחור.

שארית אהיע ה' אישות סימן ד יהודה סא

כרם אם קידש ובעל שקנאה גם כביאה אין
אנחנו רשאים להפקיר זרעו עד כאן. ובמיא
הארכת דאף אם קידש ובעל אין קידושיו
קידושין אחר ההסכמה והתקנה. ועיין בתשו
הראש כלל ליה סימן א' שכתב וכל מקדש
אדעתא דרבנן מקדש וכו'. ואין הקידושין
חלין אלא לפי תקנתם ואפילו אי קדש כביאה
שויה רבנן לביאתו זנות. כל שכן בכסף
רהפקר ביד הפקר. ולפי זה יש לסמוך על
הרב הגדול כמורה"א ה"ז ז"ל שהביא משם
הראש ז"ל לביאות מאיסורי לאוין וכל איסורי
ביאה שאינו יכול לקיימן שלא להצריכן גם
אם נשאו בעשרה בלא רשות בית דין במקום
שיש הסכמה להפקעת קידושין. וביחוד במקום
עינון שאי אפשר להשיג מחמת שהבעל
מתעקש או מכה שהוא נתין ממשלות זרות
שאינם מרשים את הנידושין עכ"ל ה"ז.

והנני משיב על ראשון ראשון על עיקר
החילוק שחילקתי בין כהן הנושא
נרושה לבין המחזיר נרושתו שזינתה תחתיו
רהאמת שבאו דברי ישם בקצרה ולכן כתב
רו"ם ה"ז מ"ש על זה. רתה הן אמת דגם
באשה שזינתה תחת בעלה יש בה איסור
דאורייתא מאשר הוטמאה אלא דשאני ככהן
הנושא נרושה שיש בו לאו מפורש בתורה
ואשה נרושה מאישה לא יקחו. ראפילו אנשים
פשוטים וע"ה יודעים בו. אבל המחזיר אשה
נרושה שזינתה תחתיו. לאו כולי עלמא מיגמר
נמירי דרשת מאשר הוטמאה לרבות סוטה
שנסתרה. ולכן ככהן הנושא נרושה אמרינן
דהכהן הזה ידע וברור לו לאו זה ולכן ידע
דאיסור לקיימה ובעל בעילת זנות. אבל המחזיר
נרושה שזינתה תחתיו. זה האיש אינו ברור
לו דרשה מהתורה. אלא איסור בעלמא
דאורה לו. לכן שפ"ו אמרינן דבעל לשם
קידושין. והו תכלית כונת החילוק שחילקתי
ישם ביניהם. ולכן שפיר י"ן ככהן הנושא

נרושה מידע ידע שאסור לקיימה דלאו מפורש
הוא בתורה ואפילו תשכיר יודעים בו אמרינן
שפיר ביה מידע ידע דאיסור לקיימה ובניו
ולא לשם קידושין. ובמחזיר נרושתו שזינתה
תחתיו לא ידע דאיסור לקיימה דאין בזה לאו
מפורש בתורה ולא כולי עלמא מיגמר נמירי
דרשא זו ובעל לשם קידושין. והן אמת
דבעת נירושי אשה שזינתה תחת בעלה אומרים
להם הבית דין דאיסור להתורה עולמית אין
מבאיים להם שהוא איסור מהתורה ואסור
לקיימה. ולכן שפיר אמרינן דלא ידע שאסור
לקיימה וצריכה גם דבעל לשם קידושין.
ולעניות דעתי נראה ברור דחילוק זה שפיר
נאמר ואין עוד מה להקשות ולתרוץ. ומ"ש
מני"ד ה"ז וזה לשונו אלא דיש לתרוץ דשאני
כהן הנושא נרושה מהנושא אשה שזינתה
תחתיו. דשם עובר בלאו דאשה נרושה מאישה
לא יקחו וחייב מלקות. אשר לא כן באשה
שזינתה והחזירה עובר באיסור אהרי אשר
הוטמאה. ואם יבעל ב"ז עובר בלאו ולוקה
מן התורה וכן כתב הרמב"ם וכו' לכן ככהן
הנושא נרושה אמרינן לשם זנות וכו' דכל
מאי דאפשר לתקן מתקן. ובאשה שזינתה
והחזירה אמרינן לשם קידושין בעל דאין איסור
לאו ואם נאמר לשם זנות עובר בלאו זנות
ולכן אמרינן דלשם קידושין בעל דכל מאי
דאפשר לתקן מתקן וצריכה גם עכ"ל ה"ז.
וקשה לי על זה דמהו היסוד של התירוצין
ב"ז דבשניהם הנושא ובעל לשם זנות עובר
בלאו ולוקה כמו שכתב רו"ם ה"ז. אם כן
ככהן הנושא נרושה דבין בעל לשם קידושין
או לשם זנות יש בו לאו ומלקות. אם כן
לא שייך בזה לומר ביה כל מאי דאפשר
לתקן מתקן ולשם זנות בעל ולא לשם
קידושין. ואם כן קשה אעיקרא תירוץ זה
על דרך דקרי לה מאי קרי לה עד שנצטרך
לומר אלא דיש להקשות וכו'. א"ד שיהיה

סב שארית אהיע ה' אישות סימן ד יהודה

היוצא לנו דבכהן הנושא נרושה ובעל אמרינן
דלשם זנות בעל ובהצטרף עוד מה שכתב
רוים היינו דבכהן הנושא נרושה טוב לו לעבור
על לאו דזנות, ולא יעבור על שני לאוין
שהם לאו דאשה נרושה מאישה לא יקחו
ולאו דלא יחלל זרעו בעמיו והם דברי הפתחי
תשובה סימן קמ"ט סעיף א', דלפי זה אינו
בועל לשם קידושין ואינה צריכה נט, עוד
כתב מגייר היינו וזה לשונו אלא דיש לפקפק
בזה דכל זה כשנבעלה בסתם וכו', אכן בנדון
דין שקידש ועשה חו"ק ושיב בעשרה הנם
שלא ברשות בית דין הרי נילת דעתו שבעל
לשם קידושין וכו' זמיר היינו, הנה מאי דכתב
רוים היינו זה בפשיטות לדידי איפכא מסתברא
דכיון שידע שעל פי הדין קידושין שעשה
בעשרה שלא ברשות בית דין אינם קידושין
כפי ההסכמה אם כן אדרבא ידע שאינם
קידושין ולא בעל לשם קידושין, וקצת דונמא
לזה מה שכתב מרן ז"ל בבית יוסף סימן
קמ"ט בשם הריב"ש בתשו' סימן ו' בני שנשא
בהוקי העכו"ם והתנה עמה להיות אשתו דהוה
ליה כמדבר עמה על עסקי קידושה בשעה
שנתיהר עמה והוה ליה כמי שפירש לבעול
לשם קידושין, והשיב על זה דאיפכא מסתברא
דאפילו לדעת הנאונים דס"ל דבסתם אמרינן
דלשם קידושין בעל בנדון זה לא בעל לשם
קידושין דכיון שהתחיל בנישואין בהוקות הנז"ל
היה כאילו פירשו שאין דעתם לשם קידושין
כדת משה ויהודית וכו' ואם כן אינה בנשואה
וכו' אלא כמו פירוש ב"י כתובה וקידושין
ע"כ וע"ש שכיב התה"ד ומהר"ד הכהן בתשו'
להתירו וכו' עיין שם, ומינה ניקה דונמא
לנדון דידן הנם דבאמת התם לקחה על פי
חוקי הנז"ל ולא כן בנדון דידן בהוקי ושיב,
מכל מקום כיון דידעו ההסכמה בהפקעת
הקידושין אמרינן דלא בעל לשם קידושין
כיון בנישואין שלא כפי הדין ברשות

בית דין, וכן ראיתי להרב במגהריף ז"ל בכ"ו
שערי רחמים ח"ב סימן מ"ז על דבר שאלה
שהתקינו הצבור שלא לקדש אשה עד שיעשו
הנישואין כדיניהם לפני נשיא הארץ המייר,
והמקדש קודם נישואי המייר קידושין בטלים
והכסף הפקר נמור וכו', דמלכד מאי דשקו"ט
בזה הרב הפוסק במוהרי"ח בלי"ה ז"ל עוד
הרי"ף ז"ל שם דף ע"ה ע"א כתב וזה לשונו
ואם כנים אנחנו בזה בנדון דידן שידע כבר
תקנת הצבור שכל המקדש קודם נישואי המייר
קידושין בטלים ואין צריכה נט וכו' אין מקום
לומר דכי בע"ל אדעתא דנישואי היתר בע"ל
וכו', והשכל מחייב דהמעשה שעשה לקרעה
בכסף בפני עדים להפיק רצון האשה עשה
כן דאולי לא תתרצה האשה להנשא לו בלא
קידושין כלל דלזונה תהשב בעיני ריעותיה,
לכן זאת יעשה לקרשה בכסף כדת הנשים
למען תהשוב בלכה שהיא מקודשת נמורה
והא ודאי כי בעל לאו אדעתא דקידושי
נישואין אלא לשם זנות כפנויה בעלמא וכו',
והאריך שם והגם דצידד עוד שם לומר דדעתו
לבעול לשם קידושין סיים בדף ע"ז ע"ג וזה
לשונו ואף אם באים בסענה שקידש בקידושי
כסף שהפקירו הצבור אין זה נילוי דעת שלא
בעלו לשם קידושי נישואין והדין נותן בנדון
דין להחמיר עד כאן לשונו עיין שם, הרי
דלא רהוק לומר שהגם שכנסה בהוקי ושיב
דיש לומר שלא לשם קידושין בעל אלא
אדעתא דקידושי כסף שקידש קודם וכבר
הפקירו זה הכית דין, אלא דיש להחמיר מצד
חומרא ובנוכח לע"ל, ושוב הבי"ד ההת"ס ז"ל
באבן העזר סימן ק"ה וק"ט דאסיק דאיכא
למיהש שבעל לשם קידושין עיין שם, וגם
הוא ז"ל שם דף ע"ז עמוד שני האריך ואסיק
דבקידושי כסף ובעילה יש בה כדאי להחמיר
דמקודשת נמורה יעוין שם, ולדידי אמינא
דהחילוק שכתבתי בעניותין לחלק בין כהן
שנשא

שארית אהיע ה' אישות סימן ד יהודה סג

שנשא גרושה שלא ברשות בית דין דיש לומר בו לא בעל לשם קידושין ואינה צריכה נס, גם הרי"ף ז"ל מודה בזה, דדבריו ז"ל והיה בהנ"ח הנחה סוברת דהרור פרוין ולבם הלך חשיכים לומר דמה כוחם יפה של המורים והקהל שבזמן הזה להפקיע קידושי תורה ולהתיר איא לעלמא, ועמדו וקידשו בהושבם שהקידושין ההם קידושין נמורים ויש לדון דיבון שבעלו אחר כך לשם קידושין ולא לשם גנות ויש לחוש להחמיר וכו' כמו שכתב שם ברף ע"ה ע"ג ובסוף דבריו חזר ושנאה זה לשונו עינינו הרואות דאפילו חלמדי חכמים אין דעתם נוחה בתקנה זאת, ולפי דעתם מבוטלת היא מעיקרא, ואם כן לא נפלאה היא לומר שההמונים יטעו גם הם לומר כן שאין כת לקהל ולהבית דין להפקיע את ממונם ולהחרים עליהם ועל סמך זה עמדו וקידשו ולמיתחש מיהא בעי דלשם קידושין בעלו ובנוכר לעיל זה תורף דבריו ז"ל, אשר כזה יוצא לגדון דירן ככהן שנשא גרושה בעשרה שלא ברשות בית דין דכילי עלמא ידעי לאו הכפורה בתורה אשה גרושה מאישה לא יקחו ומצורף לזה לאו הכפורה ולא יחלל זרעו בעמיו, יפיר אסינא כזה דדעתו ז"ל לומר דלא לשם קידושין בעל דמידע ידע שאסור לקיימה ובעיל לשם גנות ובגיל, ומה שכתב ר"ם הי"ו זה לשונו ומה גם רמב"ן ז"ל פסק בפירוש באבן העזר סימן המקרש אחת מהשניות, או מאיסורי לאוין וכו' הרי זאת מקודשת קידושין נמורים, ובסימן קט"ז כתב הנושא אחת מהייבוי לאוין אם הכיר בה יש לה עיקר ותוספת וכל תנאיה, נמצא שהנישואין הם נישואין נמורים אף על פי שאינו יכול לקיימה, ומכל הנכר לעיל יוצא לגדון דירן ככהן שידע שאסור לישא גרושה ונשא בקויע בעשרה וחויק ושיב כזה נילה דעתו רלשם קידושין בעל וצריכה זה עד

כאן דבריו הי"ו, פליאה נשכנה בזה דאטו לא ידענא דקימא לן דקידושין תופסין בחייבוי לאוין וכיוצא, אלא שאני נר"ד דאחר שיש הסכמה בהפקעת כסף הקידושין בלי רשות בית דין, בזה אגן עסקינן אם נאמר הביאה אחר קידושין אלו הם לשם קידושין נמורים, או אמרינן שהוא סומך על קידושו שעשה והם כמילים, גם אם נאמר שידע שאסור לקיימה ובעל לשם גנות, והוא שפקפק הכנסת הגדולה דכל שהקידושין תופסים לו בה יש לחוש שמא לשם קידושין בעל, ושוב נטה לצד השני דלשם גנות בעל שכן כתב ונראה רבנן שאינו יכול לקיימה לא אמרינן דבעל לשם קידושין, ולכן ביון שיש הפקעת הקידושין על ידי ההסכמה, אחר כך בשבעל הוה ליה כבועל כחתם דהחויק ושיב בלי רשות בית דין ובנוכר לעיל, אשר מכל זה נוראות נפלאה על פליאת ר"ם הי"ו כמיש על הסנף שכתבתי להקל במי שהוא פרוין בעריות וכו' דאמרינן דלשם גנות בעל והם מדברי הרדב"ז ז"ל, שלא ראיתי סיוס דבריו ישכל זה דוקא בשלא נילה דעתו ובעל סתם, אבל כנילה דעתו דלשם קידושין שצריכה נס, שכן כתב זה לשונו ומכל מקום אם אמר לערים אני מתיהר לבעול לשם קידושין וכו' דהוא מקורשת, והכא נמי ככהן שנשא גרושה ועשאה בחויב ושיב בעשרה, בזה נילה דעתו דלשם קידושין בעל וצריכה נס עד כאן דבריו הי"ו, דמה נילוי דעת בזה אחר שידע בהסכמה של הפקעת הקידושין בעשרה להפיק רצון האשה ונוכל לומר שלא לשם קידושין אלא על סמך קידושו שעשה בלי רשות בית דין וכמו שהאר"ך בזה הפוסק הראשון בספר שערי רחמים שם, וגם הרי"ף ז"ל שם כתשוכתו נטה לזה אלא דאסיק לחומרא כפי החילוק שעשה יעויין שם ובנוכר לעיל, ואם כן איך כתב ר"ם הי"ו כחתם בפשיטות דל"ה נילוי

סדר שארית אה"ע ה' אישות סימן ד יהודה

דעת ולא זכיר שיר לכל הנזכר לעיל. ומה שכתב ר"ם היו דלא מצא היתר לזה אלא אם נסמוך על מה שכתב כמוהר"א חזן ז"ל בספר נוח שלום דף נ"א סי' בדיני קידושין דסי' דההסכמה של הפקעת הקידושין תועיל להפקיע גם הביאה וכו'. לדידי אמינא לעניות דעתי דאין לסמוך על זה נגד נאוני ורבני ע"ד הקודש ירושלים ת"ו שכתבו בסי' שמהה לאיש אבן העזר סימן ב' בסוף דבריו שאין אנו רשאים להפקיר זרעו והתמו על זה כמה וכמה נאונים ורבנים ז"ל. ומה גם דבריו ז"ל שכתב וכמ"א הארבותי שתועיל ההסכמה אף אם קידש ובעל לא נראו בעליל ואפשר שהיה בו מזה והסכים לדעת רבני ירושלים ת"ו ז"ל. ולכן הנראה לעניות דעתי ברור דאין להקל בלשאר נדונים. ולומר דההסכמה תועיל גם להפקיע זרעו כי אם ככהן שנשא נרושה הנדון דידן הנזכר לעיל בפי החלוקה השייך לומר בו שכתבתי בעניינתן שם עם הסניפים גם כן הכתובים שם בספיקו כאשר יעויין שם הנראה לעניות דעתי כתבתי.

ויאמר יהודה

סימן ה.

עוד השיב רב החומאי כמוהר"א היו ז"ל:

ונאת תשובתי למעלת כבוד רב החומאי הרה"ג כמוהר"ז מסלתין היו שהשיב על דברי וראיתי שרצה לרהות בזה שכתב הן אמת דגם באשה שזנתה תחתיו והחזירה יש איסור דאורייתא מאשר הוסמאה אלא דשאני כהן הנושא נרושה שיש בו לאו מפורש בתורה ואשה נרושה מאישה לא יקחו דאפילו אנשים פשוטים ועיה יודעים בו אבן

במחזיר אשה נרושה שזנתה תחתיו לאו כולי עלמא מנמר נמירי דרשה מאשר הוסמאה לרבות סופה. ולכן ככהן הנושא נרושה אמרינן דהכהן ידע וברור לו לאו זה. ולכן ידע דאסור לקיימה ובעל בעילת זנות ואין נט ב'. אבל המהזיר נרושתו שזנתה תחתיו לא ידע איסור זה שיש בו דרשה מהתורה דאשר הוסמאה ובעל לשם קידושין וצריכה גם כן עכ"ל יצ"ו. ואתו הסיר לא דק בזה והלילה לעשות חלוקה זה ולומר שהבעל לא ידע איסור זה שיש בו דרשה. אין כאן דרשה כי אם לאו מפורש לא יוכל בעלה שאם כן למה טרחו טרחניא נאוני עולם לתלות כבעל פה ולומר עליו שכל מה דמצי הבעל למעבד בהיתר עבד. מאחר שיש לרהות ולומר וכי כולי עלמא מנמר נמירי למיעבד בהיתר ועוד הרי מהרים אלא שקיד ז"ל שם בפירוש אמר שאם נרשה מפני שזנתה תחתיו אפילו ראה שנבעלה אין צריכה נט שני וכו' דמידע ידע שלא יוכל לקיימה. ואם מהרים הנזכר מעיד על הבעל דמידע ידע שאינו יוכל לקיימה מי יבא אחריו ויאמר. כיון שהבעל לא ידע דרשה דאשר הוסמאה. ועוד אי אפשר לומר דלא ידע שהיה בית דין מודיעים אותו שאסובה עליו עולמית כמו שכתוב באבן העזר סימן י"ד שכיון שנרשה משום שזנתה תחתיו שוב אינו יכול להתירה ואין לך אדם בעולם שלא יודע דבר זה. הן מצד הדת. והן מצד המוסר.

ויאמר יהודה. פ"א עצום אנכי הוא א.

מיש אין כאן דרשה כי אם לאו מפורש לא יוכל בעלה. לאו זה מפורש בתורה במהזיר נרושתו אחרי שנישאת לאתר דוקא ולא כנדון דידן. גם מיש ואם כן למה תלו הכות"ל זכרונם לברכה לומר כל מאי דמצי עבד בהיתר עבד מאחר שיש לומר וכי כולי עלמא מנמר נמירי לעשות בהיתר

שארית אהיע ה' אישות סימן ה יהודה סה

ואת שהרדב"ז סימן רע"ז חלק על מהרים
אלא שקר שם היינו דוקא בנתיחד עמה.
אכן בראוה שנבעלה צריכה נט, ולא מטעמיה
דמהרי"י מסתמך אלא טעם אחר יש בזה והביאו
הבי"ש שכתב ובירושליםי מבואר שאם נרשה
מחמת ערות דבר לא חיישין שמא בא עליה
דמאיסה היא בעיניו כל זה דוקא בנתיחד
עמה אבל בראוה שנבעלה אם כן חוייא דלא
מאיסה עליו ובעל לשם קידושין וצריכה נט.
ויאמר יהודה, אנכי הרואה דברים תמוהים
בזה א. מ"ש היינו דוקא

בנתיחד עמה שלא ברקדוק כתב זאת דהפרש
בין הרדב"ז ז"ל ומהר"ם אלא שקר הוא בראוה
שנבעלה דלמהרמ"א אין צריכה נט ולהרדב"ז
צריכה נט, ופשוט, והרדב"ז ז"ל שהצריכה
נט מטעם דחוייא דלא מאיסה ליה ובעל לשם
קידושין, ואנכי בעוניי לאו טעם אחר כתבתי
בזה אלא כרי דלא נימא דהרדב"ז ז"ל לא
סבידא ליה מה שכתב הכנסת הנדולה דכל
שאינו יכול לקיימה לא אמרינן שבעל לשם
קידושין אלא לשם זנות, דאם לא כן למה
הצריך בגדונו בראוה שנבעלה שצריכה נט,
דלפי זה סותר מה שכתבתי בעוניי לענין בהן
שנשא נרושה ועל זה חילקתי ביניהם דמאי
דלא חש הרדב"ז לזה דכל שאינו יכול לקיימה
לא בעל לשם קידושין, הוא מטעם דנח
אינו לאו מפורש בתורה וכו', ולא טעם
אחר הוא דלימא ולא מטעמיה, ימיה.

ואין לומר דעל כל פנים לשם קידושין לא
בעל הואיל דאסירא עליו מאשר הוסימא
לרבות סוטה שנכתרה, דהא השתא נמי דבעל
לשם זנות בלא קידושין לוקה מן התורה כמו
שכתב הרמב"ם ועל זה נחה הקושיא דכיון
שכן נט בכהן שנשא נרושה אם לשם זנות
בעל עובר בלאו ולוקה, ואם לשם קידושין
בעל עובר בלאו דלא ישא נרושה ולוקה,
ונמצא שבין כך ובין כך עובר בלאו ולוקה

ומהרי"ן

בהיתר, תשובתה מצדה כבר פירשתי החילוק
שזה לאו מפורש בתורה, אבל זה אינו לאו
מפורש, אבל מידע ידעי שיש איסור בעלמא
שאינו כמו לאו המפורש בתורה, ולכן בזה
יש לומר מידע ידעי וכו' וזה אין לומר
מידע ידעי וכו', ומ"ש הרי מהר"ם אלא שקר
בפירוש אמר בזה דמידע ידעי וכו' כבר הבאתי
הכריו שם ועם כל זה כתבתי דהרדב"ז פליג
עליו בזה וס"ל דלשם קידושין בעל ודלא
כסברת המהר"ם אלא שקר ז"ל, ומה שכתב
יצו דהבית דין מודיעים לו שאסורה עליו
עולמית ואם כן אי אפשר לומר דלא ידע
וכו', וגם בזה כבר כתבתי שם בזה הלשון
והן אמת רבעת נירושי אשה שזינתה תחת
בעלה אומרים להם הבית דין דאסור להחזירה
עולמית אין מכארים להם שהוא אסור מהתורה
ואסור לקיימה כי אם אסור בעלמא כנודע
וזה ברור, ימיה.

ועוד אם נבוא לומר לאו כולי עלמא דינא
נמירי גפלו כל דברי רבותינו זכרונם
לברכה שאמרו בזנות יש לאו אהר, וככהן
הנושא נרושה יש שני לאוין וכל דמציא
למעבד בהיתר עכ"ד ובעל לשם זנות הרי יש
לומר וכי כולי עלמא דינא נמירי, אלא ע"כ
צ"ל לאו בטפשי ועיה עסיקין.

ויאמר יהודה, גם זה פלא דמה דמות
יערוך דברים אלו לדברי
בחילוק שכתבתי שזה לאו מפורש בתורה וכו'
שדברי רבותינו זכרונם לברכה בזה רבנות
לאו אהר ובכהן הנושא נרושה שני לאוין
וכל דמצי לעשות בהיתר עכ"ד ובעל לשם
זנות, הדבר ברור דאלו שני לאוין מפורשים
בתורה וכולי עלמא מנמל נמירי ושייך לומר
חילוק זה מה שאין כן בדרשה מאשר הוסימא
לרבות סוטה שנכתרה יש לומר בה לאו כ"ע
מנמל נמירי, ימיה.

סו שארית אה"ע ה' אישות סימן ה' יהודה

זה קשה על דרך דקארי לה מאי קרי לה עד שנקשה על זה ולומר אלא דיש להקשות וכו' כיון שהתירוץ אעיקרא לא ישב זו היא קושיתו, ואם כן מאי מפרש דבריו ומכאן מתחילה וע"ס כיון שדברינו על התירוץ קודם שכתב אלא דיש להקשות וכו' וכו' ובאמת דפלא בעיני עד שסיים ואם כן לא שייך לומר כאן ודקארי לה מאי קרי לה ויש כאן חילוק גדול ביניהם עד כאן, והרואה יראה דדבריו במה שכתבתי על דבריו הם ברורים, ימיה.

וע"ס כל זה בנדון דידן אין פתח להתירה לאשה נרושה זו שנישאת לכהן בעשרה שלא ברשות בית דין בהויק וויב בלי גט כי כל האמור לעיל הוא דוקא בבעל סתם או אמרינן שמא לשם זנות בעל כדי שלא יעבור על שני לאוין לאו דאשה נרושה לא יקחו ולא דלא יהלל, אבל בכהן זה שנדה דעתו על ידי עשרה אנשים בהויק וויב דלשיק בעל, ודאי צריכה גט שני, ואף שעשה נדר ההסכמה בכזו ההסכמה הוציאה דוקא להפקיר קידושיו של כסף ולא להפקיע קדושי ב'אה שאין בה ביד בית דין להפקיר ורעו במשיב דבני ירושלים בספר שמתה לאיש ובכפר שער רחמים ובת"פ ובמהר"י מסלתון היו רצה לרהות גם את זה ולהעמיד דבריו שאין צריך גט והביא ראיה מהרב בל"ה שכתב בספר שער רחמים בלהפקיר רצון האשה עשה קידושי עשרה ולא נמכרין בזה לשם קידושין ומתו ליה מאה עוכלא בעיבלי ואסיקו דצריכה גט, דאיכא למיהש דלשם קידושין בעל כיון שיש חויק וויב בעשרה, כאמור.

ויאמר יהודה, הרואה יראה דבריו מ"ש בזה ויראה דבריו מה שהשיב עליהם יתפלא מאוד דאפו אנכי כתבתי דיש להתיר בנדון דידן ככהן הנושא נרושה מכה ההסכמה שהיא גם כן מועילה להפקעת ורעו עד

ומכיון שבן מי יפ"ס דלשם זנות בעל שמא לשם קידושין בעל כיון דלא מתקין מידי, ונעשה דין שניהם שוה דין אשה נרושה שזנתה והחזירה, ודין כהן שנשא נרושה ושתייהן צריכות גט, ולכן הצרכתי לתרץ שאני כהן שנשא נרושה שיש שני לאוין, לאו דאשה נרושה לא יקחו, ולא דלא יהלל ורעו בעמיו, ממחוד נרושתו שזנתה תחתיו שיש דק איסור דאחרו אשר הוטמאה, ואם יבעל בעילות זנות יעבור על לאו דזנות ולוקה, לכן בכהן דניהה ליה לעבור על לאו דזנות, מלעבור על שני לאוין הנזכרים אמרינן לשם זנות בעל ולא צריכה גט, ובמחזור נרושתו שזנתה תחתיו אמרינן לשם קידושין בעל דניהה ליה לעבור על איסור דאחרו אשר הוטמאה, מלעבור על לאו דזנות וצריכה גט, ובה עזרתי למהר"י מסלתון בכהן שנשא נרושה דאינה צריכה גט שני, ולא מסעמיה, ולא שייך לומר כאן דקארי לה מאי קארי לה, היות דיש כאן חילוק גדול ביניהם עד כאן.

ויאמר יהודה גם בזה נוראות נפלאותי מה מאריך בפירוש דבריו ולא תירץ כלום על מה שכתבתי ודקארי לה מאי קרי לה, והרואה יראה כונתי במה שכתבתי זאת הוא על מה שכתב בזה הלשון אלא דיש לתרץ שאני כהן וכו' עד מה שכתב דכל שאפשר לתקן מתקן וצריכה גט, עד כאן, על זה כתבתי בזה הלשון וקשה לי על זה דמתו היסוד של התירוץ כיון דבשניהם הנועל לשם זנות עובר בלאו ולוקה, אם כן בכהן הנושא נרושה דבין בעל לשם קידושין או לשם זנות יש בו לאו ומלקות, אם כן לא שייך בזה לומר ביה הוא הנושא נרושה דאמרת דאמרינן לשם זנות בעל דכל מאי דאפשר לתקן מתקן כיון דבבעילת זנות גם כן שייך ביה לאו ומלקות, ואם כן תירוץ

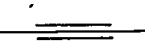
שארית אהע ה' אישות סימן ה יהודה סו

הויק. ושוב הולידו בנים וננות. והן עתה באה האשה הנזכרת בתחנה בבקשה ובתחנונים מבית דין הצדק שיעשו לה כתובה וקידושין על ידי בית דין הצדק כרת וכהלכה. דהן אמת שאסרה בעלה הראשון על הכהור הזה וקיבלה היא גם כן קנויש על זה שלא תינשא לו דהאמת לא היה נדעתה להנשא לו והן עתה שכבר נישאת וילדה לו בנים וננות רוצה לעשות הויק ברשות בית דין לפונת כניה ומובנת להשבע שבועה המורה שלא נסמאה הם ושלום עם הכהור הנזכר לעיל כהיותה נשואה עם בעלה הראשון ושיעשו בית דין הצדק הקירה ודרישה אם מבעלה הראשון אם מאחרים אם יש הם ושלום השד זנות וכיאה עם הכהור הנזכר שכאמת לא היה ביניהם כי אם דברים בעלמא כאחד מקרוביה ועל כן מבקשת שיעשו תקירה הדן היטב על זה ולעשות להם הויק כרת לפונת הילדים ושכמיה.

תשובה. הנה לבאורא הדבר פשוט דלכתילה אין להתירה להנשא להכהור הנזכר שנתרשה מבעלה בנפלו וגם אסרה בעלה עליו אחר הנירושין ותפסה קנויש בבית דין הצדק על זה. אלא דנראה לעניות דעתי לומר בזה דכיון שכבר נישאת והולידה בנים דהרי זו לא תצא. ונדון דירן אתי בסכסך ישנן עם מה שכתב מדן זיל בשולחן ערוך אבן העזר סימן י"א סעיף א' וזה לישנו אכל אם לא קדש קינוי ובאו עליה עדים שנסתרה עם איש זה ובא ומצא דבר מכוער כגון וכוי והיא לובשת המכנסים או חונרת וכוי אם הוציאה בעלה בדבר מכוער כזה הרי זו לא תינשא לנשען ואם עבר ונשאה והיו לו בנים ממנה לא תצא. ודבר זה כשריננו העיר עליה ועל הנשען יום ומחצה או יותר ואמרו פלוני זינה עם פלונית ולא פסק הקול וכוי. אבל אם לא היה שום ריגון לדבר זה בעיר וכוי

עד שיכתוב על זה שאין כח ביד בית דין להפקיע זרעו וכמו שכתבו רבני ירושלים ת"ו וכוי. וגם מ"ש דהפוסק הראשון כמוהרי"ו כלייה זיל מחו לה בעובלי וכוי. גם בזה אנכי כתבתי גם לדעת הרי"ף שם דס"ל דגם בשעשה כהויק ושיב אמרין דלהפיק רצון האשה ונוכל לומר שלא לשם קידושין בעל אלא על סמך קידושיו שכן נטה גם דעת הרי"ף ז"ל אלא שאסיק דיש להחמיר כאשר יצוין שם. ועל זה כיון שיש לומר שלא לשם קידושין בעל וגם בהצטרף הסניפים שכתבתי השייכים כגרון דידן אפשר לעניות דעתי דיש להתיר בזה ולא מטעם ההסכמה שתועיל להפקעת זרעו שאדובא אנכי השבתי על דבריו דכתב בסוף דבריו דיש לסמוך על כמוהרי"א הו"ל בזה דתועיל ההסכמה להפקעת זרעו וכמשי"ל והמע"ן הטיב בדבריו יראה דנאמנו מאוד בסיד.

ויאמר יהודה.

סימן ו.

שאלה. איש ואשה שהיה מהלוקת ביניהם כמה פעמים שמוען הבעל שהיתה מדברת עם כהור אחר ויש לה אהבה והיבה עמו עד שסוף דבר שנתגרשו זה מזה בנט בריתות ותקף אחר נתינת הנט אסרה אישה על הכהור הנזכר לעיל שלא תינשא לו וקיבלה האשה קנויש על זה בבית דין הצדק. ושוב אחר זמן באו מצד האשה וביקשו מבית דין הצדק שיתנו לה רשות להנשא להכהור הנזכר ולא נתנו להם רשות להתירה לו מאחר דאסרה בעלה עליו בעת הנירושין. ושוב אחר זמן נשאה הכהור הנזכר לעיל שלא ברשות בית דין אלא שהביא עשרה אנשים ועשו להם

סח שארית אה"ע ה' אישות סימן ו' יהודה

אם נישאת לנמען לא תצא אפילו אין לו בנים וכו' עיין שם. ובנדון ד'ין שלא היה שום ריגון של זנות חס ושלום כי אם הבעל היה מחטט אחריה שלא תדבר עמו אפילו דברים בעלמא וביוצא ומה היה נמשך מחלוקת ביניהם עד שמאצו זה את זה ונתגרשו. הנם שאסרה עליו בעת הגירושין וקיבלה קנין נמוך ושלם על זה. מכל מקום כיון דאחר כך כבר נישאת עמו וילדה לו בנים כודאי דאמרין שלא תצא. וכן יש ללמוד ממה שכתב מרן ז"ל עוד ישם בסעף ב' וזה לשונו מי שהוציאה בעלה בעדי דבר מבער ונישאת לאהר וגידישה הרי זו אסורה להנשא לנמען שיצאת מתחת בעלה בנדרו ואם נישאת לא תצא אף על פי שאין לה בנים עד כאן. ובנדון ד'ין דאעיקרא אין עדים לדבר מבער וכבר נישאת והביאה בנים לא תצא ויש לקיימה עמו על פי רשות בית דין. והנ"ל אם תמצא לומר דהיה בנדון ד'ין עדי יחוד וביוצא בה שנתיהו האשה והבחר בהיותה נשואה עם בעלה מכל מקום אין זה נקרא דבר מבער וכמיש בן כפידוש בתשו' הנאון רבי עקיבא איגר ז"ל סימן צ"ט והח' לשונו דמה שהעיד העד שבהצות לילה עמדה ברחוב העיר עם הנחשד אין לדמותו למיש הרמב"ם פרק כ"ה מהלכות אישות ובשולחן ערוך אבן העזר סימן י"א או שהיו שניהם יוצאים ממקום אפל וכמיש בתשו' רש"ל סימן ל"ג וכו' שכתב על זה שאין זה כיעור לאסרה על בעלה במקום אפל וכו' והבי"ד הפתיש שם סי' ו' וסי"ט שם וזה לשונו והנ"ל דדעת הרמ"א וסיעתו דעמידתה עם הנחשד בחצות הלילה על פתח ביתה הוי כיעור מכל מקום כיון דהרש"ל ז"ל ורבי נפתלי הירץ ז"ל הג"ל ראו דבריהם ובסגנון אחר דעתם לדחות דבריהם בטוב טעם וכוותיהו גם כן כיון בתשו' המבי"ט הג"ל ז"ל דהכי נקטינן להלכה עד כאן דבריו ומה

שכתב בסימן ק' דהנאון בית מאיר הסכים עמו בזה וכתב דאפשר אף הרמ"א מודה בנדון ד'ין וכו' יעויין שם ובסימן הג"ל כתב הרב רבי עקיבא איגר ז"ל וז"ל דהא ודאי יחוד בעלמא אינו בכלל הכיעור וזה מוכרח משלשה ראיות שהזכיר שם וצריך לחלק בין יחוד דעלמא ובין נכנסו זה אחר זה והניפו הדלתות דלכאורא גם זה רק יחוד הוי ובמו שכתב הרשב"א ז"ל סימן אלף הניא גם בשאלות ותשובות הרמ"א בשו"ת סימן י"ז מבואר דסגורים יחד הוי רק יחוד ולא כיעור ולישנא דסגורים משמע ודאי סגורים כמכוער וכו'. ואף דמדברי תשובת מהר"ם לובלין ז"ל סימן פ' משמע דסי' דלהרמב"ם כל יחוד הוי כיעור לעניות דעתי ראיות הג"ל יחזו עדיהן ויצדקו דאינו כן עד כאן דבריו יעויין שם. ובסימן ק' שם השיב לו הנאון בעל בית מאיר והסכים עמו בזה ד'יחוד בעלמא אינו בכלל דבר מבער וכו' יעויין שם שהבי"ד כפתיש ע"ש. **אשר** מכל זה מבואר לנדון ד'ין שאין בזה לומר שהוציאה משום דבר מבער כי אם שהבעל קנאי מאוד ורוצה למנוע אשתו מלראות את הבחור הנזכר ושלא לדבר עמו אפילו דברים בעלמא. אשר מזה נתגלגלו הדברים ומחלוקת ומריבה עד שגרשה. והנ"ל שיש מה לומר דאדרכא סופה הוכיח על תחילתה דנישאת להאי'ש עצמו שנתגרשה בנדרו ולכן אסרה עליו בעת הגירושין ובמו שכתבתי בענינותי בטה"ק וזאת ליהודה אבן העזר סימן ל"ה והבאתי דברי הרדב"ז ז"ל ח"ב סימן תשמ"ג כאשר יעויין שם. מכל מקום בנדון ד'ין שנישאת והביאה בנים אפשר שגם הרדב"ז ז"ל מודה בנדון ד'ין הנ"ל שבעת גירושה אסרה על הבחור הנזכר לעיר וגם שמעושה הוכיחו שאחר כך נישאת לו מי"מ הוא ז"ל גם כן מודה בזה דיש לקיימה כיון דילדה לו בנים וכנ"ל.

וראית

שארית אה' ה' אישות סימן ו יהודה סמ

וראיתי להרב אבנ' האפור ז"ל סעד לדברך שכתב כסימן י"ג סעיף נ' דכתב וזה לשונו איש ואשה שנתקדשו בפני שני עדים בלתי ידיעת בית דין ומפני סיבה כי באו לפני בית דין נודע מפי שניהם דהיה ביניהם זימה בהיותה היא נשואה לאיש אחר ונתגרשה ממנו בעבור הפרשיות שבניהם ואדם אין שידע דבר השכיבה הזאת והוא אינו רוצה לגרשה עתה העלתי בתשו' הנ"ל שהיא מותרת לו ואין לבית דין לכופו לגרשה ואף גם זאת שצ"ה לסדר להם קידושין וכתובה עי"ן שם. והגם דבנדונו שם לא אסרה על זה שנישאת לו אחר כך מה שאין כן בנדון דידן שאסרה עליו בפירוש מכל מקום לענין דידן עדיפא שיש להתיר להם ואין לכופו להוציא ושיעשו להם הבית דין כתובה וקידושין אחר שילדה לו בנים מה שאין כן בנדונו שם מהסתם משמע דלא ילדה לו כיעו"ש.

אמנם נראה דיש להושי' בנדון דידן ולדון שתצא מהכפל השני זה כיון דהבית דין לא רצו לקדשה עם האיש הזה והלכו ונישאו שלא ברשות בית דין דהוה להו עברו על התראת בית דין וכמו שכתב הרשב"א ז"ל בתשו' ודבי"ד מרן הכ"ח יוסף ז"ל בסימן י"א וזה לשונו ונדולה מזו נראה לי מנרסת הירושלמי הנמצאת בספרי שאם אמרו לו אל תבטו ועברו וכנס מוציאין מידו כיון שעבר על דעת בית דין שבך אמרו שם קידש כמי שכנס אמרו לו שלא יבטו וכנס מוציאין מידו וכו' יעו"ן שם. וכן כתב הרא"ש ז"ל בכלליו כלל ל"ב והבי"ד הטור אבן העזר סימן קמ"א לנדונו וזה לשונו ואפילו אם ניסת כבר תצא ואף על גב דקימא לן בהא אם כנס לא תצא הני מילי בדיעבר אבל זה שהתיר בו ועבר על התראה וכנסה מפיקין מיניה ומכין אותו מכת מרדות והבי"ד אלו מרן הכ"ח יוסף ז"ל שם בשולחן ערוך סוף סעיף י"א וזה לשונו

כל היכא שהתרו בו ועבר וכנס לא מיקרי דיעבר ומפקינן לה מיניה עד כאן. ואם כן לפי דבריו ז"ל בנדון דידן שקודם שנישאו באו להבית דין ליקח רשות לנישואין ואמרו להם דאסורה להנשא לו אם כן הוי התראת בית דין והם עברו אהתראת בית דין וקימא לן דמפקינן לה מיניה ואפילו נישאת תצא. וכפרט שבנדון דידן קודם שנישאת האשה הנ"ל לרבהור באו אנשים פעמים רבות מצד האשה להבית דין שיתירו להם ולא עלתה בידם אם כן הוה ליה ודאי כעברו על התראת בית דין ויש לדון בזה שאין לקיימה וצריך שתצא ממנו. אלא דגם לזה הנלע"ד לומר דנדון דידן שאני מכמה צדדים ראשונה ממה שכתבנו בענינותין דבהכ"א בנים שאני ואפשר דגם הרשב"א ז"ל והרא"ש והטור ומרן ז"ל מודו בזה דלא תצא דכל דבריהם ז"ל באופן דעדין לא ילדה לו בנים ועל זה דנו הם ז"ל שתצא. מה שאין כן בנדון דידן שכבר ילדה לו בנים. והגם דכל דבריהם ז"ל בזה בהתם מכל מקום אפשר דבנדון דידן מודו הם ז"ל בשכבר ילדה בנים.

ועוד אפשר לעשות סניף בנדון דידן להתירא ממה שכתב הר"ב"ש ז"ל סימן רמ"ב והבי"ד מרן בבית יוסף סוף סימן יו"ד דלנרכת הרמב"ן בירושלמי בכל הני דכנס אין מוציאין אפילו התרו בו תחילה עם כל זה אין מוציאין ולנרכת הרשב"א מוציאין ומכל מקום כיון שיש התחלפות בנסחאות ספיקא הוי ומספיקא אין כופין וכו' עי"ן שם. והגם דמרן ז"ל פסק בהרשב"א ז"ל בזה מכל מקום סניף בעלמא הוי לסמוך עליו בהצטרפות סניפים אחרים שיש בנדון דידן ונוכל לומר דהרשב"א ז"ל עצמו או"ל לפי הנירסא שנודמנה לפניו.

עוד נראה לעניות דעתי לחלק לדעתם ז"ל דשאני נדון דידן דההתראה היתה לאנשים קרובי האשה שבאו מצדה דוקא ולא נעשה התראה

שארית אה"ע' אישות סימן ו' יהודה

התראה להאיש כלל ויש להקל בזה וכמו שכתב בן הרב"ש ז"ל שהבי"ד הבית יוסף ז"ל שם וזה לשונו וכתב עוד והיכא שהתרו בה ולא בו הדבר פשוט שאין כופין אותו וכ"ו עיין שם, ומוכרח שכן ס"ל גם כן למרן ז"ל בחילוק זה בהיכא דהתרו בו ולא בה ולכן נקט בשולחן ערוך שם סימן י"א בע"פ ח' בזה הלשון כל היכא שהתרו בו ועבר וכנס וכ"ו משמע בו בדיוק ולא בהיכא שהתרו בה בהאשה או כאנשים שמצדה, ואם בן בנדון דידן שלא התרו בו ובני"ל יש לומר בזה דאין מוציאין.

והגם דבתשובת הרדב"ז ז"ל בהדשות היב סימן תשמ"ג מצינו שדעתו להחמיר בנדונו שנשאל על דאובן שהיו מדגים אחריו שבא על אשתו של שמעון ונפטר שלמען וביקש ראובן לישא אותה אם מותרת לו וקצת הכמים התירו לו ונשאה, והשיב דאפי' דלדעת הסוברים דאם נישאת לא תצא מודים בנדונו שאסורה לו וכ"ו יעויין שם, מכל מקום הוואה ידאה בתשובה הני"ל דשאני מנדון דידן בנדון הרדב"ז ז"ל שם מ"ירי שהיו מדגים עליו שבא על אשתו של שמעון וכמו שכן מביא שם בשאלה שהיה חשד ביאה ממש מה שאין בן בנדון דידן שאין עליה חשד ביאה הם ושלום כי אם ריגון בעלמא בין הקרובים שיש ארבה וחיבה בין האשה ודבהור ואין שום חשד ביאה כלל, ועוד בנדון הרדב"ז ז"ל מוכח שהיה דגלים לדבר וכמו שכתב הוא ז"ל וזה לשונו שהרי הקול הראשון היה קל"א דלא פסיק וכ"ו וגם שאני דאיתי כמה אמתלאות בדבר שהיה רוצה לנרש אשתו וכ"ו והאשה התשודה נתנה לו מעות כדי לפרוע לה כתובתה וכ"ו עיין שם, הרי שיש דגלים לדבר לחוק את הקול הראשון והיה קל"א דלא פסיק ובני"ל, וגם אדרבא מתשובת הרדב"ז ז"ל זאת יוצא סייעתא לנדון דידן להקל דאם נישאת לא תצא דסיים

שם וזה לשונו דאף על גב דהיכא דאיכא דגון ותו לא דעתי להקל ואם כבר נישאת לא תצא מכל מקום בנדון דידן אני הכרתי בו אמתלאות ודברים שאמת היה הקול ואפ"ל המקילים יהיו מודים בכיוצא בזה דאפ"ל אם נישאת תצא וכ"ו נוסף על זה שהלך ונשאה אחר התראתי שכל זה מורה שהקול הראשון אמת היה עד כאן דבריו, מדבריו ז"ל מוכח דשאני נדון דידן דאין בו כלל כל האמתלאות שכתב הרדב"ז ז"ל שם ולכן בודאי שהוא ז"ל עצמו מורה בנדון דידן להתיר שאם נישאת לא תצא וכמו שכתב בזה הלשון דהיכא דאיכא ריגון ותו לא דעתי להקל ואם כבר נישאת לא תצא ובני"ל.

ברם הוקשה לי אני עני על הרדב"ז ז"ל שם דלא השיש לענין ההתראה שהתרה הוא ז"ל עצמו בהנשען גם כן בו ולא בה ואפ"ל שלא ישאנה הגם שכנס אחר כך הא קימא לן דלהרשב"א וזהרא"ש ז"ל דלא מיקרי דיעבד אחר כך כשנשאה וכפיקין לה מיניה וכמו שכתבתי לעיל, והן אמת דנשאה הנשען אחר כך על פי הכמים אחרים שהתירו לו ועשו לו נישואין כמו שכתב שם, מכל מקום כיון שההתראה היתה מרב גדול המפורסם בדורו והכמים האחרים שרתירו לו ודאי לא יעלו בשם נגד מני"ד הרדב"ז ז"ל כדמוכח מדבריו ז"ל שם, ואם בן דינא יתיב דאב נישאת תצא וכמו שכתב בן הנכנס הנדולה ז"ל באבן העזר סימן י"ד הנהות בית יוסף וזה לשונו אם התרה בו תכס אחר ובית דין אחר התירו לו אין מוציאין זולת אם התכס שהתרה בו הוא מפורסם בתכמה ולא היו נערכים אצלו הרמ"ב שם ומהר"י קארו ז"ל בתשי" סימן ג' והבי"ד אלו הכאר היטב שם סימן י"א ס"ק כ"א עיין שם, והענין מוכרח מעצמו שכן ראוי להורות ולדון כי מי יבא אחרי המלך את אשר כבר עשה ההתראה

הוא

שארית אהיע ה' אישות סימן ו יהודה עא

הוא עצמו עם החשוד עצמו גם כן. ואמרת
דאפשר דהרדביו ז"ל מענותנותיה דמנייר ז"ל
העלים עין מזה. ונס בנדונו שם ראה דאין
אחר מעשה באפשרות להוציאה ממנו. ואפשר
גם כן דלא חשש לה הרדביו ז"ל מאחר שיש
חילוק נדבאות בין נרסת הרמב"ן ז"ל ובין
נרסת הרשב"א ז"ל כי הא בהא תליא ובג"ל.
באופן דבנדון דידן שאעיקרא אין השד
ביאה חס ושלום אלא שהבעל היה
מחזק אחריה אפילו בדברים בעלמא שלא
תדבר עמו שמה אחר כך יבואו לידי מעשה
חס ושלום של כיעור ונס לא היה בניד קלא
דלא פסיק יש להקל בהצטרפות הסניפים הנ"ל.
והנס דבנדון דידן קיבלה האשה קנין נמור
ושלם אחר מסירת הנס ואסרה על עצמה
שלא תינשא לו מכל מקום כיון שכבר נישאת
והולידה בנים יש לסמוך כזה להקל ובמשי"ב.
ועיין להרב משכנות הרועים מערכת מים אות
קיה דף קפ"ה ע"ג שכתב דהנס שקנו קנין
נמור ושלם בצירוף דיעותא אחריתי לכ"ע
יכול להזור אף למקום שתיקנו ונהנו לנמור
המקה על ידי קנין סודר עיין שם. ובנדון
דידן שהולידה בנים הוי כמו שיש דיעותא
אחריתי ואין להיש עוד לקנוי"ש אלא יש
להקל ולעשות להם הבית דין כתובה וקידושין
הנלע"ד כתבתי.

ויאמר יהודה

הלכות גטין סימן ז.

שאלה. אישה שהיא מעיית דמשק יע"א
ושמה אסתר בעת הלירה ואחר
כך קודים לה הכל בשם טירה איך לכתוב
שם זה בנט אם באות טי"ת או באות ת"ו
טירה.

הנה ראיתי בספר שם חדש שהביא שם זה
בסוף אות ט' דנשים וכתב דפירושו
עוף בלשון-נקיבה. ובזכר ט"ו וכן נכתב בעדכי
ושם זה נמצא בערי סוריה עד כאן. ושם
באות ט' דנשים הביא תירה וכתב דיש שם
טירה וכ"ו והבאתיו לעיל באות ט. ויש
נמור משם אסתר ונכתב בתיו ומובא במזה"ג
דביד מצרים עד כאן. ובמזה"ג הנזכר הוא
בסימן של"ח בכתי" מעלת הרב הנדול מא"ד
כמוהר"א ב"ש ז"ל וז"ל תירה כן כתבנו כי
למדנו מספר כתובתה שכתבו בדמשק מקום
מזרחתה ונישואיה אסתר דמתקריא תירה וכן
כתב לנו מעלת הרב הנדול המפורסם בישראל
כמוהר"ר יצחק משה אביא יצ"ו ר"מ ור"מ
בעוב"י דמשק יע"א ונכתב בהא לכסוף דנראה
שהוא שם קטנות דאסתר עד כאן. וזה היה
בהדש סבת תרסי"ט עיין שם. וכדור לי שזה
היה בזמן שהיה הרב הנדול סבא דמשפטים
כמוהר"ש אל"עזר אלפנדרי ז"ל הוא הרב
הראשי בעי"ת דמשק יע"א והנהני לכתוב שם
טירה בנט בתיו דשורש שם זה נמור משם
אסתר ונהנו בימיו על פי הוראתו לכתוב שם
זה בכתיבה ונס בנמין באות ת"ו. אלא דנדוע
דבעי"ת דמשק יע"א כתבתו תמיד בעדכי
בכל הענינים אצל היהודים והנכרים ובמשפלה
כותבים אותו בלשון טירה באות טי"ת בנדוע
ועיין במזה"ג שהובאו בסיה שערי עזרא לע"פ
מין אבא אבי העזרי" זצ"ל בסימן יוד ובסימן
ט"ו שכתבוהו בלשון טירה באות טי"ת כאשר
יעי"ן שם. ובמזכרת הנסין דפה עוב"י מצרים
יע"א בסימן רס"ג ובסימן רע"ח כתבו בשם
האישה אישפרי"א דמתקריא אסתר ונתן פעם
הרב כמוהר"א ב"ש ז"ל דנקראת אצל המערכים
אישפרי"א ואצל המסתערכים אסתר ולכן
כתבנו דמתקריא אסתר עד כאן. הרי דכתבו
אישפרי"א במי"ת והיא אסתר והו"ל לכתוב
בתיו כמין בשם אסתר.

עב שארית אהע ה' גטין סימן ז יהודה

ועיין בספר עזרת נשים בשם בראכאט והבי"ד בספר נט מקושר בולה דף פי"ג ע"ד שכתב דהיה נראה לכתוב בטי"ת אמנם יראה דוהו דוקא בשאר לשונות הלע"ז דאין להם הפרש בהברת טי"ת לתי"ו. אמנם המדברים בלשון ערבי יש להם הפרש נגד בהברת טי"ת לתי"ו ולדירהו אם יכתוב טי"ת במקום תי"ו או תי"ו במקום טי"ת יש שינוי מורגש לכן אין לשנות דמיהו כשינוי השם ותו דכיון דכבר נהגו בעלי הלשון לכתוב שם בראכאט בתי"ו אין לשנות עכ"ד. ומנה לנדון דידן בשם טירה דכיון דכבר נהגו לכתוב בטי"ת ובלשון ערבי יש הפרש מורגש בין אות טי"ת לתי"ו וגם בכתיבת לשון ערבי תמיד כותבים שם זה שעיקרו משם אסתר כותבים אותו בטי"ת כנודע. אם כן מוכרח דצריך לכתוב באות טי"ת כנהוג דשם זה הוא בטי"ת.

וכן ראיה לעצ"ד וצ"ת מן אבא אבי העזרי זצ"ל בכתיבת יד שכתב וזה לשונו שם טירה אנהנו נוהגים לכתוב בנט בטי"ת והרב הגדול כמורה"ש אליעזר אלפנדרוי (הי"ו) ז"ל פקפק על זה ואמר שיש לכתוב בתי"ו שנגזר משם אסתר. וכל לגבי דידי אין דעתי נוהה בזה מאהר שהמבטא שלנו אנהנו קורין אותה בטי"ת ויש ראיה לזה משם א"זא"ק ישן קוראים אותו וכתבו דפוכקים ז"ל שיש לכתוב כן בנט אף על פי שהוא נגזר משם יצחק אוליגן בחר מבטא הלשון וכן גם כן בשם טירה שאנהנו כן קוראים לה במבטא הלשון בטי"ת ולא בתי"ו וכן יש להביא ראיות משמות אחרים. וכל שכן שבשם טירה יש לומר דבתחילה בעת קריאת שמה מלידתה קראו אותה בשם טירה ולא בשם אסתר ולכן צריך לכתוב בנט טירה. והרב הגדול כמורה"ש שפקפק בזה הוא מ"שום דבלשונו המבטא שלו קורין אותה בתי"ו כלשון בני תורכיה מה שאין כן אנהנו במקומינו דמבדילין בין אות תי"ו

והחיד"א ז"ל בספר חיים שאל היא סימן ל"ה סעיף ט"ו ונשנית תשובה זו עצמה ונדפסה בספר שו"ר ברכה י"ד סימן קכ"ט הביא בשם מוריה בשעת העריסה אסתר וכן כתוב בכתובה ואחר כך נשתקע שם זה וקורין לה טורייה וכתב דאהר החקירה הוא דבלשון ערבי תיבה זו הוא לקיבוץ כוכבים הנועדים קורין טורייה וכו' ושם זה לא קיצור משם אסתר ולא משם אישטריליא וכו' עיין שם. ושאוני שם טורייה משם טירה דשם טורייה נודע לנו שהוא על שם כוכב הנקרא כימה שהוא קיבוץ כוכבים. וכן למנורה שהיא עשויה ענולה ויש בה קיבוץ כמה נרות קורים לה טורייה כנודע.

ובשם טירה נדון דידן דהניל שם זה לשם אישה אשר שמה אסתר נלע"ד שהאמת הוא כיון דבכתיבת ערבי תמיד כותבים באות טי"ת וגם במבטא הוא בטי"ת לכן צריך לכותבו באות טי"ת וראיה לזה משם סלאמון וסלים וסולימאן שכותבים אותם בסמך הנם ששורש שם זה נגזר משם שלמה כנודע עם כל זה תמיד כותבים שמות אלו בנט באות סמך כנודע והטעם דאוליגן כפי המבטא של הלשון דתמיד מבטא אלו השמות בלשון ערבי הם באות סמך. אלא אם אהר שמו סולימאן והוא חותם שמו באות ש"ן שול"מן כתב הרב יד אהרן באות זה שיכתבו בנט כן כיון שהוא נגזר משם שלמה יעויין שם. ומה ש"טירה הרניל משם אסתר כיון דהמבטא בטי"ת וגם הכתיבה בערבי באות טי"ת יש לכותבו בנט גם כן באות טי"ת. ועיין להרב הגדול כמורה"א הון ז"ל בספר דבר אליהו אות סמך סימן י"א בשם סלאמון שכתב וזה לשונו מי יששמו שלמה קורין לו סלאמון ומשפט כתיבתו חסר אלק אחר הסמך וכו' עיין שם. נראה דפשיטא ליה דכיון דבמבטא קורין לו בסמך צריך לכותבו בנט ג"כ בסמך ע"ש.

שארית אהיע הי גמין סימן ז יהודה עג

תינו לטיית וקורין לה בטייה לכן ציל שיריה. ועיין בספר מעשה איש חלק אבן העזר סימן ה' בתשובת הרב שלמה צפדייה ז"ל שהביא דאוליגן כתר אותה מכסא הלשון של אותה העיר דבשם רובינא בסמך אם כתב רובינא בצדדי למכדילים כמכסא בין סמך לצדדי יש להחמיר ולפסול ככתוב בספר שמות הוביד בספר עזין, וגם במכ"ט היא סימן קיה באשה שקורין לה קיראנה בקוף וכתבו בנט ביראנה שהכס אחר אמר שהנט פסול, והמכ"ט כתב ששכסא הקוף והכף קרובים זה לזה ופירש דבריו מוהר"ם ז"ל לפי שנאותו מקום אין מכדילים בין קוף לכף דנושה, וכתב על זה מוהרמב"ם ז"ל בנ"ף דהיינו לבני ספרד שאין מכדילים אבל בני המערב וכיוצא יש להם הפרש גדול בין קוף לכף דנושה כמכסא ולדירתו יש להחמיר ולפסול וגם מוהר"ב ז"ל כהיא סימן כ"ט באשה ששמה לילא וכתוב בנט ניינא דכתב דמילתא דפשיטא דאם לא נישאת לא תנשא וקרוי אני לומר דאם נישאת תצא, ומרן ז"ל בחישובת אבן העזר בשם אשמה"ל דתפס על מסדר הנט במצרים שסדר אומא"לדא וכו' עיין שם ועיין שם בסימן ט' מה שכתב הרב הגדול י"ש ב"ר ז"ל בזה דמדבריו ז"ל יש גם בן דאיה לניד עכ"ל וצוק"ל.

הרי דפשיטא ליה לכתוב עוד בנט באות טיית טירה והנכ דבזמן הרב הגדול כמותר"ש אלפנדרי ז"ל הנהיג לכתוב בנט אות תינו וגם הרב הגדול כמותר"י אביא ז"ל כתב בן וכו' שהודיע הוא ז"ל לעובדי מצרים לבית דין הצדק יציו וכמש"ל מימ כל זה עשה לכבוד הרב הגדול כמותר"ש ז"ל כי הוא הרב השליט בעת ההיא כנודע, ופשוט וכו'ר ל"י שאחריו ז"ל חורו כבית דין הצדק דעיית דמשק יע"א לכתוב בנט בשם טירה באות טיית כמנהג הקדום, ובהלוקה בין טיית לתינו

בנט עיין מ"ש בסה"ק וואת ליהודה סימן ל"י שטעה הסופר בשם ע"ד פסאט שדרכה ליכתב בס"ת ובתנה בתיו דבריעבר יש להכשיר, עיין שם, ויש להאריך בזה ולהביא דמיונות מדברי הפוסקים, ומשמות אחרים שהולכים תמיד אחר מכסא הלשון בערבי וכיוצא אלא שאין העת מוכשר בידו ולכן יש לקצר, באופן הנראה לעניות דעתי לכתוב שם טירה באות טיית כיון דכל סמוכות דרבנן שכתבו טירה על פי הודעת הרב הגדול כמותר"י ז"ל הוא דוקא בזמן הרב הגדול כמותר"ש ז"ל ולכבוד תורתו ונדולתו הורה לו במידים דרבנן הנכ שיש מה להשיב דשאני מכסא הערבי כמכסא תורכיה וכו'. וכעת שאתרו חורו בהם מכה כל מה שכתבתי בענינותי לעיל וכותבים תמיד באות טיית גם אגן יש לכותבו באות טיית וכמוכר לעיל.

ובדרך עוברו בנדון זה ראיתי להרב הגדול כמותר"י חון ז"ל בספר תעלומות לב חיד אות ט' סימן ט' שכתב וזה לשונו מאדקו במנהגי מצרים רק מ"ז עמוד ראשון במגיש שהיה שמו שמואל כתבו דמתקרי מאדקו בא"ף אחר המ"ס ובקוף עיין שם, ובנט הניתן פה בביר שיש מוהר"ש ז"ל כתבו מאדכו בכ"ף ואולי מפני שגנור משם מרדכי וכן נהגו בשם מאדכיתו שגנור משם מרדכי כמש"ל עד כאן דבריו, ועיין בספר שם חדש בשם מאדכו שהביד א"ל וכתב וזה לשונו חמיה אני שהרי הוא בעצמו העיד כי בלא אמון בב"ד שיש מוהר"ש ז"ל כתבו מאדכו בכ"ף וכן נהגו בשם מאדכיתו לכותבו בכ"ף שהוא גנור משם מרדכי, ואם בן מדוע הרב עשה פשרה להצאין והניח מאדכו בקוף מאחר דשניהם שם אחד הוא, ואין להביא דאיה משם מאדקוס דשאני זה שהוא שם אחר משם אפילו למי שלא נקרא מרדכי, והוא שם נוצרי וכו', מה שאין כן בשם

עד שארית אה"ע ה' גפ"ן סימן ז' יהודה

מארכו ומארכיתו שהם נגזרים משם מרדכי והדברים פשוטים עד כאן דבריו. וכתחילה ההשקפה נראה לעניות דעתי לפרש כונת מוהר"א ז"ל בזה לפי מה שראיתי כתוב בסה"ג של פה עובדי מצרים בכתיי הרה"ג כמוהר"א ב"ש ז"ל סימן תס"ז וזה לשונו כתבנו מארכו בכ"ף ולא בקו"ף כי כן הוא חותם בכ"ף, ובלאו הכי שמו של מארכו נגזר משם מרדכי, ושאי שם מארקו הוא שם עצם בפני עצמו נגזר משם מארקוס ופשוט ונס ככתיבת הלועזים הכי נכתב וזה פשוט, עד כאן דבריו, ופשוט דבריו מוכן דיש שעיקר שמו מרדכי וכותבים שמו מארכו, ויש דעיקר שמו מארקו ונגזר משם מארקוס וכותבים אותו מארקו בקו"ף, ואם כן כונת כמוהר"א חזן ז"ל הוא דשם מארקו במנהגי מצרים כתבו בקו"ף, וזה פשוט בעבור שנתברר להם שהיה נגזר משם מארקוס, ובנס הניתן בנא אמן כתבו בכ"ף ואולי מפני שנגזר משם מרדכי וכו', אלא דראיתי שנס בדברי הרה"ג כמוהר"א ב"ש ז"ל יש דדבריו סתרי דידיה אדידיה דשם במוה"ג בסימן ק"א כתב בנס מארקו בקו"ף וכתב וזה לשונו ויש מארקו הוא ידוע לקיצור ונענוע שם מרדכי כידוע, ויש שנקרא מארקוס ויש מארקו לבד וכו' ויש שם עצם מארקו לבד ע"י שם, ואהה"ד איך כתב שם בנס דמתקרי מארקו בקו"ף, וכתב על זה דשם מארקו הוא ידוע לקיצור ונענוע שם מרדכי, דאדרכא אם הוא קיצור שם מרדכי הוה ליה לכותבו בכ"ף ולמה כתבו בקו"ף אהר"מ"ש הוא עצמו אחר כך בסימן תס"ז דכתבנו שם מארכו בכ"ף ולא בקו"ף וכו', ובלאו הכי שמו של מארכו נגזר משם מרדכי ולכן כתבוהו שם בכ"ף וכנזכר לעיל, והנראה ליישב תמיהת השם חדש מעל כמוהר"א חזן ז"ל דאין זה תימה והוא מוכח מדבריו ז"ל שם דמסכים לכתוב מארכו בכ"ף, ומיש בתחילה שם מארקו

א"ך שיהיה כבר כתבנו בנדון דידן בשם מ"רה לכותבו כפי"ת ובג"ל הנראה לעניות דעתי ככתבתי.

ויאמר יהודה

סימן ח.

א"ש אחר נסע למרחקים ועזב אשתו צעירה לימים ושהה כמה שנים ולא נודע מקום מנוחתו והן היום בא הודעה על ידי אחרים שהוא דר במקום רחוק ויושב עם אישה פילגש ואין לא ידו להוציא הוצאות להביא אשתו אליו ועל ידי בית דין הצדק היה הילוף מכתבים אליו לרוב, וסוד שהיא מוכן לנרש שאין באפשרות להוזר לאשתו, ובמקום אשר הוא חונה שם אין שום תלמיד הבס לעשות ולסדר לו גט כי אם שנים שלשה בעלי בתים פשוטים, ולהיות שהשעה צריכה לכך לתקון האשה התיישב לקלקילא דצעירה היא לימים והרור פרוץ ורצים אחריה ויותר משהאיש רוצה וכו' לכן אמרנו להקל ולהשתדל בזה לעשות גט על ידי כתב מהבעל וכמ"ש בסור אבן העזר סימן ק"ך משם הרמב"ם ומרן בבית יוסף שם, ועיין להבאר היטב שם ס"ק י"ד הבי"ד הרד"ך סימן כ"ג ומוהר"מ"ט ח"ב סימן קנ"ז דבמקום עיגון יש לסמוך ע"ד המתירין בכתב יד מהבעל וכן כתב הרב שבות יעקב ח"א סימן קי"ד קס"ז ע"י שם, ועיין להרב גט

שארית אהיע ה' גמין סימן ח יהודה עה

גם פשוט סימן קיך סיק כיו וכיס דבמקום דוחק ועינון יש לסמוך על דעת המקילין יעויין שם. ועיין להפתחי תשובה שם סיק י"ח עיין שם. גם הנאון שואל ומשיב היא סימן מ"ט האריך בנט פקה על ידי כתב והבעל במקום דחוק הרבה שכתב שאם מכירים באמת שהוא כתב יד הבעל יש להקל עיין שם. ועיין להרב שרי חמד ז"ל סימן ט"ז סעיף ל"ג שהאריך להביא סברות הפוסקים כזה ועיין להרב הגדול מא"ד כמוהר"א ב"ש ז"ל בספר איגרת שבוקין סדר הגט סדר י"ב שהאריך בזה ובכן סמכנו בזה ועשינו ככל הכתוב שם ותל"ית יצאה האשה מכבלי הענון.

ובדרך אנב ראיתי להשדי חמד ז"ל סימן כ"י סעיף ו' שהביא דברי הרב קול אליהו בקונט' מהניי דף קיג דאם במקום האשה אין שם תלמיד חכם הראוי לסדר נט עשה מעשה לזכות את הגט על ידי שליח קבלה כמו שעושים במומר בן כתב הרב בית אהרן דף ט"ז אות ט' וכתב שם על זה דאין הספר הנזכר מצוי אתי ומשמע ודאי דלא יגיע לידה ככל דרך על ידי שליח קבלה וזכ"ו וכו'. ועל זה תמה והקשה על דבריו ואסיק בזה הלשון דצריך לעיין בנוף דברי הרב קו"א הנ"ל והרב בית אהרן קיצר מאוד ועוב אותנו לאנהות ומבוכות עד כאן דבריו עיין שם. ולהיות שנשם אנן פה אינו מצוי ספר קו"א היב הנ"ל לכן כתבתי בסתם למר חתני הרב המובהק כמוהר"א (יצ"ו) ז"ל להעתיק לנו דברי הרב קו"א שבמהניי הנ"ל לראות הדברים בשורשם וכן היה והשיב וזה לשונו דברי הרב מהניי אשר בסוף סימן קו"א היב דף קיג עיג סימן י"ג זה לשונו מעשה כא לדי בא"ש אחר שבא לפני מעיר דרנה ואמר ירצה לנרש את אשתו אשר בעיר דרנה על ידי שליח והנה שם בעיר דרנה הנזכרת אין שם איש יודע ספר כי אם שוחט אחד בשותפי

הזמן בונד כי הן בעון נמסרו נופי תורה בירי עיה ולכן נמתי בדעתי לעשות כסדר מזמר המנרש שליח קבלה והולכה וכתבתי להם בכתב ערבי כיצד יעשו למסור הגט ביד האשה הכל באורך בכתב ערבי עד כאן לשונו. ולא ראיתי לרבני האחרונים ז"ל שהביאו דבריו ז"ל וגם מדברי מרן ז"ל בסימן ק"מ מבואר דלא התירו דבר זה לעשות האיש שליח קבלה כי אם במומר וכיוצא כמו שכתב הכאר היסב סימן קמ"א סיק כ"ד משם המ"ז משום דזכות הוא לה והוא מדברי הת"ה ז"ל וגם מורים בסימן קמ"א הבי"ד והרב מהניי ז"ל קיצר הרבה ובודאי שכנודנו גם כן היה זכות הוא לה. גם מה שכתב בסוף דבריו וכתבתי להם בכתב ערבי כיצד יעשו למסור הגט ביד האשה הכל באורך בכתב ערבי. לא זכיתי להבין מה הם הדברים שצריך לומר לאשה יען שלא ראיתי בנט מומר שצריך לומר איזה דבר לאשה כמו שראיתי להרב חס"ל אלקלעי ז"ל באבן העזר שהביא סדר נט מומר באורך וברוחב ולא הצריך שום דבר לאמר לאשה. ואם מפני שמלכד שעושה אותו שליח קבלה עושה אותו גם כן שליח הולכה ואם כן צריך לעשות כסדר כל שליחות אם כן הרב מהניי ז"ל מה הרויח בזה כיון דצריך שיהיו אצל האשה כשרוצה השליח לתת לה הגט בני אדם שיודעים הסדר. ונא יודיעני אם רבני האחרונים כמו הרב שרי חמד ז"ל הביאו דבריו. עוד מזה כמה ימים שבא לדינו נט שליחות מעיית נזה היפה תובכ"א וראינו שיש הרבה תיבות שהם כתובים על גבי השרטוט ונשאנו ונתננו בזה יען שראינו לעטר וצ"ת הרב מר אב"ו ז"ע"א בסיה מ"לי דעזרא באבן העזר כסהיג אות י"ד שכתב הסופר שלשה אותיות של אנתתי שהם אותיות תתיי כתובים על השרטוט שכתב יען שהאיש והאשה הם בעיר וכו' ואחרי ראותי מ"ש הרב שרי חמד

עו שארית אה"ע ה' נפין סימן ח יהודה

וכו' דיש כמה פוסקים דהחמירו בזה ואף כד'עבד וכו'. לכן לא הסכימה דעתי להכשיר וכו' ולכן חורנו באותו יום וכתבנו גם אחר וכו'. והנה ספר שר' חמד אינו מצוי אצלנו לראות מאיזה טעם החמירו כי אפילו כד'עבד יען שאעיקרא השרטוט הוא מתורת מנהג כמו שכתב מרן ז"ל בשולחן ערוך סימן קכ"ה וגם מורים ז"ל שם כתב וכשהסופר כותב לכתחילה יזהר שלא יגע בשרטוט ועיין להרב הנדול פנ"י ח"ה שנראה מדבריו שכל שהוא מתורת מנהג יש להקל ולכן חסמנו ומסרנו אותו ליד האשה יען כיון שאינם בעיר אחת. ועיין בספר מלי דעזרא לעט"ר וצ"ת מ"א ז"ל שם באות ב' בענין העד שהתם ע"ג השרטוט והכשיר וכו' ד'עבד דיש לחלק מן כתיבת הגט לחתימת העדים ונא את"א אח"ל שיעתיק לנו דברי הרב שר' חמד בזה וגם כיצד נוהגים אצלכם וכסא כתיב ירום ונשא ונכה וכו'. עד כאן דברי מר חתני הרב כמוהר"א (יצ"ו) זכרונו לברכה.

וְנֵאֵת תשובתי על דבריו בקצר אמיץ. הנה הדבר ברור דבנדון הרב מחנ"י ז"ל היה באופן דוכות הוא לה דאם לא יעשו הסדר הנה היתה תשאה שממה ענונה ונלמודה ולכן הוצרך הרב לעשות כסדר גם מומר. וגם להיות שלא היה במקום האשה כי אם השוחט שהוא ע"ה ואיזה אנשים ניכ וכיוצא בו ונרועים ממנו שאינם יודעים לעשות סדר הגט למסור את הגט מיד שליח הולכה שעשה האיש ליד האשה לכן הוצרך לכתוב להם כל סדר מסירת הגט מיד שליח הולכה ליד האשה בכתב ערבי באר הטיב ועוד ביאר להם במכתב ערבי ביאור כיצד יעשו כמפורש בדבריו ובוה הרויח הרב מחנ"י ז"ל דאפילו שהיו במקום האשה ע"ה והדיוטות כיון שכתוב לפניהם הסדר בכתבת ערבי היודעים ובק"אם בו הם יעשו על פי הכתוב בלשון ערבי

שלפניהם. וזה מכואר בדבריו ז"ל שכתב ולכן גמתי כדעתי לעשות כסדר מומר המגרש שליח קבלה ושליח הולכה וכתבתי להם בכתב ערבי כיצד יעשו למסור הגט ביד האשה הכל באורך בכתב ערבי והוא פשוט בדבריו. ומלשון הרב מחנ"י ז"ל הכתוב לפנינו הנ"ל הרווחנו והונח לנו ממש על דבריו הרב שר' חמד ז"ל לפי מ"ש דבריו הרב בית אהרן ז"ל וזה לשונו וכשמע ודאי דלא יגיע לידה כלל ועל זה תמה על דבריו וכנ"ל. דהאמת הוא שכל דברי הרב מחנ"י ז"ל הם באופן דסוף סוף הגט יגיע ליד האשה מיד השליח הולכה שעשה הבעל ומה אין עוד שום תימה ושקלא וטריא בזה.

גם מזה תשובה גם כן למה שראיתי למנ"י הרב הנדול כמוהר"א ב"ש ז"ל בשער המפקד דף קל"ח עמוד שני שהביא דברי הרב שר' חמד ז"ל שכתב ע"ד הרב ק"א במחנ"י הנ"ל וכתב וזה לשונו ואולם מדברי הרב שר' חמד נובין נדון שבאופן שבמקום האשה אין בית דין בקי בסידור הגט האשה תוכל בשופי למנות שליח קבלה בעדים והרשאה מקוימת וכו' ותשלח ההרשאה למקום הבעל ותתגרש בקבלתו ואין לך שעת הרהק נדולה מזאת עד כאן דבריו. ואהר המחילה רבה מ"ש שסדכרי השר' חמד ז"ל נדון באופן הנ"ל תוכל האשה בשופי למנות שליח קבלה ותתגרש בקבלתו. הרוואה יראה בדברי הרב שר' חמד ז"ל ראשונה דכתב בסוף דבריו על זה וככל זה צריך לעיין בדברי הפוסקים אי מהני וגם צריך לעיין בנוף דברי הק"א וכנוכח לעיל. אם כן איך נאמר דלפי"ד תוכל האשה בשופי למנות ש"ק וכו' ותתגרש בקבלתו. גם אחרי ראותינו דברי המחנ"י ממקורם הנ"ל מוכח דלא מהני אלא עד שיגיע הגט ליד האשה וכנ"ל. ומה גם דאעיקרא לא דיברו באופן שהאשה תעשה שליח קבלה וכו'

שארית אה"ע ה' גפ"ן סימן ח יהודה עז

שבאמת אלהים הוא היודע כי לאהבת האמת והיושר כתבתי שם מ"ש וגם עתה לאהבת המשיב כי הוא בסוג בני ותלמידי אשיב בקצר אמ"ן. מ"ש שהיתה שעת הדחק ובקושי הבעל נתרצה לנרש. הרואה יראה דלדעת רוב הפוסקים בזה לא הוי שעת הדחק לעשות כן לכתחילה ואחרי כן נסמוך על המקל"ן אלא הוה ליה לחקור לדעת סדר מקום הנתנה וגם דביון שספר ישער המפקד בידם וכמ"ש אחר כך בטעות בדלא אניסא שם בזה הלשון וסמכנו על מה שכתב בשער המפקד וכו' שם מנואר כל סדר מקום הנתנה. ואנכי בתשו' יש כתבתי על זה אם יש לסמוך בזה על מה שכתב בשער המפקד כאשר יעויין שם. והמכתב השלוח אלי מהם בזה עודינו תח"י שאין כתוב לעיין בספר פני ותפארת ישראל כלל כי אם בספר איגרת שנוקין בשער המפקד.

עו"ב וזה לשונו ועל מה שנסתפק בשם סלמון שכתוב בלא אל"ף הרי מוה"ר הרחי"ג רבי אבהו ז"ל בספרו הבהיר מ"ל דעורא ז"ל בשם יהיה אבן העזר סימן ט"ז כתב וזה לשונו ומינה אתה דן במכ"ש בשם יחיה שהוא בלשון ערבי ובערבי כותבין אותו בי"ד אחת שמהראוי הוא לכותבו בי"ד אחת וכו' ועיין במוה"ר ט"ן ז"ל סימן דל"ב בשם האשה עפ"יה כתב גם בלשון ערבי תכתוב בלשון הקודש. וכן כתב הלק"ט ז"ל ד"ט ע"ג בשם עמ"ה בחר יו"ד והיא לבסוף ככתבת הישמעאלים כן כותבים בנט וכו'. ואם כן נדרון דידן כיון שהוא לשון ערבי ובלשון ערבי כותבין אותו בלא אל"ף כידוע. אם כן לכתחילה צריך לכותבו בלא אל"ף כהסכמת מוה"ר רבי אבהו ז"ע"א כנזכר. ואם כן מה מקום להכתפק כי מי לנו גדול כמ"א ז"ל שכן הסכימה דעתו דע וגם מוה"ר כמוה"ר אביא ז"ל בשם גולכום יעושיב עכ"ד יצ"ו.

וכו' כי אם האיש אשר במקומו יש בית דין הוא יעשה שליח קבלה ושליח הולכה כסדר נט מומר וכנזכר לעיל.

ולענין נט שנכתב בו הרבה תיבות על השרטוט מה שהשכתי בזה עיין בשה"ק וזאת ליהודה אבן העזר סימן י"ט דף קל"ב ע"א מה שכתבתי בזה הענין אלא מ"ש דלפי מה שכתב מוה"ר"א בספר פני יצחק היה שנראה מדבריו שכל שהוא מתורת מנהג יש להקל ולכן הסכימו להכשיר הנט הנ"ל עמו הסיר דמ"ש הפני" דכל שהוא מתורת מנהג יש להקל. הוא באופן שיש שינוי במנהגים ממקום הכתיבה למקום הנתנה יש צורך לכתוב במקום הנתנה בזה האריך להבי"ד הפוסקים המקילים ברבר שעיקרו משום מנהג. אבל בענין כתיבה על השרטוט דהוא אעיקרא שוה לכל המקומות בזה אין לומר ולהקל כיון דעיקרו משום מנהג וגם המקילים שהקלו בזה לא אתו עלה מטעם זה דאעיקרא הוא מתורת מנהג אלא התירו בשעת הדחק ביצו"ש.

ויאמר יהודה

סימן ט.

לענין מה שכתבתי בשה"ק וזאת ליהודה אבן העזר סימן י"ט בנט הנשלח מע"ת דמשק י"ע"א לעובדי מצרים י"ע"א דיש כמה וכמה ספקות והעלינו להתירה וכבר נמסר הנט ליד האשה אלא דבהניע סה"ק לש"ס ראה דברי משי"ש אחר מהכיר יצ"ו אשר הוא היה סופר הנט ההוא ולא נמנה מכלל הבית דין בנט זה. ועל זה שרטט וכתב אלי ותו"ד הוא שהיה שעת הדחק ולא נמצא תחת ידם ספר גהר מצרים וכבר נמכתבו כתב לעיין בספר פני ח"ה ותפארת ישראל. הנה להיות

עַה שְׁאָרִית אֵהֶע ה' גַּמִּין סִימָן ט יְהוּדָה

וְהָן מִשּׁוֹם דְּלֹא לִיתָּנָּה לְמַטְעֵי זְחִיד עֵינָּן שָׂם.
וְדוֹן מִינָּה וְאוּקִי בְּאַחֲרֵינָּן. יִמְיָה
עוֹד - כְּתָב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וּמִיֵּשׁ מִצַּד הַקּוֹרְבָּה
נָּם כֵּן אֶתְמַהָּה וְכוּ' וּמִי לֹא יָדַע בּוֹה
עֵינָּן בְּשׁוֹלְחָן עֲרוֹךְ חוֹשֵׁן מִשְׁפָּט וּמַעֲשִׂים בְּכָל
יוֹם דְּאִין חוֹשְׁשִׁים לְזוֹה זְחִיד. וְסִיִּים עוֹד עַל
מָה שְׂכַתְבְּתִי בְּעִנְיֹתַיִן דְּאִיךְ עָשׂוּ בְּדִינֵים
פְּשׁוּטִים וְכוּ' כְּתָב דְּהִיוּ שָׂם שְׁלֹשָׁה תְּלִמְדֵי חֲכָמִים
בְּבֵית הַמְּדֻרָּשׁ מִלְּבַד הַשְּׁנַי דִּינֵים הֵנִי פְּשִׁיטִי.
וְנָּם סִיִּים עַל מָה שְׂכַתְבְּתִי שָׂם מָה נִדְּבַר וּמָה
נִצְטַדָּק וְכוּ' בְּהַקְפָּדָּה נִדְּוֹלָּה דְּאִיךְ בְּתַבְתִּי כָּל
זֶה דְּכִינָּן שְׂצִינָּן עַל מָה שְׂכַתְבֵּי הֵרָב פִּנְי יִצְחָק
וְכוּ' זֶה תוֹרָּף דְּבִרְוִי.

וַיֹּאמֶר יְהוּדָה, מֵאוֹד אֶתְפַּלֵּא בּוֹה וְאִינִי
מֵאֲדִיךְ פִּן חַס וְשְׁלוֹם יִצָּח
הִיָּה אֵלֵּא בְּקִצְרָּה אֹמֵר, רֵאשׁוֹנָּה אִם הָּם
פְּשִׁטֵּא לְהֵם מִצַּד הַקּוֹרְבָּה מְדוּעַ לֹא יֵשֵׁב
הַסּוֹפֵר עֲצָמוֹ מִכְּלַל הַבֵּית דִּין וְאִפְּלִיזוּ שֶׁהוּא
יְהִיָּה הַמְּסַדֵּר וְכִמוֹ שְׂכַתְבְּתִי בְּעִנְיֹתַיִן שָׂם,
וּמָה שְׂכַתְבֵּי שֶׁהִיוּ בְּמוֹשֵׁב הַנֶּט בְּבֵית הַמְּדֻרָּשׁ
הַהוּא שְׁלֹשָׁה תְּלִמְדֵי חֲכָמִים אַחֲרָיִם, הַדְּבַר
פְּשׁוּט דְּאִין זֶה מוֹעִיל כִּיּוֹן דְּלֹא הוּוֹ נִמְנָן
וּמִיּוֹחֲדִים מִכְּלַל הַבֵּית דִּין, וְזֶה בְּרֹר, וּמָה
שֶׁהַקְּפִיד עִמִּישׁ שָׂם עַל הַבֵּית דִּין וְכוּ' עַל זֶה
אִשִּׁיב דְּאִדְרַבָּא בּוֹאָה לְשֵׁם שְׁמַיִם נִתְּכוּנְתִי
כִּי לֹא לְפִנְי הַנֶּט יָבֵא וְעֵינָּן לְמוֹהַרְדֵּךְ בֵּית
חַיִּי סוֹף הַדֵּר יֵאָ וְהַבֵּייד הֵרָב שְׂרִיָּה זִיָּב
סִימָן א' מִמְעַרְכָּת נָּט אוֹת סִיָּה שְׂכַתְבֵּי וְזֶה
לְשׁוֹנוֹ כֹּל יָרָא הִי רְאוּי לֹו לְפָקוּה עֵינִים
עוֹדוֹת וּלְהַתְקַנָּא וּלְזַמֵּר הַהֲרָשִׁים שְׂמַעוּ וְהַעוֹרִים
הַבִּיטוּ וּלְפִי נֹקְפִי וְכוּ' שְׂלֹא עַל פִּי מוֹמַהָּה
דְּרִיבִים דְּהֵינּוּ שְׂשִׁמוּ נוֹדַע עַל פִּי הַנְּמִים דְּנִבְרָא
רַבָּה הוּא רְאוּי לְחַנְּשׁ לְהֵם וְכוּ' וְכוּ' אִין צוֹרֵךְ
לְהַבֵּייד כִּי בְּאֵמַת דְּבָרִים הַיּוֹצֵאִים מִן הַלֵּב
וְסִיִּים שָׂם מִשֵּׁם הֵרָב קָב וְגַקִּי שְׂכַתְבֵּי מִלְּתִיָּהוּ
רַבְּנָן קְדִישִׁי מְפִיָּהִם לְפִידִים יְהִלְכוּ עַל מַסְהִיג
שְׂאִינוּ כְּקִי בְּסִיג וְכוּ' עֵינָּן שָׂם וְסִיִּים עוֹד
שָׂם

וַיֹּאמֶר יְהוּדָה, הַרְוָּה יִרְאָה שָׂם בְּדִבְרֵי
עֲטִיד מִרְּנָן אֲבָא אֲבִי הַעוֹרִי
זְצִיר דְּמָה שְׂכַתְבֵּי דְּמַהֲרָאוּ לְכּוֹתְבוֹ חֶסֶד כְּלִשׁוֹן
עֲרָבִי, הוּא דוֹקָא לְמָקוֹם שְׂלֹא נִהְגוּ לְכּוֹתְבוֹ
מִלָּא אֲבָל לְמָקוֹם שְׂכַבֵּר נִהְגוּ לְכּוֹתְבוֹ מִלָּא
כְּנִדוֹן דִּידָּן דְּבְּמָקוֹם הַנְּתִינָּה שֶׁהוּא עֵיקֵר
נִהְגוּ לְכּוֹתְבוֹ מִלָּא תוֹ אִין עוֹד מָקוֹם לְזַמֵּר
שִׁיבְתְּבוֹ חֶסֶד כְּלִשׁוֹן עֲרָבִי, וְכִמוֹ שְׂכָן כְּתָב
שָׂם בְּפִירוּשׁ אַחֲרֵי זֶה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְאִם כֵּן אָף
שְׂנַהְנוּ לְכּוֹתוֹב תִּיבַת יְחִיָּה כְּשֵׁנִי יוֹדִין אִם אִידַע
שְׂכַבֵּר נִכְתָּב הַנֶּט בִּיּוֹד אַחַת אִין לְחוּשׁ וְכִשֵּׁר
לִיתָּנָּה לְהֵ וְכוּ' יְעוּיִין שָׂם, מוֹכַח מְדַבְּרִיו זִיל
דְּבִרְוִי הֵם בְּדִלְעַבְד וְיָאָ לְכַתְּחִילָּה כְּמוֹ שְׂכַתְבֵּי
רוֹּם יִצִּי דְּאִם כֵּן לְכַתְּחִילָּה צְרִיךְ לְכּוֹתְבוֹ
כִּלָּא אֵלְּף כְּהַסְכַּמַּת רִיא זִיל, דְּאִדְרַבָּא בְּנִדוֹן
דִּידָּן שְׂנַהְנוּ בְּמָקוֹם הַנְּתִינָּה לְכּוֹתְבוֹ מִלָּא בְּאֵלְּף
אִפְּלִיזוּ שֶׁהוּא עֲרָבִי אִין לְכּוֹתְבוֹ לְכַתְּחִילָּה חֶסֶד
וְעַל זֶה יִרְדְּנוּ לְבֵית הַסֶּפֶק, וְכַבֵּר מוֹרִים זִיל
בְּסִימָן קָבִיָּה סִיָּה כְּתָב דְּאִם יֵשׁ סֶפֶק בְּשֵׁם
אִם לְכּוֹתְבוֹ מִלָּא אוֹ חֶסֶד טְפִי עֲדִיף לְכּוֹתְבוֹ
מִלָּא עֵינָּן שָׂם, וְעֵינָּן לְמוֹהַרְהֵיךְ זִיל בְּסֶפֶר
חַיִּים וְשְׁלוֹם חֵאָ סִימָן לִיָּה שְׂבַכְלַל דְּבִרְוִי
כְּתָב בְּשֵׁם נְאֻמִּילָּה שְׂנַחֲלָּקוּ הַפּוֹסֵי אִם לְכּוֹתְבוֹ
מִלָּא בְּאֵלְּף אוֹ חֶסֶד וְכַתְבֵּי עַל זֶה יִשְׁדַּעְתֵּהוּ
לְכּוֹתְבוֹ מִלָּא דְּאִם כְּתָבוֹ מִלָּא אִינוּ מוֹזִיק עֵינָּן
שָׂם.

וְעֵינָּן לְהֵרָב הוֹרָּה דְּבֵית דִּין דִּף מִיָּה עֵיב
בְּשֵׁם סְלֵאמָּה שְׂכַתְבֵּי בְּאֵלְּף אַחֲרֵי הַסֶּמֶךְ
וְכַתְבֵּי שְׂמַעְמַם מִמָּה שְׂאִמְרוּ בְּנִמְרָא דְּעֲדִיף טְפִי
לְכּוֹתוֹב מִלָּא כְּמִישׁ דְּחֶסֶד שְׂכַתְבוֹ מִלָּא כְּשֵׁר
וְכֵן כְּתָב בְּמִים שְׂאֵל בְּשֵׁם נְמִילָּא מִלָּא בְּאֵלְּף
מִהִיָּט, וְעוֹד כְּתָב בְּשֵׁם סֶפֶר דְּבַר מִשָּׁה דְּהַעֲלָּה
בְּשֵׁם הֵרָב נָּט פְּשׁוּט דְּכָל שָׂם דְּלֹא דִשּׁוּ כוֹ
רְבִים אָף עַל גַּב שֶׁהוּא לְשׁוֹן עֲרָבִי וּמִשְׁפָּטוֹ
חֶסֶד יֵשׁ לְכּוֹתְבוֹ מִלָּא בְּאֵלְּף, וְאָף עַל נֶכ
דְּהֵרָב עוֹזִין וְהַסְכִּים עִמוֹ הֵרָב מִים שְׂאֵל לְכּוֹתְבוֹ
כִּלָּא אֵלְּף סְלֵמָּה מְכַל מָקוֹם יְפָה עָשׂוּ מַסְהִיג
הִנִּיר שְׂכַתְבוֹ מִלָּא הֵן מִשְׁעַם חֶסֶד שְׂכַתְבוֹ מִלָּא

שארית אה"ע'ה' גמין סימן ט יהודה עמ

סימן י

לעיהק צפת תוכביא.

מעלה הרב הנדול מעוז ומגדול כמוהר"ר אברהם לייב זילברמן יצו ראב"ד דעיהק צפת ת"ו.

רב גדול !

בתשובה למכתב י"ו קודשו מיום טוב להרשינו הנכתי אודות מה שצריך לכתוב במעב"ד של הרשאה משליח הראשון לשליח השני (שם השליח השני) על זה אומר :

הנה כל ישר הולך בשטח לשון המעב"ד שעושה השליח ראשון להשליח שני שהוא יהיה במקומו וכו' צריך לכתוב והנ"ט שנעשה עליו פלוני בן פלוני וכו' (בשם השליח הראשון) וכמו שבן כתוב כמוכרת הנטין שבספר בית אהרן דף נ"ד ע"ד דשם בפירושו איתמר וזה לשונו הנ"ט הנזכר שנעשה ע"דו שמואל בר דוד הנזכר שליח ראשון להולכה ככל הכתוב למעלה נכתב ונתתם במתא ירושלים וכו'. והעתק הרשאה זו היא מהרב מראה עינים ז"ל כמו שכתב שם בהחלת דב"דו ע"דו שם. וכן כתב הרב בעל ספר ויאמר יצחק בן וואליד ז"ל דף רכ"א עמוד ראשון וזה לשונו והנ"ט שנעשה עליו שליח פלוני בן פלוני בן אלכאז (והוא השליח הראשון) בעדים להולכה כנזכר לעיל נכתב ונתתם וכו' יעוין שם. וגם בספר שער המפקד להרב הנדול כמוהר"א בן שמעון ז"ל דף ק' נמשך אחריהם וכתב בזה הלשון והנ"ט הזה שנעשה עליו פלוני בן פלוני (השליח הראשון) כתובה בחצי לבנה הנזכר שליח להולכה לפני עדים כנזכר לעיל וכו' יעוין שם. והנ"ט הנשאר ספרים של מסדרי הנטין לא פורש בפירושו שהוא על השליח הראשון איתמר.

שם דאם אחר שצ"ד הנ"ט יצאו עליו עוררים אף דלדעת המסדר אין כערעור שהוא ממש יש לו לבטל דעתו וכו' בא וראה תקיפי ארעא ד' ישראל וכו' דהרב משה יוסף ז"ל שלח נ"ט לקושטא ורבני קושטא עיכבו הנ"ט מפני הפקפוק והרב משה יוסף האריך לבאר שדבריהם תמוהים ומכל מקום כתב לבלתי סור מן המצוה עשינו ככל מה שאמרו ליקח נ"ט אחר דראוי לאדם להיות כטוה ממכשול בפרט בערוה החמורה לינצל מכל ספק ע"ש דפתיח ורוק מינה ואוקי באחרין וכבר כתבתי דכתבם עוררנו תח"י שלא ציינו על שום ספר כיא על ס' שער המפקד וכו' ואין להאריך עוד בזה.

יבמה סומא משתי עיניה באה היא והיכס ורוצים לחלוין. הנה הן אמת דרינא הוא לעשות חליצה להם כמבואר בש"ס וכפוסקים ז"ל. אלא להיות שקשה על האשה בהיותה סומא ואינה הוזהר א"ך להתיר הקשרים והקשרים של המנעף של החליצה וכיוצא וקיימא לן דאין לסייע לאשה היבמה בהתרת הקשרים. לכן הפשתי חפוש מהפוש בספרי הפוסקים אשר תחת ידי בסדר החליצה ולא מצאתי שהביאו יבמה סומא שעשתה חליצה כי אם בדרך אגב כתב הרב פרה שושן ח"ט אבן העזר סימן א' ב' ג' שדנונו ביכס סומא שובלה יבמתו לפניו ואין שם אה אלא הוא ואינו רוצה ליכס כי אם לחלוין בסענה שהיא גם כן סומא וכתב שיוכל לחלוין לכתחילה. והסכימו עמו בזה. וע"דו בספר קנין פירות בסדר החליצה דף קט"ו שהבי"ד מהרב זכור לאברהם ע"דו שם. ועשינו החליצה באופן ששמש בית דין הצדק יושיט את ידה ואצבעה על מקום הצריך להתיר את קשר הרצועות מבלי שום סיוע כ"פ וכן שאר עיני החליצה הכל נעשה ככל היותה נאות לפי הר"ן. וה"ו רצון שלא יבואו בנות ישראל לירי כך אביה.

ויאמר יהודה

פ שארית אה"ע ה' גמין סימן י יהודה

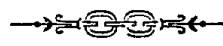
מכל מקום הדבר מוכרח מאילו דהדברים הנזכרים לעיל על השליח הראשון נאמרו. דאם הכוונה בזה על השליח השני הוה להו למיכתב והנפ הוה שנעשה עליו עתה (השליח השני) הנזכר שליה להולכה וכו'. דהן עתה הוא שנעשה השליח השני. אבל בלא תיבת עתה לא שייך לומר בלשון והנפ הוה שנעשה עליו (בשם השליח השני) כיון שהנפ נכתב אחר שעשה הבעל לשליח הראשון שהוא יהיה שליה הולכה כנודע ובוה שייך לומר בסתמא והנפ שנעשה עליו וזה פשוט. ועיין להכנסת הנדולה ז"ל דף קצ"א ע"ג ובספר דבר משה ח"ג דף מ"ו עמוד ראשון דכתבו בזה הלשון וגם זה שנעשה עליו פלוני בן פלוני שליה בעדים להולכה נכתב ונהתם וכו' מזה הלשון דנקמו בעדים. מבואר הוא דעל השליח הראשון. דאילו בשליח השני הוא נעשה שליה בפני בית דין הצדק ובפני ב"ד ולא בעדים דוקא. ועיין למהרה"ק ז"ל בסיה גנוי ח"ג דף ל"ו עמוד ראשון שכן כתבו במעשה בית דין בפירושא איתמר וזה לשונם והנפ שנעשה עליו יצחק בן יוסף שליה בעדים להולכה (והוא השליח הראשון) כאשר יעויין שם. ועוד עיין לו ז"ל שם דלדעתו ז"ל בהרשאה שנית שהיא מעשה בית דין משליח ראשון לשליח שני אין צריך עדים וכמו שכן כתבו כל הפוסקים ז"ל שאסוף דבריהם שם. אלא דעם כל זה עשה הרב ז"ל שם גם על ידי עדים בצירוף בית דין הצדק ובוסיפו בהמעשה בית דין רמז לזה וכתבו בפנינו ובפני עדים וכו' דכיון שראו מעשה רב לב"ד הקודמים להם ננררו גם הם אהריהם לעשות כהוראת הרבנים ז"ל כאשר יעויין שם. וכן כתב עוד שם בסיומן ק"ב דף נ"ג עמוד שני אלא דשם הסכים לעשות מעשה בית דין דוקא בשם הבית דין בלתי עדים כאשר יעויין

שם. מוכח מכל זה לכתובי במעשה בית דין שהשליח ראשון ממנה לשליח שני יכתבו בזה הלשון והנפ הנזכר שנעשה עליו (בשם השליח הראשון) ולא בשם השליח השני וכנזכר לעיל. ולהיות שאין ספר מוהר"י מינץ ז"ל מצוי אית' לא יכולתי לידע אמאי הוכרח להניח כן.

ואם נאמר דכונת כמוהר"י מינץ ז"ל שכתב לכתוב בזה שם השליח השני. בעבור שכבר בשטר הרשאה הראשונה אשר מהבעל להשליח הראשון כבר נכתב בזה הלשון עצמו ממש. ולכן בהמעשה ב"ד שהשליח ראשון עושה לשליח שני שליה הולכה בהריקיה לכן כתב ז"ל שיכתוב בהמעשה בית דין בזה הלשון והנפ שנעשה עליו (בשם השליח השני) דלא בלשון הרשאה הראשונה ולכן גם כן השמים מלכתוב בה שם העדים כי אם בלשון בית דין וכמו שכתב שם בפתחי תשובה בסדר גט רביעי. אם כן יש להקשות דלדבריו ז"ל אעיקרא אין צורך למיכפל לשון זה כלל במעשה בית דין כיון דנכתב זה בפירוש בשטר ההרשאה מהבעל דהנפ שנעשה עליו השליח ראשון נכתב במתא פ' והסימנים כך וכך. אם כן למה צריך עוד לכתוב כל הלשון הזה וסימני הנפ ללא צורך. ועוד אם תמצא לומר דכותבים זאת בעבור דפעמים אין שולחים שטר ההרשאה של השליח ראשון מהבעל לעיר אחרת כי אם המעביד שהיא העיקר כמו שכתבו רבני האחרונים ז"ל כנודע. אם כן לפחות הוה להם לכתוב תיבת עתה בזה הלשון והנפ שנעשה עליו עתה שליה וכו' (שם השליח שני) וכמש"ל ולא לכתוב והנפ שנעשה עליו בשם (השליח השני) באילו הנפ מעיקרא נכתב על שם השליח השני. ולכן הנלע"ד שהנוסח שכותבים בסדר הנפ של המעשה ב"ד כפי דברי הפוסקים הנ"ל בזה

שארית אהיע ה' גפין סימן ט יהודה פא

בוה הלשון והנפ שגעשה עליו וכו' (בשם השליח הראשון) הוא הנוסח הנכון והישר וכן נוהגים אנו פה מצרים וכמעט ברוב תפוצות
בית דין הצדק שבית ישראל נכון עליהם.
ויאמר יהודה

חושן משפט

הלכות מחילה סימן א.

וכיוצא אם הוויתור הוא לזמן הודש או שנה
וכיוצא אין צורך להתיעין ולקחת רשות מהוועד
הגדול של הקהלה ומה שעשו עשו. אמנם
אם הוויתור הוא לעולם או וועד השחיטה
הם מוכרחים להתיעין עם ועד הגדול של
הקהלה אם יסכימו בזה. ומינה לנדון דידן
שאין ידיעה להוועד הקהלה על הוויתור של
הקצב כנזכר בשאלה בודאי שהוויתור הוא
לזמן שירצו ובכל עת וזמן שירצו ועד השחיטה
או ועד הקהלה לבטל הוויתור ההוא הרי
הוא בטל ומבוטל בלי שום טוית אלא אם
כן יש מעיקרא בבואו לזמן פלוני או יש
לו זכות עד סוף הזמן הרשום בכתב. ומה
גם כן יוצא שאין אשמה על ועד השחיטה
שעשו ויתור להקצב ההוא שנאמר שחם ושלום
פשעו בזה דהויל בסוג גורל ומאכיל. או
שנאמר להקצב גם כן כל הויתור דלעבר הויל
גורל בידו הם ושלום בעבור שלא נודע הויתור
לוועד הגדול. הלילה לומר זאת דודאי הם
רשאים כפי הכח המסור בידיהם שיתנהגו כפי
הסדר שכתבנו לעיל וכנודע ונדול כה המנהג
בוה. ומורים ויל בחושן משפט סימן ב' אחר
שהביא סברת המרדכי דאין רשאים לשנות
דבר במירי דאיכא רווחא להאי ופסידא להאי

שאלה. וועד הממונה על השחיטה וויתרו
לקצב אחד לשהוט לו פרה אחת
בשבע כהנים להכרת טובה מה שעשה להם
ואחר זמן נודע הדבר לוועד הקהלה ומיהו
על זה דאין למחול לו כלל. והוא בא טעון
שאחרי שכבר זכה בזה כמה שנים על ידי
וועד השחיטה עדין זכותו קיים. והם טוענים
שאעיקרא זה לא היה מדעתם ודי לו לתשלום
הטובה כמה שמתלו לו כל זמן שעבר. אך
על העתיד אין לקפה זכות הכולל. יודיענו
אך שורת הדין נוטה ושכמיה.

תשובה. הנראה לעניות דעתי פשיט דאין
צורך להאריך בזה ולהביא סברות
הפוסקים המדברים בזה דזכות חולה להקצב
לזמן ובפרט דהמנהג פשוט בכל תפוצות
ישראל דיו טובי העיר הממנים וועד מיוחד
לשחיטה לפקה ולהשגיח על כל עניניה או
הן הם רשאים לעשות כאשר יוכשר וייתב
בעיניהם הן בהכנסות הן בהוצאות להפחית
או להותיר ולוותר לכל אשר יבתרו כאשר
ייראה בעיניהם בכל עת וזמן שירצו כל עוד
שזכה של זמיה בדיהם בלי שום שוית כפי
המנהג הידוע בזה. ומנהג פשוט הוא יאמ
האד בעיניהם למחול לאחד בעבור אינה טובה

פב שארית ח'מ ה' מחילה סימן א יהודה

בגלל הפשרה היא זו ואפילו לא כתב לפשר
וכו' כל מה שעשה עשוי וכו' עיין שם.
ובנדון דידן כפי המנהג הפשוט שיש בידם
הכה לוותר ולמחול וכיוצא לכן הוותר על
לשעבר קיים כמו שכתוב שטר הרשאה בידם
ממש ובגיל.

ובדרך אנכ ראיתי להרב שבט בנימין ז"ל
דף ל"ו עמוד שני סימן קס"א בענין
מורשה שטוב הדבר לכתוב במחילה כזאת
שעדי המחילה ראו את שטר הרשאה ושראו
נתן רשות נמורה למחול וכו'. ועל זה השיג
עליו באמר הבן כאשר יעוין שם. והרואה
יראה שאין בהשגה זאת אחרת כדאי לרתות
דבריו רבי אבהו ז"ל ואדרבא יפה כה האב
דכל בנחתו כזה להסביר לן לעשות אופן
היתר כלולה ונקיה בלתי ערעור שיכתוב כן
מעיקרא. ובפרט היותר קשה מיש על דבריו
אחר זה וז"ל ומיש הרב ואם לא היה כתוב
כך וכו' לא קאי לשטר המחילה וכו' כמו
שכתב הרב א"א ז"ל אלא קאי לשטר הרשאה
שאין כתוב בה בין לתקן וכו' או הדין עם
המרשה וכו' עיין שם. והאמת הלילה לומר
להרב שבט בנימין ז"ל נחלק לו כמה שכתב
מוהר"ש ז"ל אך אם יחברר שלא היה כתוב
כך בהרשאה וכו' דהבין דבריו אלו דקאי על
שטר המחילה שלא היה כתוב וכו' אלא כל
דבריו להורות לנו הדרך שיכתבו כן בשטר
המחילה וכעת אין ספר תורת היום מצוי איתי
ואם ירצה ה' לעת הפנאי אשנה פיו.

ומה שמען הקצב שכבר החזיק במחילה זו
מכמה שנים כמיש בשאלה אין טענת
חוקה במחילה זו אפילו עברו כמה שנים.
דמחילה זו הוא בדבר שלא בא לעולם ועיין
למוהר"א ז"ל ה"ה סימן ט' ומוהר"ש יונה
ז"ל שכתבו דמחילה בדבר שלא בא לעולם
אין תקון אלא כשיכתבנה בלשון חיוב שמתחייב
למחול לו ובלשון חיוב מהני ועיין שם בסימן
סיג

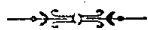
או להפקיע ממון שלא מדעת כולם. כתב
אחר זה וזה לשונו מכל מקום הולכים אחר
מנהג העיר וכל שבן אם קיבלום עליהם לכל
דבר כן ג"ל עד כאן דבריו. ודון מינה ואוקי
באחרין דנדול כה המנהג. ועיין להנאון חתם
סופר ז"ל בסימן ק"יו שהאריך לקיים דראוי
לידך אחר המנהג ובכלל דבריו כתב וז"ל
ובלאו הכי כבר נהנו בכל נלילות הללו למיזל
בתד רובא בכל ענינים כאלו ואם נמחין עד
שיסכימו כולם לא יגמר שום ענין ויהיה
השחתת הכלל ומהאי טעמא נראה לי דגם
לרבינו חם דסבירא ליה דאין יכולים להסיע
על קיצתן וכו' דאם יש מנהג וכו' דרית נמי
מודה שהולכין אחר מנהג העיר. זה חורף
דבריו עיין שם. ובנדון דידן כבר ביארתי
שהמנהג ברור בכל חפוצות ישראל שאם
הדבר לזמן ירוע לא לעולם אוי הכה ביד
ועד השחיטה לוותר וכיוצא בלתי שום ידיעה
לוועד הקהלה אלא אם כן ברצונם לעשות
דבר ותקון לעולם אוי ודאי שצריך ידיעת
ורשות ועד הגדול ובנוכח לעיל. ואיכ בנדון
דידן יכולים ועד הקהילה לבטל זאת בכל
זמן שירצו. והדין ז"ל ריש פרק שני דקידושין
כתב והבי"ד רמ"א בהושן משפט סימן קפ"ב
סעיף ד' וזה לשונו ודוקא שהמשלה מספיק
עצמו באחריות השליח והוצה בקיום המקח
אבל אם אינו מספיק עצמו כזה ורוצה לבטל
הרשות בידו עד כאן. ומינה לנדון דידן דועד
הקהלה הם בסוג משלח הרשות בידם לבטל
וזה לסניף בעלמא.

ועל הוותר דלעבר כבר ביארנו דהכה בידם
כפי המנהג והז"ל כאילו יש שטר ביד
ועד השחיטה. לעשות כאשר ייטב ויראה
בעיניהם ואין יכולים ועד הגדול לומר להם
לחקונן שרדחך ולא לעווחי. וכמו שכתב
הרדב"ז בחדשות חלק ראשון סימן ה"י שהסכים
דכיון שכתוב בהרשאה בין לדין בין לפשרה

שארית חו"מ ה' מחילה סימן א יהודה פג

מהטעמים שכתבנו בענינות לעיל, והן אמת שיש להאריך בזה אלא שהעת נחויק.
וזאת להודיע שאחרי כותבי משיל בראות זה אחד המיוחד רב רחומאי רב אחאי נאון הרב הנדול כמוהר"ש בוחבוט הי"ו ויהי שמו לעד אמן העיר עלי דמדוע לא הבאתי את דברי מעלת עמרת ראשי מרן אבא אבי העוררי זצ"ל מה שכתב בספרו הבהיר שערי עזרה חושן משפט סימן ו' דף ק' וכן יכבד אב ואולי לרוב המדדות לא זכרתי זאת, ועל זה השבתי בקצר אמין דלא רציתי להכניס עצמי בזה אחר דראיתי לעטרת ראשי מרן אבא זצ"ל קודם זה שם בסימן ג' דף צ"ט ע"ג ודי שהביא דברי הרב פני משה בשתי תשובות ומיש ע"ד האגן הסהר ז"ל ומיש על זה מוה"ר כמוהר"י אביא ז"ל ומה שכתב על דבריהם מרן אבא זצ"ל ולכן לא נכנסנו בזה דבתלקות ישות למו כאשר יעויין שם, והללע"ד כתבתי.

ויאמר יהודה

הלכות מקה ומכר סימן ב.

לענין סוחר המוכר בפהות משיווי הסחורה להיותו דהוק לכסף אם מותר לקנות ממנו או לא, זאת היתה תשובתי.
רב, רחומאי הכיס יתקרי משופרי שופרי כבוד מרדכי שלמה הלוי יעומד חי לעד לעולם בריא אולם כיריא.
מאחדשו"ט באהבה רבה וכו' מכתבו הבהיר הגיעני ושויש משויש ונתאחרתי מלהשיבו שלא הייתי בקו הברואות והן עתה תליית בריאותי טובה בעה"ת, אודות שאלתו בענין סוחר המוכר בכללות ובפרטות ולזה נמכר ושמו נודע רשעים ולפעמים דהוק אפ

סי' ובמור חושן משפט סימן ר"ט ובכנסת הנדולה שם ובמ"ש שם ועוד בכנסת הנדולה סימן קס"ג הנהי"ט ק"ח וק"ט יעו"ש.
ועיין להרב התם סופר הלך חושן משפט סימן קפ"ו בשטר שלא נכתב בתורת חוב אלא שתמול כהצי הלך אחד מבני והורה הרב השואל שאם לא תכרר שהיו אלו הנכסים בשעת הקנין לא תמול דהוה ליה דבר שלא בא לעולם וכו'. והשיב על זה שם הרב התם סופר ז"ל דדבריו ברורים יעויין שם, וכל שכן בנדון דידן דלא יש כתב ולא קנין דוראי דאין לו שום טענה בזה ויכולים לבטל זאת בכל זמן שירצו ואין עת לדאריך בזה.

ועוד הדבר ברור בנדון דידן דלא ויתרו להקצב בפרה אחת לשבוע שיהיה זה הוויתור לעולם דוראי לא מהלו אעיקרא אדעתא דהכי אלא הוויתור היה אדעתא לזמן שנה או יותר מעט וכמו שמצינו להרא"ש ז"ל שכתב בכמה מקומות מתשובותיו שהשיב כיוצא בזה דהאומדנא היא העיקר ובפרט מה שכתב בכלל סיה סימן י"ט וכן כתב הרא"ש בספר הזה התנופה סימן ט' האמרי"ן דאדעתא דהכי לא מהל, ועיין למהרח"ק ז"ל בספר גנוי הים מערכת מ' אות מ"ז שהבייר וסיים ועיין בשי"ס ובפוסקים ובמור ובשולחן ערוך חושן משפט סימן רמ"א וברבני האחרונים ז"ל עיין שם באורך.

ומינה לנדון דידן דברור ופשוט דועד השחיטה לא מהלו לעד לעולם בזה ואמרי"ן שפיר אומרנא דמוכה דאדעתא דהכי לא מהלו כי אם לעת וזמן שירצו לבטל ויכולים לחזור ולבטל ויתור זה בכל זמן שירצו בלי שום טענה כלל, ובכן היוצא לנדון דידן דאין להקצב זכות לעעון טעם חוקה שכבר זכה בויתור זה מכמה ימים והרשות ביר הוועד נתונה לבטל הזכות הזה

פד שארית ח'מ ה' מקח וממכר סי' ב יהודה

בתנלה שברונו יש לומר דאסור לקנות עור ממנו, ורומה לזה מה שחילק מוהרי"ם ז"ל לנדונו בח'א סימן קכ"ד בין היכא דקדם בע"ה המאוחר קודם שנתנלה שברונו ראם קדם לנבות אחר שנתנלה שברונו לכולי עלמא מה שנבה לא נבה יעו"ן שם, דמינה ניקח ללמוד לנדון דידן ולחלק דהיכא שנתנלה שברונו הו"ל הכסף של הסחורות הם של אחרים ואינם כממונו ממש שיוכל למכור בפחות משווי והלוקה ממנו בפחות אסור, אלא רהרואה יראה דיש עור להלק ולומר דאפילו נתנלה שברונו כל עור שלא נתמנה השופט מצד הממשלה לפקה ולהשניח על כל הסחורות המצויים אליו ואחר כך להלקם לכל הבעיה כנהוג, בכל הימים שבנתיים אין לאסור מלקנות מהסוחר הלו אפילו בפחות משווי וכמיש מוהרשרים ז"ל בפשיטות בס'מ קמ"ה לענין תפיסה ולא מהני"א תפיסת הבעיה אלא היכא שתפס מיד בעל המטלטלים בעצמו וכו' שהרי אין שום אחר מהבע"ח מוהוקים, שבעל המטלטלים היה יכול לעשות בהם כרצונו, אבל עתה שהמטלטלים ביד שלישי מזהה מהשתי כתות ואין בידו להוציאם מידו וכו' לא מהני תפיסתו וכו' ע"ן שם, ומינה נשמע לנדון דידן דכל עור שלא נתמנה השופט והוישלש מצד הממשלה יש הנה ביד הסוחר הנשבר למכור ולעשות כהפצו ורצונו ואין לאסור לקנות ממנו אפילו בפחות, וע"ן להרב דברי יוסף ז"ל סימן כ"א דף מ"א ע"ד שהביא דברי מוהרשרים ז"ל ולמד מהם לנדונו וכתב דף מ"ב וזה לשונו וכמדינות אלו שנכר נהנו ומוכרחים הם לנהוג בן מניית המלך וחוקיו שכל מי שנשבר בין יהודי או נכרי באים הנושים בו עם השופט ולוקחים כל נכסיו הנמצאים לחלקם לפי ערך החובות ולפי הפשרה שעושין, ואם קדם אחר ונכה מוציאין מידו וכו', וזה עיקר גרול בכל דברי משא ומתן

הכסף ומוכרת הוא למכור בפחות עשרים למאה והותר, האם מותר לקנות ממנו דלפעמים יארע שישבר חס ושלום ויאכל הכסף, גם אם יש הפרש בין ישראל או נכרי, תשובה על זה לעניות דעתי דהרבר הוה הוא מצוי בין הסוחרים הרבה והסוחר מפני רוחקו מוכר בפחות הרבה לישא וליתן ולפרוע וקימא לן בזה דמותר וכמו שכתב הרא"ש והב"ד בסוד חושן משפט סימן רכ"ז ופסקה מ"ן בשולחן ערוך שם סעיף ט' וזה לשונו וכן אם מכר מפני רוחקו וזולל במכירתו יותר מכדי שהרעת טועה שניכר שמפני רוחקו הוצרך לזולל אינו יכול לחזור דירע ומחיל עד כאן, ומינה לנדון דידן דמותר לקנות מסוחר המוכר מפני דוחקו ואין בזה לחוש לא מפני אונאה ולא לחוש לומר דיש בזה היזק לאחרים דשמא אחר כך ירד לשבריים ולא ישלם הכסף לאחרים, דכזה וכיוצא בזה אמרי"ן דאולי"ן אחר מנהג הסוחרים, דהלא פעמים הרבה מנהג זה שורר ביניהם למכור אפילו בפחות הרבה מפני דוחקו ואין יכולים הסוחרים שיש להם עליו הכסף למונעו מזה אפילו על ידי הממשלה, שכן מנהג הסוחרים למכור באדם העושה בשלש ממש, ואין לחוש בזה למה שכתב מ"ן ז"ל בשולחן ערוך חושן משפט סימן שני סעיף א' שכתב שם וזה לשונו אסור לקנות מהגנב ההפין שננב ועון גרול הוא שהרי מהו"ק בידו עוכרי עבירה ונודם לו לננוב גניבות אחרות שאם לא ימצא לוקה אינו נונב עד כאן, דשאני נדון דידן דלא שייך בזה לומר שהוא כננב כמש ואסור לקנות ממנו, שהרי כמה מהסוחרים עושים בן ומוכרים בפרהסיא בפחות ואין פוצה פה ומצפצף, שכן דרכם למכור מפני הדחק כנודע, ולכאורא היה נראה לעניות דעתי פשוט לומר דמה שאמרי"ן דמותר לקנות ממנו בפחות משווי זה רוקא כל זמן שלא נתנלה שברונו של הסוחר המוכר, אבל

שארית חו"מ ה' מקח וממכר סי' ב יהודה פה

ומתן הולכים אחר המנהג הפשוט וכמו שכתב הרמב"ם בסוף פרק כ"ז מהלכות מכירה וכולהו רבוותא קמאי ובתראי עד כאן דבריו עיין שם באורך, אשר מפשט דבריהם ז"ל מוכח דזה דוקא אחר שבא השופט מכה הממשלה ובעלי התובות שאז נסתלקה כח יד הסוחר בעל החנות, או יש לומר שאין לקנות ממנו בפחות וכיוצא אבל אם לא בא עדין השופט ויש ירו על הסחורות והסוחר עדין מוכר מהסחורות כרצונו, בזה יש לומר דעדין אין לחוש מלקנות ממנו בפחות, וכל זה מצד המנהג אפילו שהוא נגד הדין וכמו שכן כתב הרשב"א ז"ל בח"ב סימן רס"ח וז"ל וכן מנהג התנאים שנוהגים כן תמיד אף על פי שלא הסכימו בכך ולא התנו הם ולא בני העיד אלא שנוהגים כן לעשות תמיד מן הסתם, כל מי שנושא ונותן סתם על דבר הנוהג הוא עושה וכאילו התנו ביניהם בפירוש או שתקנו להם בית דין וכו' ואפילו הוא כנגד ההלכה שהמנהג מבטל הלכה ודנים בו כדרך שדנים בו כתנאי בית דין עיין שם והבי"ד הדברי יוסף שם, ומינה נלמוד לגדון דידן שכן דרך הסוחרים שכל עוד שלא בא השופט המורשה להשגיח על סחורות הסוחר הנשבר הנס שנודע שנשבר עם כל זה הסוחר מוכר בפומבי לכל אדם ואם לא קנה זה קונה זה, יש לומר בפשיטות שאין לחוש כלל בזה דהלך אחר מנהג הסוחרים, ושם הבי"ד הרשיך ח"ב סימן קי"ג שכתב להחזיק במנהג הסוחרים שנוהגים דכשנשבר הלוח ונתרצו הרוב להתפשר שנוהגים לכופף להשאר ויש להם על מה שיסמוכו כיון שנתפשט המנהג בין הסוחרים עיין שם, ועיין בספר שערי רחמים ח"א הושן משפט סימן מ' ומינה לגדון דידן שכן נוהגים כל הסוחרים בכונן זה אין לחוש בזה כלל

ו"אמר יהודה

הלכות הסכמות סימן ג.

לענין ההסכמה שעשו בארנימינה שלא לקבל שם נרים כמיש בספר דבר שאול לכמהרי"ש כהה"ן ז"ל יעו"ש, ויש כמה וכמה בנים ובנות שנולדו כבר לישראל שנשאו נכריות והילדים ההם כבר נתנדלו על פי היהדות בכל דבר בבית הספר ובתפילה וכיוצא והן עתה באו הבנים והבנות והם כבני ט"ו שנה ומבקשים לעשות להם קבלת נירות כהה"ל ועל זה ניצבו כמו נד שני תלמידי הנמים שם למנוע זה בטענה דנס אלו בכלל ההסכמה והרעישו העולם ועשו הקמת עם בכמה אסיפות להקדיק אשר שם לאסור איסור כי אם עד שילכו הילדים הני"ל לירושתי' שיעשו שם סדר הנירות כאשר כתוב בההסכמה דקבלת הנרים צריך שתהיה בירושלים ת"ו דוקא, וכנגדם קמו ת"ח לאמר דהילדים שנולדו כבר קודם ההסכמה ונתנדלו על פי היהדות בכל דבר אינם מכלל ההסכמה ולהיות שיש בתולה אחת שאביה נשא נכרית ונולדה ממנה ובהיות הילדה בת המש שנים מעלה מטה חורה אמה, הנכרית לסורה הרע למשפחה וכיוצא לכן נתנדלה הבת הנזכרת אצל ישראלים כשרים על פי היהדות ממש ועתה שנעשית בתולה בת ט"ו שנה ביקשה לעשות לה סדר הנירות כהה"ל, והודיעו לברדי"ץ פה מצרים יע"א ולבית דין הגדול שבירושלים ת"ו וכן לבידי"ץ שבאר"ץ טובה וכולם כאחד הסכימו לעשות להילדים בנים ובנות שנולדו כבר קודם ההסכמה

פו שארית ה' הסכמות סימן ג יהודה

ההסכמה ונתנהנו על פי היהרות כניל סדר הנירות בארנינטינא ואין צריכים הם ללכת בירושלים תיו לעשות שם סדר הנירות ולהיות ששמעתי שעוד השני תלמידי חכמים יציו עומדים בדעתם לכן אמרתי לראות בענין זה כה שיורוני מן השמים והאל יתברך יעזור לי. **הנה** לכאורא יש לומר ולדון בההסכמה הנ"ל שגם הבנים ובנות שגולדו כבר קודם ההסכמה ואפילו שהתנהנו כפי היהרות דגם הם בכלל ואין לניירם בעיר ארנינטינא כי אם בירושלים תיו כאשר הסכימו בן וכמו שפסק הרשב"ץ ז"ל והבי"ד מרן הבית יוסף בורה דעה סימן ר"י וכן פסק בשולחן ערוך יורה דעה שם סיב וז"ל מי שהעלילו עליו מפני שמכר יין לישמעאלים ומפני כך נשבע שלא יעשה יין למכור והיה לו יין עשוי מקודם אסור למכרו, ומורים בהנה כתב דאף על פי דקאמר שלא יעשה אזלינן בתר כונתו, בית יוסף בשם תשב"ץ, וכל שכן קהל שעשו תקנה כיוצא בזה שאסורים למכור אפילו מה שהיה להם קודם לכן והיא סברת מורים ז"ל יעויין שם, דמינה נשמע לדון דידן דיש לאסור מלעשות סדר הנירות גם להנולדים כבר דכונתם בההסכמה למנוע סדר הנירות שם ואזלינן בתר כוונתם וכפרט למה שסיים מורים ז"ל דכל שכן קהל שעשו תקנה כיוצא בזה דיש לאסור מה שהיה קודם התקנה ובכן התקנה וההסכמה שעשו שאין לעשות סדר הנירות בארנינטינא כי אם בירושלים תיו שפיר יש לומר ולאסור זאת גם להנולדים כבר שאין לעשות להם הנירות כי אם בירושלים תיו. **ועוד** יש להביא ראיה לזה ממש מוהרשדים ז"ל בה"מ סימן רכ"ה דבר מפורש יותר בזה שכתב וזה לשונו ומעתה באנו לחקירה השלישית אם יש להוסיף על ההסכמות החוקות מכה אומדנא בדבר שלא נתברר בלשון ההסכמה, ועל זה אני אומר שנפל מהלוקת

בזה ברכני דורינו כי הרב מוהר"ך דעתו דאמדינן דעת המסכמים להוסיף על מה שלא בא בפירוש והאריך בזה בבית ל"ב חר" ב' ומוהריי מאיצאק פליג עליה ומוהר"ך הביא ראיות כנגדו ואחד שנדפס בית יוסף ראיתי שהרב הרשב"ץ דעתו בפירוש דאמדינן דעת המסכמים להוסיף אפילו בדבר שמשמעות הלשון להיפך שהרי כתב בס"מ ר"י ב"י על מי שנשבע שלא יעשה יין וכ"ו, הרי שדעתו בפירוש אפילו בדבר שהלשון מורה להיפך ממה שאנהנו רוצים לאסור ועם כל זה כתב שיש להוסיף בן מהכרח אומד הדעת וכ"ו עיין שם, דמזה יוצא לדון דידן דגם להנולדים כבר קודם ההסכמה אמדינן דעת המסכמים להוסיף דהם גם כן בכלל ההסכמה ואין לניירם שם כי אם בירושלים תיו כפי ההסכמה, גם הרב פני משה ז"ל ח"ג סימן מ"ז הבי"ד מוהר"ך הנ"ל וכתב דאפילו היכא שאין הלשון סובל האומדנא מימ אזלינן בתר האומדנא גרידא דאמדינן הרי הוא כמפורש בן והבי"ד מוהריב"ל ומוהרשדים ז"ל דס"ל כסברת מוהר"ך יעושי"ב, גם מוהרש"ל ז"ל בבי"ד של שלמה י"ד סי' ד' הבי"ד מוהרשדים וגם דברי הרב פני משה הנ"ל וס"מ וז"ל ואם כן אם הראשונים כמלאכים כתבו בן אגן מה נענה בת"ייהו ומי יקל ראשו בדבר הזה כנגד הרים גדולים ומה גם שמרן בשולחן ערוך פסקה להי"א דהרשב"ץ ואגן בדין בתריה דמרן גירון בכל הוראותיו בכל חוקותיו ובכל משפטי' ואפילו כנגד רב'ם ואפילו להקל וכל שכן להחמיר, עכ"ל יעושי"ב, ועיין בספר משחא דרכותא יורה דעה סימן רפ"ה שהבי"ד הפוסקים ז"ל המדברים בזה וכתב בדף ע"ט ע"ג וז"ל ולענין הלכה כיון שהרשב"ץ ובנו הורו הוראה זו ונמשכו אהריהם מרן הבי"ד ורמ"א ורבים מהאחרונים הכי נקטינן והולכים אחר כוונת הנודר ומוסיפין בתקנה עכ"ל יעושי"ב.

וכזאת

שארית ח'מ ה' הסכמות סימן ג יהודה פו

דכיון דהצריכי להנרים הנכדים ללכת לירושלים תיו ובוה הם צדיכים להוצאות מרובות ופורה הדרך וכיוצא בודאי דמזה הם נמנעים ואין שמים על לב עוד לקחת אשה אלא מישראל דוקא ולא מהזרים הנכדים דקשה עליהם אחר כך הנירות וזהו כוונתם בהנדר וסיני שעשו בההסכמה. אבל אין כוונתם עוד בההסכמה על הילדים בנים ובנות הנולדים כבר קודם ההסכמה לאסור עליהם הנירות כדי למנועם ולדחותם מהנירות שיילכו למימון לעבודת אלילים אלמים אחר שנהנו ביהדות ובאמונה שלימה בדת הישראלית, חלילה חלילה מהעלות על לב ובפה מלא אמינא הם כי לא להזכיר, אלא אדרבא יש לומר בפשיטות דלכל הפוסקים זיל הניף דפקו דיש להוסיף על התקנה מטעם דאוליין בחר הכוונה, הן הם יודו בנדרן דידן דיש להורות, דבעלי ההסכמה ומה שהסכימו בה עמהם הם עצמם אעיקרא לא כיוונו בזה על הנולדים כבר והורגלו לפי היהדות שנכבד עליהם ללכת לירושלים תיו לעשות להם שם סדר הנירות כדי לדחותם מלהתפתח בנהלת האל יתברך אחרי שנתנדלו ברכי היהדות, וביון דקיל דאוליין בחר הנדר והמתקן לפי כוונתם, אם כן פשוט וברור דכל כוונתם היתה דוקא על הנכדים ממש הבאים ממשפחתם ונתנדלו עמהם, עליהם היתה התקנה כדי לדחותם ולמנועם בראותם כוכד רוב מיאא הרכים ים, ויבשה ורוב ההוצאות הליכה והורה, מה שאין כן בהנולדים כבר ובניל אסור לנו לדחותם ולמנועם ולא מן השם הוא זה להתחסר בואת ובכיוצא בה, ועל זה אמרו אל תהי חסיד הרבה וחוששני מחטאת פן הם ושלום אדרבא מזה יהיה נרמא בנזקין לפרוץ את הנדר מלכד המחלוקת ופידוד הלכות, ועל הכל דהענין פשוט וברור ואין צורך להעריך בו.

וכזאת דאיתי למוהרי"ח זיל בס' דב פעלים ח'ד סימן כ"ב שנשאל באחר שהיה רכנו לשתות שכר שקודין עדיק שהוא זיעת תמדים ובשכרותו היה מתבוה וכיוצא ונשבע שלא ישתה עוד עריק, האם מותר לו לשתות יין שאינו בלשון שם עריק או דילמא כיון שהיין גם כן משתכר בו נאסר עליו בשבועתו, ועל זה הבי"ד מרן זיל יורה דעה סימן ד"יח הניף ומיש הפוסקים זיל הניף בזה ואסיק דרינא דאוליין בחר הכוונה של הנשבע אפילו שאין בדבריו הוכחה על כוונתו ולכן בנדונו אסיק דרינא דאסור גם כיון שהוא משתכר בו, יע"ש.

דמדבריהם זיל מוכח לנדרן דידן שהגם שלא נזכרו בההסכמה הנולדים כבר עם כל זה יש לפרך אחר כוונתם שאסרו לנייר שם בארנינטינא אלא שצריכים לפרך לירושלים תיו דוקא ולעשות הנזיר שם וכל זה נראה לומר בדרך לכאורא.

האומנם הרואה יראה אדרבא איפכא מסתברא וממקום שבאנו מוכח לנדרן דידן שאין הנולדים כבר בכלל ההסכמה והוא דהרשב"ץ זיל ומרן בשילהן ערוך וכל הפוסקים זיל הניף רס"ל דיש להוסיף על ההסכמה ולאסור הוא מטעם דאוליין בחר כוונתם, ואם כן בנדרן דידן ברור ופשוט הוא דכוונת המסכימים לאסור איסור ולמנוע סדר הנירות שם כוונתם היא דבראות הרבנים שם דבעונות הרבים פסחה המספקת הרבה בעיר החופש שם לקחת להם נשים נכריות ויוצא מזה אחר כך כמה תקלות דיש מהם משקרים ואומרים דכבר עשו להם סדר הנירות ונס יש שעושים נירות על ידי אנשים פשוטים וע"ה שאין יודעים איך ומה סדר הנירות וכיוצא כמפורש כל זה בדברי הרבנים זיל דעל מה הוצרכו הם לעשות ההסכמה ועל כן הסכימו שלא לעשות שם סדר הנירות כי אם דוקא בירושלים תיו וכוונתם פשוטה

פה שארית חו"מ ה' הסכמות סימן ג יהודה

ועוד יש להוכיח מדברי הנאון כמוהר"א גאלדמאן והטעמים שכתב שם בספר דבר שאול דף י"ד שכתב למנוע את הנירות משם מוכח שכל כוונתם בהסכמה היא להגרים שנתנדלו על מנהגי אבותיהם ומשפחתם וכמי ששם וז"ל והגם שכעת תאמר שהיא מרוצה ליכנס לדת היהדות כשתתקרב ממנה אש התבערה או על ידי סיבה אחרת תחזור לסורה וכו' הכי יאמר לה וכו' שנתי עמך ובית אביך וברור כשמש שגם הוא ילך אחריה כשור לשבת יובל גם מבואר שם שצריך להודיעה מקצת עונשים כמו חילול שבת ופתחי נדה ואכילות אסורות וכדומה וכו' וגם אחר כך אחר הנירות וכו' תתפלא ותאמר מה זאת הזהירו לי וכו' יעויין שם. דמדבריו אלו משמע דכוונתם במניעת הנירות הוא דוקא מהחשש על הנכרית ממש שנתנדלה בבית אביה ומשפחתה הנכרים. ולא על בנים ובנות שנתנדלו לפי היהדות בבית הספר ובתפילה וכיוצא שאין בהם מה לחשוש החששות שכתב הנאון הנ"ל. ומה שסיים שם וז"ל ולענין בניהם הזרים כבר האריכו בזה הנאונים שחלילה לנו למול אותם וטעמם ונימוקם ע"ס גם שלא יצא מכשול כשינדלו וכו' יעויין שם באורך. הנה נודע טעמם שלא למול אותם לפי מאמר האב היינו טעמא דאינו קרוי בנו וכמי ש הרב הגרול כמוהר"א חזן ז"ל באורך בזה בספר תעלומות לב ח"ג סימן ל"ב ושם בדף מ"ז ע"ב כתב וזה לשונו המורס מכל האמור שרבו האוסרים שאין למולו אפילו בחול ובפרט שיש לחוש שעל ידי המילה יבואו למצות שהוא ישראל ויבואו להשיאו ישראלית והאמת שהוא נוי נמור דמל ולא טבל כאילו לא מל. מכל מקום נראה לי שראוי לשאול תחילה את פי האם ואם היא מסכמת למולו אף על פי שכתב שעל הרוב היא עושה זאת שלא מרצונה. מכל מקום אפשר שהוא ברצונה הטוב ולכן

אין ראוי למנוע המילה וכו' ורק צריך להזהיר את המוהל שיכתוב בפנקסו שחסר לו הפכילה וכו' יעויין שם.

ומוכרח מה שהסכימו בארנינטינא שלא למול את הבן הנ"ל הוא מטעם דחששו דאין לסמוך על סתם מוהלים בחקירה זו מהאם ולכן מניחים המילה גם כן לכשינדל וכבואו מרצונו הטוב להכנס תחת כנפי השכינה אוי מלין ומטבילים אותו כדת. ואם כן בודאי שלא היה כונת המסכימים בהסכמה הנ"ל על בנים ובנות שנודלו כבר ונתנדלו כפי מנהג היהדות וכנ"ל.

ומה גם דמדברי הנאון כמוהר"א הלוי גאלדמאן שכתב בספר דבר שאול דף י"ד ע"ג וזה לשונו וז"ל כשיבא לפנינו נכרי או נכרית או הבן הנ"ל כשינדל וירצו לקבל עליהם דת היהדות בלי שום סיבה ואחר החקירה והדרישה הטיב בפני בית דין מומחה אוי לא נדחה אותם וכו' עיין שם. וכן ממש שם בדף י"א סוף עמוד ג' וז"ל כבר כתבתי לכת"ר זה שנים אחדות כיפה... מהנמנע לקבל גרים כי איך יאמרו לו אתמול... אתמול... כי על הישנים אנחנו בושים נבא לניגל עלינו את ההדשים גם נהיה על ידי זה ללענ ולקלס כי יאמרו יציבא בארעא וכו' עיין שם. אשר דברים אלו לא שייכי כלל ואין הכוונה לבנים ובנות שכבר נתנדלו על דת היהדות בכל השייך להם דפשוט וברור שלא כיוונו בהסכמה עליהם וכנ"ל.

וכן ממש הנאון כמוהר"ה מען וז"ל נדרו ואסרו לקבל גרים ולא למול הנולד מנכרית והוטב בעיני וכו' עיין שם. וכן כתב הנאון ראש"ל כמוהר"מ הי"ו שם בדבריו כאשר יעויין שם. הוא דוקא שלא למול את הבן הנ"ל והאמת איתם כמשי"ל דכיון שהאם נכרית אם כן אין מקום למולו בשמיני אפילו בחול כיון דהוי נוי נמור והוא"ל ואידיחי מומנו ידה

שארית חרמ'ה' הסכמת סי' ג יהודה פמ

גב בן מדברי הגאון כמוהרא"י קוק ז"ל שם
דכל דבריו על הנרים הנאים אחר הסכמתם
ולא על מה שנוגדו קודם לה נדבריו שם
מוכיחים שלא כזינו עליהם כלל, כיעו"ש.
ועיין למהרה"ח ז"ל בספר ישרי לב דף
מ"ט אות דל"ח שצ"ח לדברי הפוס'
שכתבו בד"ח שדן את הדין וכתב גידה ושוב
כפ"ש דבריו וסיים וזה לשונו ואם בלשון
הגידה רבר הסותר פירושו של הדין נאמן
מהרמ"ם ז"ל היא סימן כיג יעויין שם.
ובנדון דידן שאנחנו מפדשים דההסכמה בתוקפה
ובנכונתה לענין הנרים הנאים ממשפחתם הנכרים
להתנייה שאין לקבלם בארזינטינא אלא אם
כן ייכלכו לירושלים ת"ו ולעשות להם שם
סדר הנירות, אבל לא כזינו בההסכמה על
הנוגדים כבר מישראל הנא על הנויה ונתגדלו
כפי היהדות וכוה אין סותר לההסכמה כלל,
ואם כן שפיר יש לומר בנדון דידן להתיר
להם להכניס ובנות שנוגדו כבר קודם ההסכמה
ולנייט בארזינטינא וכני"ל, ובפרט שנית דין
הגדול ישבייזשלים ת"ו אשר עלו בהסכמה
הגדול הם עצמם מודו להפירוש הגיל שאין
הנוגדים כבר בכלל ההסכמה ואם כן יש
להתיר להם שם בשופ"י.

ועיין למהר"ש הלוי ז"ל יוד ז' ואו"ה ה'
בענין הסכמה שעשו לענין תפילה
והיה אחר כך תיכופי דעות בין הקהל וקצת
מהם יואלים אם כפי נוסח הסכמתם שיש
מהם שכתוב לה נזירת הרם ויש מהם שלא
נוכח א"ס יכולים הם להתפלל במקום אחר,
ויש ביאר והילק ארבע הפרשיות ובתוך דבריו
כתב וזה לשונו ואם מקצתם אומרים שהיה
החרם על כל פרט ופרט ויש אומרים שלא
היה דוקא אלא על הפרט הכתוב בו ושנוה
שלא נכתב לא נהיה מאחר שהכתב הוא
המעיד והמסייע לכת הנוצאים שאומרים שלא
היה החרם על פרט זה על המערערים להביא
ראיה

ידחה עד שיגדל ויאמר גירונו דאו כל"ח.
ובטבילין על דעת בית דין, וכמו שכתב
כמוהרי"א חזן ז"ל שם דף מ"ז ע"ד בכוננת
הפרישה בסימן רס"ו וכתב שכן ראה בספר
כורת הברית הנדים בסימן רס"ו סליח משם
ספר אות ברית שהוכיח מהירושלמי דנוי נמור
הוא ואין מלין אותו אפילו בחול, ושם כתב
שדעתו הטעם הוא שלא יטעו שישראל הוא
לכשיגדיל והאמת שצריך נירות לכשיגדיל ולכן
אין מלין אותו עד שיגדיל עיין שם, והנ"ס
דמהרי"א חזן ז"ל שם כתב על זה דאין זה
טעם מספיק למנוע ממנו המילה, עד כאן.
עיין שם, הרוואה יראה דאחר כך בדף מ"ז
ע"א סמוך להגיל השבה השביח לטעם זה
שכתב וזה לשונו ומעשים רבים אידעו מה
מילדי התערובות שמלו אותם בקטנותם ולא
הטבילום ולא גירום, וכשיגדלו באו על פי
תעודת המוהל לישא ישראלית ורק על ידי
חקירה רבה נודע שלא טבלו ולא נתניירו
והוכרחנו אז להטבילם ולנייטם בדת, ודבר זה
כפ"הו אמת מ"ש הרב כורת הברית בסי' רס"ו
שאין למולם אפילו בחול מטעם זה שלא
יטעו בזה והם דברים אמתיים והביא סמוכות
לזה, כאשר יעויין שם, ובכן שפיר עשו מה
שהסכימו שם שלא למול את הבן הנולד להם
כבר מטעם דהששו לקלקולא הגיל וגם אולי
המוהל לא יעשה חקירה ודרישה מהאם עצמה
כי אם על פי דרישת האב דוקא ואינו מועיל
בזה דאינו אביו, וכנזכר לעיל, ולכן הסכימו
שלא למול הבן הגיל כי אם אחר שיגדיל
ויבא הוא עצמו לדרוש לעשות סדר הנירות
ולמול ואז עושים לו הסדר כהגיל וכן להבת
הנוגדה כבר ונדלה לפי היהדות אוי בבואה
היא עצמה לבקש לעשות לה סדר הנירות
אוי עושים כל הסדר והטבילה ומקבלים אותה
שם בארזינטינה בלי שום תפונה דלא היתה
הכוונה עליהם בההסכמה וכני"ל, וכן נראה

אחת קודם מיתה וקנו מידם קנויש כתחיל
 וחתמו שניהם על זה והעירו עדים עליהם
 ומת האיש ראובן קודם אשתו ויש לו אח
 אחר וכתוב בשטר הנזכר שבמותו יתנו לאהיו
 בתורת ירושה סך חמשה ניניה דוקא וכל
 עובדו הנשאר יהיה לאשתו. יש לדעת אם
 זכתה האשה בכללות העובד ואין לאחיו כי
 אם חמשה ניניה דוקא ככתוב בשטר הנזכר
 ושכמיה.

תשובה. הנה בזה הן אמת דיש לחוש
 בצוואה זו להא דקיימא לן ברין
 הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא
 אפוטרופוסא ושיס ערוך הוא בפרק קמא דניטין
 וזה לשונו אמר מר זוטרא תלת מיני עבוד
 רבנן כהלכתא בלא מעמא וחדא מינייהו הא
 דאמרינן אמר שמואל הכותב נכסיו לאשתו
 לא עשאה אלא אפוטרופוסא ופירש רש"י
 כאילו קיבלה ממשה רבינו עליו השלום הלכה
 מסיני דאין צריך לתת טעם ולא עשאה אלא
 אפוטרופוסא ואפילו שכתב בלשון מתנה לא
 קנתה ואין טעם בדבר אלא כך תיקנו והפקר
 בית דין הפקר. עיין שם. ופסקה הרמב"ם ז"ל
 בפרק ו' מהלכות זכיה ומתנה וזה לשונו
 הכותב נכסיו לאשתו אף על פי שקנו מידו
 לא עשאה אלא אפוטרופוסא וכו' עיין שם.
 אלא נראה דמכל מקום יש לאשר ולקיים
 צוואה זו והוא דמיש ז"ל לא עשאה אלא
 אפוטרופוסא הוא בשלא פירש בהדיא דבריו
 דלשם מתנה נמורה כתב אבל בנדון דידן
 דפירש דבריו בהדיא וכתב דלהיות שהיה לו
 נחת רוח ממנה ופירחא קמיה ולכן עשו תנאי
 ביניהם באופן זה אם כן בודאי שלשם מתנה
 נמורה נתן. ועוד דבנדון דידן אין לו יורשים
 כי אם אחיו וכבר ביאר דעתו וכתב בשטר
 שיתנו לו חמשה ניניה דוקא וכל העובד
 הנשאר יהיה מתנה נמורה לאשתו. מזה מוכח
 דאין דעתו לעשות אותה אפוטרופוסא. ועוד
 בנדון

ראיה בעדים מחוץ לקהל דוקא לברר שהכל
 נעשה בחומרת החרם אף על פי שלא נכתב
 וכל זמן שלא יביאו עדים היוצאים הם נאמנים
 על עצמם לומר שלא היה חרם ויכולים לצאת
 וכו' ועיין שם. דלפי דבריו יוצא גם לנדון
 דידן שיש מהת"ח ויחדי הקהל טוענים
 דההסכמה לא היתה אלא להנרים הבאים
 ממשפחתם הנכרים להתנייר דוקא ולא על
 הנולדים כבר ונתגלו בבית ישראל על פי
 היהרות אם כן על המערערים להביא ראיה
 ברורה כפי מה שכתב מוהר"ש הלוי ז"ל
 שיעירו שמתחילת ההסכמה כוונתם היתה גם
 עליהם וכנ"ל.

ועיין מוהר"ש ז"ל והפ"ז יורד סימן ר"ח
 הבי"ד הכאר היטב שם סי' ד' שכתבו
 שיש לחלק בין תקנה בחרם לסתם תקנה
 דבסתם תקנה אינו אוסר מה שהיה לו קודם
 לכן וכו' עיין שם. ובנדון דידן שלא היתה
 ההסכמה בחרם אין לאסור מה שהיו קודם לכן
 ואין הספרים הנ"ל תחיי יעו"ש.

באופן דלעניות דעתי בנדון דידן הדבר
 ברור דאין הנולדים כבר בכלל ההסכמה
 ויכולים בית דין של שלשה שם לברר סדר
 הגירות לבנים ובנות הבאים הם עצמם בנדולם
 לדרוש לעשות להם סדר הגירות ומילה ומבילה
 וכנ"ל. הנלע"ד כתבתי.

ויאמר יהודה

הלכות מתנה סימן ד.

שאלה ראובן ואשתו באים בימים ואין להם
 בנים וכתבו תנאים ביניהם בשטר
 שמי שימות משניהם קודם האיש או האשה
 הנשארו מהם בחיים יהיה כל העובד בכללות
 מתנה לו מעכשיו נופא מהיום ופירי שעה

שארית חו"מ ה' מתנה סימן ד יהודה צא

בגדון דידן יש הוכחה גדולה דכל דעתו שהוא ניתן עובדנו לאשתו במתנה נמורה והוא דברור וידוע שבחיו לא היה לו קרוב דעת עם אחיו כלל שהיה אחיו איש עני ומסכן והוא איש אמוד ועשיר ולא היה מתראה עם אחיו אלא לפהקים רחוקים הרבה וכנגד זה היה לו נחת דנה וחובה יתירה עם אשתו הרבה לכן הרבה מוכח דמה שכתב מתנה לאשתו כל דעתו למתנה נמורה בודאי.

וראיתי למרן ז"ל בספר אנקת הוכל סימן ע"י הנשאל שאלה כעין גרון דידן ועל זה השיב בארוכה לאשר ולקיים הצוואה שיתנו לבת אחיו היורשת כאשר צוה וכל נכסי עובדנו הנשארים הם לאשתו מכמה וכמה מעמים השייכים לגדונו שם שאין להוש להא דקיימא לן הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופוסא דרתם דוקא מן הסתם אבל היכא דגלי דעתיה שאינו כותב לה כן לשם אפוטרופוסות אלא לשם מתנה נמורה וכתה לגמרי ובגדון ההוא כתב מרן ז"ל דיש כמה הוכחות דיש בהם נילוי דעת כהדיא דלשם מתנה נמורה יהב לה וסיים שם וזה לשונו ואף על פי שכתב הרמב"ן שיש אומרים דנבי אשתו אפילו פריש בהדיא לא עשאה אלא אפוטרופא כבר כתב הרמב"ן עלה דדברי הבאי הם ועוד אני אומר דאפילו היש אומרים יודו דבגדון דידן וכתה האשה במתנה לגמרי מכמה מעמי הדא וכו' יעויין שם באורך והסכים כזה שם הרב כמוהר"מ ורנ"ק ז"ל יעויין שם.

והרב משכנות הרועים ז"ל מערכת מי אות ש"ו האריך בגדונו להביא סברות הפוסקים המדברים בזה ובסוף דבריו הביא דברי מרן ז"ל באבקי"ד הג"ל וכתב וזה לשונו מכל מקום אני אומר דאילו ראה מרן ז"ל דברי הרמיה והרשב"ש ז"ל הניתנים למעלה לא הוה דחי תרי מקמי חד הוא הרשב"א ז"ל ואנן בדירן בהגלות יצוית דבריהם ז"ל עליהו סמכין וממנא לא ספקין מחוקת היורשים וכו' עיין שם. ועל זה ראיתי לעמ"ד וצ"ח מרן אבא ז"ל שהקשה על דברי הרב משכנות הרועים וזה לשונו בכתיבת יד ואחהמיר לא צדק בזה דבוראי לא נעלמו דבריהם ממרן ז"ל כי לא נעלם ממנו דבר אכן מאחר שכתב הרמב"ן ז"ל שיש אומרים דנבי אשתו אפילו פריש בהדיא וכו' דדברי הבאי הם וכבר הביא דבריו וסמך על סברתו לקיים המתנה ואיהו ז"ל במשכנות הרועים בכמה מקומות כתב דבתריה ז"ל נרתיק אפילו במיש בתשובה אם כן גם ככאן ראוי לנו ליתך אחר עקבות דבריו כמיש שם ומה גם חזי מאן נברא רבה הוא כמוהרמ"ו ז"ל שחזק דבריו והביא עוד ראיות לגדונו שם בס"מ ע"א כי על כן אין לזו מדברי מרן ז"ל כלל עד כאן דבריו וצ"ל.

ורן אמת דמרן ז"ל נראה מדבריו אדרבא דלא סמך על סברת הרמב"ן ז"ל בזה אלא הביא סמוכות גם לדעת היש אומרים שהביא הרמב"ן שרם גם כן יודו בגדונו מכמה הוכחות שיש בגדון ההוא. אלא מכל מקום בודאי דיש לנו לאשר ולקיים סברת מרן ולהעמיד דבריו. וממנו לגדון דידן בהאשה זאת דוכתה במתנה זו דשיך בדירן רוב ההוכחות שריבר בהם מרן ז"ל בתשובה הג"ל כיעושיב.

ומיד עובדי ראיתי להרב משתא דרכותא ז"ל דף קע"ד ע"ב שנשאל באיש שנתן כל נכסיו מתנה כתחולל לאשתו מהיום ולאחר מיתה וגם צוה שיהיה הדבר בסוד וכו' וגם על נבי שפר הצוואה כתוב בכתיבת ידו המתנה לאשתו וסיים וזה לשונו וכנגדו עשתה אשתו הנז' שאחר מותה הוא היורש שלה והיורש שלה לא יתנו לו אלא עשרה גרוש וכו'. ועל זה השיב שם דהנ"ל שצוה שיהיה הדבר בסוד לא הו"א מתנתא פטירתא כיון שצוה לסופר שתהיה המתנה נמורה כדת

צב שארית חרמ'ה מתנה סימן ד יהודה

ואמרו הבן לא קנה והאשה לא קנתה שהרי לא לרצונו כתב לה וכאנוס בדבר הוא שהרי נילת דעתו במתנה הראשונה אף על פי שהיא במילה מפני שהיא מסותרת, וסיים מורים ז"ל משם הטור וזה לשונו אבל אם לא היתה מתנה ראשונה הוי מתנה השנייה קיימת דלא מיקרי אנוס נמור, עד כאן, וכן פירש הרב המניד שם בדעת הרמב"ם ז"ל, עיין שם, וקשה הכלאו האי טעמא דנילו דעתו במתנה הראשונה אשר מזה במלה מתנת אשתו, אעיקרא במילה היא מהא דק"ל הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפטרופא והמתנה במילה, ואפשר לומר דעדיפא מינה קאמר דבזה אפילו אפטרופא לא הויא ומעשה שהיה כך היה, גם יש לחלק ולומר דשאני נדון זה דכתב לאשתו קודם הנישואין דלא שייך בזה לומר דכוונתו להיותה אפטרופא וכעת אין בידי ספרי דביר לראות אם דיברו בזה.

איך שיהיה היוצא לנדון דידן דוכתה האשה בכל עובון בעלה אחר שינתן הסך שצויה לתת לאחיו ולאחרים ככתוב בשטר הצוואה, וכנ"ל.

ויאמר יהודה

וכהלכה וכו' יעויין שם, ומדבריו ראיה לנדון דידן שדמיא לדין שכתבו זה לזה וזה לזה ואישר וקיים הצוואה, כאשר יעויין שם, אלא דאתהיר קשה דלא תשש לה מר שם להא דק"ל הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפטרופא והנם דעל נבי השטר כתב שיתנו מאה נרוש ליורשו וכן אם היא תמות קודם יתנו ליורשיה עשרה נרוש, מכל מקום הוה ליה לעמוד בזה דהכותב כל נכסיו לאשתו וכו', וגם היתה העלמיה אההיר שלא זכיר דברי מרן ז"ל שבאבקר סימן ע"ו דשק"ט בזה ומה גם שנדונו היורש הוא בנו ולא אח וכיוצא שעל זה האריך שם מרן בתשובה כיעושיב.

ובהיותי בזה לא אבחר רהזות קשה הונד לי מזה במה שפסק הרמב"ם ז"ל בהלכות זביה ומתנה פרק ה' הלכה ג' ומרן ז"ל בשולחן ערוך הושן משפט סימן רמ"ב סעיף י"ד וזה לשונו מעשה באחד שרצה לישא אשה אמרה לו איני נישאת לך עד שתכתוב לי כל נכסיך שמע בנו הגדול וצויה על שמניתו ריקן אמר לעדים לכו והחביאו וכתבו לו כל נכסי במתנה ואחר כך כתב לה כל נכסיו ונשאה וכו' מעשה לפני חכמים

ליבוטים

ע"ד עכ"ל, וכתב על זה עט"ד מרן אבא אבי העזרי וצוק"ל וזה לשונו והיתה העלמיה מעיני קודשו דהרי מרן ז"ל בשולחן ערוך הושן משפט סימן ר"ד סעיף ב' דאחר שכתב דין אם נתן הרמ"ם ונאנס וכו' שאין כאן מקום למי שפרע כתב י"ש אומרים שהוא הדין למי שהוזר בו מפני שהוא ירא להפסיד כל המקה ע"כ, ולא היה צריך להביא כשם הפהר יצחק שכן

עיין בספר אוון אהרן מערכת מ' אות מ"ו דכתב וזה לשונו מ' שפרע מוח"מ סימן ר"ד החוזר בו מפני שירא להפסיד הכל אינו מקבל מ' שפרע מוהרשרים הושן משפט סימן ר"ג מוהרים אלשיך סימן י"ד הבייד הרב פהר יצחק מערכת מ' דף ק"ד ע"ג, וכן במקום אונס ליכא מ' שפרע שולחן ערוך ולבוש שם ועוד דינים רבים במי שפרע שם

ליקוטים

צג

עיין בפרק קמא דשבועות דף י"ב ע"ב וזה לשונו האי עשה היכי דמי אי דלא עבר תשובה זכה רשעים תועבה אי דעבר תשובה כל יומא נמי דתניא עבר על מצות עשה ועשה תשובה לא זו משם עד שמוחלין לו אמר רבי זירא בעומר במודדו. וכתבו התוספות וז"ל לא זו משם עד שמוחלין לו ואף על גב דתנן במתניתין בפרק בתרא דיומא על עשה ועל לא תעשה תשובה מכפרת ואמר נמי במסכת חגיגה כל העושה דבר ומתחרט מוחלין לו מיד אפילו בשאר עבירות אינה מהי"ה נמורה אלא שמקילין לו הדין אבל במצות עשה מוחלין לנמרי עד כאן. והרב רצוף אהבה ז"ל כתב דקשה להו להתוס' למה לא הקשו במתניתין דיומא הכוללת יותר גם לא תעשה. אך קשה דהתם הקשו השתא לא תעשה מכפר עשה מיבעיא ותירץ רבי יהודה לא תעשה הניתק לעשה ומאי קשה להו לתוספות ויש לומר דרבי יהודה דתירץ כאן מה הן קתני הדר ממש שם לא תעשה הניתק לעשה דגם שם יש לומר מה הן ומשום הכי קשה לתוספות. ומשום דמתניתין דיומא לא תני תיבת מיד הכיאו האיך דתנינה דאמר תיבת מיד עכ"ל. ומהר"א ז"ל בספר עין ההיים דף ק"מ ע"ד הביא דבריו אלו וכתב וזה לשונו וליחא דהכי תנן תשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה ועל התמורת תולה עד יום הכפורים שיכפר ותיבת על על למה לי אי איתא דמה הן קתני ובמתניתין דשבועות לא תני תיבת על אלא מוכח דה"פ על עבירות קלות היינו מצות דרבנן דגם עשה ליכא ועל עשה נמור ולא תעשה שניתק לעשה וכו'. עד כאן דבריו. וראיתי בכתובים למורינו הרה"ג כמוהרי"י ענתיבי ז"ל שהקשה על דבריו מהר"א ז"ל אלו ותורף דבריו דאם כדבריו הוה ליה לומר על עבירות קלות ועל עשה בתוספת וא"ו. וגם

שכן כתב מהרש"ם ומהרמ"א ז"ל כאילו הירוש זה לא נזכר בדברי מרן ז"ל בשולחן ערוך. ועיין בבאר היטב סק"ד שכתב שכי"פ הבית החדש וציין על יורה דעה סימן קע"ה ומהרש"ם סימן ר"ץ. ובסי' ה' הביא בשם הסמ"ע שפירש אף על פי שעדיין לא הפסיד וכו' עיין שם. ובפתי תשובה שם סק"ה הביא בשם ספר שער משפט דאם נאנס קצת מהמקח וליתיה בעיניה אף שנשאר הרבה אינו מקבל מי שפרע דכיון שנהסר לנמרי ואינו בעין הוי כנפסק הכל ואינו מקבל מי שפרע נגד התכונן ולא דמי ליוקרא וז"ל ויין והחמיץ שהדבר בעין אלא שנתקלקל אבל מה שנתסר מהמקח גרע טפי וכן מוכח מדברי התוספות וכו' עיין שם. והמשכנות הרועים מערכת מי אות פ"ל עלה ונתתק אם מי שפרע דוקא במטלטלין ולא בקרקע וכו' וכו' עיין שם. ובפתי תשובה שם בסי' ב' הביא בשם תשובת משכנות יעקב סימן מ"ו שהאריך בזה ומסיק מאחר שדעת הרבה גדולי הראשונים דאם בקרקעות יש מי שפרע היה הרי"ף והמרדכי והע"טור ובעלי התוספות והר"ן והרשב"א וה"א ז"ל לא מצינו הולך בהדיא על דבריהם וז"ל הרמב"ם והרשב"א שהיו מסתפקין בדבר אבל לא הולכים בודאי יש לפסוק בן דרינא עיין שם עכ"ל וצוק"ל. והנה מה שתמה על הרב אהרן אהרן דלא הי"ל להביא בשם פחד יצחק שכי"ב מהרש"ם שחרי מרן ז"ל שם פירש בהדיא דין זה וכני"ל בהורמנותיה דע"ר מרן אבא ז"ל אמינא דהרב אהרן ז"ל כוונתו בזה דברין מי שפרע רק"ל דהחזיר בו מפני שירא להפסיד הכל אין בו מי שפרע עיין למהרש"ם ומהר"ם אלשיך ז"ל הם המדברים בענין זה וזה כאנת פחד יצחק ז"ל שכן דרכם דרך הקודש לציין על הפוסקים שדיברו בזה וז"ב.

ועוד עמיש הרי להדיא וכו' עיין שם, ואחמ"ד דברי הרב מרכבת המשנה ברורים שכוונתו עמיש הרמב"ם בחיבורו דכלא תעשה תשובה תולה וכו' על זה כתב שכן כתב רבינו בפירוש המשנה וכו' כמיש בחיבורו ואם כן למה היה להרב מיש לתרץ דבריו על פי דברי רע"ב ז"ל, ואם כן בזה אתי שפיר מיש דרי להדיא שכתב וכו' דכל כוונתו ז"ל להסכים דבריו בפירוש המשנה למיש בחיבורו דכלא תעשה תשובה תולה וכו' וכנ"ל, שוב ראיתי להרב בית יצחק ז"ל בח"י יהרמב"ם שם שהאריך בדברי מוהר"א ז"ל ובדברי הרב מרכבת המשנה אלפנדרי ז"ל ועיין להרב בית אהרן באורה חיים מערכת ת"ז אות ת' ואין עת לחזור על מיש בעניותין לעיל.

עיין להרמב"ם פרק ה' מהלכות תלמוד תורה הלכה ב' איזהו חולק על רבו וכו', כמה דברים אמורים בדבר שנקרה מקרה אבל לקבוע עצמו להוראה ולישב ולהורות לכל שואל אפילו הוא בסוף העולם וכו' אסור לו להורות עד שימות רבו אלא אם כן נטל רשות מרבו וכו', וכתב הרב להם משנה יש וזה לשונו איזהו חולק על רבו וכו' כמה ד"א בדבר שנקרה מקרה וכו' רבינו כתב חילוק זה כדי ליישב הקושיא שהקשו התוספות בפרק הדר דף ס"ג אמר רבא שלא בפניו אסור ואין חייב מיתה והיינו הוי"ו לשלשה פרסאות ובפרק קמא דקידושין דף ה' אמרו תלמיד אל יורה בפני רבו אלא אם כן רחוק ממנו שלשה פרסאות משמע דאם רחוק שרי, והוא ז"ל תירץ דמאי דקאמר רבא הוא לקבוע וזה אסור הוי"ו לשלשה פרסאות אבל מיש דמותר הוא להורות בלבד וכמיש כל זה מוהרי"ק ז"ל, ואם תאמר אם כן כשהקשו בנמרא לרבא שלא בפניו אינו חייב מיתה מההוא תלמיד דרבי אליעזר שהורה הלכה בפניו והיה רחוק שלשה פרסאות ונתחייב מיתה מאי מקשה לרבא תיקשי

אם כן שייך להקשות על זה בש"ס השתא על עשה מכפרת על עבירות קלות שהם מדרבנן מיבעיא עד כאן, ונראה לעניות דעתי לתרץ בעד מוהר"א ז"ל ראשונה מה שכתב על עשה ולא אמר ועל כו"ו, מצינו דנקט התנא כזאת הרבה הנם דחלוקות הם בלא אות וי"ו והוא כמיש שלש חלוקות וכיוצא ונקט אות וי"ו בסוף וגם בקרא גם כן מצינו כן כנודע וגם מה שהקשה דלדבריו שייך קושית הש"ס לומר השתא על עשה מכפרת וכו', גם בזה נראה לעניות דעתי דכיון דמצינו בש"ס שאמרו חכמים עשו חזוק לדבריהם וכו' אם כן בזה לא הוי מצי להקשות כדמקשו השתא על עשה מכפרת וכו' כיון דחכמים עשו חזוק לדבריהם אם כן יש לומר דהעובר על דברי חכמים תשובתו דומה לתשובת העובר על עשה ולא תעשה הניח ולכן נקט כולם בשוה דהתשובה מכפרת עליהם דשוו אהרדי, **עוד** הקשה שם למוהר"א ז"ל דהא אתמר התם תנאי היא ומה הכריחו לריי לתרין דמיירי בלאו הניחק לעשה, עד כאן.

גם בזה אחמ"ד כוונת מוהר"א ז"ל ברורה דהברייתא לפרש מתניתין היא דאמ"א וכמיש מוהר"ב ז"ל דף כ"ז ע"ג בדעת ריי וז"ל ויראה דריי הדין עמו לפרש מתניתין דידן דהך לא תעשה הוי נחק לעשה משום דיש ברייתא דמייתי לקמן וכו' והך ברייתא כל ישר הולך יראה דהיא הוורת לפרש מתניתין דהכא וכן דייקא וכו' עיין שם באורך, ומהתימה דשם הביא דברי מוהר"ב ושמעתתיה בידיה ולא זכיר שיר דבריו אלו, ועוד מה שהקשה שם לדברי מוהר"ב דלדבריו עדיין קושית הרב רצוף אהבה במקומה עומדת, אחזיר הרואה יראה דכיון דלא אמר לא תעשה בפירוש אם כן לאו מוכרת הוא, עוד הקשה על דברי הרב מרכבת המשנה אלפנדרי ז"ל במיש ועוד שכן כתב רבינו בפירוש המשנה,

ליקוטים

צה

ולכא למימר דהכא איירי בתלמיד חבר ולכך שרי נמי חוץ לשלשה פרסאות וכו' יעו"ש דהרי שם דחו להא שכתבו בעירובין דמיירי בתלמיד חבר אפשר דהם ז"ל יתרוצו להא על פי מ"ש בעלי הכללים ז"ל דכשיש סתירה מדברי התוספות אהדרי יש לומר דבעלי התוספות רביס וכאן לסברת אחר מבעלי התוספות ושם לדעת אחר ז"ל, וכמו שכתב החיד"א ז"ל בספר מערכת ספרים אות ת"ו תוספות וזה לשונו אין להקשות מתוספות שבמסכתא זו לתוספות שבמסכתא אחרת וכו' א"א כששני המקומות הם בתוספות מסכתא אהת או היא קושיא וטעונה תירוץ הוי"פ עד כאן דבריו עיין שם.

אשר מזה יש לתרץ מה שהקשה מעלת מורינו הרב כמוהר"י ענתיני ז"ל בכתיבת יד עיד הלח"מ ז"ל הג"ל וזה לשונו ותמהני על דיק דמיש ולפי דברי התוספות נ"חא דההיא ברייתא איירי בתלמיד חבר אדרכא התוספות ז"ל כתבו וליכא למימר דהכא איירי בתלמיד חבר וכו' עד כאן. הרי דהתוספות דחו פירוש זה עד כאן דבריו ז"ל, ואחר הכה"ר יש לומר דהלח"מ ז"ל מפרש דברי התוספות בעירובין דגם הברייתא עצמה איירי בתלמיד חבר וכמו שכן מפרש בדבריהם הרשב"א ז"ל וכנ"ל ודלא כמו שהכריח הוא ז"ל קודם זה דכוונת התוספות בתירוצם דתנחום היה תלמיד חבר אבל הברייתא לא איירי בהכי וכמישיגים בסנהדרין כיון דקאמר דממשה ילפינן דלא נפלאת היא דהלח"מ ז"ל הבין כמו שכתב הרשב"א ז"ל ומי לנו גדול, והגם דשוב ראיתי להרב בני חיי ז"ל בליקוטיו דף קפ"ב ע"ב והרב ברכות המ"ס דף ע"ד ע"ד שתירצו לזה כמה שהשוו דברי התוספות אהדרי וכמו שכתב כמוהר"י ז"ל עם כל זה יש לומר דלהלח"מ ז"ל מפרש כהרשב"א ז"ל ולהיות שהספרים שהביאו דבריהם הם המדברים בזה אינם מציא קיצרתי בזה.

עוד

תיקשי ליה ברייתא דפרק קמא דסנהדרין דקאמר תלמיד אל יורה אלא אם כן היה רחוק שלשה פרסאות, וליכא למימר דאותו תלמיד של רבי אליעזר שנתחייב מיתה היה שקבע עצמו להורות, דהא לישנא דברייתא לא משמע הכי דקאמר שהורה הלכה בפניו משמע דבשבי"ל דין אחר שהורה באקראי נתחייב מיתה ולפירוש התוספות נ"חא דההיא ברייתא איירי בתלמיד חבר, ויש לומר דהוה מצי למימר וליטעמך כמו שתירצו התוספות בכמה מקומות עד כאן דבריו, והנה מריהטא רלשון הלח"מ ז"ל במיש ולפירוש התוספות נ"חא דההיא ברייתא איירי בתלמיד חבר מוכח בבירור דר"ל דמלשון התוספות שכתבו בפרק הדר שם וזה לשונו והא דאמרינן בפרק קמא דסנהדרין תנחום וכו' דרש להו וכו' אמרו ליה לאו רבי דמן צור איכא הכא ותניא תלמיד אל יורה הלכה במקום רבו אלא אם כן רחוק ממנו שלש פרסאות וכו' צריך לומר דתלמיד חבר היה, עד כאן, דדבריהם ז"ל א"ו ר"ל דהברייתא גם כן מיירי דאם רחוק שלשה פרסאות והוא תלמיד חבר מותר להורות והגם דנקטו בלשונם דתלמיד חבר היה שבוה מורה שכוונתם על תנחום שדרש הוא היה תלמיד חבר עם כל זה גם הברייתא מיירי כן דאם לא כן מאי מתרין שם דאמ"ל לאו אדעתא הו"ל לתרין בפירוש דשאני תנחום דתלמיד חבר הוה דמוה מוכה דדבריהם גם אברייתא דמיירי בתלמיד חבר, וגם מדברי הרשב"א ז"ל בתשוי סימן ק"א שהביא דברי התוספות א"ו מוכח שהבין בדברי התוספות דדבריהם גם אברייתא דעל זה הקשה דאם כן לא הוה ליה לתנא למיטתם תלמיד אל יורה דתלמיד סתם לא משמע תלמיד חבר יעו"ן שם, והגם דלפי הגנה זו קשה אחריר דהלא התוספות ז"ל בסנהדרין שם ב"ה אלא אז כן רחוק ממנו שלשה פרסאות כתבו וז"ל

אמנם לפירוש התוספות נחא וכו' וזה נקרא בפניו אליבא דכ"ע עד כאן עיין שם. וקשה דמה שמוכח דכ"ע לרבא דבתוך ג' פרסאות הוי בפניו הוא במאי דתריץ תלמורא וכו'. וכמו שהקשה זה הרב מעשה רוקח ע"ד הרב קול בן לוי וכו'.

ומה שדקדק הרב יד דוד שם דהיכי סבר המקשן חוץ לשלשה פרסאות הוה והא קאמר בפניו ודוחק לומר דריי פליג על הברייתא וכו' עיין למוהרשיא בה"א דכבר תירץ לזה בסוב טעם עיין שם. גם מ"ש המעשיר והרב יד דוד ז"ל שם דמסברא הורו נדב ואביהוא הלכה שלא בפני משה רבינו. עיין להריף ז"ל על עין יעקב שפשיטא ליה איפכא שהוא בפניו ומה הקשה דמאי מקשה מבני אהרן והרי התם בפניו ואם הקושיא מהתלמיד הו"ל להביא מעשה דתלמיד דוקא עיין שם.

ועיין להרב שנות חיים ז"ל בסדר פיגהם ובסדר שמיני שהבייר הריף ז"ל והרב יד דוד שם בסמוך ונראה כמש ציין לדברי השנות חיים ז"ל הנ"ל עיין שם. ומה שהקשה הרב שנות חיים בסדר שמיני ע"ד הריף ז"ל במה שתירץ דהוראה שהורו בני אהרן שנים במזבח הקטורת אף על פי שיש שם איש נבזה ממערכה שנייה של קטורת אף על פי כן מצוה להביא מן ההריזת וכו'. ועל זה הקשה ז"ל דאם בן הורו שלא כהלכה דהא הביאו אש של הדיוט אשר למזבח הקטורת והוה להו שתיים וכו' ותירץ הוא ז"ל דמזבח החיצון לקחו אש של נבזה עם אש הדיוט שהביאו הם או שנתנו במהתה אש של נבזה ואש של הדיוט ונכנסו להקטיר וכו' ואם כן אף שדרשו זה מעצמם כך עתיר להיות וכו' עיין שם באורך. והרואה יראה דגם בדברי הריף יש לפרש כן דעירבו אש של הדיוט באש של נבזה או במזבח החיצון או במהתה ונכנסו

עוד כתב שם מוה"ר ז"ל בכ"י על דברי הלחם משנה הנ"ל וזה לשונו ומ"ש הלחם משנה ז"ל דהוה מצי למימר וליטעמך. שותיה דמר לא נמירנא ואין לו מוכן וכו'. רמאי קא מותיב תיקשי ליה ברייתא דפרק קמא דסנהדרין דאטו ברייתא אברייתא ליפרוך נברא אנברא קא רמית ובשלמא לרבא דהוה אמורא וכו' ונברא רבה קא חוינא ותיובתא לא חוינא וכו' והניח בצ"ע. ואנכי הדל באלפיי אחרי נשיקת הרצפה ומחילה רבה ת"ס אני לא אדע מה כל החרדה ע"ד הלחם משנה ז"ל בזה דארבא דבריו ברורים ולא שייך לומר בזה אטו נברא אנברא קא רמית אלא כדמקשי דברי אמורא ע"ד אמורא אחר אמרינן כן אבל בברייתות כן דרך השי"ס תמיד להקשות ברייתות אהדדי. תניא חדא ותניא אידך וכו' והתניא וכו' כדדוע. ועיין להרב בני חיי ז"ל שם דף קפ"ב ע"ג דהקשה מעצמו קושיא זו ושוב ראה להלחם משנה בספרו להם רב שהקשה כן ועל זה תירץ יעויין שם. ועיין להרב סם חיי בדרשותיו דף כ"ח ע"ג דתירץ לקושית הלחם משנה ז"ל יעויין שם ורבי"ד הרב פני מבין ז"ל בש"י דף כ"ב ע"א שהשיב על דבריו ובסוף דבריו כתב וזה לשונו ואם כן קשה טובא אמאי לא הקשה הברייתות אהדדי וקושית הלחם משנה קושיא אליבא דהיא יעויין שם. והרב ברכות המים שם תירץ לזה יעויין שם. וכן בספר קול נ' לוי דף כ"ו ע"ד ובספר בן ידד דף י"ו ע"א תירצו לזה. ובספר מעשה רוקח ח"א בה"י להרמב"ם שם הקשה להרב קול בן לוי ונראה שהוא מפרש קושית השי"ס לרבא מבני אהרן ועוד עדיפא מינה מאותו תלמיד דאפילו בריהוק שלשה פרסאות וכו' יעויין שם. אשר על פי דבריו יתורץ מה שהקשה יד דוד בש"י לעירובין שם ב"ה בפניו דאמאי צריך להביא ספא דברייתא וכו' יעויין שם. ואררבא קשה במ"ש

שארית יוד ה' גרים סימן ט יהודה צו

נשמט מלעיל ושייך ליורה דעה אחר הלכות גרים סימן ט.

הסכמת מעלת הרב הנדול מעולם כקשית כמהריר עבדיה הדאיה הייו שליטיא.

היום אי' לחדש חשון שנת תרצ"ט.

לכבוד מעלת ידידי ורב חביבי דיתבי בתוואני דלבי הרב הנדול מעולם אבדיק בעובי מצרים ואנפיה כקשית כמהריר יהודה חיים הכהן מסלתון שליטיא.

רב גדול! ומאוד נכבד!

אחדשו"ט באהיר כדמיל בשבוע זה הופיע אלי סכתבו הטהור יחר עם פסק דין הנחמד אשר בוננו דיק בגדון גיורת שנתגירה בפני בית דין שאחד מהם קרוב לאביה. ועל זה נשא ונתן בהלכה ואסיק לענין ריגא דאין מקום לחוש לזה וכיקש ממני חוות דעתי הענייה ודעת עליון הגאון הנדול ראב"ד. מקודש אאמור שיש שליטיא. אמת אנד כי בימים האלה לא צילא דעתאי מהמאורעות בעונות הרבים אשר עברו עלינו מים הזרונים פה פורת יוסף כפרט מיום הושיע ע"ס שבוע העבר כי כמעט היה כפסע בנינו וכו' ועינינו תלויות להאל יתברך שיעשה למען שמו וכו' ולשמור צאתנו ובואנו מעתה ועד עולם. ואם בן אנה אני בא בתשובה מאהבה נעת וכוה הזמן דתבר נויזי. אמנם לרוב האהבה ולנדול |כבודו כי רב אמרתי להשתעשע בדביק וכו'.

ידידי הרב!

עברתי על כל דברי קדשו וראיתי כי באמת דבריו אינם אריכים חיזוק והדבר פשוט כי כקודמה כזו שהיא נוגעת לניירות לא דיברו הפוסקים כי אין קורבה לנוי ובודאי

הנמור כי כונת מודים זיל במיש או קרובים לא כיוון רק על קורבת הדיינים כאשר העלה כתיר ניי בסוף דבריו וזה פשוט וברור כביעתא בכותחא וחלילה מלחשוב כי יראה זימצא הולקים על זה והמערערים על זה במחילת כבודם לא חשו לקמחיהו ושנו ברואה חס ושלוס ולמותר להרבות בראיות על זה. ואם עיקר חיליהו מדברי הרב נחמד למראה שהביא כתיר ניי בתחילת דבריו. לפי קוצר עניות דעתי חלילה מלחשוב כי הרב נחמד למראה ישנה בזה חס ושלוס ובודאי הנמור כי גם הוא מודה במודים דרבנן כי הפלונתא שהביא המדכי היא רק בקרובים שיש בין הדיינים כי אך יהיה נעלם ממנו כל דברי הפוסקים ומרן שהביא כתיר ודברי הרמב"ם בפ"א מה' יבום היה שפי גרים וכו' אין להם אחוה כלל וכו' והיא נמרא ערוכה בינמות ציא ע"ב יעויין שם.

אמנם הדבר ברור לעניות דעתי כי דברי הרב נחמד למראה לא נאמרו אלא לנבי אברהם אבינו עליו השלוס שכבר קיבל אלהותו יתברך ומצוותיו גם בעוד שהיה קטן וציער לימים ומאז יצא מכלל הנויים שאין להם יחס והיה נחשב כאחד המיוחסים שמתיהם בנו אחריו דומיא דשם בן נח אף כי לא נמולו עדין כי עיקר הקפידא יותר היא בקבלת המצות. כי אף המכשירים בשנים ובלילה אינו אלא לטבילה ולמילה. אך לקבלת המצות מצריכים שלשה וביום. ואם בן אברהם אבינו עליו השלוס שכבר קיבל אלהותו יתברך ומצותיו שכבר וראי דיצא מכלל אותם הנויים שאין זרעם מתיחס אחריהם ואם בן שפיר בנו מתיחסים אחריו כי הנע עצמך ערל שמתו איהו מהמת מיתה בניו אינם מתיחסים אחריו. **ומעתה** שפיר קשה להרב נחמד למראה זיל כי עם שהיא פלונתא דמדרכי היא בקורבה של הדיינים היינו משום שבנרים דעלמא

צה שארית יוד ה' גרים סימן ט יהודה

עמו כי הוא דר בהוץ לעיר ואני בעיר העתיקה ובעה"ת כאשר יהיה שעת הכושר אניש הפסק דין אליו והנני חותם בכל הכבוד והידירות.

הצעיר עבדיה הדאיה סיט

מקום החותם

מה שהשבתי על דברי הרב עליון למעלה היו.

היום ז' מרחשון תרצ"ט.

כבוד מעלת הדרת ויקרת רב אהאי נאון הרב הגדול מעוז ומנדול בקשית כמוהר"ר עבדיה הדאיה נרו יאיר ויוה"ר כאור הבהיר לעד לעולם בריא אולם כיר"א.

רב שיר שלום !

מאחרי שיש שלום טוב וכו' יקרת גלדיק הניעוני ושויש מטוב שלומי יהוד יעומד חי לעד לעולם כיר"א.

ידידי הרב, מאוד שמחתי במאור תורתו תורה אור בתשובתו הרמתה על דברתי מיש לענין קבלת הגיורת בביד שאחד קרוב לאביה, ברם לא אבהד כי הוקיל בדברות קודשו במה שרצה לתרין וליישב לדעת הרב הנח"ל ז"ל מה שהקשתי על דבריו ממיש מרן הש"ע ביוד סימן רס"ח והיא נמרא ערוכה כנודע, וכתב מבתי היו וזה לשונו דבריו לא נאמרו אלא על אנרהם אבינו עליו השלום שכבר קיבל אלהותו יתבדך ומצוותיו בהיותו קטן ומאו יצא מכלל הנויים שאין להם יחס והיה נחשב כאחד המיוחסים ומתיחס בנו אחריו דומיא דשם בן נח' הגם שלא נימול עדיין דעיקר הקפידא יותר בקבלת המצוות, דאף המכשירים בשנים ובלילה אינו אלא למבילה ולמילה

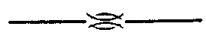
דעלמא לא שייך קורבה, וכודאי שהכונה היא על הקורבה של הדיינים ואמנם אי הוה שייך ודאי דגם בהו שייך הפלונתא, ואם כן לנכי אנרהם אבינו עליו השלום שבודאי שבניו מתיחסים אחריו אם כן כשנתנייר ישמעאל והשלשה אחד מהם אנרהם אבינו עליו השלום שהוא אביו ומתיחס אחריו הרי שייך קורבה לגבי דידיה, ועל זה יישב שפיר דכבר מוריס ז"ל הכשיר בקרובים, אך לא שהבין דכונת מוריס כאומר או קרובים היא על קורבה של הנר אלא דרוצה לומר דמדברי מוריס שהכשיר בקורבת הדיינים מינה יש לדון על קורבה של הגרים כהיא דישמעאל דשם ודאי דיש לו יחס אחר אביו ושייך קורבה נביה דאינו מעכב כן נראה לעניות דעתי בכונת הרב נחמד למראה עם שאינו מצוי אצלי וכן השוינ ז"ל שציון כתיב אינו מצוי עם כל זה כך אני מדמה כבירור.

ועל כל פנים לדברי כתיב היו שרבינ כונת הנחמד למראה ז"ל כפשוטו לא ידעתי מה תיקן בזה שעד כאן לא הכשירו הפוסקים בקרובים אלא לנכי מילה ומבילה אבל לענין קבלת המצוות לא סגי שלא בשלשה ומינה דלא סגי בקרובים כמבואר בדברי מרן שם, ובנדון דידן דההליטו המאמר בסתם מבואר דגם קבלת המצוות היתה בפני בית דין שאחד מהם קרוב אליה ובכנון זה גם הרב הנח"ל ז"ל יודה דלא מהני ולא מידי, ואמנם קושטא קאי דאעיקרא אין אנהנו צריכים לזה והדבר פשוט כביעתא בכותהא שאין קורבה להגר הוייא קורבה כאשר העלה כתיב בחכמתו מלמד שהלכה כמותו ירבו כמותו אשרי יולדתו, יסלה לי אדוני שבאתי בקצר אמיץ ולא שמתי עיני בשאר דבריו הנעימים כי העת לא מוכשר כעת כאשר כתבתי יביריש אמיר והאליית יתן לנו ישוב טוב אכיר, לעט"ר אדוני אבי נרו עוד לא התראיתי

שארית יוד ה' גרים סימן ט יהודה צמ

כמיש מכתיר היו בכונת הנחיל זיל שכן הוא כונת דבריו, ומה גם דפשט דברי הנחיל כרכריו אלו ברורים דמורים ובאים דכונתו על קורבת הכיד עם הנרים ואם כן אהיר תמיהא קיימת על הנחיל זיל והקושיא במקומה עומדת. **ומאי** דרייק מכתיר היו דכפי כונתנו בכונת הנחיל זיל מכל מקום לא הכשירו הפוסקים בקרובים אלא דוקא לנבי מילה ובטילה ולא לקבלת המצוות דלא סני שלא בשלשה ונס לא בקרובים ואם כן מה תקננו בזה בנרון דידן דנס קבלת המצות היתה בבית דין שאהר מהם קרוב אליה ובה נס הנחיל מורה דלא מהני, עד כאן דבריו יצ"ו, הן אמת דריוק זה נכון הוא, אלא דכונתי בזה על ענין השאלה בנרון דידן שנודע לנו שהיא באופן דהגזרת הזאת נתגדלה מקטנותה מעת היותה בת המש שנים בבית ישראל והיא מתהלכת בקבלת המצות על פי הדת ממש והסר לה הטבילה דוקא, והנס דנס זו צריך לעשות לה ככל סדר קבלת הנרים, אלא דסוף סוף שנייא היא דקבלתה המצוות היא פשוטה לפניה ולאחריה, והנני דשו"ט באהיר והותם בברכה ובסא כתיר ירום ונישא ונכה בנהיר וכנאיה, הכיד ירוד נאמן.

ויאמר יהודה

וזאת היתה תשובת הרה"ג עליון למעלה היו.

לכבוד מעלת ידידנו הרב הגדול מעזימ חויב משנתו קב ונקי בקשית כמוהר"ר יהודה היים הכהן מסלתון שליט"א - אבריק עובי מצרים ואנפיה היו.

ולמילה אך לקבלת המצוות מצריכים שלשה וביום, ואם כן אברהם אבינו עליו השלום שכבר קיבל אלהותו יתברך ומצוותיו לכבר וראי דיצא מכלל אותם הנויים שאין זרעם מתיחס אחריהם ואם כן שפיר בניו מתיחסים אחריו, כי הנע עצמך ערל שמתו איהו מחמת מילה בניו אינם מתיחסים אחריו, ומעתה שפיר קשה להרב הנחיל דעם שההיא פלוגתא דמרדכי היא בקורבה של הדיינים היונו בשום דבגרים דעלמא לא שייך קורבה וכו' ואם כן לנבי אברהם אבינו עליו השלום שבוראי מתיחסים אחריו אם כן כשנתניך ישמעאל והשלשה אהר מהם אברהם שהוא אביו ומתיחס אחריו הרי שייך קורבה לנבי דידה, ועל זה יישב שפיר רכבר מורים הכשיר בקרובים וכו' ומדבריו שהכשיר בקורבת הדיינים מינה יש לדון על קורבה של הנרים כההיא דישמעאל דיש לו יחס אהר אביו ושייך קורבה גביה דאינו מעכב, עכ"ד יצ"ו.

ועמו הסיר דאנכי לא ידעתי מניין לו זה דכיון שכתב מכתיר היו שמהיותו קמן יצא מכלל הנויים ונהשב כאחד המיוחסים אם כן איך נאמר דאברהם אבינו עליו השלום שאני מכל איש ישראל דק"ל ישראל שנשא שפחה נכרית וזלד שפחה כמות ולא מתיחס אהר אביו וכמיש במשנה ייב דקידושין ובנמרא שם ובתוספות שם דף ס"ח ע"ב בדיה ולדה כמות מנלן יעויין שם, ושם כן נח שאני דלא נשא אלא ממינו וכמו אברהם שנשא שרה, ונס ערל שמתו איהו מחמת מילה בניו מתיחסים אחריו דאין פיסול בהאשה שעמו, ומינה דאין עוד להקשות אעיקרא דאיך אברהם אבינו עליו השלום שהוא אביו דישמעאל איך ישב בצירוף הכיד בנירותו דישמעאל כיון שאינו בנו ואינו מתיחס אחריו, ואין לדהוק ולתריך לזה ונדמה קורבה לקורבה

ק שארית יוד ה' גרים סימן ט יהודה

רב גדול ! שלום כמשפט !

בעצם היום הזה הופיעו לנגד עיני נלילות ידיך בתשובתו על מכתבי והנני להשיב מפני הכבוד עם שכעת עשיק אחר הצות, וגם שעדין אין ישוב דעת מפני המהומות וכו' והאל יתברך ירחם על ארצו עמו ונחלתו.

ראיתי את אשר הוקשה לו בדברינו דמדוע אברהם אבינו עליו השלום ישתנה

מכל איש ישראל וכו' אני מתפלא על כתיב היינו בקושיא זו, הלא בכמה מקומות מצינו שהתורה יחסה לישמעאל אחר אביו כמיש בסוף פרשת לך לך בעצם היום הזה נימולו אברהם וישמעאל בנו וכן בפרשת וירא על אודות בנו, עוד שם וגם את בן האמה לנוי אשימנו כי זרעך הוא ואם כן תיקשי להו לכל הפסוקים הנ"ל אמנם התירוץ פשוט כי בטת שאברהם כשלקה קטורה גיירה וכל כך היתה צדקת עד שזכתה לראות המלאכים ולא היתה מתפחדת כדור"ל כי הרי אפילו לזרים היה מנייר כמו שאמרו רבותינו וברונם לברכה על פסוק ואת הנפש אשר עשו בחרן כי אברהם היה מנייר האנשים ושרה מניירת הנשים, ומכל שכן לפילנשו כי בודאי היה מצריכה לטבול לגיורתה, ובטבילה זו אחרי קבלתה אלהותו יתברך שהטיל עליה הרי נתניירה ועיין פירוש רש"י בחומש פרשת חיי שרה על פסוק ושמה קטורה שפירש שנים מעשיה כקטורת ועיין שפתי חכמים שם מה שתירץ על מה שפירש רש"י שהורה לגילולי אביה עיין שם, ומכאן ראה מוצאת שאברהם אבינו עליו השלום גם מרם שנימול נקרא נר צדק כי פסוק זה הוא מרם המילה, באופן דברור הדבר שהגר שניא דינא משאר השפחות שאמרו ולדה כמוה, מאחר שכבר קיבלה עליה אלהותו יתברך עד שזכתה לראות המלאכים שהיו נכנסים ויוצאים אצל אברהם אבינו עליו

השלום, מה שאין כן שאר השפחות עדין הם בניותן, וזה לפי דעתי כונת הפסוק הנזכר לעיל וגם את בן האמה וכו' כי זרעך הוא, דבא לרמוז לו כי אל יחשוב שישמעאל מתיחס אחר אמו ונקרא בן האמה אלא ישמעאל שנא ושנא משאר בני השפחות שזרעם אינו מתיחס אחר אביו, אלא זה עם שהוא בן האמה אך זרעך הוא ומתיחס אחריו, ולא נעלם ממני מה שפירש הגאון המלבי"ם בזה, אך לפי עניות דעתי ממה שמצינו בכל מקום שקורא אותו בנו מכואר שמתחם אחריו דעם שבוף סוף היא שפחתו אך הלא כבר נתניירה בודאי ואינה כשאר השפחות, ומיש שאין כן פשט הנחיל ז"ל הנה כבר מלתי אמורה שאינו מציא הסי' הנ"ל ומה שכתבתי הוא לפי השערת דעתי שבודאי זו היא כונתו, ועם כי אפשר שאין זה פשט דבריו אך עלינו להעמיס זה בדבריו.

והנני למודעי כי במכתבי הראשון נשמט איזה דברים שלטמוניה שאברהם אבינו עליו השלום כל עוד שלא מל אין בנו שטרם המילה מתיחס אחריו, אחריו אשתמיסתייה סוגיא ערוכה ביבמות דכ"ג ע"א שאמרו שם שפחה אין לה יהם אבל הגוי יש לו יהם עיין פירוש רש"י שם ובנו מתיחס אחריו, ויען שהומן קצר וגם הדעת אינו מיושב אקצר והנני שלום לו ולתורתו ולכל הנלוים אתו אשרי יולדתו חרב גדולתו ירבו כמותו בכל הכבוד ויקר הידידות.

הצעיר

עבדיה הדאיה

סימ

וזאת

שארית יוד ה' נרים סימן ט יהודה קא

וזאת תשובתי על דברי מעלת הרב עליון למעלה היו.

הנני להשיב על דברי מעלת הרב עליון למעלה היו. א. על מה שהקשה והפליא כתיב היו מהפסוקים שבתורה שקראו לישמעאל בן אברהם. אהיה לא נפלאה היא דכבר כמה מהאפרשים ז"ל הנם דהמה ראו כל הפסוקים אלו קראו לישמעאל בן אברהם עם כל זה הם כתבו לישמעאל אינו נקרא בנו ורשו בזה דולר שפחה כמות ומכילם עיין להרב שעה"ם ברשותיו דקעים עינ ובספר ערבי נחל ר' ל' עיר בדיה ונס את בן האמה שכתב בזה רבדים ראויים למי שאמר עיין שם ובספר קול רינה וישועה על פסוק מי מילל לאברהם עיין שם. וברור הוא לעניות רעתי רביון שמל' לישמעאל ונעשה לו סדר הנירות אוי' נקרא בנו דסוף סוף זרעו הוא. ומנה לא תיקשי לן מהפסוקים הנ"ל רכותב התורה קראו בנו על שם שאחר כך נתניד ונקרא בשם זרעו הוא. ועיין בכפר ב"פ פ"א הנר נקראת קטורה עשתה תשובה עם לישמעאל. ועיין להשיב ז"ל שכתב ראברהם נשא שפחה ומצרת ראשונה קורם שנעשה כהיג והואיל ואשתרי אשתרי או על פי הריבור והרב הזקוני כתב וזה לשונו ולר שפחה כמות לא יירש ולכן אמרה כי לא יירש בן האמה הזאת עיין בספר לקט שמואל ערך אבות סימן י"א.

כה שהוא יחיד ומיוחד אין עוד מלכה ושלא לעבוד עוד ע"ז זה הוא הנירות שהעושים אברהם ושרה. וכן הנר שהיתה כשדה ומעשיה נאים בעבור שמתנהגת ע"פ האמנה ביחוד האל יתברך כאשר לימדה אברהם אע"ה אבל סדר הנירות והמבילה לשם נירות דצריכה שלשה לא נעשה כי אם ביום שנימול אברהם וכמיש שם הנחיל ז"ל וז"ל אממו להני בעקן שלשה לקבלת המצוות וכו' מה שאין כן באברהם שכבר היה מקיים כל מצוות ה' ואפילו עה"ב וכו' לא בעינן שלשה וכו'. ומיהו כל זה אינו אלא לאברהם ברם לבנו לישמעאל וכל ילדי ביתו וכל מקנת כספי באנשי בית אברהם הא איכא בהם שלשה דהיינו היית ושם בן נח ואברהם דאע"ה דאברהם קרוב הוא לא איכפת בזה וכמיש מורים ז"ל דקרובים כשר לזה וכו' עיין שם. והנר נס כן היתה בכלל הנרים שנתניירו בזה ההוא וכנזכר לעיל ונס דהמבילה לשם נירות היא כמו המילה דצריכה שלשה ולא יצא מכלל זה כי אם אברהם רוקא כמיש הנחיל ז"ל וכנזכר לעיל ומה שזכתה הנר לראות המלאכים ולא היתה מתפארת אין מזה ראיה שנתנירה ונעשית כמו ישראל ממש. כי ברור הוא דבזכותו של אברהם אבינו עליו השלום זכתה לזה וכמו שמצינו בלומ' שאפילו לא היה ראוי לראות פני המלאכים עם כל זה זכותו של אברהם אבינו עליו השלום הנין עליו וכמו שכתב רש"י על פסוק אף תביא אחר"ך וז"ל אתה הרשעת עמהם ובזכות אברהם אתה ניצול אינך כדאי לראות בפורענותך ואתה ניצול עיין שם. ויש שכתבו דניצול לומ' בזכות דוד המלך עליו השלום עיין בבאמ"ת שם. הרי דלומ' הנם שהרשיע ואינו ראוי לראות פני המלאכים עם כל זה זכותו של אברהם אבינו עליו השלום הנין עליו לראות פני המלאכים ולא היה מתפחד וניצול וממנו

קב שארית יו"ד ה' גרים סימן ט יהודה

וממנו ניקח להנר גם כן שזכתה לראותם בזכות אברהם.

והגם דנימא דטבלה לנידתה וטבילה זו עולה לה לשם נירות וכמו שכתב רש"י יבמות דף מ"ה ע"ב בדיה בה כדרב אפי עיין שם. מכל מקום לא שייך לומר בה כדאמרינן באמהות דטבלו בנירותן וכו' נכנסו תחת כנפי השכינה וכמ"ש שם ביבמות דף מ"ו ע"א לכפרת רבי יהושע. דהנר שהיא מצרית אין לומר בה זאת לפי דברי התוספות שם ד' מ"ז ע"ב בריה קשים גרים לישראל לפי שמתערבין בהם ואין שכינה שורה אלא על משפחות המיוחסות בישראל ע"ש.

ומ"ש ר"ם כת"ר היו זה לשונו והנני למודע"י כי במכתבי הראשון נשמט איזה דברים שלמטוניה דאברהם אבינו עליו השלום כל עוד שלא מל אין בנו שטרם המילה מתיחס אחריו, אהרן אשתמיטתיה סוניא ערוכה ביבמות דף כ"ג ע"א שאמרו שם שפחה אין לה יהם אבל הגוי יש לו יהם עיין פירש"י שם ובנו מתיחס אחריו עד כאן דבריו יצ"ו.

אנא דאמרי מאוד אתפלא על ר"ם כת"ר היו בזה דהרואה יראה מה שכתבתי

הוא לענין רביון דישמעאל הוא בן הנר השפחה אם כן ולר שפחה כמות ולא נקרא בנו של אברהם הנם דאברהם יש לו רין ישראל גמור מטעם דולד שפחה כמות, ואין כונתי ולא עלתה על לבי לומר דלא נקרא בן אברהם כעבור שקורם שנימול אברהם היה עדין נקרא גוי ואין יהם לגוי עד שיקשה על זה מסונייא דיבמות רבן הגוי מתיחס אחר אביו, וברור דהנם דהשפחה אין לה יהם עם כל זה בנה אינו מתיחס אחר אביו ישראל אלא הוא כמות וצריך לו להתנייר, ועל זה הכאתי דברי הרב כמוהר"א חזן ז"ל בספר תעלומות לב וגם מה שכתבו הפוסקים בזה

כאשר יעויין שם, וברור שאחר שנימול ישמעאל ועשה סדר הנירות לפני שלשה או נובל לקרותו בשם בן אברהם דסוף סוף הוא זרעו וכותב התורה קראו בנו על שם זה, ואפשר שזהו כונת הפסוק שאמ"ל וגם את בן האמה וכו' כי זרעך הוא דסוף סוף הוא מהזרע שלך אבל לא בנך ממש אלא בשם יקרא.

וראיתי להרב בעל ספר תורה תמימה ז"ל בפירושו על התורה שם שכתב וזה

לשונו ויש להעיר בקידושין ס"א א' דהקרו למצוא מקור בתורה דשפחה שילדה מישראל הולד מתיחס אחריה ולא אחר האב, ולמה לא הביאו ראיה מלשון שאמר הקב"ה לאברהם וגם את בן האמה הרי משום דלא נקרא בנו, ויתכן לומר דלכן לא הביאו מכאן רמזה אין ראיה לדעלמא אחרי דבפירוש הוציא הקדוש ברוך הוא את ישמעאל מכלל יחוס מכלל משפחתו של אברהם כמ"ש כי ביצחק יקרא לך זרע עכ"ד, והנם דבריו ז"ל הם סעד וסמך לדברינו הנ"ל דישמעאל אפילו אחר הנירות אינו בן אברהם כמ"ש אלא בשם יקרא בנו דסוף סוף זרעו הוא ובניל וארביב לדבריו ז"ל דאפילו בשם לא יקרא ובניל, מכל מקום מה שהעיר בזה אההמיר פשוט הוא דמה שלא הביאו בש"ס ראיה מפסוק וגם את בן האמה לומר דהולד מתיחס אחריה ולא אחר האב הוא מטעם דשם כסמך ונראה בפסוקים קרא לישמעאל בן אברהם כמשיה נימול אברהם וישמעאל בנו וירע לאברהם על אודות בנו וגם בפסוק וגם את בן האמה סיים כי זרעך הוא, ומה שהפסוק קראו בן האמה נלע"ד פשוט רהן אמת דאחר המילה וסדר הנירות אזי יהכנה ויקרא על שם אביו אברהם דסוף סוף זרעו הוא ואין עוד לומר בו ולר שפחה כמות אחר המילה והנירות, אלא דאחרי כן ישחור לסורו וראתה שרה שהוא

שארית יוד ה' גרים סימן ט יהודה קג

שהוא מצחק ועובד ע"ז וכיוצא כדנ"ל לכן אמרה שרה נרש את האמה הזאת יאת בנה כי לא ירש זה שהוא עובד ע"ז שאו נקרא על שם אמו ולזה אמר וגם את בן האמה וכו' דכיון שהרשיע מתכנה אהר אמו וא"כ אין ראיה מזה ובפרט דשם בפסוקים קראו בנו ובנ"ל.

ומ"ש ר"ם היו על מה שכתבתי שאין כן פשט דברי הנח"ל ז"ל וכתב וז"ל הנה כבר מילתי אמורה שאין ספר הנח"ל מצוי איתי ומה שכתבתי הוא לפי השערת דעתי שבודאי זו היא כוונתו. ועם כי אפשר שאין זה פשט דבריו אך עלינו להעמיס זה בדבריו עד כאן דבריו יצ"ו. אנא דאמרי דאילו דאה דברי הנח"ל ז"ל במקורם לא היה מעמיס פירוש זה בדבריו כלל דכל ישר הולך בפשט דבריו מוכן כמ"ש בעניותין בדברי הראשונים.

ודברים הנקטים באגב הן כעת הוקשה לי בדברי הרב שולחן נבנה ז"ל שם כמ"ש בסעיף ט"ו וזה לשונו ויש לתמוה על רבינו מאהר שהרי"ף והרמב"ם הסכימו לדעת אחת למה סתם בתהילה כהתוספות והרא"ש וסברת הרי"ף והרמב"ם בלשון מהלוקת וק"ל סתם ואחר כך מהלוקת הלכה כסתם והנא איפכא הו"ל לכתוב סברת הרי"ף והרמב"ם כסתם וסברת התוספות והרא"ש בלשון מהלוקת ועוד דלקמן סעיף י"ד דבי"ד הרמב"ם כסתם והנא במהלוקת וצ"ע עכ"ל. ואחיהר קשה דהגם שרביא סברת התוספות והרא"ש כסתם עם כל זה יש לומר דדעת מרן לפסוק כהרי"ף והרמב"ם שהבי"ד בסוף. ראשונה דכבר הוא ז"ל עצמו בהקדמתו להבי"ד כללא בי"ל ל"ן דהיכא דיש שנים מהשלשה שהם עמודי הוראה אול"תן בתריהו וכאן הרי"ף והרמב"ם בד"עה אחת והגם שכתב דבריהם בסוף אהר הכתם כבר כתבו בעלי הכללים דהיכא דכתב

מרן אחר הסתם בלשון אבל פלוגי אומר וכיוצא לא אמרינן הלכה כסתם עי"ן להשד"ח בכללי הפוסקים סימן י"ג סעיף י"ב שהביא זה מהרב פרי מגדים והרב נודע ביהודה ח"א סימן ע"ה מחלק י"ד עי"ן שם. והגם דשם שקו"ט בזה דאין זה כלל ברור בדברי מרן ז"ל מ"מ עין רואה שם כסימן ח' שכתב וזה לשונו ובמה שכתבתי למעלה שגם דעת הרב שכתב ז"ל שסברה שמביא מרן כסתם היא צ"ק לדעתו ראיתי עתה כספר מגדים חדשים שספק עלינו את הדבר הזה לפי שממה שכתב בשי"ך סימן ע" ס"ק י"ט משמע דדוקא כשמביא סברת המתלוקת בלשון יחיד יש מי שאומד יש מי שאוסר הוא שדעתו לפסוק כסברת הסתם אבל כשכותבה בלשון יש אומרים יש לומר דלא ברירא ליה כסברא הסתמית עי"ן שם. ומינה לדידן פה שאחר הסתם הביא סבות שני עמודי הוראה אתי במכל שכן דלא ס"ל כסתם אלא כהרי"ף והרמב"ם והגם דשם כספר שד"י חמד הביא דהקשו על זה דכל הפוסקים תמיד נקטי כסברת הסתם בלא חילוק וכו' כאשר יעו"ן שם. מכל מקום פה בדידן עדיפא דלא נקט בלשון יש אומדים אלא בפירושא איתמר בשם שני עמודי הוראה בודאי יש לומר דכוותיהו סברא ליה ולא כסתם.

ועי"ן להרב כמוהרי"א הון ז"ל בס' תעלומות לב ח"ג דף קי"א ע"ג דאסף וקיבץ סברת הפוסקים בכלל זה דסתם וי"א דיש דס"ל צפשיטות בדעת מרן דהלכה כסתם ויש דס"ל איפכא שכן כתב בספר בני יעקב דף רי"ד ע"ג דבכמה מקומות כותב הסברה דחוויה כסתם והעיקרית בשם יש אומרים וכן כתב הרב; דע אברהם יורה דעה דף ל"ז ע"ב דאין לפסוק על כלל זה וכו' ושם הבי"ד החק"ל מ"ש על זה במה"ב חלק חושן משפט סימן ד' וכתב שם על דבריו וז"ל אכן הבקי והניל בצחות

קד שארית יוד ה' גרים סימן ט יהודה

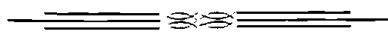
בצחות לשונו של הנאון ז"ל בין יבין וכונתו לומר שהכלל הוא מוסכם בכל מקום שנילה דעתו בבני אבל אם לא נילה דעתו בבני או שסברת הייא היא סברת שני עמודי הוראה או רוב הפוסקים אין הכי נמי דנקטינן כיש אומרים, וממילא רווחא דבכל מקום שאין סברת הסתם נגד עמודי ההוראה או נגד רוב הפוסקים דנקטינן ככתם וכיו עיין שם, ומינה לדין שלא נילה דעתו בפירוש בבני כמאן ובשולחן ערוך הביא דעת התוספות והרא"ש בסתם ואחר כך כתב ולהרי"ף והרמב"ם שדם שני עמודי ההוראה בסוף בודאי דיש לומר דס"ל למרן בהרי"ף והרמב"ם, ואין להקשות דלמה ליה להביא סברת התוספות והרא"ש בסתם והוה ליה לכתוב איפכא וכמו שהקשה השו"ג ז"ל דהרי מצינו לו שכתב סתם ואחר כך בלשון אבל או יש איברים וכמה מהפוסקי ראשונים ואחרונים ז"ל שדעתם בזה דק"ל כ"א וכסברא שהביא בלשון אבל ובג"ל, וכל שכן פה בדין שהבי"ד שני עמודי ההוראה אחר הסתם דודאי שדעתו לפסוק כוותיהו, ודנה מדברי מרן בבני ובשולחן ערוך בדין זה שכתב בסתם בתחילה שהיא סברת התוס' ואחר כך כתב ולהרי"ף והרמב"ם וכיו מוכח בבירור דס"ל ז"ל והרא"ש סבירא ליה כסברת התוספות, ויש להרניש על הבינו הטור ז"ל דלא נג"ל על לשונו מהו דעת אביו הרא"ש כדרכו לומר בפירוש כי אם סתם דבריו תחילה ושוב כתב ורב אלפס כתב וכו' כדברי הרא"ש ממש שכתב כן, אשר מזה נלע"ד לומר דלריביה ז"ל דס"ל דאביו הרא"ש ס"ל כסברת הרי"ף ז"ל ולכן הוא הבי"ד בסוף, ובזה יתאמת מה שכתבתי בעניותין להלק בדעת רבינו הטור בסה"ק וזאת ליהודה או"ח סימן ה' לדעתו בדעת אביו הרא"ש ז"ל דכשכותב דעת התוספות בראשונה סתם ושוב כותב

והרי"ף ז"ל כתב וכיו דדעתו לפסוק בהרי"ף שהביא בסוף שהוא רבו הנס שכתם בתחילה כהתוספות כיון שלא פירש להדיא דלא ס"ל כוותיה דהרי"ף עיין שם, ואפשר דלכן פה בדין שכתב הרא"ש בפסקיו ביבמות פ"ד סימן ל"א דברי התוספות בראשונה ובסוף כתב סברת רב אלפס בזה הלשון ורב אלפס ז"ל כתב בזה יש לומר דלדעת הריביה דס"ל להרא"ש בהרי"ף ז"ל שהבי"ד באהרונה ע"ש, מה שאין כן לדעת מרן רבית יוסף וכמיש בעניותין שם ה"ה ה"ו ז"ל והנ"ס דמרן בבני כתב בזה שם וכן נראה שהוא דעת הרא"ש בדעת התוספות וכיו כתב זה לדעתו ז"ל וזא בדעת הטור, עד כאן יעו"ן שם, ולפי זה נ"ס פה לדעת מרן הב"י ז"ל והרא"ש ס"ל כדעת התוספות דליה לא ס"ל הילוק זה דכיון שהבי"ד הרי"ף בסוף כן ס"ל כוותיה בהרי"ף, ולכן כתב בשולחן ערוך ולהרי"ף והרמב"ם דוקא והרא"ש ס"ל בהתוספות, וכל להריביה לא כן ולכן סתם דבריו והבי"ד הרי"ף בסוף דכן ס"ל ובג"ל.

עוד קשה לי בדברי השו"ג ז"ל הנ"ל שכתב ועוד דלקמן סעיף י"ד הבי"ד הרמב"ם בסתם והנ"ס במהלוקת וצ"ע עד כאן, ואחר המהילה רבה מא קושיא הלא שם בסעיף י"ד דין אחר ממש ואינו שייך לדין זה ושם מוסכם הוא אליבא דביע להרי"ף והרמב"ם והרא"ש וכמו שהביא דבריהם שם בבית יוסף וצריך עיון.

איך שיהיה לנדון דידן לקורבת דין אחר מהבי"ד עם אביו הגיורת אין מזה לחוש כלל דאין שום קורבה לגיורת ותנא דמסייע לן ולית דין צריך בושש ואין לערער בזה כלל והוא ברור ובג"ל.

ויאמר יהודה

שארית אבן העזר סימן ה' יהודה קה

נשמט מאבן העזר

שאלה אשה זקוקה ליבם שנישאת לזר וקודם הנישואין התרו בהם בית דין הצדק ולא שמעו להם ונישאת בעשרה נגד בית דין הצדק ונגד ההסכמה הירועה מה מצרים וגם אחר הנישואין מיתו בהם ולא המו את אוונם וילדה לו בנים ואחר כך מת היבם ורוצה האיש הזר שנישא אותה לעשות נישואין חדשים. אם מותר להשיאו אותה או לא ושכמיה.

תשובה נראה לעניות דעתי ברור דאין לעשות להם קידושין ונישואין על פי בית דין אחר כל ההתראות להם מבריהי קודם הנישואין ואתיכ וארכא יהיה תומא נשכר. ולהיות שאין לי פנאי להאריך ובעל הרפוס נתין ינתין אעשה לי ציונים בקצרה. והנה שים ערוך הוא ביבמות דף צ"ב מימרא דרב נידל זקוקה ליבם שנישאת לזר אפילו בשונג מוציאה בנט ואפילו היו לו בנים ממנה וכן פסק הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והטור ופסקה מרן ז"ל בשולחן ערוך אבן העזר סימן קנ"ט סעיף ב' ע"ן שם. ובתשובת רבינו עקיבא איגר סימן ר"ה והבי"ד הפתחי תשובה שם סי' ה' האריך בזקוקה ליבם ונישאת בטעות שסברה בנדונא שמתרת להנשא וילדה בן וכתב דהנס דראוי ונכון לתפש בכותא דהתירא שלא להוציא האשה מתחת בעלה עם כל זה קשה עלי להקל בדבר המפורש בשולחן ערוך לאיסור. אף דבהאי נוונא התיר ביש לה בנים ומהר"י מינין כתב דהרמב"ן והרמ"ה הסכימו להתיר וכו' עם כל זה הרי רוב הראשונים דנו לאיסור ומי יבא אחריהם להקל. גם מהרשדים ובתשובת דברי ריבות ובתשובת הנאונים כתבו בפשיטות דתצא. וסיים דבנדונא כמעט יש תשש סכנת נפשות להולד ועם כל זה כתב דיצרף הרב השואל עמו איזה גדולים מנאוני זמנינו שיסכימו עמו להתיר במקום

דחק גדול עיין שם. ובתשובת חוט השני סימן י"ב הבי"ד הפתחי תשובה אבן העזר סימן קנ"ז סי' ה' האריך בזה וזה לשונו שם וכתב עוד אומנם כל זה כשלא מיתו בה הבי"ד קודם שנישאת אבל אם מיתו בה ב"ד מלהנשא והיא לא השניחה בהם נראה פשוט דתצא וכמ"ש הרא"ש הוב"ד בשור ושולחן ערוך סוף סימן י"א אך נראה דזה דוקא בא"ן לה בנים אבל אם יש לה בנים נוכל לצרד ולומר שלא תצא בפני הבנים וכו' עיין שם. ועיין להבאר היטב אבן העזר סימן מ"ו סי' ד' שכתב וזה לשונו בתב הבית יוסף הכא על אשת איש והיא אחות אשתו ומתה אשתו אחר כך וגם אחר כך מת בעל האשה אם אסורה לו מטעם דנאסרה לבעלה כיון דבלאו הכי היתה אסורה לו. מוהר"ר איסרלן סימן כ"ט וכתב ד"מ י"ט דאסורה דכשם דאסורה לבעל כך אסורה לבעל אף על גב דבשעה שהיה בועלה היתה ב"א הכי אסורה לו משום אחות אשתו. וכן כתב כנהיג בשם הרדב"ז ח"ב. עד כאן עיין שם. ודבריהם ז"ל מוכח דעדיין לא נשאה ולא הביאה בנים. אבל לנרון דידן דכבר נשאה והביאה בנים הגם דשלא ברשות ב"ד כנזכר בשאלה אפשר דמודו ז"ל דלא תצא.

וראיתי בספר אבני האפור ת"ב סימן קנ"ט סעיף ג' שכתב ע"ד מרן ז"ל הנ"ל וזה לשונו כבר נודע סברת רב יואר"י נאון או בהיג דס"ל דכל שיש לה בנים אפילו נישאת בשונג מותרת לישב תחת בעלה כשיתלוץ לה יבמה. ובנרפס או"ג הבאתי דברי רבינו המאירי שדב"א שיטה זאת וכו' והוא תלך עליהם עתה ראיתי בספר שערי צדק שעד א' סימן י"א שהביא דברי המאירי רק שבדברי המאירי כתוב דפורש ממנה כל ימיו של יבם ואחר מיתת היבם הותרה לו מה שאין כתוב כן בתשובת הנאונים עד כאן. והגם דלפי דבריהם ז"ל דאתר מיתת היבם הותרה לו וזה מוכרח

קו שארית אבן העזר סימן ה יהודה

אף על פי שהיה שם אש של נכוח כוונתו ז"ל שכהקמרת הקמורת יש עמה אש של נכוח. ואין כוונתו ז"ל שכבר הכניסו אש של נכוח לפניו ואף על פי כן חזרו והביאו אש של הדיוט דמוה מוכח שעשו שלא כדון. אלא ארכבא כל כוונת הרייף ז"ל שם שנרב ואניהוא עשו כהלכה כרמשמע מסוף דבריו שם דמכני אהרן שעשו כהלכה ראיה לאותו תלמיד שעשה כהלכה דמוה מוכרח לפרש שזהו עצמו תירוצו של הרייף ז"ל כמיש הוא ז"ל. ואפילו ריהיכנא ליה כל ריליה רכוונת הרייף ז"ל כמיש הוא ז"ל עם כל זה אההמיר לא זכיר שיר למיש הרישב"א ז"ל בהירושו למסכת עירובין שם בשם הראב"ד דמועים היו בהוראה רמוכה הפנימי אין להביא מן ההריוט וכיו' ומכל מקום לא נעשו משום פעולת כיון שהיו שונגין אלא משום הוראתם. ות"ד ע"ש וצ"ע.

מוכרח דבאופן שכבר חלץ לה היבם וכמיש שם דמותרת לבעלה כשיחלוץ לה יבמה. וכנודון דידן שלא חלץ לה זמת די לנו שנאמר שלא תצא כיון שמת היבם וכבר ילדה לו בנים אבל אין לעשות להם נישואין מחדש ברשות בית דין והדבר ברור לעניות דעתי ועיין עוד בספר נושא האפור סימן י"ג עיין שם. וה' יצילנו משניאות ויראינו מתורתו נפלאות. הנלע"ך כתבתי.

ויאמר יהודה

גם זה נשמט מסוף הלקוטים של דף צ"ו.

ונכנסו להקמיר. וזה כהלכה ומה שכתב הרייף שם אף על פי שיש שם אש נכוח וגם כתב

מפתחות ספר שארית יהודה

אורה היים

הלכות תפילה

לענין תפילת י"ח לשאר רוחות. הערה: הרב האשכנזי הוא כבוד הרב הגרול כמוהר"ר שמואל אפרים טיקמן מעיר הבירה ניורק. והקרתי לרעת על מה זה עושין לפעמים שם ההיכל בבתי הכנסיות לשאר רוחות והשיב לי רב רחומאי החכם השלם כמהיר מרדכי יוסף מסלתון הי"ו שדר שם בעת שהם בונים על פי המהנדס מצד הממשלה. סימן א' דף א' ע"א

עוד מענין הנזכר. שם דף נ' ע"ב
 במוסף של שבת שאומרים למשה ציוות. שם דף ר' ע"א
 תשובה על הגיל. סי' ב' דף ר' ע"א
 מילה סמוך לבין השמשות ליל שבת קודש סימן ג' דף ה' ע"ב
 פורים יום ט"ו שחל בשבת בדמשק יע"א. שם
 פורים ליל מוצאי שיק לענין הכדירה. שם
 תשובה על הגיל. סי' ד' דף ו' ע"ב
 פורים לענין אבילות קריעה והבראה. סימן ה' דף ח' ע"א
 קירוח

מפתחות ספר שארית יהודה קז

יורה דעה

קילוח ט"ס מכמן הבהמה בעת הבדיקה.
לענין שהייה בשחיטה. שם דף ט' ע"א
לענין טחול גדול ושחור. שם דף ט' ע"א
תשובה על הנ"ל. שם דף ט' ע"ב
נמצא תולעת תחת בשר בלוי בריאה.

סימן ב' דף י"ד ע"א
תשובה על הנ"ל. שם דף ט"ו ע"א
לענין מקוה לטבילה. ס"י ג' דף י"ח ע"ב
תשובה על הנ"ל. שם דף י"ט ע"א
עוד בענין הנ"ל. שם דף כ"ה א"ב
עוד בענין הנ"ל. סימן ה' דף כ"ז
תשובה על הנ"ל. שם דף כ"ח ע"ב
גויל ס"ת ישן קרוע לאורכו ותיקנו איש פתי במלאכת הספרות. ס"י ו' דף ל"ג ע"א
תשובה על הנ"ל. שם דף ל"ד ע"א
צימוקים שנשלקו ע"י גוים. ס"י ז' דף ל"ז
לענין י"ן נסך כמיש בשים כתר דף כ"ד.
 שם דף ל"ח ע"א

ספר תורה שהנתיחהו בכ"ת הכנסת אם יכולים להוציאו לבי"הבג אהרת.

סימן ח' דף ל"ט ע"א
לענין קורבת גזרת עם אחד מהביד מצד אביה אם יפסל קבלת הגזרת.
 סימן ט' דף מ"ב ע"ב
לענין שהייה בשחיטה ושייך למעלה סימן כ.
 סימן י"ד דף מ"ה ע"א
תשובה על הנ"ל. שם דף מ"ו ע"ב

אבן העזר

אשה שהמירה לפניו וליג נתיחה עם גוים
 אם הפסידה כתובתה. ס"י א' דף מ"ט ע"א
לענין קטלנית. ס"י ב' דף נ"ה ע"א

כהן שנדרש אשתו וחזר וישב עמה אם צריכה נט.
 סימן נ' דף נ"ז ע"א

בענין הנ"ל עמיש בסה"ק וזאת ליהודה
 אבן העזר סימן נ'
עוד תשובה על הנ"ל. ס"י ה' דף ס"ד ע"א
אשה שקבלה קנויש בעת נירושיה שלא תינשא עם בחור אחד ושוב נישאת לו שלא ברשות ב"ד וילדה לו בנים.

סימן ו' דף ס"ז ע"א
אשה שמה אחר וקורין לה ט"ירה אם כותבים בנט בט"ית או כתי"ו.

סימן ז' דף ע"א ע"א
לענין נט על ידי כתב מהבעל.

סימן ח' דף ע"ד ע"ב
לענין מ"ש בכ"י וזאת ליהודה אה"ע ס"י י"ט

סימן ט' דף ע"ז ע"א
יבמה סומה ורוצים לחלוין. שם בסוף הסימן
בנוסח מעשה ב"ד שעושה השליח ראשון להשליח שני. ס"י י"ד דף ע"ט

חושן משפט

וועד הישחיתה שוויתרו לקצב אחד בכחם פ"ה אחד בחינם להודיש ומוען הקצב אח"י שהוותור הזה לעולם. סימן א'
סוחר המוכר בפהות מהשווי של הכחורה להיותו דחוק אם מותר לקנות ממנו דמזה יהיה הפסד להסוחרים הגדולים.

סימן ב'
הסכמה שעשו בארבעה עשר לקבל גוים אם הגולדים כבר לישראל מאשה

נכריה הם ניב בכלל. סימן ג'
איש ואשתו יעשו יסטר מתנה זה לזה וזה לזה לאחר מותם. סימן ד'
 ליקוטים נפרדים והנשמש מסופם נדפס ב"ד ק"ו
זקוקה ליבם שנישאת לאיש זר והולידה בנים ואח"כ מת היבם. סימן ה'